

การจัดทำฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศลุ่มน้ำโขง : กลุ่มชาติพันธุ์ใน
ประเทศจีนตอนใต้ (ยูนนาน และกวางสี) ต้นสายอารยธรรมลุ่มน้ำโขง

ผศ.ดร.เมฆม สอดส่องกฤษ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

โครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ประจำปีงบประมาณ 2556

สารบัญ

			Y ยูนนาน G กวางสี	เลข หน้า
คำนำ				A
1. ชนกลุ่มน้อยเผ่าอาซาง	阿昌族	Ā'chāng Zú	Y	1
2. ชนกลุ่มน้อยเผ่าป๋าย	白族	Bái Zú	Y	7
3. ชนกลุ่มน้อยเผ่าป้าง	布朗族	Bùlǎng Zú	Y	14
4. ชนกลุ่มน้อยเผ่าปั๋วอี้	布依族	Bùyī Zú	Y	20
5. ชนกลุ่มน้อยเผ่าไต	傣族	Dǎi Zú	Y	26
6. ชนกลุ่มน้อยเผ่าเต๋อฮ้าง	德昂族	Dé'áng Zú	Y	34
7. ชนกลุ่มน้อยเผ่าต้ง	侗族	Dòng Zú	G	40
8. ชนกลุ่มน้อยเผ่าตลุง	独龙族	Dúlóng Zú	Y	47
9. ชนกลุ่มน้อยเผ่าเกอหลาว	仡佬族	Gelǎo Zú	Y G	52
10. ชนกลุ่มน้อยเผ่าฮานี	哈尼族	Hāní Zú	Y	57
11. ชนกลุ่มน้อยเผ่าหุย	回族	Huí Zú	Y	62
12. ชนกลุ่มน้อยเผ่าจื๋นัว	基诺族	Jīnuò Zú	Y	70
13. ชนกลุ่มน้อยเผ่าจิง	京族	Jīng Zú	G	75
14. ชนกลุ่มน้อยเผ่าจิงโป	景颇族	Jǐngpō Zú	Y	80
15. ชนกลุ่มน้อยเผ่าลาหู่	拉祜族	Lāhù Zú	Y	85
16. ชนกลุ่มน้อยเผ่าลี่ซู่	傈僳族	Lìsù Zú	Y	91
17. ชนกลุ่มน้อยเผ่าเหมานาน	毛南族	Máonán Zú	G	97
18. ชนกลุ่มน้อยเผ่ามองโกล	蒙古族	Měnggǔ Zú	Y	102
19. ชนกลุ่มน้อยเผ่าเหมียว	苗族	Miáo Zú	Y G	109
20. ชนกลุ่มน้อยเผ่ามู่หล่าว	仫佬族	Mùlǎo Zú	G	116
21. ชนกลุ่มน้อยเผ่าน่าซี	纳西族	Nàxī Zú	Y	121
22. ชนกลุ่มน้อยเผ่านู่	怒族	Nù Zú	Y	128
23. ชนกลุ่มน้อยเผ่าผู่หมี่	普米族	Pǔmǐ Zú	Y	134
24. ชนกลุ่มน้อยเผ่าส่วย	水族	Shuǐ Zú	G	138

25. ชนกลุ่มน้อยเผ่าถู่เจีย	土家族	Tǔjiā Zú	Y	143
26. ชนกลุ่มน้อยเผ่าว้า	佤族	Wǎ Zú	Y	149
27. ชนกลุ่มน้อยเผ่าซีโป่	锡伯族	Xībó Zú	Y	156
28. ชนกลุ่มน้อยเผ่าเหยา	瑶族	Yáo Zú	Y G	161
29. ชนกลุ่มน้อยเผ่าอี	彝族	Yí Zú	Y G	170
30. ชนกลุ่มน้อยเผ่าทิเบต	藏族	Zàng Zú	Y	178
31. ชนกลุ่มน้อยเผ่าจ้วง	壮族	Zhuàng Zú	Y G	190
บรรณานุกรม				197

คำนำ

ในบริเวณประเทศภูมิภาคลุ่มน้ำโขง อันได้แก่ จีน พม่า เวียดนาม ลาว ไทย และกัมพูชา มีกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอารยธรรม ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา วัฒนธรรมและภาษาแตกต่างกันเป็นจำนวนมาก นักปราชญ์ตะวันตก Gorge Condominas and Richard Pottier (1982) กล่าวว่า บริเวณเอเชียอาคเนย์ส่วนที่เป็นภาคพื้นดิน เป็นบริเวณที่เราจะปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นที่ที่มีมนุษย์ต่างชาติพันธุ์และต่างภาษารวมกันอยู่เป็นจำนวนมากที่สุด และปะปนกันอย่างซับซ้อนที่สุด (อ้างใน สุริยา :2531) กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ ถือกำเนิด ตั้งรกราก อพยพย้ายถิ่นฐาน และอยู่อาศัยกระจัดกระจายทั่วไปในบริเวณประเทศลุ่มน้ำโขง มาตั้งแต่ยังไม่มีการแบ่งอาณาเขตเป็นประเทศต่างๆอย่างในปัจจุบัน บางกลุ่มมีประวัติศาสตร์ยาวนานมากกว่าคนที่เป็เจ้าของประเทศในปัจจุบันเสียอีก บางกลุ่มถูกกลืนหายไปกับชนกลุ่มอื่นกระทั่งสูญหายไป บางกลุ่มอาศัยปะปนกับชนเผ่าต่างๆ เกิดการแต่งงานข้ามเผ่าพันธุ์และหลอมรวมกันวิวัฒนาการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใหม่ขึ้น บางกลุ่มแบ่งแยกอพยพไปตั้งถิ่นฐานอยู่ที่อื่น จนต่อมามีอำนาจครอบครองและก่อตั้งอาณาเขตประเทศและรุ่งเรืองมาจนปัจจุบัน บางกลุ่มก็มีถิ่นกำเนิดและตั้งถิ่นฐานอาศัยติดแผ่นดินในบริเวณเดิมมาแต่อดีต ต่อมาก็กำลังเข้มแข็ง มีอำนาจครอบครองชนเผ่าอื่นจนรวบรวมเข้าเป็นประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ก็มีชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยว หากแต่มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงและติดต่อสัมพันธ์กันมาโดยตลอด ทั้งที่อยู่ในฐานะผู้ถูครอบครองและเป็นผู้ครอบครอง หรือมีความสัมพันธ์ที่เป็นอิสระต่อกัน แต่มีการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้องกับชนชาติใดใดในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องศึกษาต้นกำเนิดของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอารยธรรมเกี่ยวเนื่องกันมาแต่โบราณอย่างขาดเสียมิได้

พื้นที่ของประเทศจีนที่นับว่าเป็นภูมิภาคลุ่มน้ำโขง คือ จีนตอนใต้ อันได้แก่พื้นที่ของ มณฑลยูนนาน แล มณฑลกว่างสี บริเวณดังกล่าวนี้เป็นพื้นที่ที่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่หนาแน่น หลากหลาย และมีจำนวนมากที่สุด ประเทศจีนทั่วทั้งประเทศ มีชนกลุ่มน้อยทั้งหมด 55 ชนเผ่า เฉพาะบริเวณจีนตอนใต้มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่มากกว่า 30 ชนเผ่า ได้แก่ (1)ชนกลุ่มน้อยเผ่าอาซาง (2)ชนกลุ่มน้อยเผ่าปาย (3)ชนกลุ่มน้อยเผ่าปลั่ง (4)ชนกลุ่มน้อยเผ่าปั๋วอี้ (5) ชนกลุ่มน้อยเผ่าไต (6) ชนกลุ่มน้อยเผ่าเต้ออ้าง (7) ชนกลุ่มน้อยเผ่าตัง (8) ชนกลุ่มน้อยเผ่าตรุง (9) ชนกลุ่มน้อยเผ่าเกอลาว (10) ชนกลุ่มน้อยเผ่าฮานี (11)ชนกลุ่มน้อยเผ่าหุย (12) ชนกลุ่มน้อยเผ่าจื๋นัว (13) ชนกลุ่มน้อยเผ่าจิง (14) ชนกลุ่มน้อยเผ่าจิงโพ (15) ชนกลุ่มน้อยเผ่าลาหู่ (16) ชนกลุ่มน้อยเผ่าลีซู (17) ชนกลุ่มน้อยเผ่าเหมาหนาน (18) ชนกลุ่มน้อยเผ่ามองโกล (19) ชนกลุ่มน้อยเผ่าเหมียว (20) ชนกลุ่มน้อยเผ่ามู่หล่าว (21) ชนกลุ่มน้อยเผ่าน่าซี (22) ชนกลุ่มน้อยเผ่านู๋ (23) ชนกลุ่มน้อยเผ่าผู่หมี่ (24) ชนกลุ่มน้อยเผ่าสุ่ย (25) ชนกลุ่มน้อยเผ่าถู่เจีย (26)

ชนกลุ่มน้อยเผ่าว่า (27) ชนกลุ่มน้อยเผ่าซีโป (28) ชนกลุ่มน้อยเผ่าเหยา (29) ชนกลุ่มน้อยเผ่าอี (30)
ชนกลุ่มน้อยเผ่าทิเบต และ (31) ชนกลุ่มน้อยเผ่าจ้วง

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า มณฑลยูนนาน (Yunnan) และมณฑลกว่างซี(Guangxi) ซึ่งเป็นบริเวณรอยต่อของประเทศจีนกับหลายประเทศในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง การกำหนดสมาชิกประเทศกลุ่มน้ำโขง ในส่วนของประเทศจีนนั้น จึงมักจะนับเอาเฉพาะพื้นที่ตอนใต้ของจีน โดยเฉพาะในส่วนของมณฑลยูนนาน และกว่างซีเท่านั้น บริเวณนี้จึงนับได้ว่าเป็นต้นสายอารยธรรมสายน้ำโขง ชนกลุ่มน้อยในบริเวณดังกล่าวนี้มีมากกว่า 30 ชนเผ่า ที่สำคัญชนกลุ่มน้อยเหล่านี้มีหลายกลุ่มเป็นชนเผ่าเดียวกันกับที่มีอยู่ในประเทศต่างๆในประเทศกลุ่มน้ำโขง รวมทั้งประเทศไทยด้วย เช่น เผ่าเหมียว เผ่าว่า เผ่าลาหู่ เผ่าตลุง เผ่าปลั่ง เผ่าลีซู เผ่าฮานี เป็นต้น ในช่วงก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ก่อนปี 1949) ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ถูกกดขี่ข่มเหง ทารุณกรรม และขูดรีดอย่างแสนสาหัสจากชนชั้นศักดินาที่เป็นชาวฮั่นและชนเผ่าที่มีอำนาจเหนือกว่า เป็นเหตุให้ส่วนใหญ่อพยพย้ายถิ่นถอยร่นลงมาตั้งถิ่นฐานตามบริเวณแนวชายแดนของประเทศกลุ่มน้ำโขง และเนื่องจากชนกลุ่มน้อยที่อพยพเข้ามามีฐานะยากจน จึงตกเป็นเครื่องมือขูดรีดขูดเงิน ในการเป็นแหล่งปลูกฝิ่นและผลิตยาเสพติด อันเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศกลุ่มน้ำโขงและทั่วโลก ส่งผลร้ายต่อความมั่นคงของประเทศอย่างหนัก

การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเทศจีนที่ผ่านมาเป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากยังมีผู้รู้ภาษาจีนน้อย หนทางเดียวที่นักวิชาการชาวไทยส่วนใหญ่จะกระทำได้คือ การพึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาหรือการบันทึกของชาวตะวันตก แต่หลังจากที่มีการศึกษาค้นคว้าและมีผู้รู้ภาษาจีนมากขึ้น กลับพบว่าข้อมูลต่างๆที่ได้มานั้น มีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนไม่น้อย นำไปสู่การสรุปผลการวิจัยที่ไม่ถูกต้อง จะเห็นว่าหลังจากประเทศจีนเปิดประเทศแล้ว นานาประเทศสนใจศึกษาขุมคลังความรู้ที่ซ่อนตัวอยู่ในม่านไม้ไผ่กันอย่างกว้างขวาง แต่ประเทศไทยเพิ่งจะเริ่มหันมาสนใจศึกษา และให้ความสำคัญในการศึกษาองค์ความรู้ด้านจีนศึกษาในระยะ 5- 10 ปีมานี้เอง แต่ปัญหาใหญ่ของการศึกษาความรู้ด้านจีนศึกษาก็คือภาษาจีนนั่นเอง นักวิชาการไทยที่นอกเหนือจากนักวิชาการด้านภาษาจีนแล้ว มีไม่มากนักที่จะสามารถใช้ความรู้ภาษาจีนเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัยและสืบค้นข้อมูล ดังนั้นข้อความรู้ที่เกี่ยวกับจีนศึกษาไม่ว่าจะเป็น ประวัติศาสตร์ สังคม ศิลปะ วรรณคดี ประเพณี วัฒนธรรม ปรัชญา ศาสนา เชื้อชาติ เป็นต้น หรือแม้กระทั่งภาษาจีนเองก็ยังมีไม่มากนัก ในขณะที่ความต้องการศึกษามีมากขึ้นทุกขณะ นักวิชาการชาวไทยที่มีความรู้ภาษาจีน ต่างทุ่มเทความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลความรู้เกี่ยวกับประเทศจีนเป็นภาษาไทยเพื่อเติมเต็มองค์ความรู้ด้านจีนศึกษาให้กับวงการศึกษาของไทยอย่างไม่ลดละ

ในกระแสความเข้มแข็งของจีนในโลก นานาประเทศต่างทุ่มเททุนทรัพย์และกำลังบุคคลเพื่อมุ่งศึกษา สร้าง และพัฒนาคลังข้อมูลด้านจีนศึกษาและถ่ายทอดเป็นภาษาของตนอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อให้คนในชาติได้ทำความรู้จักและเข้าใจประเทศจีนมากขึ้น เป็นประโยชน์ในการสร้างปรากฏการณ์เพื่อรุกและรับมืออำนาจความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของจีน แต่นักวิชาการไทยกลับสวนกระแส มุ่งพัฒนาคลังความรู้ข้อมูลต่างๆเป็นภาษาอังกฤษด้วยเหตุผลของการมุ่งสู่ความเป็นสากล แต่เมื่อเทียบกับประชาชนชาวไทยแล้วกลับเป็นการถ่ายทอดความรู้ในวงแคบเท่านั้น คนไทยในภาพรวมควรจะได้รับประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยของคนไทยเองมากกว่านี้ นักวิชาการไทยควรสร้างสรรค์ผลงานภาษาไทยเพื่อเพิ่มความรู้ให้กับคนในชาติมากกว่านี้

การทำงานครั้งนี้มุ่งสร้างฐานข้อมูลในรูปแบบสารานุกรมและเว็บไซต์ เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในบริเวณจีนตอนใต้ในฐานะต้นสายอารยธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าสาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และเป็นคลังความรู้ที่สำคัญของวงการการศึกษาด้านภูมิภาคลุ่มน้ำโขงที่สำคัญ

1. 阿昌族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าอาซาง Achang ethnic minority group

รูป 1

ถิ่นที่อยู่

ชาวเผ่าอาซาง อาศัยอยู่ในเขตปกครองตนเองชนกลุ่มน้อยเผ่าไตและชนกลุ่มน้อยเผ่าจิ่งโพ (傣族景颇族自治州 Dǎi Zú Jīngpō Zú Zìzhìzhōu) ในตำบลหลงชวน (陇川 Lǒng chuān) ตำบลเหลียงเหอ (梁河 Liánghé) เมืองเต๋อหง (德宏 Déhóng) มณฑลยูนนานของ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน นอกจากนี้ยังมีกระจายอยู่ที่หมู่บ้านอิงเจียง (盈江 Yíng jiāng) ลู่ซี (潞西 Lùxī) รุ่ยลี่ (瑞丽 Ruìlì) ป่าซาน (保山 Bǎoshān) ของตำบลหลงหลิง (龙陵 Lónglíng) และเถิงชง (腾冲 Téngchōng) จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าอาซางมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 33,936 คน

ภาษา

ด้วยเหตุที่บรรพบุรุษชาวอาซางในอดีตมีการอพยพย้ายถิ่นฐานจากทิศตะวันตกไปทางทิศ ตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลยูนนาน ทำให้เกิดการผสมผสานกับชนเผ่าต่างๆ เป็นบริเวณกว้างมาก ทำให้ภาษาของชาวอาซางมีการสัมผัสทางภาษา การยืมใช้ และถ่ายทอดซึ่งกันและกันกับภาษา ของชนเผ่าต่างๆ มาโดยตลอด เป็นเหตุให้ภาษาของชาวอาซางค่อนข้างซับซ้อน การจัดตระกูล

ภาษาของภาษาอาซางก็ค่อนข้างยุ่งยากและซับซ้อนเช่นเดียวกัน พิจารณาจากตระกูลภาษาจะเห็นว่า ภาษาอาซางจัดอยู่ในตระกูลภาษาจีนทิเบต แขนงภาษาพม่า แต่นักวิชาการในประเทศจีนมีแนวคิดในการจัดแบ่งแขนงภาษาอาซางแตกต่างกัน ที่สำคัญมี 3 แนวทาง คือ

1. จัดอยู่ในแขนงภาษาพม่า
2. จัดอยู่ในแขนงภาษาอู๋
3. จัดเป็นแขนงภาษาอิสระ คือ แขนงภาษาอาซาง

ประวัติศาสตร์

จากบันทึกพงศาวดาร “หยวินหลง” ในสมัยราชวงศ์ชิงเรียกชนกลุ่มนี้ว่า “ชาวเอ้อซาง” (俄昌人 Échāng rén) ในพงศาวดารบันทึกไว้ว่าชาวเอ้อซางมีหัวหน้าเผ่าชื่อ จ้าวข่าย (早慨(Zǎo Kǎi) ปกครองเรื่อยมาจนถึงปลายราชวงศ์หยวน สืบทอดชาวเอ้อซางรวม 35 รุ่น จ้าวข่ายตั้งกฎเกี่ยวกับการสืบทอดหัวหน้าเผ่าโดยการสร้างตราหัวหน้าเผ่าเป็นป้ายเหล็ก เรียกว่า เกียอินเซวียน “铁印券 Tiě yìn quàn” อันเป็นการเริ่มสืบทอดกฎการเลือกหัวหน้าเผ่าของชาวเอ้อซาง ซึ่งวิธีการสืบทอดหัวหน้าเผ่านี้ก็มาจากพ่อสู่ลูกนั่นเอง ในยุคนี้อชาวเอ้อซางมีความเข้มแข็งและมั่นคงอยู่มาได้ประมาณสิบกว่าปี กระทั่งศตวรรษที่สิบ ถูกถูกรุกรานและควบคุมจากหวางตันชื่อ(王段氏 Wáng Duànshì)แห่งเมืองต้าหลี่ ในช่วงนั้นพ่อค้าจากต่างเมืองเข้ามาติดต่อกับชาวเอ้อซางมากมาย และได้สอนให้ชาวเอ้อซางรู้จักการทำนา และการกลสีกรรม ในสมัยราชวงศ์หยวนและหมิง ก่อตั้งหมู่บ้านหยวินหลง(云龙 Yúnlóng) ชาวป๋ายและชาวฮั่นได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวเอ้อซางเดิม จึงได้ย้ายหนีไปอยู่ที่อื่น สายหนึ่งย้ายไปที่เมืองเถิงชง (腾冲 Téng chōng) อีกสายหนึ่งกระจัดกระจายอาศัยอยู่ร่วมกับชาวป๋ายและชาวฮั่น

ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน บริเวณที่ชาวอาซางอาศัยอยู่ส่วนใหญ่เป็นสังคมแบบศักดินา ในขณะที่เดียวกันระบบเจ้าของที่ดินก็พัฒนาไม่แพ้กัน เริ่มมีการซื้อขายที่ดิน การเช่าที่ดินเกิดขึ้น ชาวอาซางเริ่มเช่าที่ดินของชาวไตและชาวฮั่นทำมาหากิน ชาวอาซางมีความสามารถในการทำนา การทำยาสูบ การฝีมือ โดยเฉพาะ “มีดอาซาง” เป็นเครื่องมือที่ได้รับความนิยมมาก นอกจากนี้การผลิตชาและอ้อย ก็เป็นอีกผลผลิตหนึ่งที่สร้างเศรษฐกิจให้ชาวอาซางเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังเห็นว่าชาวอาซางยังมีฝีมือด้านการเย็บปักถักร้อยซึ่งนับเป็นงานหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงของชาวอาซางเลยทีเดียว

ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลจีนก่อตั้งตำบลหลงชว่นขึ้นเป็นเขตปกครองตนเองเผ่าอาซาง หลังจากนั้นก็เริ่มยกฐานะบริเวณที่มีชาวอาซางอาศัยอยู่ให้เป็นเขตปกครองตนเองเผ่าอาซาง เหตุการณ์สำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชีวิตของชาวเผ่าอาซางครั้ง

ยิ่งใหญ่ก็คือการยกเลิกระบบเจ้าของที่ดินและระบบศักดินาที่ดินในปี 1955 และได้มีการก่อตั้งโรงงานขนาดเล็กผลิตเหล็กกล้า เครื่องมือเกษตร การกลั่นน้ำมัน การทำสบู่ การผลิตน้ำมันสน ก ย้อมผ้า รัฐบาลจีนได้ให้ความช่วยเหลือด้านการสาธารณสุข โดยอบรมเจ้าหน้าที่ที่จะดูแลเรื่องสาธารณสุขชาวอาซาง และการป้องกันโรคติดต่อต่างๆ ตลอดจนการพัฒนาทางการศึกษาให้ชาวอาซางได้มีโอกาสเข้าศึกษา และรู้หนังสือในโรงเรียนของรัฐ จากการสนับสนุนของรัฐบาล อุตสาหกรรมที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นฝีมือขึ้นเองของชาวอาซาง ได้สร้างชื่อเสียงและรายได้ให้กับชาวอาซางเป็นอย่างมาก

ศิลปวัฒนธรรม

ในด้านวัฒนธรรมดนตรีและการร่ายรำของชาวอาซางก็มีความหลากหลายมาก ไม่ว่าจะเป็นกลอน เพลงร้องเผ่าอาซาง นิทานตำนานพื้นบ้านที่เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ เช่น ตำนานอิงประวัติศาสตร์เรื่อง 《遮帕麻和遮咪麻》 Zhēpà má hé Zhēmī má “เจือปาหมากับเจือหมี่หมา” นิทานกลอนเรื่อง 《铁匠战龙王》 Tiějiāng zhàn lóngwáng “สงครามช่างเหล็กกับเจ้ามังกร” นิทานพื้นบ้านเรื่อง 《亲堂姊妹》 Qīn táng zǐmèi “พี่น้องสองสาว” นิทานสัตว์เรื่อง 《鹿子和豹子换工》 Jǐzǐ hé bàozi huàngōng “เลี้ยงผากับเสือดาวแลงาน” เรื่อง 《老熊撕脸皮》 Lǎo xióng sī liǎnpí “หมีใหญ่ถอดหน้ากาก” เป็นต้น

รูป 2

การขับร้องเพลงของชาวอาซางมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ในยามทำงานท่ามกลางธรรมชาติ หมู่สาวชาวอาซางจะร้องเพลงโต้ตอบกัน เนื้อหาเพลงที่ร้องก็จะเกี่ยวกับ ภูเขา แม่น้ำ ลำธาร ท่วงทำนองบริสุทธิ์ แต่พอพลบค่ำหลังจากเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานแล้ว ชาวอาซางกระซิบกระซาบด้วยเสียงเพลงแผ่วเบาอร่ากกันและกัน บางครั้งร้องกันเพลินจนได้รุ่งเลยก็มี ในคราวสนุกสนานรื่นเริงชาวอาซางก็มีเพลงที่เปรียบเปรย แฝงความหมายลึกซึ้ง บ้างก็เป็นคติสอนใจ บ้างก็เป็นเรื่องขบขัน ดนตรีของชาวอาซางก็มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ชาวอาซางสร้างเครื่องดนตรีขึ้นด้วยฝีมือของชาวอาซางเองเช่น พิณไม้ไผ่ ปี่น้ำเต้า พิณสามสาย กลอง ซ้องเหล็ก เป็นต้น การเต้นรำระบำของชาวอาซางล้วนเกี่ยวพันกับธรรมชาติ การเต้นเลียนแบบท่าทางของลิงเรียกว่า “ระบำลิง” เป็นระบำที่นิยมมากในหมู่หนุ่มสาวชาวอาซาง การรื่นเริงอีกอย่างของชาวอาซางคือ กีฬาพื้นบ้าน ชาวอาซางชอบการแข่งขันม้า ฟันดาบ ยิงธนู ไล่ชิงช้า

ชาวอาซางมีฝีมือในด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านหลายอย่าง เช่น การปักผ้า ทอผ้า ย้อมผ้า การปั้นภาชนะเคลือบ แกะสลัก เครื่องเงิน การตีมีด โดยเฉพาะงานแกะสลักของชาวอาซางได้รับความนิยมนำไปประดับประดาตามสิ่งปลูกสร้าง สร้างบรรยากาศความเป็นชนเผ่าได้อย่างมีเอกลักษณ์ ในขณะเดียวกันก็มีความกลมกลืนและลงตัวอย่างน่าอัศจรรย์

รูป 3

ชีวิตความเป็นอยู่

ชีวิตความเป็นอยู่และอาหารการกินของชาวอาซางส่วนใหญ่เป็นของป่าที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น เผือก มัน ผักป่าต่างๆ เนื้อสัตว์ และจำพวกอาหารดองก็มี นอกจากนี้ชาวอาซางชอบเคี้ยวหมากมาแต่ดั้งเดิมแล้ว ไม่เพียงแต่คนแก่เท่านั้น เราจะเห็นเด็กหนุ่มสาวชาวอาซางยืมเห็นฟันดำที่เกิดจากการเคี้ยวหมากแทบทุกคน บ้านเรือนของชาวอาซางก่อด้วยอิฐ มีโครงทำด้วยไม้ สร้างเป็นห้องสี่เหลี่ยมยกพื้นสูง แบ่งเป็นสองฝั่ง ครึ่งหนึ่งเป็นห้องนอน อีกครึ่งหนึ่งเป็นชายคา

ทำอาหาร ได้ถนอมเลี้ยงหมู ถัดไปไม่กี่ไกลเป็นคอกวัว ชาวอาซางช่วยกันสร้างทางสัญจรในหมู่บ้าน ด้วยการใช้หินมาเรียงต่อกันเป็นถนน ชายชาวอาซางเวลาออกจากบ้านจะพกอาวุธที่ทำขึ้นเองนั่นก็คือ “มีดอาซาง” ชาวอาซางทำไร่ทำนาในป่าเขา ภาพหนุ่มสาวที่แบกตระกร้ากลับจากเก็บผลผลิตเป็นภาพชีวิตประจำวันตามปกติ การจราจรไปในที่ไกลๆ ใช้ล่อเป็นพาหนะ

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

การแต่งกายของชาวอาซางมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ชายสวมกางเกงคล้ายกับกางเกงม่อฮ่อมสีดำแต่ยาวกว่า ส่วนเสื้อก็เหมือนกับเสื้อม่อฮ่อมสีดำ สีขาว หรือสีน้ำเงิน ส่วนผู้หญิงเป็นพิเศษมากกว่า คือจะมีชุดที่ใส่ในแต่ละเทศกาลต่างๆกันไป ชาวอาซางที่ต่างพื้นที่กันก็อาจมีเครื่องแต่งกายที่แตกต่างผิดเพี้ยนกันไปบ้าง หญิงที่แต่งงานแล้วจะสวมผ้าถุงยาว สวมเสื้อรัดรูปแขนกระบอก ส่วนหญิงที่ยังไม่แต่งงานสวมกางเกงม่อฮ่อมคล้ายของผู้ชาย สวมเสื้อรัดรูปแขนกระบอกสีอ่อน หญิงชายชาวอาซางจะมีผ้าโพกหัวที่ประดับประดาไปด้วยดอกไม้ป่า สีสันฉูดฉาดดูสวยงามมาก

หนุ่มสาวชาวอาซางพบรักกันอิสระตามงานเทศกาลต่างๆ หลังจากนั้นพ่อแม่จะเป็นผู้จัดงานแต่งงานให้ เดิมทีจะไม่แต่งงานกับคนแซ่เดียวกัน แต่ภายหลังถือเอาแบบอย่างตามชาวจีนและชาวไตแต่งงานกับคนแซ่เดียวกันได้ หญิงหม้ายสามารถแต่งงานใหม่ได้ แต่ไม่สามารถนำทรัพย์สินสมบัติของสามีเก่าติดตัวไปได้ รวมทั้งลูกก็ต้องยอมมอบให้บ้านสามีเป็นผู้เลี้ยงดู คนที่เสียชีวิตโดยปกติจะฝัง แต่ถ้าเสียชีวิตแบบไม่ปกติจะจัดพิธีศพโดยการเผา

ชาวอาซางที่เมืองฮู่ล่าซา(户腊撒 Hùlāsā) นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท จะมีพิธีทางศาสนาที่มีระยะเวลากำหนดแน่นอนทุกๆปี ส่วนชาวอาซางที่เมืองเหลียงเหอ ยังนับถือผี ทุกๆปีเมื่อเริ่มฤดูเพาะปลูกและถึงฤดูเก็บเกี่ยวจะมีการไหว้ “เทพธิดา” หรือ “ผีดิน” เป็นประจำไม่ได้ขาด โดยชาวอาซางจะรวมตัวกันที่ท้องนาแล้วเชือดไก่ เช่นเหล้า เพื่อบูชาและอ้อนวอนให้เทพธิดาปกปักรักษาคุ้มครอง นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลของชาวจีน ชาวอาซางจึงเริ่มมีการเซ่นไหว้บรรพบุรุษตามแบบชาวจีน

บ้านเรือนของชาวอาซางแบ่งเป็นโถงกลาง ห้องนอนอยู่ด้านซ้ายและขวา ห้องนอนของผู้อาวุโสของครอบครัวอยู่ด้านซ้าย คนอื่นๆ อยู่ด้านขวา ผู้ชายห้ามเข้าห้องผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว ลูกชายที่ยังไม่แต่งงานสามารถพักห้องทางทิศตะวันตก ตะวันออก และทิศใต้¹ หรือ ขึ้นสองได้ แต่

¹ การสร้างบ้านเรือนตามคตินิยมของชาวอาซางและชาวจีนคือสร้างเป็นเรือนสี่เหลี่ยมล้อมรอบพื้นที่ตรงกลาง เรือนที่อยู่ทางทิศเหนือถือเป็นเรือนหลัก หรือโถงหลัก ส่วนเรือนด้านอื่นๆ เป็นเรือนรอง

ลูกผู้หญิงห้ามปักขันบน หากมีผู้ชายอยู่ข้างล่าง ห้ามผู้หญิงขึ้นบนบ้าน และมีข้อห้ามผู้หญิงเดินข้ามเครื่องมือการเกษตร ถือว่าไม่เป็นมงคล

หมู่บ้านอาซางทุกปีจะมีงานเทศกาลรื่นเริงมากมาย เช่น งานวัด งานสงกรานต์ เทศกาลเผาคบเพลิง เทศกาลรดน้ำดอกไม้ เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะฉลองเทศกาลที่มาร่วมกับชนเผ่าใกล้เคียง คือชาวยีนและชาวไต

2. 白族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าปาย

Bai ethnic minority group

รูป 4

รูป 5

ถิ่นที่อยู่

ชนเผ่าปาย เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอันยาวนาน อาศัยอยู่บริเวณภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ที่สำคัญคือเขตปกครองตนเองเผ่าปาย(白族自治州 Bái Zú zìzhìzhōu) เมืองต้าหลี่(大理 Dàlǐ) มณฑลยูนนาน (云南省 Yúnnánshěng) ได้แก่ บริเวณเมืองลี่เจียง (丽江 Lìjiāng) ปี้เจียง(碧江 Bìjiāng) ป่าวซาน(保山 Bǎoshān) หนานหัว (南华 Nánhuá) หยวนเจียง (元江 Yuánjiāng) कुนหมิง(昆明 Kūnmíng) อานหนิง(安宁 Ānníng) และในเขตอำเภอปี้เจีย (毕节 Bìjié) ของเมืองกู่ยิโจว (贵州 Guìzhōu) อำเภอเหลียงซาน(凉山 Liángshān)ของมณฑลเสฉวน (四川 Sìchuān) อำเภอซางจี้อ(桑植 Sāngzhí) ของมณฑลหูหนาน (湖南 Húnán) ก็มีชนเผ่าปายอาศัยอยู่กระจัดกระจาย จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าปายมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,858,063 คน

ด้วยความที่ชาวปายอาศัยอยู่กระจัดกระจาย ชาวปายในแต่ละพื้นที่มีชื่อเรียกทั้งเรียกตนเอง และผู้อื่นเรียกหลายชื่อ เช่น ชาวฮั่นเรียกว่า เตียนเฟิน (滇焚 Diānfén) ไส่ว (叟 Sǒu) ชว่นตี้ (爨氏 Cuàndì) ปายหมาน (白蛮 Báimán¹) ปายเหริน (白人 Báirén) หมินเจีย(民家 Mínjiā) เป็นต้น ชาวเผ่าปายเรียกว่า น้าหมา (那马 Nàmǎ) ชาวลี่ชู่เรียกว่า เล่อโม (勒墨 Lèmò)

¹ คำว่า “หมาน” (蛮 mán) เป็นคำที่ภาษาจีนใช้เรียกชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ในสมัยโบราณ

แม้แต่คำที่ชาวปายเรียกตนเองก็มีหลายชื่อแตกต่างกันไปตามถิ่นที่อยู่ เช่น เฝินจื่อ(焚子 Fén zǐ) เฝินเออร์จื่อ(焚儿子 Fén érzi) ปายหนี (白尼 Báiní) ปายหัว(白伙 Báihuǒ) ซึ่งมีความหมายว่า ชาวเฝิน หรือชาวปายนั่นเอง

ภาษา

ชาวปายมีภาษาพูดเป็นของตนเอง เรียกชื่อว่า ภาษาปาย เป็นภาษาในตระกูลภาษาจีน-ทิเบตที่มีการถกเถียงกันมากถึงการจัดแบ่งสาขา เนื่องจากโครงสร้างของภาษาปายยังไม่สามารถหาข้อสรุปที่แน่ชัดว่าเป็นโครงสร้างในสาขาจีนหรือสาขาทิเบต นับถึงปัจจุบันนักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาภาษาตระกูลจีนทิเบตก็ยังไม่ข้อสรุปที่ตรงกันเกี่ยวกับการจัดแบ่งสาขาภาษาปาย บ้างเห็นว่าจัดอยู่ในสาขาทิเบตพม่า บ้างก็ว่าควรจัดไว้ในสาขาภาษาอื่น และก็มีบางกลุ่มเชื่อว่าไม่สามารถจัดเข้ากลุ่มใดได้ จึงจัดไว้เป็นสาขาใหม่เรียกชื่อว่าสาขาประสมระหว่างสาขาทิเบตพม่า กับภาษาอื่น อย่างไรก็ตาม ในหนังสือชื่อ 《白语简志 Bái yǔ Jiǎnzhì》 “บันทึกสังเขปภาษาปาย” ของนักภาษาศาสตร์จีนสามท่านชื่อ ฟูมาวจี สวีหลิน และจ้าวเหียนซุน (傅懋勳 Fù Màojuān, 徐琳 Xú Lín, 赵衍荪 Zhào Yǎnsūn: 1984) จัดภาษาปายเข้าอยู่ในสาขาทิเบตพม่า ในขณะที่นักภาษาศาสตร์ผู้ศึกษาภาษาปาย อีกฝ่ายหนึ่ง เช่น James A · Mati – soff ต่ายชิงเต๋ และ หยางอิงซิน(马蒂索夫 Mǎdìsuǒfū, 戴庆厦 Dài Qìngxià, 杨应新 Yáng Yīngxīn: 1992) ในหนังสือชื่อ 《民族语文 Mínzú Yǔwén》 “ภาษาชนเผ่า” ตั้งแขนงภาษาใหม่ชื่อว่า แขนงภาษาปาย

ประวัติศาสตร์

อารยธรรมของชาวปายเริ่มมาตั้งแต่ยุคหินใหม่ โดยมีถิ่นกำเนิดที่สามารถยืนยันได้ว่าเป็นชาวปายอาศัยอยู่คือบริเวณเมืองเออร์ไห่ (洱海 Ěrhǎi) ในยุคนั้นชาวปายอาศัยอยู่ในถ้ำ ถิ่นสมัยจีนฮั่นเริ่มมีความสัมพันธ์เป็นปึกแผ่นกับประเทศจีน จนถึงคริสต์ศักราช 109 ตรงกับสมัยฮั่น (ฮั่นตะวันตก) ได้อพยพชาวฮั่นเข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวนี้เป็นจำนวนมาก และถ่ายทอดวิทยาการต่างๆ ให้กับชาวพื้นเมืองเดิม จนถึงสมัยตงฮั่น(ฮั่นตะวันออก) ดินแดนแห่งนี้ขึ้นกับเมืองหย่งชาง(永昌 Yǒngchāng) ในสมัยถึงบริเวณนี้จัดตั้งให้เป็นเมืองเหยาโจว(姚州 Yáo zhōu) จากนั้นจัดรวมกับชนกลุ่มน้อยในบริเวณเดียวกันเป็นเขตปกครองแบบทาส ในปีคริสต์ศักราช 907 แยกออกจากชาวฮั่นเป็นเอกเทศ ในปีคริสต์ศักราช 1253 สมัยหยวนจัดแบ่งการปกครองออกเป็นมณฑล ก่อตั้งมณฑลทางใต้คือ ยูนนาน มีเมืองขึ้นรองคือต้าหลี่และเฮ่อชิ่ง ถึงสมัยหมิง

ได้รับการยกฐานะเป็นจังหวัดต้าหลี่ และจังหวัดเฮ่อชิ่ง ในสมัยราชวงศ์ชิงก็ยังคงยึดการปกครองตามสมัยหมิง แต่จัดให้มีหัวหน้าเผ่าปกครองดูแลชนกลุ่มน้อยในบริเวณนี้

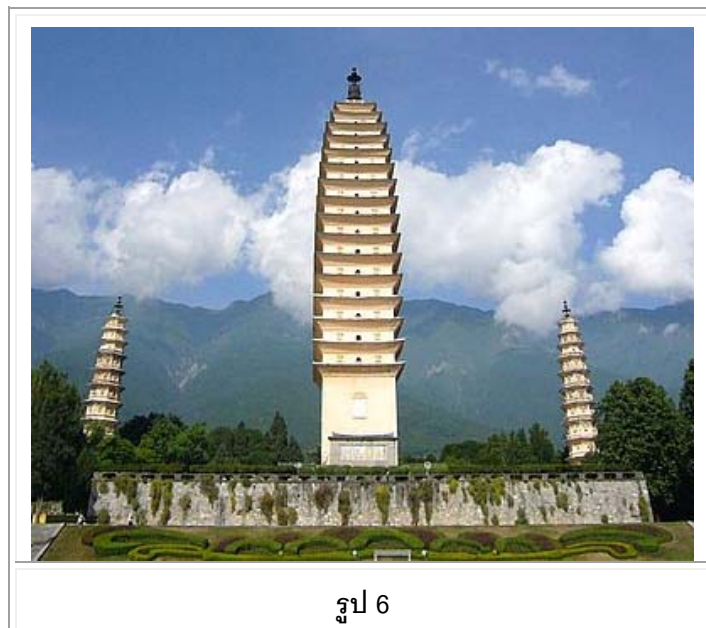
ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ระบบเศรษฐกิจและสังคมของชาวป๋ายไม่มั่นคงนัก โดยเฉพาะยังมีการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินแบบระบบทาสและระบบศักดินาอยู่ อาชีพหลักของชาวป๋ายคือการเกษตร อัตราส่วนของชนชั้นคนรวยที่เป็นเจ้าของที่ดินกับกับคนจนที่เช่าที่ดินทำกิน หรือรับจ้างทำนาแตกต่างกันถึง 10 ต่อ 90 การเก็บผลผลิตกำไรจากผู้เช่าที่สูงถึง 5 ถึง 8 เท่า เป็นเหตุให้ชาวป๋ายส่วนใหญ่ยังมีความยากจน เมื่อเศรษฐกิจภายนอกเริ่มเฟื่องฟูขึ้น การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศมีมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันชาวป๋ายก็ส่งออกสินค้าจำพวกดินประสิว เส้นไหม ใบชา ชาวป๋ายจึงเริ่มมีเศรษฐกิจที่ดีและพัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีนปฏิวัติการปกครองทั่วทั้งประเทศจีน การถือครองที่ดินของชาวป๋ายที่เมืองต้าหลี่ รวมทั้งบริเวณอื่นๆ ที่มีมาแต่ดั้งเดิมจึงปรับเปลี่ยนมาใช้ระบบเดียวกันเหมือนกับชนชาวฮั่น ในปี 1953 แต่ยังมีพื้นที่บางแห่งที่เจ้าของที่ดินเดิมชาวป๋ายยังต่อต้านข้อบังคับดังกล่าว เช่น บริเวณฮู่ซู่ย (湖水 Hùshuǐ) ลีวคู (六库 Liùkù) รัฐบาลได้ใช้วิธีเจรจาอย่างสันติวิธีกระทั่งปรับเปลี่ยนมาใช้ระบบเดียวกันได้สำเร็จ ส่วนชาวป๋ายในบริเวณอื่นๆ ที่การตั้งถิ่นฐานไม่ชัดเจน หรือมีความกระจัดกระจายมาก แม้จะไม่ยอมรับการปรับเปลี่ยนการปกครองระบบใหม่ เช่น ที่เมืองบีเจียง (碧江 Bìjiāng) ฟู่กิง (福贡 Fúgòng) แต่ใช้วิธีการกระจายทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของชนส่วนใหญ่ จนกระทั่งชนเผ่าป๋ายทั้งหมดยอมรับการเปลี่ยนแปลงการปกครองแบบรัฐบาลกลางของจีน และในเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ.1956 ได้ก่อตั้งเขตปกครองตนเองเผ่าป๋ายขึ้นที่เมืองต้าหลี่ มณฑลยูนนาน

ชาวป๋ายมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาและพัฒนาการยาวนาน อารยธรรมของชาวป๋ายสร้างคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างมาก จากการขุดค้นทางประวัติศาสตร์บริเวณเมืองชางเอ๋อร์ (苍洱 Cāng'ěr) พบร่องรอยคูคลองและระบบชลประทานของชาวป๋ายในยุคโบราณ และการขุดค้นทางโบราณคดีในบริเวณเมืองเจี้ยนชุน (剑川 Jiànchūn) พบหลักฐานทางการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ของชาวป๋าย หลักฐานทางโบราณคดีที่พบที่เมืองเอ๋อร์ไห่ (洱海 Ěrhǎi) ยืนยันว่าชาวป๋ายเริ่มมีอารยธรรมของเครื่องใช้โลหะมาตั้งแต่สมัยขุนซิวจ้านกว๋อ และในบริเวณเดียวกันนี้ในยุคฮั่น (蜀汉 Shǔhàn) ชาวป๋ายรู้จักการเลี้ยงสัตว์ตามทุ่งหญ้า และมีการปลูกข้าวแล้ว ในสมัยถังเริ่มมีระบบชลประทานเพื่อการเกษตร การทำนาแบบขั้นบันไดตามภูเขา มีการนับปฏิทินเป็นของตนเอง มีการเขียนตำราทางการแพทย์ และตำราดาราศาสตร์ของตนเองอีกด้วย

ศิลปวัฒนธรรม

ศิลปะของชาวป๋ายมีเอกลักษณ์เป็นหนึ่ง ศิลปะที่มีชื่อเสียงของชาวป๋ายคืองานด้าน สถาปัตยกรรม การแกะสลัก และการวาดภาพ เช่น เจดีย์สามองค์ที่วัดหลงเซิง 崇圣寺 Chóng shèng sì ที่ตั้งอยู่ในเมืองต้าหลี่ เป็นฝีมือการปลูกสร้างของชาวป๋าย มีความสูงถึง 6 เมตร นับเป็นประติมากรรมอันล้ำเลิศที่ถือเป็นสัญลักษณ์ของเมืองต้าหลี่ และที่เคารพบูชาของชาวป๋าย ถ้ำหินที่เมืองเจี้ยนชวน(剑川 Jiàn chuān) ก็นับว่าเป็นประติมากรรมชั้นเยี่ยมของชาวป๋ายอีกที่หนึ่ง รูปปั้น และหินสลักรูปคนราวกับมีชีวิตเหมือนจริง ประติมากรรมล้ำค่าอีกแห่งหนึ่งคือที่วัดจู่ซาน(鸡足山寺院 Jīzúshān sìyuàn “วัดเขาดินไก่”) ที่สร้างขึ้นในสมัยหยวน รูปสลักที่บานประตูหน้าต่างที่วิจิตรงดงาม ล้วนเกิดจากช่างฝีมือชาวป๋ายทั้งสิ้น

รูป 6

ศิลปะการเคลือบสีของชาวป๋ายมีเทคนิควิเศษเฉพาะตัว ศิลปะการเคลือบสีงาสำหรับเครื่องใช้ และวัสดุตกแต่ง การก่อสร้างที่เป็นที่นิยมในสมัยหยวนและหมิงล้วนนำมาจากมณฑลยูนนาน ซึ่งเกิดจากฝีมือช่างชาวป๋ายจากเมืองต้าหลี่ทั้งสิ้น ภาพวาดมรดกล้ำค่าของจีนนานเจ้าที่ถูกประเท จักรวรรดินิยมขโมยไป ก็เป็นภาพจิตรกรรมชิ้นเอกที่วาดโดยช่างฝีมือชาวป๋ายชื่อ จางซุ่น (张顺 Zhāng Shùn) และหวางเฟิงจง (王奉宗 Wáng Fèngzōng) ในปี ค.ศ.899 ภาพจิตรกรรมนี้ บรรยายเรื่องราวเทพนิยายของชาวป๋ายได้อย่างวิจิตรงดงาม

วัฒนธรรมด้านเพลงดนตรีและการร่ายรำของชาวป๋ายมีมาแต่โบราณกาล ที่สำคัญคือเพลง กลอนอันไพเราะที่สืบทอดต่อกันมาที่ชื่อว่า ชวงชือจี (创世纪 Chuàng shì jì “การสร้าง ศักราช”) กล่าวถึงการกำเนิดของชาวป๋าย และการดำรงชีวิตที่สงบสุข ไร้การกดขี่ทารุณ ไร้ซึ่งคน จนคนรวย ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข อ้วนท้วนสมบูรณ์ บทกลอนที่ถือเป็นตัวแทนวรรณกรรมของ ชาวป๋าย เช่น เรื่อง 《途中》 Túzhōng “ระหว่างวิถี” ของ หยางฉีคุน (杨奇鲲 Yáng Qíkūn)

เรื่อง 《题大慈寺芍药》 Tídàcí sì sháoyào “สมณไพรวัดถืต้าฉือ” และ เรื่อง 《洞云歌》 Dòngyúngē “ลำน้าถั่วเมฆา” ของหยางอี้จิง (杨义宗 Yáng Yìzōng) นับเป็นวรรณกรรมชิ้นเอกที่แต่งโดยกวีชาวปาย

วรรณกรรมประวัติศาสตร์ของชาวปายเช่น เรื่อง 《张氏国史》 Zhāngshì guóshǐ “ประวัติศาสตร์ตระกูลจาง” แต่งในยุคน่านเจ้า(南诏 Nánzhào)¹ ในสมัยที่เป็นประเทศต้าหลี่ก็มีพงศาวดารชื่อ ปายชื่อ 《白史》 Báishǐ “ประวัติปาย” พงศาวดารชื่อ กว๋อชื่อ 《国史》 Guóshǐ “ประวัติประเทศ” โดยเฉพาะพงศาวดารปายมีการบันทึกไว้ในศิลาจารึกราชวงศ์หมิงด้วย ในสมัยหยวนมีพงศาวดารชาวปาย ชื่อ ปายกู่ทง 《白古通》 Báigǔtōng “เจาะอดีตชาวปาย” ถึงสมัยชิง มีปราชญ์ชาวปายชื่อ หวางซง (王崧 Wáng Sōng) เรียบเรียงตำราชื่อ 《云南备征志》 Yúnnán bèizhēngzhì “เอกสารพิสูจน์ประวัติศาสตร์ยูนนาน” นับเป็นตำราสำหรับผู้ศึกษาวิจัยชนกลุ่มน้อยในยูนนานเล่มสำคัญ

ชีวิตความเป็นอยู่

สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของชาวปายคือการแต่งกาย แต่การแต่งกายของชาวปายในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน อย่างชาวปายที่อยู่ที่เมืองต้าหลี่ ชายชาวปายจะโพกหัวด้วยผ้าสีขาวหรือน้ำเงิน สวมเสื้อสีขาวปกสีดำ สวมเอี๊ยมทับด้านนอก สวมกางเกงสีขาว สะพายกระเป๋าปัลลวยสวยงามจากฝีมือชาวปาย ส่วนสตรีสวมเสื้อสีขาว และใส่เอี๊ยมสีดำหรือสีม่วงปักลายงดงามไว้ด้านนอก สวมกางเกงขากว้างสีน้ำเงิน ที่เอวรัดด้วยผ้าปักลายดอกไม้ สวมรองเท้าปัลลวยสวยงาม สวมกำไลโลหะ นิ้วสวมแหวนอัญมณีสีสวย ใส่ตุ้มหูเงิน หญิงที่แต่งงานแล้วจะมวยผม สาวที่ยังไม่แต่งงานถักเปียปล่อยลงด้านหลัง

เรื่องอาหารการกินและการเพาะปลูก ชาวปายที่อาศัยอยู่ต่างพื้นที่กันมีการทำมาหากินต่างกัน อย่างเช่น ชาวปายที่อาศัยอยู่บริเวณที่ราบจะปลูกข้าวเป็นพืชหลัก ส่วนชาวปายที่อาศัยอยู่ตามภูเขาจะปลูกข้าวโพดเป็นหลัก ชาวปายชอบกินอาหารรสเปรี้ยว และเผ็ด นอกจากนี้ยังชอบกินอาหารประเภทเนื้อสด อาหารที่ชาวปายโปรดปรานเป็นพิเศษคืออาหารคล้ายๆ กับยำเนื้อสุกๆ ดิบๆ ชาวปายจะหันเนื้อเป็นฝอยๆ คลุกเคล้ากับขิงขอย กระเทียม น้ำส้มถั่วเป็นอาหารเลิศรสของชาวปายเลยทีเดียว

¹ คำนี้ภาษาจีนอ่านว่า นานจ้าว เขียนว่า 南诏 Nánzhào แต่วงการศึกษามหาวิทยาลัยปักกิ่งในชื่อ นานเจ้า หนังสือเล่มนี้จะใช้คำว่า นานเจ้า ซึ่งก็คือคำเดียวกันกับคำว่า นานเจ้า ในภาษาจีน

บ้านของชาวปายในแต่ละที่ก็แตกต่างกัน บางที่แบ่งเป็น 3 ส่วนสำคัญ คือ ส่วนที่พักอาศัย ส่วนเลี้ยงสัตว์ และส่วนที่เป็นสวน บางที่สร้างด้วยอิฐ มุงหลังคากระเบื้อง แบ่งเป็นห้องนอน ห้องครัวและคอกสัตว์ ส่วนบ้านของชาวปายที่อยู่บนภูเขาสร้างด้วยไม้หลังคามุงจาก ห้องครัวกับห้องนอนอยู่ด้วยกัน ไม่ได้แยกเหมือนชาวปายบนพื้นราบ

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ขนบธรรมเนียมของชาวปายสืบทอดต่อกันมายาวนาน ชายหญิงชาวปายรักเดียวใจเดียวมีภรรยาและสามีคนเดียว ร่วมสร้างครอบครัวเล็กๆ ครอบครัวไหนมีลูกชายเลี้ยงดูจนเติบโตใหญ่ เมื่อลูกชายแต่งงานมีครอบครัวจะแยกย้ายออกไปตั้งบ้านเรือนใหม่อยู่ต่างหาก พ่อแม่จะอาศัยอยู่กับลูกคนเล็ก จึงมักไม่พบการอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ การแต่งงานของชาวปายจะไม่แต่งงานกับคนในสายตระกูลเดียวกันและคนแซ่เดียวกัน การแต่งงานพ่อแม่เป็นผู้จัดการให้ คนที่ไม่มีลูกสามารถรับลูกบุญธรรมได้ ลูกบุญธรรมที่รับมาเลี้ยงจะต้องเปลี่ยนมาใช้แซ่เดียวกันกับพ่อแม่ จึงจะมีสิทธิสืบทอดมรดกได้

พิธีงานศพของชาวปายในสมัยหยวนใช้วิธีการเผา แต่หลังจากสมัยหยวนได้รับอิทธิพลของชาวฮั่น ศพของชาวปายจึงเปลี่ยนมาเป็นการฝังแทน พิธีฝังศพชาวปายถือเป็นพิธีที่ยิ่งใหญ่และสำคัญอีกพิธีหนึ่ง

ชาวปายดั้งเดิมนับถือเทพประจำเผ่า เทพประจำเผ่าบ้างเป็นเทพตามธรรมชาติ บ้างเป็นกษัตริย์ที่เคยปกครองเมืองมาก่อน บ้างเป็นขุนนางทหารกล้า จนถึงสมัยถึงเมื่อศาสนาพุทธเผยแพร่เข้ามาชาวปายก็เริ่มนับถือพุทธศาสนา ชาวปายที่เอ๋อร์ไห่(洱海 Ěrhǎi) เริ่มนับถือพุทธศาสนาเป็นกลุ่มแรก ต่อมาในสมัยหยวนและหมิงพุทธศาสนาได้กระจายไปทั่วดินแดนจีน ชาวปายทุกที่จากเดิมที่เคยนับถือลัทธิถือผี เทพชนเผ่า บูชากษัตริย์ขุนนาง กลับหันมานับถือศาสนาพุทธทั้งหมด

เทศกาลที่สำคัญและยิ่งใหญ่ของชาวปายคือ ซานเยว่เจีย(三月街 Sānyuèjiē) “ถนนเดือนสาม” หรือเรียกอีกชื่อว่า กวานอินซือ (观音市 Guānyīn shì) “เมืองเจ้าแม่กวนอิม” เทศกาลนี้จัดเป็นประจำทุกวันที่ 15 ถึง 20 ในเดือนมีนาคมของทุกปี โดยจัดเทศกาลยิ่งใหญ่ขึ้นที่เชิงเขาเตียนซาง เมืองต้าหลี่ เดิมทีเป็นเทศกาลทางพุทธศาสนา แต่ต่อมากลายเป็นเทศกาลพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนสิ่งของเครื่องใช้ของชาวปาย ในสมัยหมิงและชิงพ่อค้าจากเสฉวนและทิเบตมุ่งหน้าสู่ต้าหลี่เพื่อค้าขายในเทศกาลดังกล่าว หลังก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน เทศกาลนี้พัฒนามาเป็นงานประเพณีที่ต้องจัดทุกปี และเป็นงานพบปะสัมพันธ์แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆ ในละแวกเดียวกัน

เทศกาลสำคัญและยิ่งใหญ่ไม่แพ้กันอีกเทศกาลหนึ่งคือ เทศกาลคบเพลิง(火把节 Huǒbǎ jié) เทศกาลนี้จะจัดขึ้นทุกๆ วันที่ 25 เดือน มิถุนายนของทุกปี เป็นเทศกาลเฉลิมฉลองก่อนการเก็บเกี่ยวเพื่อสร้างสิริมงคล อวยพรให้การเก็บเกี่ยวผลผลิตราบรื่น ได้ผลิตผลงดงาม และอยู่เย็นเป็นสุข คืนแรกของเทศกาลนี้ชาวปายจะจุดคบเพลิงปักไว้ที่หน้าบ้าน และมีคบเพลิงใหญ่อยู่กลางหมู่บ้าน ปักธงแดงและเชียวทั่วหมู่บ้าน เขียนคำอวยพร คำมงคลติดไว้ทั่วไป หมู่บ้านชาวปายจะฉลองเทศกาลนี้เป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ ในช่วงเทศกาลนี้จิตใจของชาวปายเต็มไปด้วยความสุขและความหวังดังเปลวไฟที่ลุกโชนส่องสว่างทั่วทั้งหมู่บ้าน

4. 布朗族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าป้าง Blang ethnic minority group

ถิ่นที่อยู่

ชนกลุ่มน้อยเผ่าป้าง ภาษาจีนออกเสียงว่า ปู่หล่าง(布朗 Bùlǎng) อาศัยอยู่บริเวณ ตำบลเหมิงห่าย (勐海 Měnghǎi) ตำบลเจิงหง(景洪 Jǐnghóng) ของเขตปกครองตนเองเผ่าไต(傣族自治州 Dǎi Zú zìzhìzhōu) สิบสองปันนา(西双版纳 Xīshuāngbǎnnà) ในมณฑลยูนนาน และบริเวณตำบลชวงเจียง(双江 Shuāngjiāng) ตำบลหย่งเต๋อ (永德 Yǒngdé) ตำบลหยุน (云县 Yúnxian) ตำบลเกิงหม่า (耿马 Gěngmǎ) ของเมืองหลินซาง (临沧 Líncāng) และบางส่วนของอาศัยอยู่บริเวณตำบลหลานซาง(澜沧 Láncāng) ตำบลโมเจียง(墨江 Mòjiāng) ของเมืองซือเหมา(思茅 Sīmáo) จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าป้างมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 91,882 คน

ชาวป้างเรียกตัวเองว่า /plan331/ แต่ชาวป้างในพื้นที่ต่าง ๆ กันมีชื่อเรียกตัวเองหลายชื่อ เช่น ป้าง(布朗 Bùlǎng) ป้าง(帮 Bāng) อาหว่า (阿瓦 Āwǎ) อาราหว่า(阿尔瓦 Ā'ěr wǎ) อีหว่า (伊瓦 Yīwǎ) หว่า (佤 Wǎ) เวิงก่ง (翁拱 Wēngǒng) เป็นต้น ส่วนชาวฮั่นเรียกชนกลุ่มนี้ว่า “ผู่หม่าน” (濮满, 蒲满 Púmǎn) ส่วนชาวไตเรียกว่า มอญ หรือ เม็ง (孟 Mèng) ตามบันทึกประวัติศาสตร์ ชาวป้างมีถิ่นที่อยู่อาศัยที่เมืองหย่งซาง(永昌 Yǒngchāng) มาแต่โบราณกาลแล้ว

ชาวปลั่งมีจำนวนประชากรมาก พื้นที่อยู่อาศัยกินบริเวณกว้าง ที่สำคัญคือบริเวณตลอดสายลุ่มแม่น้ำหลานซาง(澜沧 Lán cāng) และบริเวณลุ่มแม่น้ำฉู่(怒江 Nù jiāng) มีข้อสันนิษฐานว่าชาวผู่ (濮人 Pú rén) ที่ชาวฮั่นพบได้ถึงในบันทึกประวัติศาสตร์น่าจะเป็นบรรพบุรุษของชาวปลั่ง ซึ่งก่อร่างสร้างเมืองอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของซีฮั่น ในบริเวณมณฑลยูนนาน ได้แก่ อำเภออี้โจว (益州 Yì zhōu) ป่าซาน(保山 Bǎo shān) ปู้เหว่ย(不韦 Bù wéi) เป็นต้น จนถึงยุคซีจิ้น(西晋 Xī jìn) ชาวผู่จากเมืองหย่งซางได้อพยพลงไปทางใต้ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เมืองเจิ้นคัง (镇康 Zhèn kāng) เฟิงชิ่ง (凤庆 Fèng qìng) หลินซาง (临沧 Lín cāng) หลังจากสมัยสุยและถัง มีบันทึกพงศาวดารที่กล่าวถึงชาวผู่ แต่ใช้อักษรแตกต่างกันไป เช่น ผู่เหริน(濮人, 蒲人 Pú rén) พู่จื่อ(扑子 Pū zǐ) ผู่จื่อ (朴子 Pū zǐ) พู่(扑 Pū) ผู่หม่าน(蒲满 Pú mǎn) เป็นต้น ในยุคนี้การตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวปลั่งกระจัดกระจายกินบริเวณกว้างมาก จนถึงสมัยถังและซ่ง ชาว “ผู่” ถูกปกครองโดยเมืองน่านเจ้า (南诏 Nán zhào) และต้าหลี่ (大理 Dà lì) ถึงสมัยหมิงมีการก่อตั้งจังหวัดซุ่นหนิง (顺宁 Shùn níng) ทางการได้แต่งตั้งให้ชาวผู่ดูแลหัวเมืองถู่จื่อ(土知 Tǔ zhī) ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ชาวผู่ที่เดิมอาศัยอยู่บริเวณเมืองน่านเจ้าในมณฑลยูนนาน ได้พัฒนาเรื่อยมา ซึ่งปัจจุบันรู้จักกันในชื่อ “ชาวปลั่ง”

ภาษา

ภาษาที่ชาวปลั่งพูด ชื่อว่า ภาษาปลั่ง ภาษาจีนเรียกภาษาของชาวปลั่งว่า ปู้หล่าง (布朗语 Bù lǎng yǔ) ตามวรรณคดีของนักวิชาการชาวจีน หลี่ต้าหว่ง เนี่ยซีเจิน และ ชิวเอ้อเฟิง ในหนังสือชื่อ 《布朗语简志 Bù lǎng yǔ Jiǎn zhì》 “บันทึกสังเขปภาษาปู้หล่าง” (李道勇、聂锡珍、邱鹏峰 Lǐ Dàoyǒng、Niè Xīzhēn、Qiū Èfēng:1986) จัดภาษาปลั่งเป็นภาษาในตระกูลภาษาใหญ่ Austroasiatic (南亚语系 Nányà Yǔxì ภาษาจีนคำนี้แปลว่า สายตระกูลภาษาเอเชียใต้) ตระกูลภาษามอญเขมร (孟高棉语族 Mèng Gāomián yǔzú) แขนงภาษาปลั่ง (布朗语支 Bù lǎng yǔzhī) แต่บางทฤษฎีก็จัดไว้เป็นแขนงภาษาว่า – เต่ออ่าง (佤德昂语支 Wǎ Dé'áng yǔzhī) มีผู้พูดภาษานี้ราว 58,000 คน มีสำเนียงภาษาถิ่นสองถิ่น คือ ภาษาถิ่นปลั่ง (布朗方言 Bù lǎng fāngyán) กับภาษาถิ่นอาระวา(คำนี้เป็นคำเรียกตามเสียงอ่านภาษาจีนเขียนว่า 阿尔佤方言 Ā'ěr wǎ fāngyán ส่วนในเอกสารภาษาอังกฤษเขียนว่า A'erwa หรือ Awa) ภาษาถิ่นปลั่งมีผู้พูดมากกว่าภาษาถิ่นอาระวา กระจายตัวอยู่บริเวณเขตปกครองตนเองเผ่าไตสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน (云南西双版纳傣族自治州 Yúnnán Xī shuāngbǎnnà Dǎi Zú Zìzhìzhōu) ในเขตพื้นที่ตำบลปู้หล่างซาน (布朗山 Bù lǎng shān) ซีต้ง(西定 Xī dìng) ปาต้า(八达 Bā dá) ต่าลั่ว (打洛 Dǎ luò) อำเภอเหมิงไห่ (勐海 Měng hǎi) รวมไปถึงพื้นที่ของตำบลต้าเหมิงนง (大勐弄 Dà mǐng nòng) ของอำเภอจิ่งหงด้วย ส่วน

ภาษาถิ่นอาระวา กระจายตัวอยู่บริเวณอำเภอหลานซาง ชวงเจียง และเจิ้นคาง ซึ่งเป็นพื้นที่ของ เขตมณฑลยูนนานเช่นเดียวกัน ภาษาถิ่นทั้งสองมีความแตกต่างกันในเรื่องระบบเสียง และคำศัพท์ เล็กน้อย แต่โดยภาพรวมแล้วไม่ต่างกันมากนัก ยังคงสื่อสารกันรู้เรื่อง และด้วยเหตุที่อยู่ใกล้ชิด กับชาวไต ชาวว่า ชาวปลั่งยังสามารถพูดภาษาของชนเผ่าใกล้เคียงเหล่านี้ได้ด้วย

ในหนังสือชื่อ นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ ภาคที่ 1: ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกและ ภาษาตระกูลจีน-ทิเบต (สุริยา:2531) ให้ข้อมูลการจัดแบ่งตระกูลภาษาปลั่งว่า ภาษาปลั่งหรือ ภาษาบลัง หรือภาษาปู้ลั่ง เป็นภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก กลุ่มมอญ-เขมร สาขาปะหล่อง มีผู้ พูดทั้งสิ้น 37,200 คน พบในจีน 24,000 คน (พ.ศ. 2533) ทางตะวันตกเฉียงใต้ของยูนนาน ในสิบสองปันนา บางส่วนอยู่ร่วมกับชาวว่า ผู้พูดภาษานี้มักใช้ภาษาไท ภาษาว่าหรือภาษาจีนได้ด้วย พบในพม่า 12,000 คน (พ.ศ. 2537) ทางตะวันออกของรัฐบาลจีน พบในไทย 1,200 คน ในอำเภอแม่ ส่าย จังหวัดเชียงราย และในกรุงเทพฯ อัตราการรู้หนังสือต่ำ อพยพมาจากสิบสองปันนาโดยเข้าไป อยู่ในพม่าระยะหนึ่งแล้วจึงเข้ามาไทยเมื่อ พ.ศ. 2517 มีสำเนียงท้องถิ่นอย่างน้อย 7 สำเนียง คือ กอนตอย จมอย สะแตง แพมยอง กอนมาก บังโลซี และกอนกาง

ประวัติศาสตร์

ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนชาวปลั่งมีถิ่นที่อยู่อาศัยไม่แน่นอนชัดเจน แต่ สามารถแบ่งคร่าวๆได้สองบริเวณคือเขาปลั่งเหมิงไห่ (勐海 Měnghǎi) ในสิบสองปันนา และ บริเวณพื้นที่เมืองซีต้ง (西定 Xīdìng) ต่ไปยังเขตเมืองปาต้า (巴达 Bādá) ชาวปลั่งในเขตเมือง หลินซาง (临沧 Línkāng) และเมืองซือเหมา (思茅 Sīmáo) ได้รับอิทธิพลจากชาวจีนและชนเผ่า อื่นที่เจริญกว่า ทำให้สังคมปลั่งในบริเวณดังกล่าวนี้พัฒนาไปมากกว่าบริเวณอื่น เข้าสู่ระบบ สังคมแบบศักดินาเจ้าของที่ดิน

ชาวปลั่งที่สิบสองปันนามีระบบการปกครองคล้ายกับระบอบสังคมนิยมในปัจจุบัน คณะ ผู้บริหารหมู่บ้านมาจากกลุ่มคนต่างสายเลือด การผลิตเครื่องมือ สร้างบ้านเรือน สร้างคอกสัตว์ จัดเป็นงานส่วนตัวภายในครอบครัว แต่การครอบครองที่ดินมีการจัดแบ่งเป็นสามระบบคือ ที่ดินที่ เป็นสมบัติของครอบครัวบรรพบุรุษ ที่ดินที่เป็นสมบัติของสาธารณะ และที่ดินเป็นของส่วนตัว ที่ดินที่เป็นสมบัติของครอบครัวคือสมบัติที่เป็นมรดกสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษของตน ภาษาปลั่ง เรียกว่า “เจียกุ่น” (戛滚 Jiágǔn) หมายถึงสมบัติที่สร้างขึ้นรวบรวมขึ้นจากบรรพบุรุษ ได้แก่ ที่ดินที่อยู่รอบๆบริเวณครอบครัวของตน ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ ทุ่งหญ้า ถือเป็นสมบัติรวมของตระกูล โดยในฤดูเก็บเกี่ยวของแต่ละปี ผู้อาวุโสที่สุดในตระกูลจะทำหน้าที่แบ่งให้สมาชิกในครอบครัวโดย ถือเอาการตั้งครอบครัวใหม่เป็นเกณฑ์การแบ่ง ผลผลิตที่ได้เป็นของตนเอง การครอบครอง

ที่ดินในลักษณะนี้เป็นเพียงการถือกรรมสิทธิ์ใช้ที่ดินเท่านั้น ไม่สามารถซื้อขายกันได้ ที่ดินในบริเวณหมู่บ้านของชาวปลั่งที่อยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านหรือจากครอบครัว ผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินนี้คือกรรมการประจำเผ่า สมาชิกกรรมการประจำเผ่ามีสิทธิ์ใช้ที่ดินดังกล่าว

ต่อมาระบบการถือครองที่ดินของชาวปลั่งพัฒนาไปอีกขั้น คือการสามารถถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเองได้ ที่ดินที่เป็นที่นา ที่อยู่อาศัย สวนชา สามารถซื้อขายเปลี่ยนมือถือครองกรรมสิทธิ์ได้ ผู้มีฐานะร่ำรวยสามารถครอบครองที่ดินได้ การเลือกหัวหน้าหมู่บ้านและคณะกรรมการจะคัดเลือกจากผู้ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจเหนือกว่าและมีกำลังการผลิตมากกว่า ซึ่งในขณะนั้นคือชาวไตเป็นกลุ่มคนที่ยิ่งใหญ่กว่าชาวปลั่งมาก ชาวไตจึงมีอำนาจในการควบคุมการเก็บภาษี และเกณฑ์แรงงาน แต่ผลผลิตการเกษตรของชาวปลั่งในขณะนั้นต่ำมาก ผู้ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่าจึงมีสิทธิ์บีบบังคับซื้อขายผลผลิต จำนวนผลผลิต สิ้นเนื้อในราคาต่ำมาก ชาวปลั่งจึงอยู่ในสภาพแร้นแค้น ยากจนไม่มีทางลืมตาอ้าปากได้เลย ซ้ำร้ายกว่านั้นเจ้าหน้าที่รัฐบาลกว๋อหมินตั้งร่วมกับผู้นำหมู่บ้าน ผู้มีฐานะระดับสูงกดขี่ข่มขู่ ขูดรีดภาษีซ้ำซ้อน ยิ่งทำให้สภาพชีวิตและสังคมของชาวปลั่งตกต่ำแย่กว่าเดิม พืชหลักที่ชาวปลั่งผลิตได้แก่ 'ข้าว' ข้าวโพด พืชตระกูลถั่ว ชาและลำไย

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลมีนโยบายเปลี่ยนแปลงระบบการถือครองที่ดินแบบเดิมที่มีเจ้าของหลักเป็นผู้ดูแลเก็บภาษี ขูดรีดประชาชน โดยจัดให้ชาวปลั่งกลับไปใช้ระบบการถือครองที่ดินแบบเดิมที่เคยมีมาคือการมีกรรมสิทธิ์ในการใช้ที่ดิน ตั้งแต่ปี 1956 เป็นต้นมา ภายใต้ความช่วยเหลือและการปรับเปลี่ยนเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินของรัฐบาล ทำให้เศรษฐกิจของชาวปลั่งพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาระบบชลประทานหมู่บ้าน การพัฒนาระบบการผลิตผลผลิตของชาวปลั่งกลายเป็นสินค้าส่งออกที่มีชื่อของจีน นั่นก็คือ “ชาผู่เอ๋อร์” (普洱茶 Pǔ'ěr chá) ระบบการค้าขายในสังคมชาวปลั่งก็พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มีการก่อตั้งบริษัทการค้า ร้านค้าขึ้นในชุมชนปลั่งมากมาย ผลผลิตของชาวปลั่งก็มีการพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย มีการก่อตั้งระบบการสาธารณสุข การศึกษา ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวปลั่งดีขึ้น และทัดเทียมกับชนเผ่าอื่น

ศิลปวัฒนธรรม

เมื่อความเป็นอยู่ดีขึ้น ชาวปลั่งสามารถพัฒนาความคิดในเรื่องวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ไม่ว่าจะเป็นศิลปะ วรรณกรรม ชาวปลั่งมีวรรณกรรมที่เป็นกลอนมุขปาฐะถ่ายทอดเรื่องราวอันงดงามสืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่เคยตกอยู่ภายใต้การครอบงำของกลุ่มชนที่ใหญ่กว่าอย่างชาวไต วัฒนธรรมการร้องรำก็ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมของชาวไตไม่น้อย เครื่องดนตรีประจำเผ่าคือพิณสามสาย ชาวปลั่งที่มีภูมิปัญญา

แถบภูเขาที่มีความสามารถในการเต้นรำได้อย่างสนุกสนาน การเต้นรำที่ถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวป๋าลังคือ การรำมีด (刀舞 Dāo wǔ) การเต้นรำแสดงถึงความเข้มแข็งมีพลัง หม่อมสาวชาวป๋าลังชอบเต้นรำแบบล้อมกันเป็นวงเรียกว่า รำวง (圆圈舞 Yuánquān wǔ) การระบำรำร้องของชาวป๋าลังจะจัดขึ้นในงานเทศกาล หรือพิธีสำคัญๆ เช่น งานแต่งงาน

รูป 9

ชีวิตความเป็นอยู่

การแต่งกายของชาวป๋าลังที่อาศัยอยู่กระจัดกระจายมีความแตกต่างกันบ้าง แต่ลักษณะเด่นคล้ายๆกันคือ สวมเสื้อคล้ายเชิ้ตแขนสั้นไม่มีปกและสวมกางเกงขากว้างสีดำ ใช้ผ้าดำพันศีรษะ นอกจากนี้ยังนิยมสีกวดยตามร่างกาย ส่วนการแต่งกายของสตรีคล้ายคลึงกับชาวไต คือสวมเสื้อแขนกระบอกไม่มีปก นุ่งผ้าถุงสีแดง สีดำหรือสีเขียว เก้าอี้ผมแล้วพันผ้ารอบศีรษะ ส่วนชาวป๋าลังที่อาศัยอยู่ที่เมืองจิ่งตง(景东 Jǐngdōng) ส่วนใหญ่แต่งกายเหมือนชาวยุ้ย

อาหารหลักของชาวป๋าลังคือข้าว ผสมกับข้าวโพดและอาหารจำพวกถั่วต่างๆ รู้จักทำเหล้าหมักจากข้าว สตรีชาวป๋าลังชอบเคี้ยวหมาก เพราะจะทำให้ฟันกลายเป็นสีดำจะถือว่าสวยงามมาก ชาวป๋าลังก่อสร้างบ้านเรือนด้วยไม้ไผ่ แบ่งเป็นชั้นบนกับชั้นล่าง ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัยและชั้นล่างเป็นคอกเลี้ยงสัตว์

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

การแต่งงานของชาวปลั่งจะแต่งงานกับคนต่างสายตระกูลกัน และมีสามีภรรยาคนเดียว หนุ่มสาวชาวปลั่งสามารถพบรักกระทั่งแต่งงานได้อย่างอิสระ แต่ก็มีบ้างที่การแต่งงานพ่อแม่เป็นผู้จัดการให้อย่างเสร็จสรรพ

ชาวปลั่งภูเขายังคงยึดถือสายตระกูลตามสายแม่อยู่ การตั้งชื่อของลูกยึดสายสกุลตามแม่ ทารกแรกเกิดครบสามเดือนจะทำพิธีตั้งชื่อ เพศชายกำหนดให้มีคำว่า 岩 Yán ไว้หน้า ส่วนเพศหญิงให้มีคำว่า 伊 Yī ไว้หน้า พยางค์ต่อมาตั้งเป็นชื่อลูก จากนั้นใช้คำที่เป็นชื่อของแม่ ต่อท้ายไว้หลังชื่อใหม่ของลูก

งานศพของชาวปลั่งในทุกท้องถิ่นที่คล้ายคลึงกัน เมื่อมีคนตายจะนิมนต์พระมาสวดส่งวิญญาณ ครบสามวันจึงเคลื่อนศพไปฝังยังสุสานที่แบ่งแยกเป็นส่วนตัวของแต่ละสายตระกูล ผู้ที่ตายโดยวิธีไม่ปกติ เช่น อุบัติเหตุ ถูกฆ่าจะทำพิธีศพโดยการเผา

ชาวปลั่งในอดีตนับถือศาสนาพุทธ นิายหินยาน บูชาผีบรรพบุรุษ มีพิธีสำคัญทางศาสนา เช่น เทศกาลออกพรรษา เทศกาลเข้าพรรษา เทศกาลตักบาตร เทศกาลก่อกองทราย

5. 布依族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าปู้อี้ (ปู้เยย) Bouyei ethnic minority group

รูป 10

รูป 3

ถิ่นที่อยู่

ภาษาจีนเรียกชนกลุ่มน้อยนี้ว่า ปู้อี้ (布依族 Bùyī Zú) ในภาษาไทยปรากฏชื่อเรียกว่า “ปู้เยย” ในภาษาอังกฤษปรากฏชื่อเรียกว่า Bouyei , Puyi , Buyei , Buyi ส่วนภาษาเขียนของชาวปู้เยยเรียกตัวเองว่า Buxqyaix มีกลุ่มใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่มณฑลกุ้ยโจว ในเขตปกครองตนเองเฉียนหนาน(黔南 Qiánnán) เฉียนซีหนาน(黔西南 Qiánxīnán) เผ่าปู้เยยและเผ่าเหมียว(布依族苗族自治州 Bùyī Zú Miáo Zú zìzhìzhōu) ในเขตเมืองอันซุ่น(安顺 Ānshùn) และเมืองกุ้ยหยาง(贵阳 Guìyáng) นอกจากนี้ยังมีบางส่วนกระจายอาศัยอยู่ในบริเวณเขตปกครองตนเองเฉียนตงหนาน เผ่าเหมียวและเผ่าตัง (黔东南苗族侗族自治州 Qiándōngnán Miáo Zú Dòng Zú zìzhìzhōu) อำเภอหลงเหริน (铜仁 Tóng rén) ของเมืองจุนอี้ (遵义市 Zūnyì) อำเภอปี้เจี๋ย (毕节 Bìjié) ของเมืองลี้ผานซุย (六盘水 Liùpánshuǐ) และเมืองหลัวผิง (罗平 Luópíng) ของมณฑลยูนนาน เมืองหนิงหนาน (宁南 Níngnán) และเมืองฮุ่ยลี่ (会理 Huìlǐ) ของมณฑลเสฉวน จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าปู้เยยมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,971,460 คน

ภาษา

ตามวรรณคดีของนักวิชาการจีน ในหนังสือชื่อ จารึกสังเขปภาษาปู้อี้ 《布依语简志 Bùyī yǔ Jiǎnzhì》ของผู้เขียนชื่อ ยวี่ซุ่ยหรง (喻翠容 Yù Cuìróng:1980) เรียกชื่อภาษาของ

ชนเผ่านี้ว่า บูอี้ (布依 Bùyī) จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาจ้วง-ต้ง แขนงจ้วง-ไต เป็นภาษาที่มีความใกล้เคียงกับภาษาจ้วงมาก ภาษาจ้วงสำเนียงเหมือนกันกับภาษาปยูเยยที่พูดกันในตำบลวังโม (望谟 Wàngmò) เซอเฮิง (册亨 Cèhēng) ตู่ซาน (独山 Dúshān) อานหลง (安龙 Ānlóng) และตำบลชิงอี้ (兴义 Xīngyì) ด้วยประวัติศาสตร์อันยาวนาน ชาวปยูเยยอพยพโยกย้าย และขยายถิ่นที่อยู่อาศัยไปมาในเขตประเทศจีนตอนใต้ เมื่อแยกกันอยู่เป็นเวลานาน ประกอบกับอิทธิพลของภาษาของชนเผ่าข้างเคียงทำให้ภาษาปยูเยยเกิดเป็นสำเนียงภาษาถิ่นขึ้น นักภาษาศาสตร์จีนได้แบ่งสำเนียงภาษาถิ่นปยูเยยออกเป็นสามพื้นที่ หรือสามถิ่น ดังนี้

1) ภาษาปยูเยยถิ่นที่หนึ่ง (第一土语区 Dì yī tǔyǔ qū) เรียกชื่อว่าภาษาถิ่นเฉียนหนาน (黔¹南 qián nán) พุดครอบคลุมบริเวณพื้นที่หลายอำเภอ ได้แก่อำเภอวังหมัว (望谟 Wàngmò) เซอเฮิง (册亨 Cèhēng) อานหลง (安龙 Ānlóng) เจินเฟิง (贞丰 Zhēnfēng) ชิงอี้ (兴义 Xīngyì) ชิงเหริน (兴仁 Xīng rén) หลัวเตี้ยน (罗甸 Luó diàn) ผิงถาง (平塘 Píng táng) ตู่ซาน (独山 Dúshān) ลีโป (荔波 Lì bō) และส่วนหนึ่งของอำเภอฮุ่ยซู่ (惠水 Huì shuǐ)

2) ภาษาปยูเยยถิ่นที่สอง (第二土语区 Dì èr tǔyǔ qū) เรียกชื่อว่าภาษาถิ่นเฉียนจง (黔中 qián zhōng) พุดครอบคลุมบริเวณพื้นที่เขตและอำเภอต่างๆดังนี้ เขตกู่ยหยางฮวา (贵阳花 Guì yáng huā) อำเภอกู่ยติ้ง (贵定 Guì dìng) หลงหลี (龙里 lóng lǐ) อานซุ่น (安顺 ān shùn) ผิงป๋า (平坝 píng bà) และบางส่วนของอำเภอฮุ่ยซู่ (惠水 huì shuǐ) และฉางซุ่น (长顺 cháng shùn)

3) ภาษาปยูเยยถิ่นที่สาม (第三土语区 Dì sān tǔyǔ qū) เรียกชื่อว่าภาษาถิ่นเฉียนซี (黔西 qián xī) พุดครอบคลุมบริเวณพื้นที่ อำเภอต่างๆดังนี้ เจิ่นหนิง (镇宁 Zhèn níng) กวานหลิง (关岭 Guān lǐng) จิงหลง (晴隆 Qíng lóng) ลิวจี้อ (六枝 Liù zhī) ผานเซียน (盘县 Pán xiàn) และฮุ่ยเจิง (水城 Shuǐ chéng)

ประวัติศาสตร์

นักวิชาการส่วนใหญ่เชื่อกันว่า ชาวปยูเยยสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษชาวร้อยเผ่าที่ชื่อว่า “ปายเยว” (百越 Bǎi yuè) ชาวปยูเยยมีชื่อเรียกตัวเองหลายชื่อแตกต่างกันไปตามท้องที่ เช่น บูอี้ (布依 Bùyī) บูหย่าอี้ (布雅伊 Bùyǎ yī) บูจ้ง (布仲 Bù zhòng) บูหราว (布饶 Bù ráo) บูมาน (布曼 Bù màn) ในบันทึกสมัยโบราณของจีนมีคำเรียกชนกลุ่มนี้หลายชื่อ เช่น เหลียว (僚 Liáo) หมาน (蛮 Mán) จ่งเจีย (仲家 Zhòng jiā) หลีเหลียว (俚僚 Lǐ Liáo) หมานเหลียว (蛮僚

¹ คำว่า เฉียน (黔 Qián) เป็นชื่อย่อของมณฑลกุ้ยโจว การแบ่งภาษาถิ่นของภาษาปยูเยยตามพื้นที่แบ่งเป็น เฉียนหนาน (黔南 Qián nán) ก็คือ กุ้ยโจวใต้ เฉียนจง (黔中 Qián zhōng) ก็คือ กุ้ยโจวกลาง และ เฉียนซี (黔西 Qián xī) ก็คือ กุ้ยโจวตะวันตก

Mán Liáo) อี้เหลียว(夷僚 Yí Liáo) เป็นต้น จากการวิเคราะห์ชื่อเรียกชาวปยูเยทั้งหมดที่ดีและปัจจุบัน รวมทั้งถิ่นที่อยู่พบว่า ชาวปยูเยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดร่วมเชื้อสายกับชาวจ้วง (壮族 Zhuàng Zú) ตั้งแต่สมัยเว่ยจิ้นหนานเป่ย์ (魏晋南北朝 Wèi Jìn Nán Běi) ถึงสมัยถัง รวมชาวปยูเยและชาวจ้วงเป็นกลุ่มเดียวกันเรียกชื่อว่าหลี่เหลียว (俚僚 Lǐ Liáo) หมานเหลียว(蛮僚 Mán Liáo) และอี้เหลียว(夷僚 Yí Liáo) หลังยุคห้าราชวงศ์(五代 Wǔdài) เรียกชาวปยูเยว่า จ้งเจีย (仲家 Zhòngjiā) ในสมัยซ่ง เรียกชาวจ้วงว่า “ถง” (僮 Tóng) ซึ่งเป็นเสียงเดียวกันกับคำที่เรียกชาวปยูเย เพียงแต่เขียนต่างกันเท่านั้น จากนั้นมาชนเผ่าเดียวกันแต่อยู่ต่างถิ่นกันนี้ ด้วยเหตุที่แยกออกจากกันเป็นเวลานาน ทำให้วัฒนธรรมประเพณีจึงต่างฝ่ายต่างสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน กระทั่งแบ่งออกเป็นชนกลุ่มน้อยสองกลุ่มในที่สุด นอกจากนี้ยังมีอีกกระแสหนึ่งเชื่อว่าชาวปยูเยสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษชื่อ ปายผู่(百濮 Bǎipú) และยังมีบางฝ่ายเชื่อว่าชาวปยูเยคือชนชาติเย่หลาง(夜郎 Yè lán g) เพราะในปลายสมัยจ้านกว๋อ ประเทศเย่หลางได้เข้ามาครอบครองดินแดนที่เป็นถิ่นที่อยู่ของชาวปยูเยในปัจจุบัน

การขุดค้นทางประวัติศาสตร์ในบริเวณถิ่นที่อยู่ของชาวปยูเยพบไห จอบ เสียม พลั่ว ที่ทำด้วยโลหะสำริดและเหล็กที่ใช้สำหรับการเกษตรและทำนา ซึ่งตรงกับพงศาวดารประวัติศาสตร์ของจีนที่ชื่อ สือจี้《史记》Shǐ jì ที่บันทึกเอาไว้เกี่ยวกับปิ่นปักผมเหล็กและไถของชาวเย่หลางซึ่งมีลักษณะตรงกัน แสดงให้เห็นว่าชาวปยูเยเป็นกลุ่มชนที่รู้จักการปลูกข้าวมาแต่โบราณกาลแล้ว ในสมัยถัง จักรพรรดิเจียงหยวนได้สถาปนาเมืองจีหมี่(羁縻 Jīmí) ขึ้นที่บริเวณถิ่นฐานของชาวปยูเย โดยให้ชาติพันธุ์ของประชาชนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง

ต้นราชวงศ์หมิงและซ่งเกิดระบบหัวหน้าชนเผ่าขึ้น หัวหน้าเผ่ามีกรรมสิทธิ์ที่ดินในบริเวณที่ตนปกครอง รวมทั้งมีสิทธิปกครองชาวเมืองในบริเวณของตน ในสมัยนั้นหัวหน้าเผ่ากดขี่แรงงานและขูดรีดประชาชน อีกทั้งยังมีการใช้กฎการควบคุมที่ดินต่อชาวปยูเยด้วย มีการเกณฑ์ประชากรและทหารเพื่อทำนาเก็บเกี่ยวผลผลิตส่งให้รัฐ ต่อมาบริเวณนี้เปลี่ยนแปลงระบบการถือครองที่ดินมาเป็นเจ้าของที่ดินถือกรรมสิทธิ์ ตั้งแต่ปลายราชวงศ์หมิงจนถึงต้นราชวงศ์ชิง ระบบเศรษฐกิจสังคมของชาวปยูเยพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น การครอบครองควบคุมประชาชนและที่ดินของหัวหน้าเผ่าเกิดมีการเปลี่ยนแปลง จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น เริ่มมีการเช่าที่นาและการซื้อขายที่นาเกิดขึ้น หัวหน้าเผ่าที่แต่เดิมเคยเป็นผู้กุมอำนาจ เคยเป็นผู้ควบคุมและขูดรีดผลผลิตจากประชาชนก็เริ่มตกต่ำและซบเซาขึ้นเพราะเก็บผลผลิตจากประชาชนไม่ได้ ในที่สุดก็ขายที่ดินที่เคยมีให้กัชาวฮั่น จนถึงสมัยจักรพรรดิยงเจิ้งแห่งราชวงศ์ชิงมีนโยบายเอาที่ดินกลับมาเป็นของรัฐ ระบบถือกรรมสิทธิ์ที่ดินและตัวประชากรของหัวหน้าเผ่าหมดไป นับแต่นั้นมาระบบเศรษฐกิจของชาวปยูเยจึงพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ

เศรษฐกิจสังคมของชาวปู้เย่เริ่มพัฒนาก้าวหน้าขึ้นมากในสมัยจีนและฮั่น โดยเฉพาะ
 วิวัฒนาการด้านการเกษตร อันเป็นผลมาจากการพัฒนาระบบสังคมแบบศักดินาในสมัยฮั่น
 นั่นเอง ชนเผ่าปู้เย่ถูกปกครองด้วยระบบการปกครองแบบประเทศพันธมิตรและระบบหัวหน้า
 เผ่ามาโดยตลอด จนกระทั่งถึงปลายราชวงศ์หมิงถึงต้นราชวงศ์ชิงวิวัฒนาการทางการเกษตรของ
 ชาวปู้เย่พัฒนาขึ้นไปอีกขั้น เช่น จอบเสียมที่เคยใช้แบบขนาดเล็กและน้ำหนักเบากลับเปลี่ยนม
 เพิ่มน้ำหนักมากขึ้น ขนาดยาวและใหญ่ขึ้น การกระเทาะเปลือกข้าวเดิมใช้วิธีตำ การนวดข้าวไซ
 ไม้ทุบ พัฒนามาเป็นการนวดแบบฟาดข้าว ทำให้กำลังการผลิตสูงขึ้น ผลผลิตที่ได้ก็มีจำนวนมาก
 ขึ้น นอกจากนี้ชาวปู้เย่ในพื้นที่เมืองหลัวเตี้ยน (罗甸 Luódiàn) อานหลง (安龙 Ānlóng) ผิง
 ตาง (平塘 Píngtáng) ยังรู้จักวิธีการชลประทานโดยใช้กังหันวิดน้ำ เมื่อเทคนิคการทำการเกษตร
 ก้าวหน้า ได้ผลผลิตดีขึ้น ชาวบ้านมีฐานะดีขึ้น นำไปสู่การเกิดระบบการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน
 ขึ้น หลังจากปี 1840 สงครามฝิ่นจบลง ระบบกษัตริย์ครอบคลุมบริเวณเฉียนหนาน (黔南 Qiánnán) ระบบศักดินาในกลุ่มชนปู้เย่ก็ค่อยๆ ล่มสลายไป เกิดเป็นระบบสังคมกึ่งอาณานิคมกึ่งศักดิ
 นา ด้วยความกดดันของระบบกษัตริย์และระบบศักดินานี้ ทำให้ชาวปู้เย่ตกอยู่ในภาวะยากจน
 ข้นแค้น นับตั้งแต่เริ่มมีการรวมประเทศ ชาวปู้เย่ต้องเผชิญกับความโหดร้ายของระบบกษัตริย์
 ระบบศักดินา และระบบเจ้าขุนมูลนาย ชีวิตของชาวปู้เย่ตกอยู่ในสภาพผู้ถูกกระทำ ยิ่งทวีความ
 ลำบากอย่างแสนสาหัส ไม่มีสถานภาพและสิทธิใดๆทางการเมือง การพัฒนาระบบเศรษฐกิจ
 สังคม และวัฒนธรรมของชนเผ่าหยุดชะงัก จนถึงปี 1944 กองทัพทหารญี่ปุ่นรุกราน บริเวณ
 เฉียนหนานซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวปู้เย่ส่วนใหญ่ก็ถูกย่ำยีฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ หลังจากปี 1945
 รัฐบาลก๊กอ๋องหมินตั้งมีนโยบายควบคุมและต่อต้านชนกลุ่มน้อยอย่างรุนแรง และไม่ยอมรับการมีอยู่
 ของชนเผ่าปู้เย่

หลังการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน มีนโยบายเกี่ยวกับการปฏิวัติวัฒนธรรม
 มากมาย ล้มล้างระบบศักดินา ล้มล้างระบบการปกครองแบบกษัตริย์ประชาชน และเริ่มมีการ
 สนับสนุนอุตสาหกรรมในแต่ละภาคส่วน ทั้งในระดับครัวเรือนจนถึงระดับตำบลและจังหวัด ด้วย
 นโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยของรัฐบาลใหม่นี้เอง รัฐบาลได้สถาปนาบริเวณถิ่นที่อยู่อาศัยของ
 ชาวปู้เย่ให้เป็นเขตปกครองตนเองชนกลุ่มน้อยเผ่าปู้เย่ขึ้นหลายแห่ง ดังนี้

ปี 1956 ก่อตั้งเขตปกครองตนเองชนกลุ่มน้อยเผ่าปู้เย่และเหมียวที่เมืองเฉียนหนาน (黔南布依族苗族自治州 Qiánnán Bùyī Zú Miáo Zú zìzhìzhōu)

ปี 1963 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชนกลุ่มน้อยเผ่าปู้เย่และเหมียวที่เมืองเจิ่นหนิง (镇宁布依族苗族自治县 Zhènníng Bùyī Zú Miáo Zú zìzhìxiàn)

ปี 1982 ได้ก่อตั้งเขตปกครองตนเองเผ่าปู้เย่ขึ้นที่เฉียนซีกหนาน (黔西南布依族自治州 Qiánxīnán Bùyī Zú zìzhìzhōu) และอำเภอปกครองตนเองชนกลุ่มน้อยเผ่าปู้เย่และ

เหมียวเมืองกวานหลิง (关岭布依族苗族自治县 Guānlǐng Bùyī Zú Miáo Zú zìzhì xiàn)

การก่อตั้งเขตปกครองตนเองชนกลุ่มน้อยตามนโยบายของรัฐที่สนับสนุนการให้สิทธิชนกลุ่มน้อยมีอำนาจทางการเมืองและอำนาจการปกครองตนเองเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ปัจจุบันสังคมชาวปวยเยเปลี่ยนแปลงไปกว่าเดิมมาก ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชนเผ่าปวยเยไม่มีผลผลิตทางอุตสาหกรรมใดๆเลย แต่หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนชาวปวยเยเริ่มมีการสร้างงานอุตสาหกรรมมากมาย เช่น อุตสาหกรรมเหล็ก เคมี วัสดุก่อสร้าง พลาสติก หนัง น้ำตาล เหล้า ยาสูบ การพิมพ์ เครื่องไฟฟ้า ทอผ้า การประมง ยาง เป็นต้น อุตสาหกรรมการผลิตเหล่านี้เกิดขึ้นจากฝีมือของชาวปวยเยภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาล ผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม นอกจากจะจำหน่ายและใช้ภายในประเทศแล้ว ยังส่งออกขายยังต่างประเทศสร้างรายได้และการพัฒนาให้กับชาวปวยเยเป็นอย่างมาก ปัจจุบัน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่อาศัยชาวเผ่าปวยเย รัฐบาลสนับสนุนการก่อสร้างระบบจราจรมากมาย เช่น การสร้างสนามบินที่เมืองกุ้ยหยาง การสร้างโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยตลอดจนโรงพยาบาลเพื่อส่งเสริมการศึกษาและสุขภาพที่ดีของชาวปวยเย

ศิลปวัฒนธรรม

นับร้อยปี พันปีที่ผ่านมา แม้ชีวิตของชาวปวยเยจะผ่านความทุกข์ยากลำบากมามากเพียงใด แต่การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมอันงดงามของชนเผ่าก็ได้ขาดหายหรือสูญสลายไปแต่อย่างใด วรรณกรรมมุขปาฐะไม่ว่าจะเป็น เพลงกลอน นิทาน เทพนิยาย สุภาษิตคำพังเพย ปริศนาคำทายยังคงสืบทอดมาถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะการร้องเพลงของชาวปวยเยมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ที่น่าสนใจอย่างยิ่งได้แก่ เพลงโบราณ เพลงเล่าเรื่อง เพลงรักและการเกี่ยวพาราสี เพลงเหล้า(เพลงที่ร้องรำเพื่อเฉลิมฉลองในงานรื่นเริง) และเพลงงาน (เพลงร้องในเวลาทำงานจำพวก เพลงลงนา เพลงเกี่ยวข้าว) การร้องเพลงของชาวปวยเยมีหลายแบบ ได้แก่ การร้องโต้ตอบชายหญิง การร้องเพลงหมู่ การร้องแบบประสานเสียง การร้องแบบประสานเสียงมีสองแบบคือ การร้องประสานเสียงเพลงเอก ใช้ในงานพิธีที่สำคัญๆ เช่น การแต่งงาน งานศพ ท่วงทำนองฟังดู อึกทึก โอ้อ่า และศักดิ์สิทธิ์ ส่วนการร้องประสานเสียงแบบเพลงโท ใช้ร้องในงานเทศกาลรื่นเริง ยามราตรี การร้องเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาว ท่วงทำนองนุ่มนวล แฉ่วพลี๊ว แต่แฝงความสดใสชวนให้ลุ่มหลงอยู่ในที่ การขับร้องเพลงของชาวปวยเยไม่ได้ร้องเปล่า แต่มีดนตรีประกอบสร้างความไพเราะน่าฟังอย่างยิ่ง เครื่องดนตรีที่ใช้ได้แก่ ปี่ พิณวงเดือน ขลุ่ย โหม่งเล็ก กลองเหล็ก สำหรับกลองเหล็กนี้เป็นกลองที่ใช้ในพิธีสำคัญของชาวปวยเย จะตีกลองนี้ได้ในพิธีที่ยิ่งใหญ่และ

สำคัญเท่านั้น เช่น พิธีแต่งงาน งานศพ และคนธรรมดาไม่สามารถตีกลองนี้ได้ จะต้องเป็นผู้มีวิชาในพิธีกรรมต่างๆ ผู้ตีกลองคือพ่อครู หรือหมอผีที่เป็นหัวหน้าหลักในการทำพิธี

ชีวิตความเป็นอยู่

บ้านเรือนของชาวปยูเคยสร้างอยู่ตามพื้นที่ราบลุ่มริมน้ำ สร้างเป็นเรือนไม้สองชั้น ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย ชั้นล่างเป็นที่เลี้ยงสัตว์หรือเก็บฟืนหรือฟาง

การแต่งกายของชาวปยูเคยเรียบง่ายแต่สูงส่งและสง่างาม ชายชาวปยูสวมเสื้อเชิ้ตไม่มีปก แขนสั้นหรือยาว สีฟ้าอ่อน โปกศรีระเป็นรูปเหลี่ยม สตรีสวมเสื้อแขนยาวไม่มีปก คลุมทับด้วยเสื้อกั๊ก กางเกงขาสั้น หรือชุดเหมือนเสื้อกั๊กยาวคลุมกางเกงแล้วคาดเข็มขัดผ้า โปกศรีระเป็นทรงเหลี่ยม ในงานพิธีสำคัญๆ ประดับประดาเสื้อผ้าด้วยเครื่องเงิน

ชาวปยูเคยยึดถือการมีสามีภรรยาเดียว สามารถแต่งงานในเครือญาติกันได้ เช่น พี่สาวพ่อแต่งงานกับพี่ชายแม่ได้ แต่ญาติใกล้ชิดไม่แต่งงานกัน การพบปะเลือกคู่ของหนุ่มสาวในงานเทศกาล หรือว่างพักจากการทำงานจะมารวมตัวกันร้องเพลง ฝ่ายหญิงจะเตรียมสร้อยที่ร้อยเองไว้ติดตัว เมื่อเจอชายหนุ่มที่ถูกใจก็จะโยนสร้อยนั้นให้ หากฝ่ายชายตกลงก็จะพากันออกไปในป่าเขาสองต่อสองที่ไม่ห่างไกลจากกลุ่ม แล้วร้องเพลงโต้ตอบกัน แต่ด้วยวัฒนธรรมในสังคมศักดินา การครองรักจนถึงแต่งงานอยู่กินชีวิตของคู่รักชาวปยูเคยเป็นไปได้ค่อนข้างลำบาก เพราะผู้คนให้ความสำคัญกับฐานะทางสังคมและฐานะทางเศรษฐกิจมาก การเลือกคู่แต่งงานต้องดูฐานะให้เหมาะสมกันพ่อแม่จึงจะยอมรับ บางครั้งการเลือกคู่แต่งงานก็ถูกจัดการโดยพ่อแม่มาตั้งแต่ลูกยังไม่เกิดเลยก็มี หญิงเมื่อแต่งงานแล้วไม่นิยมย้ายไปพำนักบ้านสามี บางท้องถิ่นถึงขั้นถือเป็นธรรมเนียมเลยก็มี

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

พิธีงานศพของชาวปยูเคยในปัจจุบันใช้วิธีบรรจุในโลงศพ แล้วเชิญหมอผีมาทำพิธีเบิกทาง และมีการเชื่อดคอวู้เพื่อเซ่นดวงวิญญาณ ชาวปยูเคยเรียกพิธีนี้ว่า “ต่ากา” (打嘎 Dǎgā)

ในช่วงก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวปยูเคยนับถือผี เทพยดา และผีบรรพบุรุษ นอกจากนี้มีบางส่วนนับถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก และนับถือพระเยซู

เทศกาลสำคัญถือเอาตามเทศกาลของชาวจีน เช่น ตรุษจีน เทศกาลบะจ่าง เทศกาลไหว้พระจันทร์ นอกจากนี้ยังมีเทศกาลประจำเผ่า เช่น วันที่แปดเดือนสี่ (四月八 Sì yuè bā) หรือเรียกว่า เทศกาลเทพเจ้าวู้ เทศกาลนี้ชาวปยูเคยจะทำข้าวหลามหรือข้าวต้มมัดที่ทำด้วยข้าวเหนียวไหว้บรรพบุรุษและให้วัวกิน ยังมีอีกเทศกาลหนึ่งที่ถือเป็นเทศกาลยิ่งใหญ่และสำคัญมากของชาวปยูเคย คือเทศกาลวันที่หกเดือนหก (六月六 Liù yuè liù) เทศกาลนี้ชาวปยูเคยเรียกว่า เก้งเจียง (更将 Gèngjiāng) เป็นเทศกาลไหว้เทพเจ้าที่ถือเป็นเทพผู้สร้างชาวปยูเคย

8. 傣族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าไต

Dai ethnic minority group

รูป 12

รูป 4

ถิ่นที่อยู่

ชาวไตอาศัยอยู่ในมณฑลยูนนาน(云南 Yúnnán) ในบริเวณเขตปกครองตนเองเผ่าไตสิบสองปันนา (西双版纳 Xīshuāngbǎnnà) เขตปกครองตนเองเผ่าไตเผ่าจิ่งโพ(景颇族自治区 Jǐngpō Zú zìzhìqū) เมืองเต๋อหง(德宏 Déhóng) อำเภอปกครองตนเองเผ่าไตเผ่าว่า(傣族佤族自治县 Dǎi Zú Wǎ Zú zìzhìxiàn) เมืองเก็งหม่า(耿马 Gěngmǎ) อำเภอปกครองตนเองเผ่าไตเผ่าลาหู่(傣族拉祜族自治县 Dǎi Zú Lāhù Zú zìzhìxiàn) เมืองเมิ่งเหลียน(孟连 Mènglián) และมีกระจัดกระจายอยู่ตามเมืองอื่นๆ อีกกว่า 30 เมือง ในมณฑลยูนนาน เช่น ชินผิง(新平 Xīnpíng) หยวนเจียง(元江 Yuánjiāng) จินผิง(金平 Jīnpíng) เป็นต้น ชาวไตตั้งบ้านเรือนอยู่ตามบริเวณเขตร้อนที่ราบหุบเขา จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าไตมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,158,989 คน

ภาษา

ภาษาที่ชาวไตพูดเรียกว่า “ภาษาไต” (傣语 Dǎi yǔ) ออกเสียงตามอักษรจีนว่า “ไต” ตามทฤษฎีของนักวิชาการจีน ในหนังสือชื่อ “สังเขปภาษาชาวดั้ง - ไถ” (侗台语族概论 Dòng Tái yǔzú Gàilùn) ของผู้เขียนชื่อ เหลียงหมิ่น และ จางจวินหู่(梁敏, 张均如 Liáng Mǐn, Zhāng Jūnrú: 1996) จัดภาษาไตอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต (汉藏语系 Hànzàng

yǔxì) สาขาภาษาจ้วง-ต้ง (壮侗语族 Zhuàng Dòng Yǔzú) แขนงภาษาจ้วง-ไต (壮傣语支 Zhuàng Dǎi yǔzhī) และในกลุ่มภาษาไตยังแบ่งออกเป็น 4 สำเนียงภาษาถิ่นโดยแบ่งตามถิ่นที่อยู่อาศัย ได้แก่

(1) ถิ่นเต๋อหง (德宏傣语 Déhóng Dǎiyǔ) มีชื่อภาษาถิ่นว่า ไต่น่า (傣那语 Dǎinà yǔ) มีประชากร 540,000 คน

(2) ถิ่นสิบสองปันนา (西双版纳傣语 Xīshuāngbǎnnà Dǎiyǔ) มีชื่อภาษาถิ่นว่า ไต๋เล่อหรือไตลื้อ (傣仂语 Dǎilèyǔ) มีประชากร 280,000 คน

(3) ถิ่นหงจิน (红金傣语 Hóngjīn Dǎiyǔ) มีประชากร 140,000 คน ภาษาไตถิ่นนี้ค่อนข้างซับซ้อน เนื่องจากภาษาถิ่นของแต่ละอำเภอมีความแตกต่างกันมาก บริเวณที่พูดภาษาไตถิ่นนี้คือหมู่บ้านชาวไตที่ตั้งอยู่ตามบริเวณลุ่มแม่น้ำหยวนเจียง (元江 Yuánjiāng) และลุ่มแม่น้ำจิงซา (金沙江 Jīnshājiāng) ภายในภาษาไตกลุ่มนี้สามารถแบ่งได้อีก 5 ถิ่นย่อย ได้แก่ ถิ่นย่อยหยวนซิน (元新 Yuánxīn) ถิ่นย่อยหยงอู่ (永武 Yǒngwǔ) ถิ่นย่อยหม่ากวน (马关 Mǎguān) ถิ่นย่อยหยวนเจียง (元江 Yuánjiāng) และถิ่นย่อยลวี่สือ (绿石 Lùshí)

(4) ถิ่นจินผิง (金平傣语 Jīnpíng Dǎiyǔ) มีชื่อภาษาถิ่นว่า ไต๋ตวน (傣端语 Dǎiduān yǔ) มีประชากร 10,000 คน โดยประมาณ

ประวัติศาสตร์

คนไทยหรือคนไตมีชื่อเรียกตัวเองหลายชื่อ เช่น ไต๋เล่อ หรือ ไตลื้อ (傣仂 Dǎilè) ไต๋หย่า (傣雅 Dǎiyǎ) ไตเห่หรือ ไต่น่า (傣那 Dǎinà) ไต๋เป็ง (傣绷 Dǎibēng) ในสมัยฮั่นและจิ้นเรียกชนกลุ่มนี้ว่าเตียนเยว่ (滇越 Diānyuè) ต่าน (掸 Dǎn) ซาน (擅 Shàn) เหลียว (僚 Liáo) และจิ่วเหลียว (鸠僚 Jiūliáo) ในสมัยถังและซ่งเรียกชนกลุ่มนี้ว่าจินจื่อ (金齿 Jīnchǐ)¹ เฮยจื่อ (黑齿 Hēi chǐ) หมางหมาน (茫蛮 Mángmán) ป้ายอี้ (白衣 Bái yī) ชื่อป้ายอี้นี้บางตำราเขียนด้วยตัวอักษรต่างๆกัน ออกเสียงต่างกันเล็กน้อย เช่น ป้ายอี้ (百夷 Bǎiyí) ป้ายอี้ (白夷 Bái yí) ไปอี้ (伯夷 Bóyí) จนถึงสมัยราชวงศ์ซ่งเรียกชนกลุ่มนี้ว่า ป้ายอี้ (摆夷 Bǎiyí) ภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม รัฐบาลจีนเรียกชื่อชนเผ่าไตตามความสมัครใจของชนเผ่าว่า ไต๋จู๋ (傣族 Dǎizú) ซึ่งหมายถึงชนเผ่าไตนั่นเอง

¹ ข้อสังเกต เกี่ยวกับชื่อเรียกชาวไตบางชื่อ แปลความหมายตามตัวหนังสือได้ดังนี้ จินจื่อ (金齿 Jīnchǐ แปลว่าฟันทอง) เฮยจื่อ (黑齿 Hēichǐ แปลว่าฟันดำ) ป้ายอี้ (白衣 Bǎiyí แปลว่าเสื้อขาว)

ชนเผ่าไตในดินแดนจีนนี้มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนานมาก พงศาวดารจีนที่มีบันทึกถึงชนเผ่าไตเริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 1 ในปี ค.ศ. 109 จักรพรรดิอันอู่ตี้บุกเบิกพื้นที่ทางตะวันตกเฉียงใต้ และสร้างเมืองอี้โจว(益州 Yìzhōu) ขึ้นในบริเวณที่ชาวไตตั้งถิ่นฐานอยู่ คือ บริเวณชายแดนทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองอี้โจว จนถึงศตวรรษที่ 6 ได้สร้างเมืองหย่งชาง(永昌 Yǒngchāng) พื้นที่อาศัยของชนเผ่าไตจัดอยู่ในเขตการปกครองของเมืองหย่งชางนี้เอง ในเวลานั้นบรรพบุรุษชาวไตได้ส่งคณะทูตและคณะนักดนตรีนักแสดงเพื่อแสดงถวายแด่จักรพรรดิของราชวงศ์ตองอันที่เมืองหลวงลั่วหยาง และได้รับการยอมรับและการโปรดปรานของจักรพรรดิราชวงศ์ตองอันเป็นอย่างมาก จนได้รับพระราชทานรางวัลมากมาย ที่สำคัญหัวหน้าผู้นำคณะชาวไตมานั้นได้รับเชิญให้อยู่รับราชการเป็นนายพลของราชวงศ์อันอีกด้วย ชนเผ่าไตและราชสำนักอันจึงมีสัมพันธ์อันดีต่อกันนับแต่นั้นเรื่อยมา

กระทั่งคริสต์ศตวรรษที่ 8 ถึง คริสต์ศตวรรษที่ 13 ชนเผ่าไตรวมทั้งชนชาติใกล้เคียงได้แก่เผ่าอี้ (彝族 Yí Zú) เผ่าปาย (白族 Bái Zú) ก่อตั้งเป็นเขตการปกครองขึ้นที่ยูนนานน่านเจ้า (云南南诏 Yúnnán Nánzhào) ในสมัยหยวนพื้นที่ชนเผ่าไตอยู่ในเขตการปกครองของมณฑลยูนนาน ในสมัยนั้นมีการถือครองที่ดิน และมีการจัดตั้งชุมชนใหม่ขึ้นหลายแห่ง ที่สำคัญได้แก่เมืองเต๋อหง(德宏 Déhóng) สิบสองปันนา (西双版纳 Xīshuāngbǎnnà) ซึ่งเป็นพื้นที่อาศัยส่วนใหญ่ของชนชาวไต ถึงสมัยหมิงมีการจัดการให้ชาวไตถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินทำกิน อันเป็นจุดสำคัญในการรวมชนเผ่าไตเข้ามาอยู่ในการปกครองของจีน ในสมัยราชวงศ์ชิงการปกครองชนเผ่าไตไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก คงยึดถือตามแบบการปกครองของราชวงศ์หมิง แต่มีการยึดที่ดินที่มีการพัฒนาแล้วของชาวไตกลับคืนเป็นของรัฐ โดยการส่งขุนนางเข้าไปในพื้นที่จัดการรวบรวมที่ดิน ในสมัยกั๋วหมินตั้งก่อตั้งเขตการปกครองในบริเวณชายแดนของชนเผ่าไต ขูดรีดประชาชน สร้างความทุกข์ยากให้กับชาวไตเป็นอย่างมาก

ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวไตในแต่ละท้องถิ่นมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน ระดับชั้นทางสังคม การปกครองแบบบริดนาทาเร็นประชาชน แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของระบบสังคมชาวไตว่าเริ่มต้นจากระบบศักดินาที่มีหัวหน้าเผ่าปกครองถือกรรมสิทธิ์สูงสุด เปลี่ยนมาเป็นประชาชนมีสิทธิ์ถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ในบริเวณจิงตง (景东 Jǐngdōng) ซินผิง (新平 Xīnpíng) หยวนเจียง(元江 Yuánjiāng) ประชาชนชาวไตและชาวฮั่นอาศัยอยู่คละเคล้ารวมกัน ชาวไตรับอิทธิพลจากชาวฮั่นมากมายทั้งด้านการอาชีพ การเกษตร วัฒนธรรม เป็นต้น โดยเฉพาะวิทยาการด้านอุตสาหกรรมการผลิตระบบเศรษฐกิจและสังคมของชาวไตและชาวฮั่นในบริเวณนี้ เริ่มเข้าสู่ระบบสังคมแบบการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ระบบศักดินาและความไม่เสมอภาคในสังคมเกิดขึ้นอย่างรุนแรง ชาวไตถูกกดขี่จากเจ้าของที่ดินทั้งในและนอกพื้นที่ ประกอบกับการปกครองของยุคกั๋วหมินตั้ง ส่งผล

ให้ชาวไตในบริเวณดังกล่าวทุกข์ยากและลำบากมาก แต่การพัฒนาเศรษฐกิจของชาวไตที่เมืองเต๋อหงและสิบสองปันนากลับซำกว่าที่อื่น โดยเฉพาะในเขตสิบสองปันนา ยังคงดำรงระบบการถือครองที่ดินแบบมีหัวหน้าชุมชนอยู่อย่างค่อนข้างสมบูรณ์

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนชาวไตก่อตั้งเขตปกครองตนเองตามเมืองต่างๆดังนี้

1. ปี 1953 ก่อตั้งบริเวณปกครองตนเองชนเผ่าไตที่สิบสองปันนา และในปี 1955 ยกฐานะเป็นเขตปกครองตนเองชนเผ่าไตที่สิบสองปันนา(西双版纳傣族自治州 Xī shuāngbǎnnà Dǎi Zú zìzhìzhōu)

2. ปี 1953 ชุมชนชาวไตที่เมืองเต๋อหงก่อตั้งเป็นบริเวณปกครองตนเอง และยกฐานะเป็นเขตปกครองตนเองเมืองเต๋อหง (德宏傣族景颇族自治州 Déhóng Dǎi Zú Jǐngpō Zú zìzhìzhōu) ในปี1956

3. นับตั้งแต่ปี 1954 ถึง 1980 ททยอยก่อตั้งเขตปกครองตนเองเผ่าไต เผ่าลาหู่ เผ่าว่าที่อำเภอเมิ่งเหลียน(孟连傣族拉祜族佤族自治县 Mènglián Dǎi Zú Lāhù Zú Wǎ Zú zìzhìxiàn) อำเภอปกครองตนเองเผ่าไต เผ่าว่าที่อำเภอเก็งหม่า (耿马傣族佤族自治县 Gěngmǎ Dǎi Zú Wǎ Zú zìzhìxiàn) อำเภอปกครองตนเองเผ่าอี้เผ่าไตอำเภอซินผิง (新平彝族傣族自治县 Xīnpíng Yí Zú Dǎi Zú zìzhìxiàn) และอำเภอปกครองตนเองเผ่าฮานีเผ่าไตอำเภอหยวนเจียง (元江哈尼族彝族傣族自治县 Yuánjiāng Hāní Zú Yí Zú Dǎi Zú zìzhìxiàn)

นับแต่นั้นมา ก็ได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงระบบการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินแบบศักดินามาเป็นแบบสังคมนิยม ทำให้ระบบสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่และมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ระยะเวลา 40 ปี นับตั้งแต่การก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นต้นมา เกิดการพัฒนาในเรื่องการชลประทาน อันเป็นพื้นฐานหลักในการพัฒนาการเกษตรของชุมชน รัฐบาลสนับสนุนอุตสาหกรรมการผลิตเกี่ยวกับเครื่องจักรกล และอาหาร โดยเฉพาะ “ชาผู่เอ๋อร์” (普洱茶 Pǔ'ěr chá) เป็นชาที่ปลูกโดยชาวไตที่มีชื่อเสียงระดับโลก มีการทดลองปลูกต้นยางพาราในเขตสิบสองปันนาได้สำเร็จสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและรายได้ให้กับชาวไตอย่างมหาศาล มีการทำเหมืองแร่ อุตสาหกรรมเครื่องจักรกลไฟฟ้า เคมี เครื่องปั้นดินเผา หนัง กระดาษ เกลือ ชา อาหารสำเร็จรูป น้ำตาล ยาง โรงงานอุตสาหกรรมที่นุ่เจียง สิบสองปันนาและเต๋อหงก็ถือเป็นโรงงานอุตสาหกรรมระดับแนวหน้าของมณฑลยูนนาน จำนวนการผลิตก็เติบโตขึ้นมาโดยตลอด และเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของ

ภาคอุตสาหกรรม รัฐบาลได้สนับสนุนให้มีการสร้างสถานีกำเนิดไฟฟ้าขึ้นที่สิบสองปันนาอีกด้วย เมื่อความเจริญเข้ามา การเติบโตทางภาคอุตสาหกรรมรวดเร็ว สิ่งจำเป็นอีกอย่างหนึ่งคือ การจราจร รัฐบาลทุ่มงบประมาณมหาศาลเพื่อระบบคมนาคมที่สมบูรณ์สู่ดินแดนชาวไต ไม่ว่าจะเป็นถนนหลวง สนามบิน การศึกษาก็ได้รับการพัฒนาตามไปด้วย มีการก่อสร้างโรงเรียนตั้งแต่ระดับประถมถึงชั้นอุดมศึกษา โดยใช้ภาษาไตเป็นหลัก มีสถานวิทยุภาษาไต หนังสือเอกสารตำราทั้งหลายได้รับการแปลเป็นภาษาไตใช้อย่างกว้างขวาง

ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ในถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวไตที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลมีโรคระบาดมากมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคมาลาเรียและอหิวาตกโรค ในขณะนั้นชาวไตขาดวิทยาการทางการแพทย์และยารักษาโรคที่ทันสมัย ทำให้ชาวไตประสบปัญหาด้านสุขภาพมาก แต่ปัจจุบันรัฐบาลสนับสนุนให้ชาวไตพัฒนาวิทยาการทางการแพทย์ และการใช้ยาที่ทันสมัย มีการก่อสร้างสถานอนามัยตามหมู่บ้าน จนสามารถปราบปรามและป้องกันโรคดังกล่าวได้ คุณภาพชีวิตของชาวไตเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น ปัจจุบันชาวไตจึงเป็นชนกลุ่มน้อยที่นับว่ามีความเป็นอยู่ที่ดี มีฐานะร่ำรวยมากขึ้นคนหนึ่ง

ศิลปวัฒนธรรม

ในด้านศิลปวัฒนธรรม ที่โดดเด่นได้แก่ การนับปฏิทินแบบชาวไต ซึ่งเริ่มมีมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 638 มีตำราปฏิทินจันทรคติ มีบันทึกพงศาวดารภาษาไตที่จารึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชนเผ่า เพลง กลอน นิทาน ตำนานมากมาย ชาวไตมีวรรณกรรมขนาดยาวที่จดบันทึกได้มากกว่าห้าร้อยเรื่อง ถือเป็นชนเผ่าที่มีอารยธรรมและวิวัฒนาการทางภาษาที่โดดเด่นมากที่สุดในบรรดาชนกลุ่มน้อยทั้งหมดของจีน วรรณกรรมที่โดดเด่นเป็นเรื่องราวของการกำเนิดพิภพ เช่น เรื่อง 《布桑盖与瓦桑盖》 Bùsānggài yǔ Wǎsānggài “ปู่ซังก้ายกับหว่าซังก้าย” เรื่อง 《坤撒》 Kūnsā “คุนซา” ยังมีเรื่องราวที่เกี่ยวกับบันทึกการทำมาหากิน เช่น เรื่อง 《叭阿拉吾射金鹿》 Bā'ālāwú shè jīnlù “ปาอาลาอูยั้งกวางทอง” นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง 《召网香召网朔》 Zhàowǎngxiāng Zhàowǎngshuò “จ้าววังเซียงจ้าววังซั่ว” เรื่อง 《勐卯与景欠战争史》 Měngmǎo yǔ Jǐngqiàn zhàn zhēngshǐ “ประวัติศาสตร์สงครามของเหมิงหม่าวกับจิงเซียน” นวนิยายความรักเช่น 《朗鲸布》 Lǎngjīngbù “หล่างจิงปั๋ว” และเรื่อง 《线秀》 Xiànxiù “เซียนซิว” เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตชาวไตในสมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครองเช่น เรื่อง 《彩虹》 Cǎihóng “สายรุ้ง” 《流沙河之歌》 Liúshāhé zhī gē “บทเพลงแห่งสายน้ำทราย”

ศิลปะการรำรำของชาวไตที่มีชื่อเสียงเลื่องลืออย่าง “ระบำนกยูง”(孔雀舞 Kǒngquè wǔ) ที่เลียนแบบท่าทางการเคลื่อนไหว รำแพนของนกยูงก็สะท้อนวัฒนธรรมของชาวไตได้อย่างชัดเจน และงดงามเช่นกัน เนื่องจากในบริเวณสิบสองปันนา มีนกยูงเป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นนกยูงป่า และนกยูงเลี้ยง ชาวไตนับถือนกยูงว่าเป็นนางพญาแห่งนก และนับถือว่าเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ประจำชนเผ่า จนกลายมาเป็นสัญลักษณ์ของชาวไตสิบสองปันนาอย่างหนึ่ง จนได้รับขนานนามว่า “ดินแดนแห่งนกยูง”

หูหลูเซียว(葫芦箫 húluxiāo) หรือ หูลูซือ (葫芦丝 húlusī) คือ ขลุ่ยน้ำเต้า เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าชนิดหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของชาวไต ด้วยเสียงที่หวานใส และกังวาน รวบรวมจะบอกให้รู้ว่าเป็นเสียงจากกลุ่มชนที่มีจิตใจซื่อตรง งดงามและบริสุทธิ์ของผู้คนเผ่าไต หากมีโอกาสเดินทางไปชมมณฑลยูนนานอันเป็นที่อยู่ของชาวไต ก็จะได้ยินเสียงขลุ่ยน้ำเต้าอววนไปทั่วทุกมุมเมือง นอกจากจะเป็นเครื่องดนตรีประจำเผ่ากลุ่มน้อยชาวไตในสิบสองปันนาแล้ว ด้วยความไพเราะของขลุ่ยน้ำเต้า และความใกล้ชิดกันของกลุ่มชนเผ่าต่างๆ ทำให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมกันมาตลอด ขลุ่ยน้ำเต้า จึงได้รับความนิยมชมชอบของชนเผ่ากลุ่มน้อยแถบภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีนอีกหลายกลุ่ม เช่น ชาวเผ่าอาซาง ชาวเผ่าว้า และชาวเผ่าจิงโพด้วย

มีเรื่องเล่าของชาวไต เกี่ยวกับตำนานของขลุ่ยน้ำเต้าว่า

“นานมาแล้ว เกิดเหตุน้ำป่าทะลักไหลบ่า เด็กหนุ่มชาวไตคนหนึ่งเกาะน้ำเต้าลอยคอฝ่าคลื่นยักษ์ไปช่วยคนรักของตน ความรักอันบริสุทธิ์ยังความประทับใจกับเทพีดา จึงบันดาลให้พายุน้ำป่าสงบลง หมู่ผกาเบ่งบาน นกยูงรำแพน อวยพรอันประเสริฐแด่คู่รักทั้งสอง นับแต่นั้นมา น้ำเต้าจึงสีทอดในเชื้อสายชาวไตเรื่อยมา”

รูป 5

นอกจากนี้งานฝีมือด้านการแกะสลัก การวาดภาพที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวก็สะท้อนวิถีชีวิตชาวไตได้อย่างงดงาม ด้านสถาปัตยกรรมแพไม้ไผ่ที่ล่องลอยไปตามสายน้ำ ก็เป็นสถาปัตยกรรมที่ล่องไปทอดโฉมให้ชนเผ่าอื่นชื่นชมความงดงามและภูมิปัญญาของชนเผ่าไตตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน

ชีวิตความเป็นอยู่

การแต่งกายของชาวไตคือ ชายสวมเสื้อผ่าอกไม่มีปกแขนยาวหรือสั้น สวมกางเกงขากว้าง ฤดูหนาวคลุมทับด้วยผ้าสักหลาด พันศีรษะด้วยผ้าขาวหรือเขียว นอกจากนี้ชายชาวไตนิยมสกลวดลายตามร่างกาย เด็กชายเมื่ออายุสิบเอ็ดสิบสองปีจะเชิญผู้มีอาคมมาสักยันต์ตามร่างกาย ลวดลายที่นิยมสักได้แก่ ลายจำพวกสัตว์ ดอกไม้ หรืออักขระภาษาไต เพศหญิงสวมเสื้อแขนกระบอก หรือเสื้อแขนสั้น นุ่งผ้าถุง ชาวไตที่สิบสองปีนมาสวมเสื้อรัดรูปสีขาวหรือสีลายดอก นุ่งผ้าถุงสีจุดด่าง หญิงชาวไตที่เมืองหมาง(芒市 Mángshì) ก่อนแต่งงานจะสวมเสื้อผ่าอกรัดรูป แขนสั้นสีอ่อน กางเกงทรงยาวขากว้าง พบพบชายพกที่เอว เมื่อแต่งงานแล้วเปลี่ยนมาสวมเสื้อแขนกระบอกนุ่งผ้าถุงสีดำ ด้วยการแต่งกายที่มีสีสันจุดด่างเป็นเอกลักษณ์นี้เอง ชนกลุ่มอื่นมักเรียกชาวไตว่า ชาวไตเอวดอกไม้ ไตแขนกระบอก เป็นต้น

ด้านอาหารการกินของชาวไต ชาวไตที่ต่อรงกินข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก ส่วนชาวไตที่สิบสองปีนนาชอบกินข้าวเหนียว ชอบดื่มเหล้าและกินอาหารรสเผ็ด ชอบกินเนื้อปลาแห้ง และชอบเคี้ยวหมาก

บ้านเรือนของชาวไตสร้างด้วยไม้สองชั้น ชอบตั้งบ้านเรือนอยู่บนพื้นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำ ส่วนชาวไตที่เมืองต่อรงนิยมสร้างบ้านด้วยอิฐและดินชั้นเดียว และนิยมสร้างบ้านสีหลังในรั้วเดียวกัน

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไตสะท้อนถึงสังคมแบบศักดินาอย่างชัดเจน การแต่งงานจะแต่งกับคนที่มีระดับชั้นทางสังคมเท่าเทียมกัน การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นตัวกำหนดระดับชั้นสูงต่ำทางสังคม ชายชาวไตที่เป็นชนชั้นสูงสามารถมีภรรยาหลายคนได้ ส่วนชาวบ้านที่มีระดับชั้นทางสังคมต่ำจะมีสามีภรรยาคนเดียว โดยที่บิดามีสิทธิ์เด็ดขาดในการเลือกคู่ครองของลูกสมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย พ่อแม่และลูกชายลูกสาวที่ยังไม่แต่งงาน หนุ่มสาวชาวไตมีอิสระในการเลือกคู่ครอง โดยที่หนุ่มสาวจะมีโอกาสพบปะกันในเทศกาลสำคัญๆ หรือตามงานประเพณีต่างๆ การพบปะกันเรียกว่า “ชวนผู้สาว” เมื่อตกลงแต่งงานกันแล้ว ชาวไตมีธรรมเนียมการแต่งลูกเขยเข้าบ้าน

ประเพณีงานศพของชาวไตใช้วิธีการฝังศพ สุสานฝังศพของผู้มีสถานภาพทางสังคมสูงจะแยกออกจากผู้มีสถานภาพทางสังคมต่ำอย่างเคร่งครัด ส่วนศพพระ นักบวชจะทำพิธีศพด้วยกาเฒ่า แล้วเก็บอัฐิบรรจุในเจดีย์กระเบื้องเก็บไว้ที่วัด

การนับถือศาสนาและความเชื่อของชาวไตมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจและสังคม ในอดีตชาวไตบริเวณชายแดนนับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ในขณะที่เดียวกันยังนับถือผีและวิญญาณอันเป็นการนับถือที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ตามชนบทชาวไตสร้างวัดพุทธน้อยใหญ่มากมาย โดยเฉพาะที่สิบสองปันนา เด็กชายอายุครบเกณฑ์ต้องบวชเณร ชายอายุครบพรรษาบวชต้องบวชพระ เพื่อเรียนรู้พระธรรม ดังนั้นเทศกาล งานประเพณีต่างๆของชาวไตล้วนมีความเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ เทศกาลที่สำคัญได้แก่ เทศกาลกวานเหมินเจีย (关门节 Guānménjié) “เทศกาลปิดประตู” เทศกาลคายเหมินเจีย(开门节 Kāimén jié) “เทศกาลเปิดประตู” เทศกาลโผสยเจีย (泼水节 Pōshuǐ jié) “เทศกาลสงกรานต์” เป็นต้น เทศกาลกวานเหมินเจีย คือ เทศกาลเข้าพรรษา จัดขึ้นในกลางเดือนมิถุนายน ส่วนเทศกาลคายเหมินเจีย คือ เทศกาลออกพรรษา จัดขึ้นในกลางเดือนกันยายน นับตั้งแต่เทศกาลเข้าพรรษาถึงเทศกาลออกพรรษาเป็นระยะเวลาสามเดือน ชาวไตจะเข้าพรรษา ถือศีลเข้าวัด ให้อาหารพระฟังธรรม จนออกพรรษาจึงจะกลับมาใช้ชีวิตตามปกติ เทศกาลสงกรานต์เป็นเทศกาลขึ้นปีใหม่ของชาวไต ในเทศกาลนี้ชาวไตจะสรงน้ำพระ เล่นสาดน้ำสงกรานต์ แข่งเรือยี่สกสนุกสนาน ถือเป็นเทศกาลที่มีความสำคัญมากของชาวไต

9. 德昂族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าเต๋ออ้าง

De'ang ethnic minority group

รูป 15

รูป 16

ถิ่นที่อยู่

ในปีก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ปี ค.ศ. 1949 ชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในประเทศจีนกลุ่มนี้เรียกชื่อตัวเองว่า “เป็ง หลง” (崩龙 Bēnglóng) จนกระทั่งปี ค.ศ.1985 ชนเผ่านี้เป็นที่ยอมรับจากทางการจีนในชื่อ “เต๋ออ้าง”(德昂 Dé’áng ชาวเผ่าเต๋ออ้างออกเสียงว่า /t’ ʔa:ŋ/) ตามคำเรียกขานและความเห็นชอบของเจ้าของชนเผ่าเอง ในประเทศไทยก็มีชนกลุ่มนี้อาศัยอยู่ โดยได้อพยพหนีภัยสงครามจากประเทศพม่าเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ.2511 มารวมกันอยู่ที่ชายแดนไทย- พม่า บริเวณดอยอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันหมู่บ้านชาวประหล่องอยู่ในพื้นที่อำเภอฝาง อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่อาย จำนวน 10 หมู่บ้าน กลุ่มที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยนี้เรียกชื่อตัวเองว่า ตะอัง - ระอัง - ตะอัง (Da - ang , Ra - ang , Ta - ang) ชาวไทใหญ่เรียกชื่อว่า “ปะหล่อง” ชาวไทใหญ่บางกลุ่มเรียกว่า คุณลอย(Kunloi แปลว่า คนลอย) ชาวพม่าเรียกชื่อว่า ปะลวง (Palaung) กลุ่มที่อยู่ในประเทศจีนอาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจายในมณฑลยูนนาน(云南 Yúnnán) ในเขตปกครองตนเองเผ่าไต (傣族 Dǎi Zú) เผ่าจิ้งโพ (景颇族 Jǐng pō Zú) เมืองเต๋อหง(德宏 Déhóng) และในตำบลต่างๆหลายตำบลของเมืองเต๋อหง เช่น เจิ้นคัง (镇康 Zhènkāng) เกิงหม่า (耿马 Gěngmǎ) หย่งเต๋อ (永德 Yǒngdé) ป่าวซาน (保山 Bǎoshān) หลานซาง (澜沧 Lán cāng) รวมบริเวณที่อยู่อาศัยของชนเผ่านี้กระจายครอบคลุมพื้นที่กว่า 3 หมื่นตารางกิโลเมตร นับเป็นชนเผ่าที่มีการตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายมาก

การตั้งถิ่นฐานส่วนใหญ่มักอยู่ร่วมกับชนเผ่าจิงโพ (景颇 Jǐngpō Zú) เผ่าว้า(佤 Wǎ Zú) และชาวฮั่น(汉 Hànn Zú) จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าเต๋ออ่างมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 17,935 คน

ภาษา

ภาษาที่ชนเผ่าเต๋ออ่างพูด คือ ภาษาเต๋ออ่าง ภาษาจีนเขียนว่า 德昂语 Dé' áng yǔ ข้อมูลจากนักวิชาการชาวจีนในหนังสือภาษาจีนชื่อ 《德昂语简志 Dé' áng yǔ Jiǎnzhì》 “บันทึกสังเขปภาษาเต๋ออ่าง” ของผู้เขียนสามคน ชื่อ เฉินเซียงมู่ หวางจิ้งหลิวและเล่าหย่งเหลียง (陈相木 Chén Xiàngmù, 王敬骝 Wáng Jìngliú, 赖永良 Lài Yǒngliáng :1986) ให้ข้อมูลว่า นักภาษาศาสตร์จีนจัดภาษาเต๋ออ่างอยู่ในตระกูลภาษาที่เรียกว่า 南亚语系 Nányà Yǔxì แปลว่า “ตระกูลภาษาเอเชียใต้”¹ (南亚语系 Nányà Yǔxì) สาขามอญ-เขมร(孟高棉语族 Mèng Gāomián yǔZú) แขนงภาษาว้า - เต๋ออ่าง(佤德昂语支 Wǎ Dé' áng yǔzhī) ภาษาที่ใกล้ชิดที่พูดอยู่ในพื้นที่ประเทศจีนได้แก่ ภาษาว้าและภาษาปัลลิ่ง เนื่องจากชาวเต๋ออ่างอาศัยอยู่ใกล้ชิดกับชาวไตมาตลอด จึงยืมคำจากภาษาไตมาใช้เป็นจำนวนมาก แม้กระทั่งชุมชนชาวเต๋ออ่างที่อยู่ใกล้ชิดหรือแวดล้อมกับชาวไตบางกลุ่ม ปัจจุบันพูดและเขียนภาษาไตแทนภาษาของตนไปแล้วก็มี เดิมทีนักภาษาศาสตร์จีนคิดว่าภาษาเต๋ออ่างมีความใกล้ชิดกับภาษาไต แต่หลังจากการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบพบว่า ภาษาไตกับภาษาเต๋ออ่างมีทั้งข้อเปรียบเทียบต่างกันอยู่ ในขณะที่ภาษาเต๋ออ่างมีลักษณะร่วมทางภาษาใกล้ชิดกับภาษาว้าและภาษาปัลลิ่งมากกว่า จึงได้แยกออกมาจากภาษาไต นอกจากนี้ ชาวเต๋ออ่างบางส่วนที่อยู่ใกล้ชิดกับชาวจิงโพ ก็สามารถพูดภาษาของชาวจิงโพได้ด้วย

ประวัติศาสตร์

ในอดีตชนเผ่าเต๋ออ่างเป็นเผ่าที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในบริเวณเมืองหย่งชาง (永昌 Yǒngchāng) ชาวเผ่าเต๋ออ่างกระจายกันอยู่เป็นบริเวณกว้างมาก และในแต่ละท้องถิ่นก็มีชื่อเรียกตนเองแตกต่างกันไป เช่น หู่อ่าง (汝昂 Rǔ'áng) เลี้ยวเปี้ย (列别 Lièbié) หู่หม่าย (汝买 Rǔmǎi) หู่โป (汝波 Rǔbō) ในอดีตตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น จิ้น มีบันทึกถึงชาวผู่เหวิน (濮人 Pú rén) และชาวหมางหมาน (茫蛮 Mángmán) ชาวพูจื่อหมาน(扑子蛮 Pūzǐmán) ชาววังจื่อหมาน (望苴子蛮 Wàngjūzǐmán) ชื่อชนเผ่าเหล่านี้ล้วนเป็นชนกลุ่มเดียวกันที่มีชื่อต่างๆ กัน ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวเต๋ออ่าง ว้า และชาวปัลลิ่งในปัจจุบัน ชาวเต๋ออ่างถูกรวมเข้าอยู่ในการ

¹ สายตระกูลภาษาเอเชียใต้ (南亚语系 Nányà Yǔxì) คือภาษาตระกูล Austro-Asiatic คำว่าภาษาจีนบางเล่มเรียกทับศัพท์แบบทับเสียงว่า 澳斯特罗-亚细亚语系 Ào sī tè luó -yà xì yǔxì ตรงกับภาษาอังกฤษ คือ ตระกูลภาษา Austro-Asiatic

ปกครองของเมืองน่านเจ้า (南诏 Nánzhào) ด้าหลี่ (大理 Dàlǐ) ดำเนินมาตลอดช่วงระยะเวลาของสมัยราชวงศ์ฮั่น จิ้น และถัง จนถึงสมัยราชวงศ์หยวน ชาวเต๋ออ้างตกเป็นประชาชนในอาณัติของชนเผ่าไต

ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวเต๋ออ้างเป็นชนเผ่าในปกครองของชนเผ่าไต หัวหน้าเผ่าจะสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ หัวหน้าเผ่าปกครองชุมชนเต๋ออ้างที่ทั้งในชุมชนของตนและบริเวณใกล้เคียง และในทุกๆหมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้านปกครองดูแลภายใต้อำนาจสูงสุดของหัวหน้าเผ่าใหญ่อีกชั้นหนึ่ง ชนชาวเต๋ออ้างต้องส่งบรรณาการให้กับผู้ใหญ่บ้าน แล้วผู้ใหญ่บ้านส่งต่อให้กับหัวหน้าเผ่า ชาวเต๋ออ้างอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นชุมชนในการปกครองของเผ่าจึงโหยงต้องส่งของบรรณาการ ส่งภาษี ให้กับหัวหน้าผู้ปกครองอีกด้วย นอกจากนี้ในยุคกว๋อหมินตั๋งยังเก็บภาษีจากชนกลุ่มน้อยซ้ำอีก สร้างความเดือดร้อนให้ประชาชนอย่างมาก

ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ชาวเต๋ออ้างยังคงรักษาขนบธรรมเนียมเกี่ยวกับการสืบทอดตระกูลสายตรงจากเพศชายและอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ในครอบครัวหนึ่งๆ มีญาติร่วมเชื้อสายอยู่รวมกันมากกว่าสามรุ่นเป็นอย่างน้อย ทุกคนในครอบครัวร่วมกันทำมาหากินและใช้ในครอบครัวใหญ่นั้น แต่หลังจากระบบสังคมที่ประชาชนมีสิทธิครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเองเกิดขึ้น ระบบเศรษฐกิจภายนอกที่เจริญขึ้น สินค้าและค่าครองชีพต่างๆ สูงขึ้น ชาวเต๋ออ้างเริ่มแยกครอบครัวออกจากครอบครัวใหญ่มาตั้งเป็นครอบครัวเดี่ยวของตัวเอง

ช่วงสมัยฮั่น การเกษตรของชาวเต๋ออ้างรุ่งเรืองมาก บรรพบุรุษของชาวเต๋ออ้างบุกเบิกการทำไร่ไถนาในพื้นที่ราบของเมืองเต๋อหง ปลุกข้าวเป็นพืชหลัก มีการใช้เครื่องมือเครื่องมือการเกษตรที่ทำด้วยเหล็กจำพวกจอบ เสียม คราด ไถ มาตั้งแต่ยุคนั้นแล้ว นับเป็นการใช้เครื่องมือการเกษตรที่ทำด้วยเหล็กยุคต้นๆของจีนเลยทีเดียว ต่อมาถูกรุกรานจากชนกลุ่มอื่นถอยร่นลงได้ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณภูเขา ก็ยังยึดอาชีพเดิมที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษคือการทำนา แต่เนื่องจากพื้นที่อยู่แห่งใหม่เป็นแบบภูเขาสูง ด้วยภูมิปัญญาของชาวเต๋ออ้าง จึงได้ขุดภูเขาเป็นแบบขั้นบันไดเพื่อทำเป็นแปลงนา มีการใช้เครื่องมือการเกษตรที่ดีกว่า รู้จักการใช้ปุ๋ย นับเป็นชนเผ่าที่มีเทคนิคการทำนาที่ก้าวหน้ากว่าชนกลุ่มอื่นในบริเวณเดียวกัน นอกจากปลูกข้าวแล้ว ชาวเต๋อ-อ้างยังมีความชำนาญในการปลูกพืชเศรษฐกิจหลายอย่าง เช่น ใบบัว ฝ้าย เป็นต้น นอกจากนี้จะเป็นผู้ปลูกชาฝีมือดีแล้ว ยังมีวิธีการชงชาและดื่มชาที่พิเศษกว่าใคร จนได้รับการขนานนามว่าเป็นเกษตรกรผู้ปลูกชาที่เก่าแก่ที่สุดของประเทศอีกด้วย

ต่อมาในยุคแรกๆของการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลได้เข้ามาดูแลและกระจายนโยบายชนกลุ่มน้อยในเผ่าเต๋ออ้าง ได้ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร ในปี 1956 รัฐบาลควบคุมดูแลและเปลี่ยนแปลงระบบสังคม สภาพความเป็นอยู่ การ

ปกครองในสังคมชาวเต๋ออย่าง แต่ข้อพิเศษของชนเผ่าเต๋ออย่างก็คือการตั้งชุมชนกระจัดกระจาย ไม่อยู่รวมกัน ดังนั้นการปรับเปลี่ยนในแต่ละชุมชนจึงต้องใช้วิธีที่แตกต่างกัน เช่น ชาวเต๋ออย่างที่เมืองป่าวซาน (保山 Bǎoshān) หลินซาง(临沧 Línkāng) เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับชนเผ่าไตมานาน ระบบสังคมเศรษฐกิจที่อยู่ภายใต้อำนาจของชาวไต ดังนั้นจึงใช้วิธีเดียวกันกับชาวไตสามารถตกลงกันได้ด้วยความสงบ ส่วนชาวเต๋ออย่างที่เมืองเต๋อหง และตำบลหวานติง(皖汀 Wǎndīng) อยู่ในการปกครองของชนเผ่าจิงโพ และชนเผ่าไต จึงใช้วิธีเปลี่ยนระบบสังคมตามรัฐบาลได้โดยตรง จากนั้นมาการพัฒนาด้านระบบสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของชนชาวเต๋ออย่างก็ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลให้พัฒนารุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ในบริเวณที่มีชาวเต๋ออย่างอาศัยอยู่เป็นกลุ่มก้อน เป็นชุมชน รัฐบาลได้ตั้งให้ชาวเต๋ออย่างเป็นหัวหน้าปกครองดูแลตนเอง นอกจากนี้ยังส่งผู้ที่เป็นผู้นำชุมชนในระดับสูงไปเป็นสมาชิกสภาประชาชนด้วย ลูกหลานชาวเต๋ออย่างก็ได้มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐ มีการก่อสร้างโรงเรียน โรงพยาบาลเพื่อให้ชนชาวเต๋ออย่างได้มีความรู้ และสุขภาพอนามัยที่ดี

ศิลปวัฒนธรรม

ด้านศิลปวัฒนธรรมของชาวเต๋ออย่างมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะผ้าปักลวดลายงดงาม ไปจนถึงการแกะสลักภาพฝาผนังแบบนูนสูง นูนต่ำ การก่อสร้าง งามเครื่องปั้นดินเผา ในอดีตถือเป็นกลุ่มชนที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาแขนงนี้ที่เจริญรุ่งเรืองมากที่สุดกลุ่มหนึ่ง ปัจจุบันสิ่งปลูกสร้างในบริเวณที่มีหรือเคยมีชาวเต๋ออย่างอาศัยอยู่เช่น ภาพสลักที่วัดพุทธลูซี (路西佛寺 Lùxī fósi) ตำหนักราชินีเต๋ออย่าง(德昂女王宫殿 Dé'áng nǚwáng gōngdiàn) ที่ตำบลหลงชวน(陇川 Lǒngchuān) สะพานโบราณ ถนนโบราณ เมืองโบราณเผ่าเต๋ออย่าง เครื่องปั้นดินเผาที่มีเนื้อละเอียดมันวาวลวดลายชัดเจน ถือเป็นร่องรอยศิลปะอันงดงามของชาวเต๋ออย่างที่มีให้พบเห็นอยู่ทั่วไป นอกจากนี้เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่ปักร้อยภาพงดงามตามจินตนาการของชาวเต๋ออย่าง เช่น ภาพนกคู่ มือคู่ เสือคู่ ดอกไม้ต่างๆ ก็เป็นภาพสะท้อนเอกลักษณ์อันงดงามของชาวเต๋ออย่างที่สืบทอดต่อกันมานานหลายชั่วอายุคน

ด้านวรรณกรรม ชาวเต๋ออย่างมีการสืบทอดศิลปะภาษาวรรณคดีของชนเผ่าแบบมุขปาฐะ ไม่ว่าจะเป็นนิทานพื้นบ้าน ตำนาน เพลง กลอน สุภาษิต คำพังเพย เช่น นิทานเรื่อง 《兔子制土司》Tùzi zhì tǔsī “กระต่ายตั้งหัวหน้า” เรื่อง 《芦笙哀歌》Lúshēng āigē “ครวญเพลงขลุ่ยน้ำเต้า” เรื่อง 《彩虹》Cǎihóng “สายรุ้ง” นอกจากนี้ตำนานและนวนิยายที่สำคัญ ๆ ของชาวไตและชาวยุ้ย เช่น เรื่อง 《西游记》Xī yóu jì “จาริกตะวันตก(ไซอิ๋ว)” เรื่อง 《三国演义》Sānguó yǎnyì “สามก๊ก” ก็เป็นตำนานที่ชาวเต๋ออย่างเล่าสืบทอดกันมาด้วยภาษา

แต่อย่างจนถึงปัจจุบัน ชาวเต๋ออ้างมีเครื่องดนตรีที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ ซึ่งบางอย่างก็ได้รับอิทธิพลมาจากชาวยุโรป เช่น กลอง โหม่ง ขลุ่ยน้ำเต้า เป่า พิณสามสาย เครื่องดนตรีเหล่านี้ใช้บรรเลงประกอบการเดินรำในเทศกาลสนุกสนานรื่นเริงและงานพิธีสำคัญๆ ของชนเผ่า

ชีวิตความเป็นอยู่

ชาวเต๋ออ้างกินข้าวเป็นอาหารหลัก รวมถึงข้าวโพดและถั่วต่างๆ แต่ชาวเต๋ออ้างในบางท้องที่ก็กินข้าวโพดเป็นอาหารหลัก ชอบดื่มชา ชาวเต๋ออ้างใช้น้ำชาเป็นของรับแขกอันสูงส่งที่ขาดมิได้ และยังมีใบยาสูบพันธุ์ที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ นอกจากนี้การเคี้ยวหมากให้ฟันดำของชาวเต๋ออ้างเป็นที่นิยมมาก เพราะเชื่อว่าฟันที่มีสีดำเป็นฟันที่สวยงามและแข็งแรง

เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของชาวเต๋ออ้างก็มีเอกลักษณ์โดดเด่น สะท้อนความงามในอุดมคติของชาวเต๋ออ้างได้อย่างชัดเจน เอกลักษณ์ที่บ่งบอกว่าเป็นชุดของหญิงชาวเต๋ออ้างก็คือ “เถาว์ล้วยพันเอว” มีตำนานเล่าว่า “หญิงสาวชาวเต๋ออ้างในสมัยก่อนนิยมบิโนอยู่เต็มท้องฟ้า เพื่อจะจับสาวเต๋ออ้างมาเป็นคู่ครอง หนุ่มชาวเต๋ออ้างใช้เถาว์ล้วยสานเป็นห่วงคล้องเอว” จากนั้นมาจึงกลายเป็นวัฒนธรรมการแต่งกายของสาวชาวเต๋ออ้างในที่สุด หญิงชาวเต๋ออ้างเมื่อโตเป็นสาวจะใช้เถาว์ล้วยพันรอบเอว 5 ถึง 6 รอบ บางรายพันเป็นสิบรอบก็มี ยังมีเถาว์ล้วยพันมากเท่าใด เปรียบเสมือนเป็นสาวงามที่มีค่า เป็นที่ดึงดูดตาต้องใจและเป็นที่ยกย่องของชายหนุ่ม เถาว์ล้วยที่ใช้พันเอวนั้นบ้างเป็นสีตามธรรมชาติ บ้างย้อมเป็นสีแดง ดำ เหลือง เขียว บางครั้งยังมีการแกะสลักลวดลายลงบนเถาว์ล้วย ประดับด้วยเงินและเครื่องประดับต่างๆ เพิ่มความงดงามเป็นเอกลักษณ์ และทรงคุณค่ามากขึ้นด้วย ผ้าถุงของหญิงชาวเต๋ออ้างยาวตั้งแต่อกถึงตาตุ่ม ลวดลายผ้าถุงเป็นลายตามขวาง หลากหลายสีสัน หญิงสาวชาวเต๋ออ้างไม่ไว้ผมยาว บางรายโกนหัว หรือพันด้วยผ้า แต่หลังจากแต่งงานแล้วจะไว้ผมยาวและพันหัวด้วยผ้าสีดำ ลักษณะเด่นอีกอย่างของชุดแต่งกายชาวเต๋ออ้างคือการแขวนลูกบอลไหมพรมหรือขนสัตว์หลากสี เช่น แดง เขียว เหลือง ที่ชายเสื้อ ผ้าที่ใช้โพกหัว ตุ่มหู กระเป๋าสะพาย ทั้งชายและหญิงจะประดับประดาด้วยลูกบอลไหมพรมที่ว่าเป็นที่โดดเด่นที่สุดก็คือหนุ่มๆ ชาวเต๋ออ้างจะคล้องคอด้วยลูกบอลไหมพรมที่ร้อยเป็นพวงยาวสำหรับชุดที่เป็นงานสำคัญๆ อีกด้วย แต่ชุดของหญิงเต๋ออ้างจะคล้องลูกบอลไหมพรมนี้ไว้รอบปกเสื้อ ใส่เครื่องประดับเงินจำพวกสร้อยคอ ตุ่มหู กำไล ชายชาวเต๋ออ้าง นิยมสีกลายบนร่างกาย ส่วนใหญ่สักไว้ที่ขา แขน และอก ลวดลายที่นิยม เช่น เสือ กวาง นก และลวดลายพืชพันธุ์ดอกไม้ต่างๆ

บ้านเรือนของชาวเต๋ออ้างสร้างด้วยไม้ไผ่ได้ถุนสูง ในบริเวณบ้านมีรั้วรอบเป็นหนึ่งหลังคาเรือน ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย ทำอาหารและเก็บข้าวของเครื่องใช้และเก็บตุ่นเสบียงอาหารชั้นล่างเป็นคอกสัตว์ ข้างบ้านสร้างกระท่อมเล็กไว้เก็บฟืน และเป็นครกกระเดื่องตำข้าว ชาวเต๋ออ้างที่

เมืองเจิ้นคัง (镇康 Zhènkāng) สร้างบ้านหลังใหญ่มีครอบครัวเล็กๆ อาศัยอยู่ร่วมกันสองถึงสามครอบครัว มีทางเดินเป็นระเบียบเชื่อมต่อกันระหว่างเรือนเล็กแต่ละเรือน บ้านเรือนของชาวเต๋อ-อ่างในปัจจุบันสร้างเป็นตึกสูงและอาศัยอยู่ร่วมกันหนึ่งครอบครัวต่อหนึ่งห้องเหมือนอย่างชาวฮั่น

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ระบบครอบครัวของชาวเต๋อ-อ่างคือยึดถือการมีสามีภรรยาคนเดียว ไม่แต่งงานกับคนนามสกุลเดียวกัน และไม่นิยมแต่งงานกับคนนอกเผ่า หนุ่มสาวสามารถพบรักกันได้โดยอิสระ ชาวชาวเต๋อ-อ่างมีสิทธิในการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง แต่ท้ายที่สุดต้องได้รับความเห็นชอบจากพ่อแม่ในการอนุญาตให้หรือไม่ให้แต่งงานกับใคร เมื่อตกลงแต่งงาน ฝ่ายชายต้องมอบสินสอดให้กับฝ่ายหญิง หากสามีภรรยาอยู่กินกันไปแล้วเกิดการหย่าร้าง ฝ่ายชายเป็นผู้ขอหย่า เพียงแค่มอบข้าวสารไม่กี่กิโลกรัม เงินเล็กน้อย เชิญหัวหน้าเผ่ามาทำพิธีขอขมาต่อผีบรรพบุรุษและเทพที่เคารพ ก็เป็นสัญญาณบอกฝ่ายหญิงว่าให้ออกจากบ้าน กลับไปบ้านเดิมได้ หากฝ่ายหญิงเป็นผู้ขอหย่า จะต้องชดเชยค่าสินสอดที่ฝ่ายชายมอบให้ในวันแต่งงาน แต่หลังจากการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ประชาชนทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน ธรรมเนียมการหย่าของชาวเต๋อ-อ่างก็ไม่เคร่งครัดเหมือนแต่ก่อนแล้ว

พิธีศพของชาวเต๋อ-อ่างใช้วิธีฝังศพ ในแต่ละหมู่บ้านมีสุสานประจำเผ่า แต่ผู้ที่เสียชีวิตด้วยอาการเจ็บป่วยเรื้อรังยาวนานและหญิงที่เสียชีวิตจากการคลอดบุตรจะประกอบพิธีศพด้วยการเผา

เกี่ยวกับความเชื่อและการนับถือศาสนา ในอดีตชาวเต๋อ-อ่างนับถือศาสนาพุทธนิกายหินยาน ในแต่ละชุมชนมีวัดพุทธประดิษฐานพระพุทธรูป และมีพระภิกษุประจำวัด พระภิกษุทุกรูปเรียนรู้ภาษาไตเพื่ออ่านคัมภีร์และบทสวด พิธีสำคัญๆ ล้วนเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ชาวเต๋อ-อ่างจะหมั่นเวียนกันนำข้าวปลาอาหารไปถวายพระ แต่ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาของชาวเต๋อ-อ่างในแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกันเสียทีเดียว อาจเป็นพุทธแต่นิกายกัน บางที่สามารถเลี้ยงหมูเลี้ยงไก่เพื่อฆ่าเป็นอาหาร แต่บางที่ซึ่งนับถือต่างนิกายกลับห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ห้ามล่าสัตว์ป่า แม้แต่ในงานพิธีสำคัญๆ ก็ไม่อนุญาตให้ฆ่าสัตว์ นอกจากนับถือศาสนาพุทธแล้วนี้ชาวเต๋อ-อ่างยังนับถือผีและวิญญาณตามที่บรรพบุรุษนับถือมาแต่เดิม

เทศกาลสำคัญของชาวเต๋อ-อ่างคือเทศกาลสงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา ซึ่งเทศกาลต่างๆ ล้วนสะท้อนถึงความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือศาสนาอย่างชัดเจน

10. 侗族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าต้ง

Dong ethnic minority group

รูป 17

รูป 18

ถิ่นที่อยู่

ชนเผ่าต้งอาศัยอยู่ในมณฑลกุ้ยโจว (贵州省 Guìzhōushěng) บริเวณเมืองหลี่ผิง (黎平 Lípíng) ฉงเจียง (从江 Cóngjiāng) หรงเจียง (榕江 Róngjiāng) เทียนจู่ (天柱 Tiānzhu) จิ่นผิง (锦屏 Jǐnpíng) ซานซุ่ย (三穗 Sānsuì) เจี้ยนหย่วน (镇远 Zhènyuǎn) เจี้ยนเหอ (剑河 Jiànhe) ยวี่ผิง (玉屏 Yùpíng) ในมณฑลหูหนาน (湖南省 Húnánshěng) บริเวณเมืองซินหวาง (新晃 Xīnhuǎng) จิ่งเซียน (靖县 Jìngxiàn) ทงเต้า (通道 Tōngdào) ในเขตปกครองตนเองเผ่าจ้วง มณฑลกวางซี (广西 Guǎngxī) บริเวณตำบลซานเจียง (三江 Sānjiāng) หลงเซิง (龙胜 Lóngshèng) หรงชู่ย (融水 Róngshuǐ) จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าต้งมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,960,293 คน

ภาษา

ภาษาที่ชาวต้งใช้คือภาษาต้ง (侗语 Dòngyǔ) ชาวต้งเรียกภาษาของตัวเองว่า /kam1/ จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต (汉藏语系 Hànzàng yǔxì) สาขาภาษาจ้วง-ต้ง (壮侗语族 Zhuàng Dòng yǔzú) แขนงภาษาต้ง-ส่วย (侗水语支 Dòng Shuǐ yǔzhī) แบ่งออกเป็นสองสำเนียงภาษาคือ สำเนียงต้งเหนือและสำเนียงต้งใต้ ไม่มีภาษาอักษรเป็นของตัวเอง ส่วนใหญ่ใช้อักษรจีน กระทั่งในปี ค.ศ. 1958 มีการประดิษฐ์ภาษาอักษรโดยใช้อักษรภาษาลาดินขึ้นใช้

ประวัติศาสตร์

ในสมัยราชวงศ์ฉินและฮั่น ชาวดังอาศัยกระจัดกระจายอยู่ในบริเวณที่เป็นมณฑลกว้างตง และกว้างซีในปัจจุบัน ในสมัยนั้นเรียกชนกลุ่มนี้ว่า ลั่วเยว่(骆越 Luòyuè) ซึ่งเป็นกลุ่มชนเผ่าย่อยของชนร้อยละที่ชื่อ ปายเยว่(百越 Bǎiyuè) หลังสมัยราชวงศ์เว่ยและจิ้นเรียกชาวลั่วเยว่นี้ว่า เหลียว บันทึกชื่อหย่า 《赤雅》 Chìyǎ ของผู้เขียนชื่อ คว่างลู่(广祿 Kuànglù) ที่เขียนในสมัยราชวงศ์หมิงกล่าวถึงชนชาวดังไว้ว่า “ชาวดังเป็นชนกลุ่มย่อยหนึ่งในกลุ่มชนชาวเหลียว” กลุ่มชนที่จัดเป็นกลุ่มย่อยของชาว “ปายเยว่” ในปัจจุบันมีชาวดัง ชาวเหมานาน ชาวจ้วง และชาวส่วย ชนทั้งสี่กลุ่มนี้มีความสัมพันธ์ด้านภาษา วัฒนธรรม ความเป็นอยู่และบริเวณที่อยู่ใกล้เคียงและคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะทางด้านภาษา นักภาษาศาสตร์จีนจัดภาษาทั้งสี่ภาษาอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาภาษาย่อยจ้วง-ต้ง จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์สันนิษฐานได้ว่าชาวดังก็คือชาวลั่วเยว่ที่มีอารยธรรมสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยฉินจนปัจจุบัน

ชาวดังมีพัฒนาการมาตั้งแต่ยุคบุพกาล พัฒนา และเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาจนถึงระบบสังคมศักดินาในสมัยราชวงศ์ถัง แต่มีบางกระแสเชื่อว่าระบบสังคมของชาวดังเคยผ่านระบบทาสมาก่อน ตั้งแต่สมัยถึงถึงสมัยซ่งได้รวบรวมพื้นที่อาศัยของชาวดังไว้เป็นเมืองในการปกครอง ระบบสังคมในสมัยนั้นเป็นแบบสังคมศักดินา ต้นราชวงศ์ซ่งยึดที่ดินคืนสู่อำนาจกลางของรัฐ และครอบครองชาวดังเป็นประชาชนในอาณัติ เข้าสู่ระบบการปกครองแบบระบบศักดินาถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แต่ระบบสังคมชาวดังที่ถือปฏิบัติมาแต่เดิมคือระบบกฎรวมของเผ่ายังคงใช้อยู่ กล่าวคือ ในทุกหมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าใหญ่ชั้นที่หนึ่ง ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ดูแลคนในชุมชนให้ปฏิบัติตามขนบ จารีตประเพณี ผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านขึ้นตรงต่อหัวหน้าคณะกรรมการหมู่บ้านที่เลือกขึ้นมาจากผู้ใหญ่บ้านเป็นการปกครองที่สูงขึ้นเป็นชั้นที่สอง หัวหน้าคณะกรรมการผู้ใหญ่บ้านนี้ขึ้นตรงต่อประธานที่ได้รับคัดเลือกมาจากหัวหน้าหมู่บ้านต่างๆ อีกชั้นหนึ่ง เป็นการปกครองชั้นที่สูงสุด วิธีการปกครองแบบนี้ถือปฏิบัติมาจนถึงปลายสมัยราชวงศ์ซ่งเข้าสู่สาธารณรัฐประชาชนจีน

ระบบเศรษฐกิจสังคมของชาวดังมีการเปลี่ยนแปลง และมีพัฒนาการเริ่มต้นอย่างชัดเจนมาตั้งแต่หลังยุคสงครามฝิ่นในปี 1840 สังคมของชาวดังได้รับผลกระทบจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมจากสังคมภายนอก จึงค่อยๆปรับเปลี่ยนมาเป็นระบบสังคมแบบกึ่งอาณานิคมกึ่งศักดินา ภายใต้การกดขี่และขูดรีดของจักรวรรดินิยมของราชวงศ์ซ่ง ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวดังตกอยู่ในสภาพลำบากแร้นแค้นอย่างแสนสาหัส จนถึงยุคสงครามปลดแอก ระบบศักดินาแบบถือครองที่ดินก็ยังคงเป็นอยู่ เจ้าของที่ดินมีที่ดินในครอบครองมากกว่าชาวนาถึงยี่สิบเท่า ชาวดังต้องเช่าที่ดินทำกิน และยังถูกกดขี่ขูดรีดทั้งการเก็บผลผลิตและดอกเบี้ยค่าเช่าจากเจ้าของที่ดินและ

นายทุนอย่างอย่างรุนแรง ถึงยุคกว้อหมินตั้งได้ก่อการต่อต้านระบบการปกครองรัฐบาล และใช้ระบบศักดินาจัดการให้ผู้มีอำนาจสูงดูแลพื้นที่ของชาวดั่ง อันเป็นการสนับสนุนให้คนชั่วก่อกรรมทำเข็ญ ผู้ปกครองในระดับหมู่บ้าน ตำบล และเมืองที่มีชาวดั่งอาศัยอยู่ต่างพากันเก็บภาษี รีดไถประชาชนอย่างแสนสาหัส ชาวดั่งจึงตกสู่ภาวะล้าเค็มและยากแค้นอย่างที่สุด

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลได้ก่อตั้งเขตปกครองตนเองชาวดั่งขึ้นหลายแห่ง ดังนี้

1. ปี 1951 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชาวดั่ง จ้วง เหยา เหมียวในเขตอำเภอหลงเซิง ของมณฑลกว่างซี (广西龙胜侗、壮、瑶、苗各族自治县 Guǎngxī Lóngshèng Dòng、Zhuàng、Yáo、Miáo gè Zú zìzhìxiàn)
2. ปี 1952 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชาวดั่งอำเภอซานเจียง ในมณฑลกว่างซี (广西三江侗族自治县 Guǎngxī Sānjiāng Dòng Zú zìzhìxiàn)
3. ปี 1954 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชาวดั่งอำเภอทงต้าว มณฑลหูหนาน (湖南通道侗族自治县 Húnán Tōngdào Dòng Zú zìzhìxiàn)
4. ปี 1956 ก่อตั้งเขตปกครองตนเองชาวเหมียวและต้ง เมืองเจียนตง เจียนหนาน มณฑลกุ้ยโจว (贵州黔东南苗族侗族自治州 Guizhōu Qiándōngnán Miáo Zú Dòng Zú zìzhìhōu) และอำเภอปกครองตนเองเผ่าต้ง อำเภอซินหวั่ง มณฑลหูหนาน (湖南新晃侗族自治县 Húnán Xīnhuǎng Dòng Zú zìzhìxiàn)
5. ปี 1984 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชาวดั่งอำเภอยวี่ผิง มณฑลกุ้ยโจว (贵州省玉屏侗族自治县 Guizhōushěng Yùpíng Dòng Zú zìzhìxiàn)

การก่อตั้งเขตปกครองตนเองนี้ ทำให้ประชาชนชาวดั่งมีสิทธิในการปกครองดูแลตนเองในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะการทำมาหากิน ล้มล้างระบบศักดินากรรมสิทธิ์ที่ดิน ประชาชนมีสิทธิประกอบอาชีพและมีรายได้เป็นของตนเอง ชาวดั่งเริ่มเปลี่ยนแปลงการผลิตผลทางการเกษตร โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล อาชีพด้านการเกษตร ป่าไม้ อุตสาหกรรม เลี้ยงสัตว์ และประมงพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว เข้าสู่ยุคสาธารณรัฐประชาชนจีน เขตปกครองตนเองเผ่าต้งเมืองเจียนหนานก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมน้อยใหญ่หลายแห่ง ผลิตสินค้าจำพวกเครื่องจักรกล ปู่เคมี กระดาษ เขตปกครองตนเองเผ่าจ้วงตำบลซานเจียงก่อตั้งโรงงานผลิตน้ำและกระแสไฟฟ้า ชีวิตแลความเป็นอยู่ของชาวดั่งดีขึ้นเป็นลำดับ หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นต้นมา ชุมชนชาวดั่งที่เจียนตงหนาน(黔东南 Qiándōngnán) มีถนนยาวเพียง 500 กิโลเมตร ปัจจุบันรัฐบาลสนับสนุนการก่อสร้างถนนเชื่อมต่อทุกตำบลและหมู่บ้าน

ทางการศึกษาก็มีการพัฒนาที่ดีขึ้นเช่นกัน จากเดิมก่อนการปฏิวัติวัฒนธรรมมีโรงเรียนมัธยมเพียงแห่งเดียว โรงเรียนประถมไม่เกิน 3 แห่ง แต่ปัจจุบันได้ก่อสร้างโรงเรียนประถมและมัธยมจนครบทุกตำบลหมู่บ้าน ชาวดังอดทนขยันขันแข็ง มานะบากบั่นสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยชั้นแนวหน้าของประเทศ ปัจจุบันมีชาวดังได้ดำรงตำแหน่งหน้าที่ใหญ่โตในคณะรัฐบาล เป็นหัวหน้างาน ทหาร นักวิชาการ ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เป็นจำนวนไม่น้อย นอกจากนี้ในชุมชนชาวดังบางแห่งลงขันกันก่อตั้งโรงเรียนภาคค่ำสำหรับผู้ใหญ่ที่ไม่มีโอกาสได้เรียนในโรงเรียนปกติ

การรักษาพยาบาลก็พัฒนาก้าวหน้าขึ้น เดิมทีชาวดังนับถือผี เมื่อเจ็บป่วยก็ไหว้ผีสงให้มาช่วยรักษา แต่หลังจากความเจริญเข้ามาถึง ชาวดังเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการสาธารณสุขมากขึ้น มีการก่อตั้งโรงพยาบาลขึ้นหลายแห่ง โรคภัยแรงที่เคยระบาดในชุมชนชาวดังก็ค่อยๆ หดไป สภาพชีวิตชาวดังดีขึ้น มีไฟฟ้า น้ำประปาใช้ มีเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องอำนวยความสะดวกต่างใช้แล้ว

ศิลปวัฒนธรรม

ด้วยความที่มีอารยธรรม ประวัติศาสตร์การตั้งชุมชนที่ยาวนาน ชาวดังจึงนับได้ว่าเป็นชนที่ร่ำรวยทางวัฒนธรรมมากเผ่าหนึ่ง จนได้รับการขนานนามว่า “เมืองกวี ปฐมเพลง” เพลงของชาวดังสัมผัสคล้องจอง ทำนองเสนาะ ไพเราะเปิดเผย เปรียบเปรยเด่นชัด ให้อารมณ์กลอนงดงามสูงส่ง ล้ำค่าจริงใจและอบอุ่น การบรรยายเรื่องราวในบทกลอนแฝงซ่อนภูมิปัญญา นุ่มนวลลึกซึ้ง นับเป็นมรดกทางภาษาและวรรณกรรมอันล้ำค่าของชาวดัง เช่น บทกวีเรื่อง 《珠郎娘嫗》 Zhūláng niángmó “เทพบุตรกับหญิงอัปลักษณ์” และเรื่อง 《三郎五妹》 Sān láng wǔ mèi “สามหนุ่มกับห้าอองศ์” เป็นนิทานกลอนที่นิยมแพร่หลายไปทั่ว นอกจากนี้การขับร้องเพลงหมู่ของชาวดังมีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว ด้วยพลังเสียงมหัศจรรย์ ส่งเสียงที่ดังกังวานก้อง ท่วงทำนองที่ฟังดูมีอิสระ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีพื้นบ้านบรรเลงทำนองคล่องแคล่ว เร็วว่าเป็นเอกลักษณ์เพียงหนึ่งเดียวพบได้ในเผ่าตั้ง นิทาน ตำนานที่เล่าสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนมีมากมายหลากหลายเรื่องราว รูปแบบการดำเนินเรื่องยกย่อน แยกย่อย ดึงดูดให้หลงใหลแสดงออกถึงจินตนาการอันสลับซับซ้อนและลึกซึ้งของชาวดังได้เป็นอย่างดี จึงตั้งเป็นการแสดงอุปการะที่พัฒนามาจากการเล่านิทานกลอน ถือกำเนิดขึ้นในต้นศตวรรษที่ 19 การแสดงจึงตั้งนี้ทำร้ายร้ายเรียบง่าย แต่การขับร้องทำนองมีมากมาย ในการแสดงใช้เครื่องดนตรีจำพวกซอและฆ้องบรรเลงประกอบ ก่อนการแสดงไหมโรงด้วยการลั่นกลองเรียกบรรยาการอย่างครึกครื้นเร้าใจ จึงตั้งไม่ขาดหน้า แต่แฝงไว้ด้วยเอกลักษณ์ของความเป็นชนเผ่าได้อย่างน่าอัศจรรย์

นอกจากนี้วัฒนธรรมการรีนเงิงของชาวดังยังมีระบำตัวยะ(哆耶 Duō yē) ระบำขลุ่ยน้ำเต้า ระบำมังกง ระบำสิงโต เป็นต้น

“ระบำตัวยะ” คือการเต้นระบำเป็นกลุ่มใหญ่ทั้งชายหญิงรวมกันเรียงระบำในงานรีนเงิง ประสานมือคล้องคอคล้องกันเป็นวง ร้องเล่นเต้นระบำ “ระบำขลุ่ยน้ำเต้า” ก็เป็นการเต้นระบำเป็นกลุ่มเช่นกัน ผู้เต้นเป่าขลุ่ยน้ำเต้าไปพร้อมๆ กับเต้นรำ เครื่องดนตรีที่ชาวดังใช้บรรเลงในงานรีนเงิง และงานพิธีต่างๆ ยังมีอีกมาก เช่น ขลุ่ยเหล็ก ปี่ เป็นต้น

งานหัตถกรรมเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษเช่นกัน งานฝีมือที่มีชื่อเสียงของชาวดังเช่น งานปักผ้า ร้อยมาลัย วาดภาพ แกะสลัก ตัดกระดาษ ถักสาน เป็นต้น หัตถกรรมปักผ้าของหญิงชาวดัง เป็นงานฝีมือชั้นเยี่ยม ชาวดังนิยมปักลวดลายต่างๆ เช่น ดอกไม้ สัตว์ต่างๆ รูปบุคคลลงบนเสื้อผ้า ลวดลายและสีสันชัดเจน กลมกลืนเหมือนจริง นอกจากนี้ยังมีการทำเครื่องประดับเงินได้แก่ สร้อยเงิน กำไลเงิน ตุ้มหู แหวน ปิ่นปักผม ดอกไม้เงินล้วนเป็นเครื่องประดับที่เป็นที่นิยมอย่างมากของหญิงชาวดัง

ชายชาวดังมีความชำนาญในการก่อสร้างตึกด้วยอิฐ หิน และไม้ การสร้างตึกแขวนกลอง สร้างสะพานถือเป็นงานสถาปัตยกรรมที่ชาวดังมีความชำนาญมากที่สุด การก่อสร้างตึกแขวนกลองของชาวดังใช้ไม้ล้วนๆ ไม่มีการใช้ตะปูตอกยึด สามารถสร้างได้สูงเป็นสิบชั้นเลยทีเดียว รูปทรงหกเหลี่ยมแปดเหลี่ยมงดงามดูเจดีย์แก้ว สูงสง่า สง่างาม นับเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของชุมชนชาวดัง และเป็นจุดศูนย์รวมของชุมชน นอกจากนี้ยังมีสะพานเฉิงหยาง(程阳桥 Chéngyáng qiáo) ที่ตำบลซานเจียง เป็นสะพานที่สร้างโดยช่างชาวดัง มีความงดงาม แข็งแรง ได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศจีนอีกด้วย

ชีวิตความเป็นอยู่

ชาวดังสวมเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่ผลิตขึ้นเอง ชาวดังชอบสวมเสื้อผ้าสีเขียวกว่าขาว นี้นั้นเงิน ชายชาวดังในปัจจุบันสวมเสื้อผ้าไม่แตกต่างจากชาวนั่น แต่ยังมีชาวดังที่อยู่ในบริเวณห่างไกล เช่น ชาวดังภูเขายังคงสวมเสื้อผ้าแบบดั้งเดิม คือสวมเสื้อแขนสั้นผ่าอกไม่มีปก สวมกางเกงขากว้างยาว ใช้ผ้าโพกหัว บางคนไว้ผมจุก ชุดของหญิงชาวดังแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องที่ บ้างสวมเสื้อทรงกระบอกผ่าอก ไม่มีปก ติดกระดุมเงิน บ้างสวมเสื้อคอกระเช้าคล้องไหล่ บ้างสวมกางเกงขากว้างยาว บ้างสวมชุดเสื้อยาวคลุมเข่า บ้างสวมผ้าถุงคาดเข็มขัดเกล้าผมขึ้นแล้วใช้ผ้าโพกหัว สวมรองเท้าคลุมหน้าแข้งใช้เชือกมัดแน่น แต่บางท้องที่ก็แต่งตัวเหมือนอย่างชาวนั่น แต่ที่สำคัญชาวดังชอบสวมเครื่องประดับที่ทำด้วยเงิน

อาหารการกินของชาวดั้งกินข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก ชาวดั้งที่อาศัยอยู่บนพื้นที่ราบชอบกินข้าวสวย แต่ชาวดั้งที่อยู่ตามภูเขาชอบกินข้าวเหนียว ชอบกินอาหารรสเผ็ดและเปรี้ยว รู้จักวิธีถนอมอาหารเช่น ทำปลาร้า เนื้อหมัก การรับแขกที่สำคัญต้องมีน้ำชาเป็นการต้อนรับ ชาวดั้งที่บ้านเรือนอยู่ริมภู ริมน้ำ ซึ่งเป็นทิวทัศน์ที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้ของจีน สร้างบ้านแบบได้ถุนสูง ข้างบนเป็นที่พักอาศัย ชั้นล่างเป็นคอกสัตว์ และเก็บของ

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ประเพณีสำคัญที่น่าสนใจของชาวดั้ง คือประเพณี “เยว่เหย่” (月也 Yuèyě) ตรงกับวันที่แปด เดือนหนึ่งตามปฏิทินจันทรคติของจีน เป็นประเพณีที่ชาวดั้งจากหมู่บ้านหนึ่งไปเป็นแขกเยี่ยมเยือนอีกหมู่บ้านหนึ่ง กิจกรรมสำคัญคือการร้องเพลงและสังสรรค์ มีการเป่าขลุ่ยน้ำเต้า ร้องจีบรเพลงขับกล่อม จัดในช่วงว่างเว้นจากการเพาะปลูก มีการชวนว่าเป็นกีฬาบันเทิงประจำชนเผ่า ช่วงเทศกาลนี้จะตีฆ้องร้องป่าวให้ผู้คนมากมายมาร่วมร้องรำทำเพลง สนุกสนานรื่นเริงบันเทิงใจ จุดพลุเฉลิมฉลองสว่างไสวไปทั่วหุบเขา เป็นการต้อนรับชาวดั้งจากหมู่บ้านอื่นที่มาเยือนด้วยความยินดีปรีดา เป็นโอกาสที่หนุ่มสาวได้พบปะคบหาสมาคมกัน ชาวดั้งทางเหนือเรียกเทศกาลนี้ว่า เทียวภูเขา (玩山 Wán shān) หนุ่มสาวชาวดั้งรวมกันเป็นกลุ่มหลังว่างเว้นจากงานในช่วงเดือนมีนาคมและเมษายน เมื่อมารวมกันพร้อมหน้าจะร้องเพลงโต้ตอบ เกี้ยวพาราสีกัน ชาวดั้งทางตอนใต้เรียกงานนี้ว่า “แอ่วเมือง” หรือ “แอ่วสาว” คือนางานหญิงสาวปักผ้าอยู่ในเรือน ชายหนุ่มขับกล่อมดนตรีและร้องเพลงโต้ตอบกัน พรรณนาความรักต่อกัน เมื่อถูกใจกันจะแลกของที่ระลึกซึ่งกันและกันเป็นการหมั้นหมายเอาไว้ ในวันที่สามเดือนสามหรือวันที่สองเดือนสองของทุกปี ชุมชนชาวดั้งที่ตำบลซานเจียงรวมตัวกันในลานกว้างประจำหมู่บ้าน จัดงานเทศกาลรื่นเริง โดยจะช่วยกันทำพลุดอกไม้ยี่งขึ้นฟ้า เมื่อตกลงสู่พื้นให้คนที่มาร่วมงานแย่งกันเก็บ ผู้ที่เก็บได้จะมีรางวัลให้ งานนี้เรียกว่า “งานชิงพลู”

ชาวดั้งยึดถือการแต่งงานแบบสามีภรรยาคนเดียว การแต่งงานกันระหว่างพี่สาวหรือน้องสาวพอกับพี่ชายแม่เป็นที่ยินยอมของชาวดั้ง แต่ญาติร่วมสายเลือดจะไม่แต่งงานกัน หญิงแต่งงานแล้วไม่ย้ายไปอยู่บ้านสามี สถานภาพทางครอบครัวและสังคมของผู้หญิงต่ำต้อยกว่าผู้ชาย มีกฎข้อห้ามมากมายสำหรับผู้หญิงเช่น ห้ามตีกอง ห้ามอยู่บนบ้านในขณะที่มีผู้ชายนั่งอยู่ข้างล่าง หญิงชาวดั้งจะสามารถมีสิทธิในทรัพย์สินสมบัติที่ตนเองหามาได้หรือทรัพย์สินสมบัติของพ่อแม่ก็ต่อเมื่อแต่งงานแล้วเท่านั้น แต่ก็ไม่ได้มีปริมาณมากเท่าใดนัก สมบัตินี้เรียกว่า “นาผู้หญิง ที่ผู้หญิง” ส่วนผู้ชายเป็นผู้รับสืบทอดมรดกประจำตระกูล หากไม่มีลูกชายสามารถรับเลี้ยงลูกบุญธรรมและสืบทอดสายตระกูลให้กับลูกบุญธรรมต่อไปได้

พิธีงานศพของชาวดั้งเหมือนกับชาวฮั่น คือใช้วิธีฝังศพ แต่ชาวดั้งบางพื้นที่เมื่อมีคนเสียชีวิต จะยังไม่ประกอบพิธีศพ แต่จะใส่โลงแล้วนำไปเก็บไว้ในป่าช้าที่อยู่ห่างไกลออกไปจากหมู่บ้าน รอจนคนที่เกิดวัน เดือน ปี เดียวกันเสียชีวิตทั้งหมดจึงจะประกอบพิธีฝังศพพร้อมกัน

ชาวดั้งนับถือผี และเทพมากมาย เคารพบูชาธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ใหญ่ หินก้อนใหญ่ บ่อน้ำ สะพาน มีเจ้าแม่สร้างเมืองชื่อ ซ่าซุย (萨岁 Sàsuì) ซึ่งถือกันว่าเป็นหญิงผู้เป็นต้นกำเนิดและสร้างชุมชนชาวดั้ง เป็นเทพที่ชาวดั้งเคารพสูงสุด ในทุกๆหมู่บ้านจะสร้างวัดซ่าซุย โดยใช้การเสี่ยงทายของนก หนูา ไช่ หอย ข้าว เป็นสิ่งชี้วัดความเป็นสิริมงคล

เทศกาลสำคัญของชาวดั้งมีเทศกาลตรุษจีน เทศกาลไหว้เทพวู (วันที่ 8 เดือน 4 หรือวันที่ 6 เดือน 6) เทศกาลกินอาหารใหม่ (กลางเดือน 7) บางท้องถิ่นมีการขึ้นปีใหม่ของชาวดั้งในช่วงเดือน 10 หรือเดือน 11 นอกจากนี้ยังรับอิทธิพลเทศกาลของชาวฮั่นที่มาพร้อมกับการเกษตรอีก เช่น เทศกาลวันเซ่งเม้ง เทศกาลตวันอู่ เทศกาลไหว้พระจันทร์ และเทศกาลฉงหยาง(วันที่ 9 เดือน 9)

12. 独龙族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าตลุง Drung ethnic minority

รูป 19

รูป 20

ถิ่นที่อยู่

ชาวเผ่าตลุง ภาษาจีนออกเสียงว่า ตู่หลง อาศัยอยู่บริเวณสองฝั่งแม่น้ำตลุง (独龙河 Dú lóng hé) ซึ่งเป็นเขตติดต่อกันของเขตปกครองตนเองนุ่เจียง (怒江 Nùjiāng) เผ่าลีซู (傈僳族 Lìsù Zú) และอำเภอปกครองตนเองก้งซาน (贡山 Gòngshān) เผ่าตลุงเผ่าหนู (怒族 Nù Zú) ของมณฑลยูนนาน (云南省 Yúnnán shěng) และยังมีส่วนน้อยที่กระจัดกระจายอยู่ริมสองฝั่งแม่น้ำนุ่ (怒江 Nù jiāng) บริเวณตอนเหนือของตำบลก้งซาน จากการสำรวจจำนวนประชากร ครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าตลุงมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 7,426 คน

ภาษา

ชาวเผ่าตลุงพูดภาษาตลุง เป็นภาษาในตระกูลจีน-ทิเบต (汉藏语系 Hànzàng yǔxì) สาขาทิเบต-พม่า (藏缅语族 Zàngmiǎn yǔzú) ภาษาของชนเผ่าตลุงทั้งสองบริเวณไม่แตกต่างกัน ไม่มีภาษาอักษร

ประวัติศาสตร์

เอกสารที่เก่าแก่ที่สุดที่กล่าวถึงชาวตลุงคือ บันทึกการรวมราชวงศ์หยวน 《大元一统志》 Dàyuán yì tǒngzhì กล่าวถึงชาวตลุงในชื่อ “เซียว” (撣 Qiào) ต่อมาในสมัยหมิงและ

จึงเรียกชนกลุ่มนี้ว่า “ฉิว” (球 Qiú) หรือ “ฉวี” (曲 Qǔ) บันทึกทางประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่า ชาวต๋องในสมัยถังและซ่งอยู่ใต้การปกครองของนานเจ้า(南诏 Nánzhào) และต้าหลี่(大理 Dàlǐ) ถึงสมัยหยวน หมิง และซิงอยู่ภายใต้การปกครองของเมืองลี่เจียง กลางสมัยราชวงศ์ชิงแบ่งเป็นสองส่วนอยู่ภายใต้การปกครองของชนเผ่า纳西แห่งเมืองลี่เจียง (丽江纳西族 Lǐjiāng Nàxī Zú) และเมืองเยจื่อ(叶枝 Yèzhī) ต่อมาถูกจัดรวมกันอีกครั้งให้อยู่ภายใต้การปกครองของเมืองเยจื่อทั้งหมดในเวลาต่อมา ปี 1909 มีการแต่งตั้งผู้ควบคุมดูแลบริเวณแม่น้ำต๋อง ปี 1918 ก่อตั้งเขตปกครองขึ้นในบริเวณที่เป็นอำเภอกังซานในปัจจุบัน ซึ่งเป็นบริเวณที่อยู่ของชาวต๋องนั่นเอง

ระบบเศรษฐกิจสังคมของชาวต๋องนับได้ตั้งแต่ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ก่อนหน้านั้นชาวต๋องแม้จะไม่มีความรู้ในการผลิตเหล็กสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ แต่ด้วยความที่อยู่ใกล้ชิดกับชาวทิเบต ชาวฮั่น ชาวน่าซี ชาวป๋าย จึงได้รับอิทธิพลการผลิตเครื่องมือเหล็ก เช่น ขวาน มีด มาผลิตเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ของตน โดยเฉพาะใช้ในการเกษตร จอบเสียมที่เดิมทำมาจากไม้ พัฒนามาเป็นจอบเสียมไม้หุ้มเหล็ก ระบบการเกษตรจึงเปลี่ยนจากเครื่องมือไม้มาเป็นเครื่องมือเหล็ก แต่อย่างไรก็ตามชาวต๋องยังคงคุ้นเคยกับการใช้เครื่องมือไม้อยู่ ผลผลิตทางการเกษตรก็ยังคงมีปริมาณไม่มาก ซึ่งไม่เพียงพอสำหรับการบริโภค จึงต้องหาอาหารโดยการเก็บของป่าและล่าสัตว์น้ำ อุปกรณ์จับสัตว์น้ำก็ถักและสานขึ้นง่าย ๆ จากวัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ไผ่ เถาวัลย์ แต่เมื่อเปลี่ยนมาใช้เครื่องมือเหล็กทำให้ผลผลิตเพิ่มปริมาณมากขึ้น และมีเหลือพอที่จะนำไปแลกเปลี่ยนกับชาวต๋องด้วยกัน การแลกเปลี่ยนนี้เองเริ่มพัฒนาไปเป็นการนับราคาสินค้า ด้วยวิธีใช้เชือกผูกไม้ การผูก 1 ครั้งเท่ากับการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนของหนึ่งอย่าง เกิดเป็นการตั้งราคาสินค้าในหมู่ชาวต๋องขึ้น

ระบบสังคมของชาวต๋องสืบสายตระกูลโดยญาติสายตรงเพศชาย การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินมีสามลักษณะคือ หนึ่ง “ที่ดินประจำตระกูล” คือที่ที่ร่วมมือกันหักร้างถางพงจับจองและสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ สอง “ที่ดินร่วมใช้” คือที่ดินที่ชาวบ้านสองสามครอบครัวช่วยกันบุกเบิกจับจองและถือเป็นกรรมสิทธิ์ร่วมกัน สาม “ที่ดินส่วนตัว” คือที่ดินที่เป็นสมบัติส่วนตัวของครอบครัวหนึ่งๆ ธรรมเนียมปฏิบัติเกี่ยวกับพืชและสัตว์ที่เป็นอาหารที่เกิดตามธรรมชาติในที่ดินทั้งสามประเภทนี้ใช้วิธีการแบ่งกรรมสิทธิ์ตามเจ้าของที่ดิน สมาชิกที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน มีสิทธิ์ในอาหารธรรมชาติเหล่านั้นด้วย หากเป็นที่ที่ครอบครองกรรมสิทธิ์ร่วมกันหลายคนต้องแบ่งอาหารธรรมชาติในที่ดินเหล่านั้นอย่างเท่าเทียมกัน หลังฤดูเก็บเกี่ยวเป็นฤดูกาลสัตว์ ในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ร่วมกันผู้ถือกรรมสิทธิ์มีสิทธิ์ล่าสัตว์ในที่ดินนั้นได้ ทุกคนถือกฎอย่างเคร่งครัดที่จะไม่ล่าสัตว์ในที่ดินของผู้อื่น

ถึงปี 1949 เป็นยุคการปลดปล่อย(解放 jiěfàng) มีการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นสมบัติส่วนตัวขึ้นในหมู่ชาวต๋อง มีการเลี้ยงหมู ไก่ เป็นสมบัติของตัวเองและแลกเปลี่ยนเพื่อการค้า

ระหว่างกัน สื่อกกลางที่ใช้เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนสินค้าคือ “วัว” ในที่ดินที่ถือครองกรรมสิทธิ์ ชาวต๋องจะปลูกพืชจำพวกข้าวโพดและมันเพื่อการบริโภคในครัวเรือน การเพาะปลูกมีจำนวนมากขึ้นจึงนำออกมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกินและไม่มีวัวเป็นของตัวเองต้องเช่าวัวจากผู้ที่มีวัวมากกว่าโดยใช้ลูกสาวเป็นหลักประกัน จากระบบเศรษฐกิจที่พัฒนามากขึ้นเรื่อยๆ ชาวต๋องมีอำนาจทางเศรษฐกิจเหนือกว่าชนกลุ่มอื่นในละแวกเดียวกัน ชนกลุ่มที่มีความเจริญน้อยกว่ายอมเป็นทาสรับใช้ชาวต๋อง ทาสที่มาจากชนเผ่าอื่นนั้นก็ถือเป็นสมบัติที่ใช้แลกเปลี่ยนหรือใช้เป็นหลักประกันในการกู้ยืม หรือเช่าที่นาได้อีกอย่างหนึ่ง ต่อมาที่ดินส่วนใหญ่กลายเป็นสมบัติส่วนตัวจนหมด ผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกินใช้จอบ เสียม ไก่ หมู เป็นค่าเช่าหรือค่าประกันในการเช่าที่ดินทำกิน บางรายที่เคยเป็นเจ้าของที่ดินใช้ที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์อยู่ไปแลกกับสิ่งที่ต้องการเช่นอาหาร สัตว์เลี้ยง เครื่องมือการเกษตร จึงเกิดการค้าขายที่ดินเกิดขึ้น นอกจากนี้ ผู้ที่ไม่มีทรัพย์สินสมบัติในการเช่าที่ก็ใช้วิธีขายแรงงานแลกกับผลผลิตที่ได้ จึงเกิดการจ้างแรงงานขึ้นในหมู่ชาวต๋อง

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวต๋องมีชีวิตและสังคมแบบใหม่ โดยในปี 1956 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองเผ่าต๋องเผ่าหนู่ที่อำเภอกังซาน (贡山独龙族怒族自治县 Gòngshān Dúlóng Zú Nù Zú zìzhìxiàn) รัฐบาลสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาการทำเกษตร สาธารณูปโภค ระบบน้ำ ไฟฟ้า ผลผลิตการเกษตรสูงขึ้นเป็นลำดับ การผลิตยาผลิตภัณฑ์หนังจากธรรมชาติเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ชาวต๋องเริ่มเลี้ยงวัว แกะ หมูเป็นสัตว์เศรษฐกิจ รัฐบาลก่อตั้งแหล่งกำเนิดไฟฟ้าและน้ำขึ้น มีการก่อสร้างระบบคมนาคม สะพาน นอกจากนี้ระบบการสาธารณสุข และการศึกษาก็ได้รับการพัฒนาอย่างกว้างขวาง

ศิลปวัฒนธรรม

ด้านศิลปวัฒนธรรมของชาวต๋อง ชาวต๋องเป็นชนเผ่าที่รักการร้องเล่นเต้นรำ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมต่างๆ เช่น ระหว่างทำนา เก็บเกี่ยว ล่าสัตว์ สร้างตึก จีบสาว การเฉลิมฉลองเป็นต้น ล้วนใช้เพลงเป็นสื่อขับกล่อมบรรยายความรู้สึกทุกข์ สุข รัก หรือเศร้าของตน เพลงที่ร้องในการทำงานพัฒนามาเป็นวัฒนธรรมการเต้นรำ ขับร้องและดนตรีในเวลาต่อมา เครื่องดนตรีที่บรรเลงประกอบการขับร้องและเต้นรำได้แก่ พิณ ซ้องโหม่ง ขลุ่ย กลองหนังและพิณ ในงานฉลองรื่นเริง ผู้หญิงชาวต๋องจะเป็นผู้บรรเลงพิณประกอบกับการขับร้อง ส่วนชายชาวต๋องดื่มเหล้าฉลองสนุกสนานครื้นเครง การเต้นรำบ้างเรียงเป็นแถวชายหญิงหันหน้าเข้าหากัน ทั้งร้องทั้งเต้น บ้างจับมือกันเป็นวงกลมร้องเพลงเต้นรำ เสียงเพลงสะท้อนความสนุกสนานอันบริสุทธิ์ ในขณะที่เดียวกันก็แฝงด้วยความมองอาภักดิ์หาญของชาวเผ่าต๋อง

ชีวิตความเป็นอยู่

การแต่งกายของชาวตลุง ชายหญิงชาวตลุงสวมเสื้อผ้าฝ้ายคลุมไหล่ข้างเดียว พาดเฉียงไปทางขวา ใช้เชือกร้อยมิดเป็นปมที่ได้รักแร้ขวา ชายสวมกางเกงขากว้างสั้น แขนวมิดหรือลูกศรธนูไว้ที่เอว

ชายหญิงชาวตลุงชอบไว้ผมยาว ทรงผมที่นิยมคือด้านหน้ายาวลงมาถึงคิ้ว ด้านหลังยาวถึงบ่า ด้านข้างยาวปิดหูทั้งสองข้าง ผู้หญิงชอบสวมตุ้มหูและสร้อยคอ และคาดเอวด้วยเถาวัลย์ย้อมหลากสีสั้น หากออกจากบ้านจะแขวนกระบอกไม้ไผ่ไว้ที่เอว สวมผ้าถุงสีลันสดใส พันขาด้วยผ้าฝ้าย นอกจากนี้สตรีชาวตลุงยังนิยมวาดหน้าด้วยสีจากธรรมชาติอีกด้วย ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวอย่างหนึ่งของชาวตลุง

รูป 6

ด้านอาหารการกิน อาหารหลักของชาวตลุงคือข้าวเจ้าและข้าวสาลี ในอดีตเนื่องจากการเพาะปลูกไม่เพียงพอ อาหารจำพวกสัตว์ป่าที่ล่ามาได้ก็เป็นอาหารหลักที่สำคัญของชาวตลุงอีกอย่างหนึ่ง โดยเนื้อที่ได้มาส่วนใหญ่ทำให้สุกโดยวิธีการย่าง ชาวตลุงชอบดื่มเหล้าที่หมักเองและชอบสูบบุหรี่ บ้านเรือนของชาวตลุงสร้างด้วยไม้หรือไม้ไผ่ ในบ้านแบ่งเป็นสามห้อง คือส่วนที่เป็นห้องพักอาศัยหนึ่งห้อง และครัวสองห้องอยู่ตรงกันข้ามกัน ครัวหนึ่งเป็นของหัวหน้าครอบครัว อีกครัวหนึ่งเป็นของลูกที่แต่งงานแล้ว ลูกที่แต่งงานแล้วไม่แยกครอบครัว แต่จะอาศัยอยู่กับพ่อแม่ โดยกินอยู่รอบๆ ครัวอีกฟากหนึ่งนั่นเอง หากมีลูกมาก บ้านไม่เพียงพอ ก็จะต่อเติมบ้านเพิ่มขึ้นในบริเวณใกล้เคียงกัน หรือสร้างต่อกันกับบ้านของพ่อแม่

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ธรรมเนียมการแต่งงานของชาวตรุงยึดถือการมีสามีภรรยาคนเดียว แต่ในอดีตมีการแต่งงานเป็นหมู่ ผู้ชายมีภรรยาหลายคน โดยแต่งงานกับพี่สาวและน้องสาว หนุ่มสาวชาวตรุงมีอิสระในการพบคู่รัก แต่การแต่งงานพ่อแม่จะเป็นผู้จัดการให้ทั้งหมด บางครั้งมีการหมั้นหมายกันไว้ตั้งแต่เด็ก เมื่อแต่งงานไปแล้ว ทุกครั้งที่ภรรยาคลอดลูก 1 คน ลูกเขยจะต้องมอบวัวหรือสิ่งของมีค่าให้กับพ่อแม่ฝ่ายหญิง หากภรรยาเสียชีวิตตั้งแต่ยังอายุน้อย พ่อแม่ฝ่ายหญิงจะต้องคืนสินสอดส่วนหนึ่งให้ฝ่ายชายเพื่อเป็นค่าช่วยเหลือในการแต่งงานใหม่

พิธีศพของชาวตรุงทำพิธีศพโดยการฝัง หากเสียชีวิตด้วยโรคร้ายจะทำพิธีศพโดยการเผา

ในด้านความเชื่อ ชาวตรุงเชื่อว่าสรรพสิ่งมีชีวิตวิญญาณ จึงนับถือผีต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับธรรมชาติเป็นอย่างมาก เชื่อว่าลม ฝน พายุ ร่องฟ้าผ่า ภูเขา แม่น้ำ ก้อนหินใหญ่ ต้นไม้รูปร่างแปลกประหลาดล้วนมีผีสิงสถิตย์อยู่ ซึ่งชาวตรุงเชื่อว่าผีเหล่านี้จะทำร้ายคน ดังนั้นจึงต้องอธิษฐานขอพรและเซ่นสังเวยผีต่างๆเหล่านี้ การบูชาผีจะมีหมอผีประจำเผ่าเป็นผู้ประกอบพิธี ด้วยความเชื่อว่หมอผีเป็นผู้ติดต่อกับผีได้ ดังนั้นชาวตรุงจึงให้ความเคารพนับถือหมอผีประจำเผ่ามาก

เทศกาลสำคัญของชาวตรุงมีเพียงเทศกาลเดียวคือการขึ้นปีใหม่ แต่การขึ้นปีใหม่ของชาวตรุงไม่มีกำหนดแน่นอน ต้องดูว่าปริมาณผลผลิตที่ได้มากน้อยเพียงใด จึงจะสามารถกำหนดวันขึ้นปีใหม่ได้

17. 仡佬族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าเกอลาว Gelao ethnic minority group

รูป 22

ถิ่นที่อยู่

ชนเผ่าเกอลาว ภาษาจีนเรียกว่า อี้หล่าว(仡佬 Yìlǎo) เป็นชนเผ่าเก่าแก่และดั้งเดิมที่สุดเผ่าหนึ่งที่อาศัยอยู่บริเวณที่ราบสูงหยุนกุ้ย (云贵 Yúnguì) ส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่กระจัดกระจายบริเวณตะวันตกเฉียงเหนือ ตะวันตกเฉียงใต้และทางตอนเหนือของมณฑลกุ้ยโจว ครอบคลุมพื้นที่กว่า 20 เมืองเช่น จุนอี้(遵义 Zūnyì) เหวินหวย(仁怀 Rénhuái) อานซุ่น(安顺 Ānshùn) กวานหลิง(关岭 Guānlǐng) ผู่อัน(普安 Pǔ'ān) ชิงเจิ้น(清镇 Qīngzhèn) ผิงป่า(平坝 Píngbà) เฉียนซี(黔西 Qiánxī) ต้าฟาง(大方 Dàfāng) จือจิน(织金 Zhījīn) จินซา(金沙 Jīnshā) เจินเฟิง(贞丰 Zhēnfēng) ฉิงหลง(晴隆 Qínglóng) ลิวจื่อ(六枝 Liùzhī) สุยเฉิง(水城 Shuǐchéng) เป็นต้น มีบางส่วนกระจายอาศัยอยู่บริเวณเขตปกครองตนเองเผ่าจ้วง ในมณฑลกว่างซี และบริเวณกว่างหนาน(广南 Guǎngnán) หม่าซง(马松 Mǎsōng) ฟู่หนิง(阜宁 Fùníng) ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตปกครองตนเองเผ่าจ้วงและเผ่าเหมียว ในมณฑลยูนนาน จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าเกอลาวมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 579,357 คน

ภาษา

ด้วยเหตุที่ชนชาวเกอลาวมีจำนวนประชากรไม่มากนัก ประกอบกับการตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยมีความกระจัดกระจายมาก ทำให้ภาษาของชาวเกอลาวในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน กระทั่งไม่สามารถสื่อสารกันรู้เรื่อง ปัจจุบันมีชาวเกอลาวอยู่จำนวนน้อยมากที่พูดภาษาเกอลาวของตนได้

เพราะเหตุความแตกต่างของสำเนียงภาษาในแต่ละท้องถิ่น ชาวเกอลาวจึงใช้ภาษาจีนเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสารกัน มีบางส่วนใช้ภาษาของชนเผ่าคือ ภาษาเหมียว ภาษาปู้เยย ชาวเกอลาวบางที่สามารถพูดได้ถึง 4 ภาษา แต่ภาษาที่เป็นภาษาดั้งเดิมของชาวเกอลาวคือ ภาษาเกอลาว จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต แต่ยังไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่า จัดอยู่ในสาขาภาษาและแขนงภาษาใด ไม่มีภาษาอักษร

ประวัติศาสตร์

ชาวเกอลาวเป็นชนเผ่าที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มชนในอดีตชื่อ “เหลียว” (僚 Liáo) ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่อาศัยอยู่บริเวณที่เป็นเมืองก๊วยโจวในปัจจุบัน เริ่มมีการกล่าวถึงชนกลุ่มนี้ในพงศาวดารสมัยซ่ง และสมัยถังในชื่อ เกอเหลียว (葛僚 Géliáo) เกอหล่าว (革老 Gélǎo) อี้หล่าว (仡佬 Yìlǎo) อี้เหลียว (仡僚 Yìliáo) แม้จะมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามถิ่นที่อยู่และภาษาของผู้เรียก แต่ชื่อกลางที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปคือ “เหลียว” (僚 Liáo) ในสมัยโบราณคำว่า “เหลียว” เป็นคำที่ใช้เรียกรวมกลุ่มชนน้อยใหญ่ที่อาศัยอยู่บริเวณเมืองก๊วยโจว คาดว่าชนกลุ่มใหญ่ที่สุดในบรรดาชนเผ่าหลากหลายกลุ่มเหล่านั้นพัฒนามาเป็นชาวเกอลาวในปัจจุบัน ส่วนชื่อเรียกชนเผ่า “เกอลาว” ปรากฏครั้งแรกในบทประพันธ์ของจูฝู่ (朱辅 Zhū fǔ) เรื่อง “ซีหฺมานฉงเลี้ยว” 《溪蛮丛笑》 Xīmáncóngxiào ในสมัยซ่ง นับตั้งแต่สมัยหมิงเป็นต้นมา บันทึกพงศาวดารโบราณต่างๆ กล่าวตรงกันว่าคำว่า “เกอลาว” เป็นชื่อเดิมของชนกลุ่ม “เหลียว” ในช่วงสองสามร้อยปีมานี้ ชาวเกอลาวบางส่วนยังคงรักษาสืบทอดขนบธรรมเนียมโบราณดั้งเดิมของชาวเหลียวอยู่ เช่น หญิงสวมผ้าถุง เจาะฟัน และใช้โลงศพหิน แสดงให้เห็นว่าชาวเกอลาวในปัจจุบันมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชาวเหลียวในอดีต

ชาวเหลียวคือชนเผ่าโบราณกลุ่มสำคัญกลุ่มหนึ่งในประเทศเย่หลาง(夜郎国 Yè lán g guó) ซึ่งมีประวัติความเป็นมายาวนานราว 2,100 ปี คือตั้งแต่สมัยซีอันเป็นต้นมา มีชีวิตและตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณเมืองก๊วยโจว ยุ่หนาน ในอาณาเขตของประเทศเย่หลางประกอบด้วยชนเผ่าหลากหลายที่สำคัญคือ ชาวเหลียว ดำรงชีวิตด้วยการประกอบอาชีพเกษตรกรรม อยู่อาศัยกันเป็นชุมชน มีหัวหน้าเผ่าปกครอง ระบบสังคมเป็นแบบช่วงต่อระหว่างยุคปลายของสังคมบุพกาลเข้าสู่ยุคสังคมแบบแบ่งชนชั้นวรรณะ ราว 130 ปีก่อนคริสตกาล ราชสำนักฮั่นรวบรวมประเทศเย่หลางเข้ามาเป็นเขตหนึ่งในอำนาจการปกครอง ระบบสังคมศักดินาของชาวฮั่นในสมัยนั้นมีปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงระบบสังคมของชาวเหลียวจนกลายมาเป็นระบบสังคมแบบศักดินาในที่สุด ในศตวรรษที่ 7 ราชสำนักถังรวบรวมและก่อตั้งบริเวณตอนเหนือของเมืองก๊วยโจวในปัจจุบันซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวเหลียวเข้ามาเป็นเมืองประเทศราช ในช่วงนี้ปริมาณการผลิตของชาวเหลียวมีจำนวน

สูงขึ้น มีการปลูกข้าวเจ้า ข้าวสาลีเพื่อบริโภคในครัวเรือน และเพื่อการค้าขาย งานฝีมือปักผ้าของชาวเหลียวตงงามต้องตา จนได้รับยกย่องให้ใช้เป็นเครื่องราชบรรณาการถวายและใช้ในราชสำนัก

นับตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง ซึ่งและซึ่งเป็นต้นมา ชาวเกอลาถูกการกดขี่และขูดรีดจากชนชั้นสูงในสังคมศักดินามาตลอด จนถึงสมัยหยวนและหมิงชาวเกอลาส่วนใหญ่ถูกครอบงำ และถูกกดขี่จากชนชั้นกรรมสิทธิ์ที่ดินอย่างหนัก โดยเฉพาะการแต่งตั้งข้าราชการและทหารมาปกครองดูแล ชีวิตของชาวเกอลาลำบากยากแค้นมากขึ้น มาในสมัยราชวงศ์ชิง จักรพรรดิยงเจิ้ง (雍正 Yōngzhèng) มีนโยบายรวบรวมที่ดินกลับคืนสู่รัฐ ชีวิตของชาวเกอลาตกอยู่ในอำนาจการปกครองข้าราชการ แต่ยังมีชาวเกอลาบางส่วนโดยเฉพาะในบริเวณกุ้ยโจว ฉีเยินซี ต้าฟางยังคงรักษาระบบสังคมแบบชนชั้นกรรมสิทธิ์ที่ดินอยู่ ชาวเกอลาตกอยู่ในอำนาจของชนเผ่าที่เหนือกว่าอย่างชาวอี (彝族 Yí Zú) มาจนกระทั่งก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลในยุคนั้นยังคงกดขี่รังแกและขูดรีดประชาชนชาวเกอลาอย่างแสนสาหัส ชาวเกอลาดำรงชีวิตด้วยการปลูกพืชการเกษตรเป็นหลัก ที่สำคัญมี ข้าว ข้าวโพด ข้าวสาลีและมัน แต่ด้วยวิทยาการที่ล้าหลัง ผลผลิตต่ำมาก ชาวเกอลาในขณะนั้นรู้จักใช้เครื่องมือจำพวกกระบุง ภาชนะที่ทำจากเปลือกไม้ เครื่องจักสานไม้ไผ่ รองเท้าฟาง หลังจากปี 1840 เป็นต้นมา สินค้าจากภายนอกถาโถมเข้าสู่ประเทศจีนรวมทั้งชุมชน เกอลาก็ได้รับผลกระทบอย่างหนัก งานฝีมือที่ผลิตขึ้นเองของชาวเกอลาถูกมองข้ามและละเลย ไม่ได้รับความนิยม สภาวะเศรษฐกิจตามชนบทตกต่ำ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ดำรงสู่ภาวะยากจนแร้นแค้น

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลมีนโยบายให้ชนกลุ่มน้อยมีสิทธิในการปกครองตนเอง และได้ก่อตั้งเขตปกครองตนเองของชาวเกอลาดังนี้

ปี 1953 ได้ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองหลากหลายเผ่าพันธุ์ที่ตำบลหลงหลิน มณฑลกว่างซี (广西隆林各族自治县 Guǎngxī Lónglín gè Zú zìzhìxiàn) ซึ่งมีกลุ่มชนชาวเกอลารวมอยู่ด้วย

ปี 1956 ก่อตั้งหมู่บ้านชนกลุ่มน้อยขึ้นที่เมืองจุนอี้และเหวินหวนในมณฑลกุ้ยโจว (贵州遵义和仁怀民族乡 Guìzhōu Zūnyì hé Rénhuái mínzú xiāng)

คณะกรรมการตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ มณฑลตลอดจนระดับ ประเทศ มีชาวเกอลาเป็นสมาชิก หลังการปฏิวัติวัฒนธรรมและการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่ดินทำกินตลอดจนผลผลิตของชาวเกอลาพัฒนาเพิ่มปริมาณสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว สภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีการพัฒนาระบบการศึกษา ก่อตั้งโรงเรียนให้แก่ลูกหลานชาวเกอลา อารยธรรมและวัฒนธรรมของชาวเกอลากลับฟื้นฟูและมีชีวิตขึ้นอีกครั้ง

ศิลปวัฒนธรรม

ศิลปวัฒนธรรมและวรรณกรรมประจำเผ่าของชาวเกอลาวได้แก่ เพลง กลอน นิทาน สุภาษิตคำพังเพย รูปแบบลักษณะคำกลอนมีสัมผัสคล้องจองกันเป็นวรรคๆ เป็นกลอนสาม กลอนห้า กลอนเจ็ด นิทานของชาวเกอลาวส่วนใหญ่มีเนื้อหาคารยกองของชาวนาผู้อดทน ชาญฉลาด และมีจิตใจดีงาม มีบางเรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อต้านการกดขี่ข่มเหงรังแกของระบบศักดินา การดนตรีของชาวเกอลาวเรียบง่ายแต่งดงาม เครื่องดนตรีมี ซอเออร์หนู ซลู่ยผิว ปี่ โหม่ง กลอง บรรเลงประกอบการเต้นรำรื่นเริงประจำเผ่า และเนื่องจากชาวเกอลาวอาศัยอยู่ร่วมกับชาวฮั่นมาเป็นเวลานาน ซึมซับรับเอาวัฒนธรรมของชาวฮั่นไปมาก ไม่ว่าจะเป็นการกินอยู่ การแต่งกาย ประเพณี เทศกาลสำคัญ ล้วนกำหนดตามแบบอย่างชาวฮั่นทั้งสิ้น จนดูจะไม่มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองมากนัก

รูป 23

ชีวิตความเป็นอยู่

เดิมทีหญิงชาวเกอลาวสวมเสื้อลำตัวสั้น กระโปรงยาว สวมรองเท้าหัวแหลม แต่ในระยะสิบปีหลังมานี้ไม่พบการแต่งกายแบบนี้แล้ว อาหารหลักของชาวเกอลาวที่อาศัยอยู่บนภูเขาคือ ข้าวโพด ส่วนกลุ่มที่อยู่บนพื้นที่ราบกินข้าวเป็นอาหารหลัก นอกจากนี้ยังบริโภคข้าวสาลี ข้าวเกาเหลียง ข้าวเหนียว ชอบอาหารรสเปรี้ยวและเผ็ด

ชาวเกอลาวตั้งบ้านเรือนอยู่ทั้งบนเขาและที่ราบริมชายเขา ลักษณะบ้านเรือนไม่แตกต่างจากบ้านเรือนของชาวฮั่น ในบ้านแบ่งเป็นสามห้อง คือห้องนอน ห้องครัว ห้องโถงหนึ่งห้อง หรือบางบ้านแบ่งเป็นสองห้องคือห้องนอนกับห้องครัว

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ชาวเกอလာยึดถือการแต่งงานแบบมีสามีภรรยาคนเดียว และอาศัยอยู่เป็นครอบครัวเล็ก สถานภาพในครอบครัวของชายและหญิงเท่าเทียมกัน ในอดีตการแต่งงานของชาวเกอลาเป็นแบบคลุมถุงชน นิยมแต่งงานระหว่างญาตินอกสายตระกูล (ญาติในสายตระกูลคือญาติที่สืบเชื้อสายโดยตรงโดยเพศชาย นอกจากนั้นถือเป็นญาตินอกสายตระกูล) แต่ปัจจุบันหนุ่มสาวมีสิทธิเสรีในการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง และแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อย บางรายพ่อแม่หมั้นหมายกันไว้ตั้งแต่เด็ก วันแต่งงานฝ่ายเจ้าบ่าวส่งคนไปรับเจ้าสาวมาจากบ้าน โดยต้องกางร่มให้เจ้าสาวจนถึงบ้านเจ้าบ่าว เมื่อมาถึงบ้านเจ้าบ่าว ไม่มีพิธีกราบไหว้ใดๆ ส่งตัวเข้าห้องหอได้เลย ในอดีตชาวเกอลาบางกลุ่มยังคงรักษาประเพณีการแต่งงานแบบชาวเหลียวอยู่ นั่นคือหญิงที่จะแต่งงานออกเรือน ในวันแต่งงานก่อนจะเข้าบ้านเจ้าบ่าวต้องถอนเชียวพันบนออกก่อน พิธีนี้ชาวเกอลาเรียกว่า “เปลี่ยนพันเกอลา” (换牙仵佬 huàn yá Yǐlǎo)

พิธีศพของชาวเกอลาส่วนใหญ่เหมือนกับชาวจีน มีเพียงชาวเกอลาที่อำเภอจุนอี้ (遵义 Zūnyì) เหมินหวย(仁怀 Rénhuái) ยังคงยึดถือพิธีการ “ย่าโบสถ์” อยู่ พิธีนี้คือ ก่อนจะฝังศพจะมีพิธีร้องเพลงสรรเสริญผู้ตาย ญาติสนิทมิตรสหายมาเคารพศพ ไม่มีการเลือกวันฝังศพ ไม่เลือกสถานที่ฝังศพ ถือเอาวันและที่ที่สะดวก และไม่ตั้งป้ายหลุมศพ

ชาวเกอลามีความเชื่อในเทพเจ้า เคารพบูชาบรรพบุรุษ และมีข้อกำหนดเกี่ยวกับความเชื่อหลายอย่าง เช่น วันขึ้นปีใหม่วันแรกจะไม่กวาดบ้าน ไม่กระโดดน้ำ ไม่ต้มเนื้อ ไม่เทน้ำหน้าบ้าน ว่างงานทำงาน เทศกาลตรุษจีนเป็นเทศกาลยิ่งใหญ่ของชาวเกอลา ช่วงเทศกาลปีใหม่จัดกิจกรรมรื่นเริงและการละเล่นบันเทิงมากมาย เช่น การเล่นตีลูกมังกร ตีไข่ไก่ ลูกมังกรคือลูกบอลลูกเล็กๆ ที่สานจากเปลือกต้นอ้อแล้วมัดในด้วยเชือกกระเบื้องและเงินเหรียญสองสามเหรียญ เมื่อตีเหรียญที่อยู่ข้างในจะกระทบกันเป็นเสียง เวลาเล่นแบ่งเป็นสองฝ่าย ฝ่ายละสองคน แล้วตีลูกบอลไปมา ส่วนการเล่นตีไข่ไก่ คือ ใช้ลูกบอลที่สานจากไม้ไผ่ลูกใหญ่ ข้างในมัดด้วยฟางข้าว วิธีการเล่นเหมือนกัน เทศกาลสำคัญนอกจากจะมีการละเล่นสองอย่างนี้เป็นกิจกรรมหลักแล้ว ยังมีการร้องรำทำเพลงอันถือเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมายาวนานของชาวเกอลา นอกจากนี้ในต้นเดือนตุลาคมจะมีเทศกาล “เทพเจ้าวัว” เทศกาลนี้จะทำข้าวเหนียวแผ่นแว่นไว้ที่เขาวัว ตกแต่งสวยงาม จูงวัวไปทิ่มน้ำ ให้วัวสองดูเงาตัวเอง แล้วเอาข้าวเหนียวแผ่นนี้ป้อนให้วัวกิน

18. 哈尼族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าฮานี

Hani ethnic minority group

รูป 24

รูป 25

ถิ่นที่อยู่

ภาษาจีนใช้อักษรจีนเขียนชื่อชนเผ่านี้ว่า 哈尼(Hā ní) อ่านว่า ฮาหนี แต่รู้จักกันทั่วไปในชื่อ “ฮานี” ชนเผ่าฮานีอาศัยอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลยูนนาน แถบหุบเขาอายุหลาว(哀牢 Āiláo) ด้านตะวันตกของคลองหง (红河 Hóng hé) ซึ่งเป็นตอนปลายของแม่น้ำหลี รวพื้นที่หลายตำบลเช่น ซินผิง (新平 Xīnpíng) เจิ่นหยวน (镇源 Zhènyuán) โมเจียง (墨江 Mò jiāng) หยวนเจียง(元江 Yuánjiāng) หงเหอ(红河 Hónghé) หยวนหยาง(元阳 Yuányáng) ลวี่ชุน (绿春 Lùchūn) จินผิง(金平 Jīnpíng) เจียงเจิง(江城 Jiāngchéng) เป็นต้น จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าฮานีมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,439,673 คน

ภาษา

ภาษาของชาวฮานี คือ ภาษาฮานี จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาทิเบต-พม่า แขนงภาษาอี้ ไม่มีภาษาอักษร ในปี 1957 รัฐบาลจีนได้สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอักษรขึ้นใช้ โดยใช้อักษรภาษาลาดิน

ประวัติศาสตร์

จากหลักฐานบันทึกทางประวัติศาสตร์ บรรพบุรุษของชาวฮานี น่าจะเป็นกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ของแม่น้ำต้าตู้(大渡河 Dàdù hé) บริเวณเมือง “เหออี้” (和夷 Héyí) ซึ่งในสมัยโบราณเป็นที่อยู่อาศัยของชาวเซียงที่อพยพลงมาจากเหนือ นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 4 ถึงคริสต์ศตวรรษที่ 8 อพยพไปทางตะวันตกตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำหยวน (元江 Yuánjiāng) ตลอดแนวยาวไปจนถึงลุ่มแม่น้ำหลานซาง (澜沧江 Láncāng jiāng) ในบันทึกชาวฮั่นเรียกบรรพบุรุษของชาวฮานีว่า “เหอหมาน” (和蛮 Hémán) หลังการจัดตั้งเขตการปกครองน่านเจ้า(南诏 Nánzhào) และต้าหลี่(大理 Dàlǐ) แล้ว ส่วนการปกครองในระดับย่อยที่อยู่ภายใต้การปกครองของสองเมืองนี้ เช่น เขตกวนกั๋ยซือถัว (官桂思陀部 Guānguì sītóu bù) เขตซีตูเตี้ยน(溪处甸部 Xīchùdiàn bù) เขตป๋านซีลั่วซัง (伴溪落恐部 Bànxīluòkǒng bù) เขตเถียนหวงเตี้ยน (铁容甸部 Tiěróngdiàn bù) เป็นต้น ล้วนครอบคลุมบริเวณที่อยู่อาศัยของชาวฮานีแทบทั้งสิ้น และสืบทอดเผ่าพันธุ์อยู่ที่ชายฝั่งลุ่มแม่น้ำหง(红河 Hóng hé) เรื่อยมาถึงสมัยราชวงศ์หยวน ทางกรได้รวบรวมเอาเมืองเหล่านี้ไว้ในการปกครองของมณฑลยูนนาน ทำให้เริ่มเห็นภาพของการควบคุมและปกครองชนเผ่าฮานีชัดเจนขึ้น ในสมัยหมิงมีนโยบายการควบคุมกรรมสิทธิ์ที่ดิน ล้มล้างระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินในชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ รวมทั้งฮานีด้วย

ชาวฮานีมีความพยายามบุกเบิกดินแดนป่าเขาลำเนาไพรในเขตชายแดนของจีนมาเป็นเวลานานร้อยนับพันปีมาแล้ว ทำไร่ไถนา เลี้ยงปลา ปลูกชา ปลูกข้าว จนได้ชื่อว่าเป็นเมืองอู่อาวุ่นน้ำแหว่ หุบเขาเดียวที่เดียว ใบชาที่มาจากอำเภอลี่ซุน (绿春县 Lǜchūn xiàn) ของชาวฮานีเป็นใบชาคุณภาพดี สีเขียวใส ส่งขายทั่วประเทศ หมู่บ้านชาวฮานีบนเขานานนั่ว (南糯山 Nánnuòshān) นับเป็นแหล่งผลิตชาปูเอ๋อร์(普洱茶 Pǔ’ěr chá) แหล่งสำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ นอกจากปลูกชาแล้ว ชาวฮานียังปลูกพืชจำพวกฝ้าย งา ต้นครามที่ใช้ย้อมผ้า ซึ่งผ้าทอมือย้อมครามก็เป็นสินค้าพื้นเมืองที่สำคัญของชาวฮานีอีกอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ตามพงศาวดารราชวงศ์ฮั่น มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าชาวฮานีรู้จักการใช้แร่ดีบุกมาตั้งแต่ 2000 ปีก่อนแล้ว

แต่ทว่าพัฒนาการด้านเศรษฐกิจสังคมของชนเผ่าฮานีตั้งแต่อดีตมาถึงปัจจุบัน ไม่สู้ราบรื่นนัก ชาวฮานีบริเวณโมเจียง (墨江 Mòjiāng) ซินผิง(新平 Xīnpíng) เจิ้นหยวน (镇源 Zhènyuán) ซึ่งเป็นพื้นที่ชั้นในได้รับผลกระทบจากการติดต่อสัมพันธ์กับชาวฮั่นมาตลอด จนถึงสมัยชิงเริ่มเข้าสู่สังคมแบบศักดินาการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน ปริมาณผลผลิตทัดเทียมกับชาวฮั่น มีการซื้อขายที่ดิน การเช่าที่ดินเกิดขึ้น แต่ชาวฮานีในสิบสองปันนา(西双版纳 Xī shuāngbǎnnà)และบริเวณแม่น้ำหลานซาง(澜沧江 Láncāng jiāng) กลับยังคงถูกควบคุมจากกลุ่มชนชั้นศักดินาอยู่ บางกลุ่มยังคงใช้วิธีการเพาะปลูกแบบดั้งเดิมอยู่ ด้วยระบบสังคมแบบศักดินาและกตัญญูตักเตือน

ของชนชั้นศักดินา ชาวฮานีตกอยู่ในสภาวะลำบากและยากจนอย่างมาก โดยเฉพาะในยุคจักรวรรดินิยมเชื่อมต่อกับยุคกวัฮมินต้ง ชาวฮานีประสบกับความเดือดร้อน ยากเข็ญทั่วทุกหย่อมหญ้า

หลังจากการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลสนับสนุนให้ชนกลุ่มน้อยมีสิทธิในการปกครองตนเอง ชุมชนเผ่าฮานีได้รับการยกฐานะเป็นเขตปกครองตนเองในหลายๆท้องที่ เช่น

- เขตปกครองตนเองเผ่าฮานีและเผ่าอีเมืองหงเหอ (红河哈尼族彝族自治州 Hóng hé Hānǐ Zú Yí Zú zìzhìzhōu)
- อำเภอปกครองตนเองเผ่าฮานีเผ่าอีเผ่าไตเมืองหยวนเจียง (元江哈尼族彝族傣族自治县 Yuánjiāng Hānǐ Zú Yí Zú Dǎi Zú zìzhìxiàn)
- อำเภอปกครองตนเองเผ่าฮานีโมเจียง (墨江哈尼族自治县 Mòjiāng Hānǐ Zú zìzhìxiàn)
- อำเภอปกครองตนเองเผ่าฮานีเผ่าอีเจียงเจียง (江城哈尼族彝族自治县 Jiāng chéng Hānǐ Zú Yí Zú zìzhìxiàn)

จากการพัฒนาประเทศในระยะ 40 ปีมานี้ เศรษฐกิจในเขตปกครองตนเองชาวฮานีในทุกพื้นที่ต่างพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันมีการสร้างถนนหนทางไปทั่วทุกตำบลและหมู่บ้านน้อยใหญ่ ในหมู่บ้านของชาวฮานีมีการก่อตั้งโรงกำเนิดไฟฟ้าขนาดเล็กเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการผลิตภาคอุตสาหกรรม ต่อมาโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องจักรกล เคมีภัณฑ์ ปูนซีเมนต์ การทอผ้า พลาสติก ยาสูบ และการแปรรูปอาหารเกิดขึ้นมากมาย อาชีพการเกษตร ป่าไม้ ปศุสัตว์ ประมง เหมืองแร่ ก็ได้รับการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นกัน เมื่อเศรษฐกิจความเป็นอยู่ดีขึ้น ชาวฮานีจึงเริ่มพัฒนาและฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมขึ้น โดยเริ่มจากการศึกษา มีการก่อสร้างโรงเรียนประถมมัธยมขึ้นมากมาย การสาธารณสุขและโรงพยาบาลพัฒนาขึ้น ชาวฮานีมีสิทธิทางการเมือง และมีสิทธิในการเป็นสมาชิกคณะกรรมการปกครองตั้งแต่ในระดับหมู่บ้าน ชาวฮานีมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความสงบสุข ในฐานะพลเมืองจีนด้วยดีมาตลอด

ศิลปวัฒนธรรม

เมื่อความเป็นอยู่ดีขึ้น ชาวฮานีจึงมีพลังที่จะฟื้นฟูและสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะและวัฒนธรรมของชนเผ่า ด้านวรรณกรรมชาวฮานีมีเทพนิยาย ตำนาน เพลง กลอน ภาษิตคำพังเพย เพลงพื้นเมือง ปริศนาคำทาย เทพนิยายหรือตำนานที่โดดเด่นของชาวฮานีเช่น เรื่อง 《创世纪》

Chuàng shì jì “ศตวรรษสร้างโลก” เรื่อง 《洪水记》 Hóngshuǐ jì “บันทึกอุทกภัย” เรื่อง 《哈尼祖先过江来》 Hāní zǔxiān guò jiāng lái “บรรพบุรุษชาวฮานีข้ามแม่น้ำมา”

เพลงของชาวฮานีมีสองประเภทคือ เพลงชื่อ ลาปาเรอ (拉八热 Lābārè) เป็นการร้องเพลง ประสานเสียงใช้ในพิธีแต่งงาน งานศพ งานเทศกาลสำคัญต่างๆ ท่วงทำนองเป็นเพลงที่จริงจัง เครื่องขั้ว เพลงอีกประเภทหนึ่งคือ เพลงชื่อ อาจีกู (阿基估 Ājīgū) เป็นเพลงภูเขาที่ใช้ร้องเกี่ยว พาราสีโต้ตอบกันของหนุ่มสาว เครื่องดนตรีของชาวฮานีที่สำคัญได้แก่ พิณสามสาย พิณสี่สาย ขลุ่ยไม้ ขลุ่ยน้ำเต้า นอกจากนี้ชาวฮานีรักการเดินรำเป็นชีวิตจิตใจ การเดินรำที่เป็นที่นิยมเช่น ระบำปรบมือ ระบำพัด ระบำนกยูง ระบำขลุ่ยน้ำเต้า เป็นต้น ลักษณะของการเดินรำมีจังหวะ คล่องแคล่วให้บรรยากาศของความสนุกสนานรื่นเริงอย่างมาก

ชีวิตความเป็นอยู่

ชาวฮานีตั้งบ้านเรือนอยู่ตามป่าเขา บ้านสร้างจากวัสดุธรรมชาติ ฝาบ้านทำจากดิน หลังคามุงด้วยหญ้าแห้ง ใช้หินเป็นฐานราก แล้วใช้ไม้เป็นโครงบ้าน บ้านแบ่งเป็นสามชั้น ชั้นล่างเป็นคอกเลี้ยงสัตว์ ชั้นสองเป็นที่อยู่อาศัยและเก็บของ ชั้นบนหรือชั้นหลังคาเป็นที่เก็บเสบียงอาหารแห้ง และสิ่งของเครื่องใช้ ชาวฮานีที่เมืองโมเจียงสร้างบ้านด้วยดินเป็นบ้านชั้นเดียว ส่วนที่สิบสองปันนาสร้างบ้านด้วยไม้ไผ่ มีชั้นลอยไว้เป็นที่เก็บเสบียง และตากอาหารจำพวกอาหารแห้ง

ชาวฮานีรู้จักการทอผ้าและย้อมสี เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายตัดเย็บขึ้นใช้เอง ชายสวมเสื้อผ่าอก และกางเกงขายาว ใช้ผ้าสีดำหรือขาวโพกหัว ใช้เครื่องประดับเงิน หญิงสวมเสื้อแขนยาวผ่าอกไม่มีปก สวมกางเกงขายาว ส่วนหญิงชาวฮานีที่สิบสองปันนาสวมกระโปรงสั้น และใช้ผ้าดำพันขาสูงถึงเข่า สวมหมวกคลุมศีรษะทรงกลมที่ประดับประดาด้วยเครื่องเงิน หญิงชาวฮานีที่เมืองโมเจียงสวมผ้าถุงยาว รัดเข็มขัด การแต่งกายของหญิงที่แต่งงานแล้วกับยังไม่แต่งงานมีความแตกต่างกัน บางท้องถิ่น หญิงที่ยังไม่แต่งงานใช้การถักเปีย แต่หญิงที่แต่งงานแล้วจะเกล้าผม บางที่หญิงที่ยังไม่แต่งงานคาดเข็มขัดคนละสีกับหญิงที่แต่งงานแล้ว เป็นต้น

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ครอบครัวของชาวฮานีเป็นครอบครัวเล็ก การแต่งงานเป็นแบบมีสามีภรรยาคนเดียว โดยเฉพาะชาวฮานีที่สิบสองปันนาเคร่งครัดมาก หากชายมีภรรยาหลายคนถือเป็นการผิดขนบธรรมเนียม แต่หากแต่งงานกันมานานยังไม่มีลูกชายจะอนุญาตให้ชายมีภรรยาอีกคนได้ หนุ่มสาวสามารถเลือกคู่ครองได้ด้วยตนเอง แต่การจัดการแต่งงานพ่อแม่เป็นผู้เห็นชอบและ

จัดการให้ แต่ก็มีบางที่ที่ใช้วิธีคลุมถุงชน ชาวฮานี่ที่เมืองโม้เจียงมีวิธีการเลือกคู่ครองที่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติสืบทอดกันมา คือธรรมเนียมการแต่งงานแบบ “เหยียบถนน” คือเมื่อหนุ่มสาวตกลงรักใคร่ชอบพอกัน ผู้อาวุโสของทั้งสองฝ่ายร่วมเดินไปบนถนนสายเดียวกัน ช่วงที่เดินไปบนถนนหากไม่พบกับสัตว์ป่า ก็ถือว่าสามารถแต่งงานกันได้

พิธีศพของชาวฮานี่กระทำโดยการเผา

ยังมีธรรมเนียมการตั้งชื่อของชาวฮานี่น่าสนใจมาก คือการสืบทอดสายตระกูลจากพ่อสู่ลูก โดยการใช้คำสุดท้ายของชื่อพ่อมาเป็นคำแรกในการตั้งชื่อลูก และเมื่อตนเองมีลูกก็จะใช้คำสุดท้ายของชื่อตนมาตั้งเป็นคำแรกของชื่อลูกเช่นกัน เช่นนี้ ก็จะเป็นเหมือนห่วงโซ่คล้องต่อกันไปจากรุ่นสู่รุ่น

ความเชื่อของชาวฮานี่ส่วนใหญ่นับถือบูชาเทพเจ้า และบรรพบุรุษ การบูชามีหมอผีเป็นผู้กระทำพิธี และมีการใช้ยาสมุนไพรรักษาโรคแบบหมอผี ในต้นศตวรรษที่ 20 ศาสนาคริสต์เผยแพร่เข้าสู่ชนเผ่าฮานี่ นอกจากนี้ศาสนาพุทธก็เผยแพร่เข้ามาสู่เผ่าฮานี่บางท้องถิ่นเช่นกัน แต่ชาวฮานี่เชื่อและนับถือศาสนาที่เพิ่งเผยแพร่เข้ามาใหม่นี้ไม่มากนัก หลังจากก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนการนับถือศาสนาของชาวฮานี่ยิ่งลดน้อยลง

เทศกาลสำคัญของชาวฮานี่มี เทศกาลเดือนหก และเทศกาลเดือนสิบ ชาวฮานี่นับเดือนสิบเป็นเดือนแรกของปี เพราะฉะนั้นชาวฮานี่จะฉลองวันขึ้นปีใหม่ในเดือนสิบนี้ ระยะเวลาเฉลิมฉลอง 5 – 6 วัน หรือยาวนานถึงครึ่งเดือน ส่วนเทศกาลเดือนหกเรียกว่า “ซูจาจา” จัดในวันที่ 24 เดือนหก นอกจากนี้ยังรับเอาเทศกาลต่างๆของชาวยุ้ย เช่น เทศกาลไหว้พระจันทร์ เทศกาลไหว้ขนมจี้จ่าง และเทศกาลตรุษจีน เป็นเทศกาลเฉลิมฉลองประจำเผ่าด้วย

21. 回族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าหุย Hui ethnic minority group

รูป 26

รูป 27

ถิ่นที่อยู่

ชาวเผ่าหุยเป็นชนกลุ่มน้อยที่กระจุกกระจายมากที่สุดเผ่าหนึ่ง อาศัยอยู่กระจุกกระจายทั่วประเทศจีน แต่บริเวณที่มีชาวหุยรวมตัวกันอาศัยอยู่มากที่สุดคือบริเวณเขตปกครองตนเองเผ่าหุยเมืองหนิงเซีย นอกจากนี้ในบริเวณมณฑลกานซู ซิงห่าย ยูนนาน เหอเป่ย์ ซานตง เหอหนานก็มีชุมชนชาวหุยเล็กบ้างใหญ่บ้างอาศัยอยู่ประปราย จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าหุยมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 9,816,802 คน

ภาษา

ด้วยเหตุที่ชนเผ่าหุยตั้งแต่อดีตเป็นต้นมาก่อร่างสร้างเป็นกลุ่มขึ้นจากการรวมตัวกันของชนหลายเชื้อชาติและหลายภาษา โดยมีศาสนาอิสลามเป็นสิ่งที่เชื่อมโยง ดังนั้นชาวหุยจึงประกอบด้วยกลุ่มชนที่มีภาษาพูดที่หลากหลาย ได้แก่ ชาวหุยที่อยู่ในพื้นที่ประเทศจีนมาแต่โบราณพูดภาษาหุยกู๋(回鹘语 Huígǔ yǔ) ภาษามองโกล(蒙古语 Měnggǔ yǔ) ภาษาฮั่น ส่วนชาวหุยที่อพยพมาจากที่อื่นพูดภาษาเปอร์เซีย(波斯语 Bōsī yǔ) และภาษาอาหรับ(阿拉伯语 Ālābó yǔ) แต่จากการอยู่อาศัยรวมกันกับชาวจีน มีการแต่งงานกับชาวจีนทำให้ภาษาและวัฒนธรรมของชาวหุยเริ่มหลอมรวมเข้ากับวัฒนธรรมของชาวจีนในที่สุด มีบางกลุ่มใช้ภาษาลูกผสมระหว่างภาษาฮั่นกับภาษาดั้งเดิม จนถึงสมัยหมิงชาวหุยที่พูดกันหลายภาษาหันมาใช้

ภาษาอื่นเป็นภาษาสื่อกลางระหว่างกัน มีชาวฮุยบางกลุ่มโดยเฉพาะบริเวณชายแดนยังคงใช้ภาษาดั้งเดิม หรือใช้ภาษาที่เป็นภาษาถิ่นของท้องถิ่นที่อยู่นั้นๆ

ชาวฮุยอยู่ร่วมกับชาวฮั่นมาเป็นเวลาช้านาน ปัจจุบันพูดภาษาฮั่น และหากอยู่ในชุมชนเผ่าอื่นก็จะเรียนรู้ภาษาของเผ่าใกล้เคียง

ประวัติศาสตร์

ชื่อชนเผ่าฮุยย่อมาจากชื่อเต็มว่า “ฮุยฮุย” เป็นกลุ่มชนที่เกิดจากการรวมตัวกันของชนเผ่าเล็กเผ่าน้อยอาศัยอยู่ร่วมกัน มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์อารยธรรมร่วมกันเป็นเวลานาน และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง นับตั้งแต่ศาสนาอิสลามเผยแผ่เข้าสู่ประเทศจีนเป็นต้นมา กลุ่มคนเผ่าเล็กเผ่าน้อยเหล่านี้จึงเกิดการรวมตัวกันเป็นชนเผ่าเดียวกันที่เด่นชัดขึ้น

ราวสมัยถึง ปี ค.ศ. 651 ศาสนาอิสลามเริ่มเผยแผ่เข้ามายังประเทศจีน พ่อค้าชาวอาหรับเปอร์เซียเดินทางเข้ามาประเทศจีนในบริเวณกว้างโจว(广州 Guǎngzhōu) เฉียนโจว(泉州 Quánzhōu) หางโจว(杭州 Hángzhōu) หยางโจว(扬州 Yángzhōu)และฉางอาน(长安 Cháng'ān) ซึ่งได้ตั้งหลักปักฐานในบริเวณดังกล่าวเป็นจำนวนไม่น้อย หลังจากตั้งถิ่นฐานแล้ว ได้แต่งงานกับเผ่าพันธุ์เดียวกันสร้างครอบครัวและตั้งหลักปักฐานเป็นที่แน่นอน จึงมีการก่อสร้างศาสนสถานอิสลามขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นมัสยิด สุสาน เป็นต้น การก่อสร้างมัสยิดของชาวอิสลามครั้งนี้นับได้ว่าเป็นมัสยิดรุ่นแรกที่ก่อสร้างขึ้นในประเทศจีน ในขณะนั้นชาวฮั่นเรียกชนกลุ่มนี้ว่า “ฟานเค่อ” (蕃客 Fānkè) หรือ “ตู่เซิงฟานเค่อ”(土生蕃客 Tǔshēngfānkè) จนกระทั่งสมัยหยวนชนกลุ่มนี้ถูกเรียกว่า “ฮุยฮุยฟานเค่อ”(回回蕃客 Huíhuí Fānkè) หรือ “หนานฟานฮุยฮุย”(南蕃回回 Nánfān Huíhuí) ต่อมารวมกับชนเผ่าเล็กน้อยอื่นๆเกิดเป็นสมาชิกส่วนสำคัญของเผ่า “ฮุย”

คำเรียกชนเผ่า “ฮุยฮุย” ปรากฏครั้งแรกในบันทึก “เม้งซี” 《梦溪笔谈》Mèngxī bītán ของเสิ่นคั่ว (沈括 Shěn Kuò) และบันทึกชื่อ 《黑鞑事略》Hēidá shìlüè “สังเขปเสียดำ” ของเพิงต้าหย่า (彭大雅 Péng Dà yǎ) ในสมัยเป่ย์ซ่ง (北宋 Běisòng) และหนานซ่ง (南宋 Nán sòng) โดยมีกล่าวถึงชนกลุ่มฮุยเหอ (回纥 Huíhé) หุยกู๋ (回鹘 Huígǔ) ที่เป็นอิสลามิกชนในศตวรรษที่ 13 หัวเมืองซีเจิง(西征 Xīzhēng) ซีเหลียว(西辽 Xīliáo)ในเขตมองโกลล่มสลาย ชาวฮุยเหออพยพไปทางตะวันออกพร้อมกับชนเผ่าที่นับถือศาสนาอิสลามด้วยกัน ได้แก่ ชาวเปอร์เซีย อาหรับ โดยอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณทุ่งราบภาคกลาง ซีเป่ย์ เจียงหนาน ยูนนาน ประกอบอาชีพ เลี้ยงสัตว์ ช่างงานฝีมือ ค้าขาย นักศึกษา และข้าราชการ ชนกลุ่มนี้ถูกเรียกว่า “ฮุยฮุย” นับเป็นชนเผ่าที่มีบทบาทและมีความสำคัญอย่างมากในสมัยหยวน จากนั้นมาชาวฮุยก็ใช้ชื่อ “ฮุย” เรียกตัวเองตลอดมา

นับตั้งแต่สมัยหยวนถึงต้นสมัยหมิง ชาวฮุยฮุยซึ่งสืบเชื้อสายมาจากชาวฮุยเหอหรือชาวฮุยกูยังคงนับถือศาสนาอิสลามอยู่ อันเป็นข้อแบ่งแยกที่ชัดเจนกับชนชาวอูยกูร์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณเกาซาง (高昌 Gāochāng) เหนือซี(河西 Héxī) ซึ่งนับถือศาสนาพุทธ ต่อมากลางสมัยหมิงชาวอูยกูร์อพยพเข้ามาสู่ดินแดนประเทศจีนเพิ่มมากขึ้น และหันมานับถือศาสนาอิสลามตามอย่างชาวฮุย ด้วยความความสัมพันธ์ของศาสนาเอนกประสงค์ที่หลอมรวมชนทั้งสองกลุ่มนี้เข้าด้วยกัน

ในสมัยหยวน พวกขุนนาง คหบดี ชนชั้นสูงของพวกมองโกลหันมานับถือศาสนาอิสลามมากขึ้น ศาสนาอิสลามก็ได้รวมชาวมองโกลเข้ามาอยู่ร่วมกับพวกชนชาวฮุยอีกเช่นกัน ในสมัยกษัตริย์เจิ้งเต๋อแห่งราชวงศ์หมิง (ปี 1506 - 1521) ชาวฮาหลาฮุย (哈刺灰人 Hāláhūi rén) ที่อาศัยอยู่ในบริเวณเมืองฮามี (哈密 Hāmì) ชนกลุ่มนี้เดิมเป็นชาวมองโกล ได้อพยพจากเมืองฮามีเข้าสู่ในบริเวณประเทศจีนในเมืองซูโจว (苏州 Sūzhōu) และมีวัฒนธรรมการ “ไม่กินหมู” เหมือนอย่างชาวฮุยฮุย แต่เนื่องจากอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลจีน และมีการแต่งงานข้ามเผ่าพันธุ์กับชาวฮั่น วัฒนธรรมต่างๆ ของชาวฮุยฮุยเริ่มซึมซับและรับเอาวัฒนธรรมของชาวฮั่นไปไม่น้อย กระทั่งบางกลุ่มมีชีวิตความเป็นอยู่ร่วมสังคมกับชาวฮั่นอย่างแยกไม่ออก นอกจากนี้ชาวฮุยฮุยยังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชาวฮิบรูหรือชาวยิวที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่บริเวณเมืองไคเฟิง (开封 Kāifēng) ในช่วงสมัยราชวงศ์ซ่ง (ปี ค.ศ. 1101 - 1125) ในสมัยหยวนเรียกชนชาวฮิบรูกลุ่มนี้ว่า “ฮูฮุยฮุย” (术忽回回 Shùhū Huíhuí) ด้วยเหตุที่ชนกลุ่มนี้นับถือศาสนาฮิบรู ไม่กินเนื้อหมู เทศกาลและกิจกรรมสำคัญทางศาสนาคล้ายคลึงกับชาวฮุยฮุย โดยเฉพาะการแต่งกายในเทศกาลทางศาสนาที่จะคลุมศีรษะด้วยผ้าสีฟ้า บางครั้งจึงเรียกชนกลุ่มนี้ว่า “ชาวฮุยฮุยหมวกฟ้า” (蓝帽回回 Lánmào Huíhuí) หรือ ฮุยฮุยเขียว(青回回 Qīng Huíhuí) จากพัฒนาการที่ยาวนานสืบต่อมา ชนเผ่าชาวยิวในจีนกลุ่มนี้รวมตัวเข้ากับชาวฮุยฮุยเป็นกลุ่มชนเดียวกัน จนยอมรับที่จะเรียกตัวเองว่า “ชาวฮุย”

ระบบสังคมของชาวฮุยในสมัยหยวนเป็นแบบระบบสี่วรรณะ ในสมัยนั้นชาวฮุยมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าชาวฮั่น โดยเฉพาะในช่วงการขยายอาณาเขตประเทศของราชวงศ์หยวน กลุ่มคนชาวฮุยที่เป็นชนชั้นสูง ขุนนาง บัณฑิต พ่อค้าล้วนมีอิทธิพลต่อชาวฮั่นอย่างมาก การพัฒนาประเทศในสมัยนั้น ไม่ว่าจะเป็นการจลาจลระหว่างส่วนกลางกับภาคตะวันตก การทหาร การปกครอง และเศรษฐกิจล้วนได้รับอิทธิพลจากชาวฮุยแทบทั้งสิ้น ในขณะเดียวกันชาวฮุยเองก็ได้วางรากฐานระบบเศรษฐกิจของตนแผ่ขยายไปทั่วดินแดนจีนในคราวนี้ แต่ด้วยความที่ชาวฮุยอาศัยอยู่กระจัดกระจายทั้งยังถูกรังแกจากชาวมองโกล ทำให้ไม่มีความมั่นคงในชีวิต ส่งผลให้ชนบทรอบเนินมประเพณีไม่เป็นที่ยอมรับ จนกระทั่งสมัยราชวงศ์หมิง อำนาจของราชสำนักหมิงเข้มแข็งขึ้น ชาวฮุยและชาวมองโกลจึงตกอยู่ในการปกครองของราชสำนักหมิงในที่สุด ในสมัย

ราชวงศ์ซิงชาวฮุยและมองโกลถูกกดขี่จากการปกครองของทางการในสมัยนั้นเป็นอย่างมาก เป็นเหตุให้ชาวฮุยและชาวมองโกลพยายามลุกขึ้นต่อต้านการปกครองของทางการอย่างแรงกล้า

ชนกลุ่มน้อยชาวฮุยแม้จะถือกำเนิดขึ้นในจีน แต่ก็มีลักษณะเด่นกว่าชนกลุ่มอื่นๆ คือไม่ได้เป็นกลุ่มชนที่อยู่ติดแผ่นดินมาแต่โบราณ หากแต่อพยพเข้ามาจากที่อื่น ชาวฮุยที่อพยพเข้ามาในยุคแรกๆ ไร้ที่อยู่ ไร้ที่ดินทำกิน ไร้อาชีพ ในสมัยหมิงและชิงชาวฮุยส่วนใหญ่มีชีวิตเร่ร่อนไม่เป็นหลักแหล่ง ในสมัยนั้นพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาล ผู้คนมีน้อยสามารถจับจองที่ดินทำกินได้อย่างอิสระเสรี ชาวฮุยส่วนใหญ่มีชีวิตอยู่ด้วยการประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ในทุ่งหญ้าบริเวณชายแดนของซีเป่ย์และยูนนาน

ในปี 1274 - 1289 ชาวฮุยและชาวฮั่นร่วมกันบุกเบิกดินแดน สร้างระบบชลประทาน การเกษตร และก่อตั้งเมืองชานฉ่าน (鄯善 Shànchǎn) ขึ้น ซึ่งก็คือเมืองคุนหมิงในปัจจุบัน ในขณะเดียวกัน ชาวฮุยและชาวฮั่นที่เมืองหนิงเซีย (宁夏 Níngxìà) ร่วมกันพัฒนาและสร้างระบบชลประทานขึ้นมากมาย เช่น การขุดคลอง ที่สำคัญได้แก่ คลองต้าชิง(大清渠 Dàqīng qú) คลองฮุยหนิง(惠农渠 Huìnóng qú) คลองซีชิง (七星渠 Qīxīng qú) คลองชางรুন (昌润渠 Chāngrùn qú) นับเป็นการพัฒนาด้านเกษตรกรรมของหนิงเซียให้รุดหน้าไปกว่าบริเวณอื่นๆ อย่างมาก จนได้รับสมญานามว่า “เหนือกว่าเจียงหนาน” ชาวฮุยทุกครัวเรือนตั้งบ้านเรือนเป็นหลักแหล่ง ประกอบอาชีพมีรายได้เลี้ยงตัวเอง ทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น นอกจากอาชีพเลี้ยงสัตว์และการเกษตรที่เป็นอาชีพหลักแล้ว ชาวฮุ่ยยังประกอบอาชีพเสริมซึ่งสามารถสร้างรายได้เลี้ยงครอบครัวอีกมากมาย เช่น การผลิตยา การขนส่ง งานหัตถกรรม และการค้าขาย นอกจากนี้ชาวฮุ่ยมีฝีมือด้านงานช่างมาก ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากฝีมือการช่างของชาวฮุ่ยมีคุณภาพดี และเป็นที่ยอมรับทั่วไป ได้แก่ การผลิตหนัง และการทำรูป อาชีพด้านการทำอัญมณี ผลิตภัณฑ์จากวัวและแกะ ล้วนเป็นอาชีพที่ชาวฮุ่ยได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษทั้งสิ้น และด้วยนิสัยชอบการค้าขาย ในสมัยหยวนพ่อค้าชาวฮุ่ยเดินทางค้าขายกระจายไปทั่วบริเวณประเทศจีน และรวมไปถึงการติดต่อการค้ากับต่างประเทศด้วย

จวบจนสมัยหมิงและชิง รวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง เป็นเหตุให้การพัฒนาและการจราจรไปมาหาสู่กันระหว่างส่วนกลางกับภาคตะวันตกหยุดชะงักลง การทำมาค้าขายของชาวฮุ่ยก็หยุดชะงักลงเช่นกัน และจุดนี้เองนับเป็นจุดเริ่มต้นของการหยุดการพัฒนาภาคตะวันตกของจีนซึ่งส่งผลมาจนถึงปัจจุบัน

ต่อมาในสมัยจักรวรรดินิยม ระบบสังคมแบบศักดินาและระบบขุนนางกดขี่เข้มแข็งแก่ชาวฮุ่ยอย่างหนัก ชาวฮุ่ยไม่มีสถานภาพทางสังคมและการเมืองใดๆ สภาพเศรษฐกิจและสังคมพัฒนาไปอย่างเชื่องช้า รัฐบาลกว๋อหมินตั้งไม่ให้ความสำคัญกับชนกลุ่มน้อย ไม่เพียงแต่ไม่เคารพใน

ชนบทร่มรณเณยมวัฒนธรรณของชาวหุย ซ้ำร้ายไปกว่านั้นยังไม่ยอมรับการดำรงอยู่ของชนเผ่าหุยอีกด้วย ทางกรรณถึว่าชนชาวหุยในสมัณนั้นเป็นเพียงชนอพยพเร่ร่อนเท่านั้น

ก่อนปี 1949 ระบบสังคมของชาวหุยเป็นแบบระบบศักดินาแบบการถือครองในกรรมสิทธิที่ดิน การพัฒนาระบบเศรษฐกิจไม่สมดุล ชาวหุยในแต่ละพื้นที่มีทิศทางการพัฒนาต่างๆกันไป ชาวหุยที่เป็นชาวนาไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง หรือมีก็เป็นทีทะเลทราย ที่ภูเขาสูง ที่ดินเค็มทำการเกษตรไม่ได้ ชาวนาตกอยู่ในสภาวะยากจน ล้มละลายและละทิ้งบ้านเรือนเร่ร่อนไปอยู่ทีอื่นเป็นจำนวนมาก

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลสนับสนุนให้ชนกลุ่มน้อยมีสิทธิในการปกครองตนเอง นับตั้งแต่ ปี 1958 เป็นต้นมา ได้ก่อตั้งเขตปกครองตนเองชาวหุยในหลายพื้นที่ดังนี้

1. เขตปกครองตนเองเผ่าหุยที่เมืองหนิงเซีย (宁夏回族自治区 Níngxià Huí Zú zìzhìqū)
2. เขตปกครองตนเองเผ่าหุยเมืองหลินเซีย มณฑลกลานซู (甘肃省临夏回族自治区 Gānsù shěng Línxià Huí Zú zìzhìzhōu)
3. เขตปกครองตนเองเผ่าหุยเมืองชางจี มณฑลซินเจียง (新疆昌吉回族自治区 Xīnjiāng Chāngjí Huí Zú zìzhìzhōu)

พื้นที่เขตปกครองตนเองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ล้วนมีชาวหุยเป็นคณะกรรมการปกครองร่วมอยู่ด้วย ในปี 1980 มีชาวหุยเป็นข้าราชการในส่วนการปกครองอยู่ถึง 126,000 คน ภายใต้การดูแลและสนับสนุนของรัฐบาล ทางกรรณได้ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ เทคโนโลยีและมีมือแรงงานให้กับชาวหุย สร้างการพัฒนาผลผลิตและเพิ่มพูนรายได้ให้กับชาวหุย ส่งผลให้ชาวหุยมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ชนบทร่มรณเณยมวัฒนธรรณของชาวหุยได้รับการยอมรับ และได้รับความเคารพจากรัฐบาล ในเขตความเจริญของเมืองต่างๆ มีร้านอาหารของชาวหุยเปิดขึ้นมากมาย และได้รับความนิยมจากบุคคลทั่วไป ชาวหุยมีอิสระเสรีในการนับถือศาสนา และด้วยเหตุผลทางศาสนานี้เอง อาหารของชาวหุยมีลักษณะพิเศษ ในสถานศึกษา สถานที่ทำงานหรือโรงงาน ต่างๆ ล้วนจัดให้มีโรงอาหารสำหรับชาวหุยโดยเฉพาะ หากไม่มีการจัดโรงอาหารเฉพาะ ก็มีการจ่ายเงินชดเชยค่าอาหารให้กับชาวหุยเป็นกรณีพิเศษ รัฐบาลให้ความสำคัญและเคารพต่อทุกๆ เทศกาลสำคัญทางศาสนาของชาวหุย สุสานของชาวหุยรัฐบาลก็ประกาศให้เป็นพื้นที่พิเศษ ชุมชนชาวหุยที่ใดทีไม่มีพื้นที่สร้างสุสาน รัฐก็จัดหาทีตามกฎเขาไว้ให้เป็นสุสานเฉพาะของชาวหุยด้วย

ผลจากการปฏิวัติวัฒนธรรม และการล้มล้างระบบศักดินาที่กดขี่ชนเผ่าประชาชนในสังคมอิสลาม เศรษฐกิจสังคมของชาวฮุยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เขตปกครองตนเองต่างๆของชาวฮุยพัฒนารุดหน้าอย่างรวดเร็ว เขตปกครองตนเองชาวฮุยที่เมืองหนิงเซียสร้างเหมืองแร่ ถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ โรงกำเนิดไฟฟ้า เครื่องจักรกล เหมืองทอง อุตสาหกรรมเคมี มูลค่าการผลิตเพิ่มจาก 12,000,000 ล้านหยวนในปี 1949 เป็น 1,000 ล้านหยวน ในปี 1978 และในปี 1990 มูลค่าการผลิตที่ได้จากเขตปกครองตนเองเผ่าฮุยเมืองหนิงเซียมีมูลค่าสูงถึง 8,400 ล้านหยวน ทำให้คุณภาพชีวิตของชาวฮุยดีขึ้นกว่าเดิมอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้การสร้างระบบชลประทานขนาดใหญ่ในเขตเมืองหนิงเซียและกานซู ส่งผลดียิ่งต่อการพัฒนาระบบการเกษตรของชาวฮุย ผลผลิตทางการเกษตรที่มาจากชาวฮุยและอื่นในบริเวณดังกล่าวมีปริมาณเพียงพอ และสามารถส่งออกสู่ตลาดทั่วประเทศ

ศิลปวัฒนธรรม

ด้านวัฒนธรรมและวิทยาการ ชาวฮุยได้สร้างคุณประโยชน์แก่ประเทศจีนเป็นอย่างมาก นับตั้งแต่สมัยหยวนเป็นต้นมา ชาวฮุยนำความรู้ด้านดาราศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ คีตวิทยา เผยแพร่สู่ดินแดนประเทศจีน การประดิษฐ์เข็มทิศ กระดาษ แบง การสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับดาราศาสตร์ที่ปักกิ่ง เช่น หอดูดาว เครื่องวัดตำแหน่งดวงดาว เข็มทิศ เครื่องวัดเส้นศูนย์สูตร เครื่องวัดตำแหน่งลูกโลก ล้วนพัฒนาขึ้นมาจากความรู้ที่ชาวฮุยนำเข้ามาทั้งสิ้น ในสมัยหมิงมีการก่อตั้งสถาบันปฏิทินชาวฮุย นอกจากนี้วิศวกรที่มีชื่อเสียงคือ เฮอเตียร์ดิง (黑迭儿丁 Hèdì é'ěrdīng) เป็นผู้วางรากฐานการก่อสร้างพระราชวังต่างๆ รวมทั้งพระราชวังกู้กงก็เป็นวิศวกรชาวฮุยท่านนี้ ในด้านการแพทย์ ชาวฮุยมีตำรับยาและตำราการแพทย์ที่สำคัญอย่าง 《回回药方》 Huíhuí yàofāng “ตำรับยาฮุยฮุย” ก็ได้รับการยอมรับและใช้มาจนถึงปัจจุบัน

การเดินทางค้าขายของชาวฮุยแผ่ขยายไปทั่วทั้งในประเทศจีนและต่างประเทศรวมกว่า 37 ประเทศ มูลเหตุการณืเดินทางค้าขายนี้เองที่ทำให้เองชาวฮุยไม่เพียงแต่นำวัฒนธรรมของตนเผยแพร่สู่นานาชาติประเทศ แต่ยังมีการบันทึกการเดินทางของชาวฮุยที่นำมาสู่การวางแผนที่การเดินทางทางทะเลที่สำคัญฉบับหนึ่งของจีน

ด้านวรรณคดี มีบทประพันธ์อันทรงคุณค่าของปราชญ์ชาวฮุยและเป็นที่ยอมรับมาจนปัจจุบัน เช่น บทประพันธ์ชื่อ 《雁门集》 Yànmén jí “ประชุมบทเยียนเหมิน” บทประพันธ์ชื่อ 《萨文锡逸诗》 Sàwén xīyì shī “กลอนซาเหวินซีอี้” บทประพันธ์ชื่อ 《西湖十景词》 Xīhú shí jǐng cí “ลำนันทศทัศนาศายธาราซีหู” เป็นต้น ในสมัยหยวนมีปราชญ์ชาวฮุยชื่อ ซานซือ (赡思 Shàn Sī) จัดบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับดาราศาสตร์ ภูมิศาสตร์ อุทกศาสตร์ และ

การคำนวณ ในสมัยหมิงมีปราชญ์สาขาปรัชญาชาวฮุยเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการกำเนิดของสรรพสิ่งในโลกว่าเกิดจากการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นขั้นตอน ด้านสังคมได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีด้านคุณธรรม และต่อต้านระบบสังคมศักดินา ต่อต้านความคิดเกี่ยวกับความเท่าเทียมของชายหญิง นับเป็นนักปรัชญาที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งในประวัติศาสตร์การศึกษาของจีน

การดนตรีของชาวฮุยได้รับความนิยมมากในสมัยหยวน ถึงขั้นได้รับยกย่องให้เป็นดนตรีที่ใช้บรรเลงในราชสำนัก ดนตรีฮุยจึงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการด้านดนตรีของจีน หนึ่งในแปดคีตกวีผู้ยิ่งใหญ่ในสมัยหยวนคือ หม่าจื๊วกั (马九皋 Mǎ Jiǔgāo) ก็เป็นชาวฮุย เพลงภาษาฮุยที่ชื่อ 《花儿》 Huār “ดอกไม้” ซึ่งเป็นเพลงพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมทั่วไปในมณฑลกลานชู่และชิงไห่ยังเป็นเพลงที่นำมาจากท่วงทำนองเพลงพื้นเมืองของชาวฮุย ผลงานด้านจิตรกรรม ชาวฮุยมีจิตรกรที่มีชื่อเสียงด้านการวาดภาพ ซึ่งมีชีวิตอยู่ในช่วงราชวงศ์หยวน ชื่อเกาเค่กง (高克恭 Gāo Kègōng) และอีกท่านหนึ่งที่มีชีวิตอยู่ในสมัยชิงคือ กายฉี (改琦 Gǎi Qí) ผลงานของจิตรกรชาวฮุยทั้งสองท่านนี้ปัจจุบันได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกด้านจิตรกรรมอันล้ำค่าของจีน

ด้านหัตถกรรม งานฝีมือ ชาวฮุยมีฝีมือด้านการแกะสลักงาช้าง แกะสลักหิน การปักผ้า ทอพรหม ซึ่งเป็นงานฝีมือที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชาวฮุยที่ได้รับการสืบทอดต่อมาจากบรรพบุรุษ

ชีวิตความเป็นอยู่

ชาวฮุยอาศัยอยู่ร่วมกับชาวฮั่นมาเป็นเวลานาน ซึมซับและรับเอาวัฒนธรรมของชาวฮั่นไปไม่น้อย ในสมัยหมิง ชาวฮุยเริ่มเลียนแบบการแต่งกายอย่างชาวฮั่น และเริ่มมีการใช้แซ่และชื่อเหมือนชาวฮั่น จนปลายสมัยหมิงกิจการด้านต่างๆของชาวฮุยไม่ว่าจะเป็นเกษตร การทหาร การค้า อุตสาหกรรมล้วนหลอมรวมกลมกลืนไปกับชาวฮั่น แต่อย่างไรก็ตาม ในขณะเดียวกันชาวฮุยก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนไว้อย่างมั่นคงและแนบแน่นเช่นเดียวกัน

ด้านวัฒนธรรมการกิน เป็นที่ทราบกันดีว่าชาวอิสลามไม่กินเนื้อหมู ชาวฮุยก็เช่นเดียวกัน แต่จะกินเนื้อวัว เนื้อแกะ และงู ไม่กินเนื้อม้า ลา ล่อ สุนัข ไม่กินเลือดสัตว์ บ้านเรือนของชาวฮุยสะอาดสะอาดเป็นระเบียบ เมื่อเข้าบ้านของชาวฮุยจะเห็นกาน้ำชาวน้ำไว้ที่ชื่อประตู ชาวฮุยจะชงกาน้ำไว้ล้างหน้าและล้างมือ ชาวฮุยจะไม่ใช้อ่างล้างหน้า แต่จะใช้กาน้ำที่ชาวน้ำไว้ที่ชื่อประตูสำหรับชำระล้างร่างกาย กาน้ำชนิดนี้ชาวฮุยได้รับอิทธิพลมาจากชาวอาหรับ ปัจจุบันโรงแรมที่พักในเมืองที่มีชาวฮุยอาศัยอยู่ หากเป็นโรงแรมที่สร้างไว้ต้อนรับชาวฮุยโดยเฉพาะแล้ว จะต้องชาวน้ำกาน้ำชนิดนี้ไว้ที่หน้าโรงแรม เพื่อเป็นเครื่องยืนยันว่าเป็นที่พักแรมของชาวฮุยอย่างแท้จริง

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ด้านศาสนาความเชื่อ ชาวฮุยนับถือศาสนาอิสลาม โดยได้รับอิทธิพลในเรื่องความเชื่อและวัฒนธรรมเกี่ยวกับศาสนาอิสลามมาจากชาวอาหรับและเปอร์เซียมาแต่ครั้งอดีต ชาวจีนในสมัยถังและซ่งมีความรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามน้อยมาก ชาวฮั่นจึงมองการกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวอิสลามว่าเป็นพวกไหว้ฟ้าดิน ไหว้ผีสงฆ์ แต่ต่อมาในสมัยหยวน ชาวฮั่นเริ่มให้ความสนใจศาสนาอิสลามของชาวฮุย โดยเรียกศาสนาอิสลามที่ชาวฮุยนับถือว่า ศาสนาฮุยฮุย มัสยิดอิสลามถูกเรียกว่า โบสถ์ฮุยฮุย สถานที่ปฏิบัติธรรมทางศาสนาอิสลามถูกเรียกชื่อว่าวัดฮุยฮุย นักบวชในศาสนาอิสลามก็เรียกว่าพระฮุยฮุย ในสมัยชิงเรียกชนกลุ่มน้อยอื่นๆที่นับถือศาสนาอิสลามด้วยการเติมคำว่า “ฮุย” ลงไป เช่น เรียกชนชาวตงเซียงว่า “ตงเซียงฮุย”(东乡回 Dōngxiāng Huí) เรียกชาวอุยกูร์ว่า “ฉานฮุย”(缠回 Chán Huí) เรียกชาวซาลาว่า “ซาลาฮุย”(撒拉回 Sālā Huí) จนมักเกิดความสับสนว่าชนกลุ่มดังกล่าวเป็นชนกลุ่มย่อยของชนเผ่าฮุยอยู่บ่อยๆ

ขนบธรรมเนียมของชาวฮุย ชีวิตของชาวฮุยผูกพันอยู่กับศาสนาอิสลามตั้งแต่เกิดจนตาย เมื่อมีเด็กแรกเกิดจะเชิญอิหม่าม(阿訇 Ā hōng)มาตั้งชื่อให้ลูก เมื่อแต่งงานก็เชิญอิหม่ามทำพิธีแต่งงานให้ เมื่อเสียชีวิตก็เชิญอิหม่ามทำพิธีศพ ที่พิเศษคือชาวฮุยจะไม่รับประทานเนื้อหมู ไม่บริโภคเลือดสัตว์และไม่บริโภคเนื้อสัตว์ที่ตายเองตามธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นบทบัญญัติของคัมภีร์กุหลานจิง《古兰经》Gǔlánjīng หมายถึง “คัมภีร์อัลกุรอาน” ที่เป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของชาวอิสลาม การปฏิบัติตามหลักศาสนา นานวันเข้ากลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่นับถือเคร่งครัดสืบทอดสู่รุ่นหลัง จนถึงยุคปฏิวัติวัฒนธรรม รัฐมีนโยบายล้มล้างความไม่เท่าเทียมของระบบศักดินา รวมทั้งศาสนาความเชื่อต่างๆ ชาวฮุยและชนเผ่าที่นับถือศาสนาอิสลามรวมพลังกันต่อต้านเพื่อปกป้องศาสนาของตนไว้ นับเป็นเหตุการณ์การรวมเผ่าชาวฮุยครั้งสำคัญเลยทีเดียว

ชาวฮุยมีเทศกาลสำคัญอยู่สองเทศกาลคือเทศกาลถือศีลอดและเทศกาลกุรบิง เทศกาลถือศีลอดจัดขึ้นในเดือนที่เก้าตามปฏิทินชาวฮุย ส่วนเทศกาลกุรบิงจัดขึ้นหลังจากเทศกาลถือศีลอดสิ้นสุดลง 70 วัน คือประมาณวันที่ 10 เดือนที่ 12 เพราะเป็นวันสุดท้ายที่พระศาสดาเดินทางไปเมกกะ ชาวฮุยจะฆ่าวัว ฆ่าแกะเพื่อบูชา และจัดงานเฉลิมฉลองกันอย่างใหญ่โต

22. 基诺族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าจื๋นั่ว

Jino ethnic minority group

รูป 28

รูป 29

ถิ่นที่อยู่

“จื๋นั่ว” เป็นคำเรียกที่เผ่านี้เรียกตัวเอง หมายความว่า “ทายาทของลุง” หรือ “ชนเผ่าที่เคารพลุง” (尊重舅舅的民族 zūnzhòng jiùjiu de mínzú) อาศัยอยู่บริเวณบ้านจื๋นั่ว ในเขตปกครองตนเองเผ่าไตสิบสองปันนาของมณฑลยูนนาน และมีบางส่วนกระจายอาศัยอยู่บริเวณหุบเขายี่นั่ว จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าจื๋นั่วมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 20,899 คน

ภาษา

ชนกลุ่มน้อยเผ่าจื๋นั่วพูดภาษาจื๋นั่ว จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาทิเบต - พม่า แขนงภาษาอื่น ไม่มีภาษาอักษร

ประวัติศาสตร์

หมู่บ้านชาวจื๋นั่วเดิมเรียกว่า “เขาจื๋นั่ว” (基诺山 Jīnuò shān) พงศาวดารราชวงศ์ซ่งเรียกชุมชนชาวจื๋นั่วว่า “โยวเล่อซาน” (攸乐山 Yōulè shān แปลว่า หุบเขาโยวเล่อ) ซึ่งเป็นชื่อที่ได้มาจากคำที่ชาวจื๋นั่วเรียกตัวเองนั่นเอง แสดงให้เห็นว่าชาวจื๋นั่วเป็นชนเผ่าที่อยู่ติดดินแดนมาแต่โบราณกาลแล้ว เอกสารบันทึกภาษาจีนที่เกี่ยวข้องกับชาวจื๋นั่วที่เก่าแก่ที่สุดสามารถสืบค้นได้

คือในสมัยศตวรรษที่ 18 ตรงกับช่วงปลายสมัยราชวงศ์หมิงต่อไปถึงต้นสมัยราชวงศ์ชิง ชาวฮั่นขยายพื้นที่การปลูกชาเข้าไปในบริเวณเขาเล่อซานและได้เผยแพร่วิธีการปลูกชาผู่เออร์ (普洱茶 Pǔ'ěr chá) ให้กับชาวจีนวู่ซึ่งเป็นชนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่บนเขาเล่อซาน ในปี 1729 ตรงกับยุคสมัยของจักรพรรดิยงเจิงปีที่ 7 ได้สร้างป้อมปราการขึ้นที่บริเวณเขาจิ้งวู่ และส่งกำลังทหาร 500 คนไปประจำการ และยกฐานะให้เป็นเขตยุทธศาสตร์สำคัญ แต่เมืองยุทธศาสตร์แห่งนี้ล่มสลายไปใน 6 ปีต่อมาด้วยภัยระบาดของโรคมาลาเรีย จากนั้นมาจึงมอบหมายให้ชาวจีนวู่เป็นผู้ปกครองและดูแลบริเวณเมืองโยวเล่อแห่งนี้ ต่อมาชนชั้นศักดินาของชาวไตเข้มแข็งขึ้นและได้เข้าครอบครองบริเวณเขาจิ้งวู่ เข้าสู่ยุคสาธารณรัฐประชาชนจีน กว๋อหมินตั้งแต่งตั้งหัวหน้าผู้ดูแลเขาจิ้งวู่ หัวหน้าผู้ดูแลได้จัดการให้ชาวไตและชาวจีนวู่ร่วมกันรับผิดชอบในการดูแลและใช้พื้นที่ดังกล่าว รวมทั้งร่วมกันรับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีส่งให้กับรัฐ ต่อมา ในปี 1941 ชาวจีนวู่รวมตัวกันกับชาวฮานี ชาวเยา และชาวฮั่นต่อต้านการขูดรีดภาษีของรัฐบาลกว๋อหมินตั้งท้ายที่สุดสามารถขับไล่ผู้ว่าการมณฑลยูนนานได้สำเร็จ 3 ปีต่อมารัฐบาลก็ได้ยกเลิกการเก็บภาษีจากชนเผ่าต่างๆในพื้นที่ดังกล่าว

ด้านระบบเศรษฐกิจและสังคมของชาวจีนวู่ใน ช่วงก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน สังคมของชาวจีนวู่เป็นยุคปลายของระบบสังคมแบบบุพกาล ยังคงรักษานขนบธรรมเนียมดั้งเดิม เช่น มีการแต่งงานในสายตระกูลเดียวกัน แม้กระทั่งในสายเลือดเดียวกันก็สามารถแต่งงานกันได้ ในสมัยนั้นยังสืบสายตระกูลสายแม่ ดังนั้นพิธีการสำคัญต่างๆ ญาติสายตระกูลฝ่ายแม่เท่านั้นจึงจะมีสิทธิ์กระทำได้ เช่น การเชือดไก่บูชาผีเพื่อให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บ การขึ้นบ้านใหม่ ผู้ที่นำทางในการขึ้นบ้าน และนำทางเปิดประตู จุดไฟ ต้องเป็นผู้อาวุโสที่สุดฝ่ายหญิง ผู้ใหญ่บ้านหรือหัวหน้าเผ่ามักจะยอมให้เพศชายเป็นได้ แต่คำเรียกตำแหน่งหัวหน้าเผ่ากลับเป็นคำเรียกที่หมายถึงเพศหญิง คือ “โยวหมี่ไฮยวฮา” หมายความว่า “ย่าใหญ่” ระบบสังคมแบบสืบสายตระกูลสายพ่อที่เข้ามาแทนที่การสืบสายตระกูลสายแม่เริ่มเกิดขึ้นเมื่อ 300 ปีมานี้ ชาวจีนวู่เริ่มอาศัยอยู่ในบ้านไม้ไผ่รวมเป็นครอบครัวใหญ่ โดยการสืบสายตระกูลสายพ่อ ครอบครัวเล็กๆ ที่อยู่รวมกันในบ้านจะแบ่งห้องอยู่กันเป็นสัดส่วน การทำมาหากินและผลผลิตที่ได้จะเข้าสู่ครอบครัวเล็กๆ ของคนเท่านั้น ไม่ได้เข้าสู่กองกลางของครอบครัวใหญ่แต่อย่างใด รูปแบบสังคมเช่นนี้เป็นลักษณะของสังคมบุพกาลยุคปลาย ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของชนเผ่าจีนวู่อย่างหนึ่ง

ชุมชนหนึ่งของชาวจีนวู่ประกอบด้วยสมาชิกต่างสายตระกูลกันรวมกันอยู่เป็นหมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านมีสิทธิบนที่ดินในเขตของตน สมาชิกในหมู่บ้านสามารถทำมาหากินและใช้พื้นที่ในเขตหมู่บ้านของตนได้ แต่จะไม่รุกล้ำเขตพื้นที่ของหมู่บ้านอื่นโดยเด็ดขาด การแบ่งที่ดินในหมู่บ้านแบ่งออกเป็นสามส่วน คือส่วนที่หนึ่งเป็นที่ดินสาธารณะทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ได้ ส่วนที่สองเป็น

ที่ดินของตระกูล สมาชิกในวงศ์ตระกูลใช้ประโยชน์ร่วมกัน และส่วนที่สามเป็นที่ดินส่วนบุคคลที่พ่อแม่แบ่งให้เมื่อแต่งงานสร้างครอบครัวใหม่ของตน ในยุคนี้เริ่มมีการเช่าที่ดิน การเช่าเครื่องมือ และการจ้างแรงงานเกิดขึ้นแล้ว แต่ทุกคนอยู่ในชนชั้นทำงานเหมือนกันหมด ไม่มีชนชั้นที่มีอำนาจเหนือกว่ามากดขี่แรงงานผู้อื่น แต่ละหมู่บ้านมีผู้อาวุโสที่สุดทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหมู่บ้าน ดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนในทุกๆ ด้าน

ชาวจีนว์ใช้วิธีการเกษตรโดยใช้เครื่องมือและใช้ไฟเผา เครื่องมือการเกษตรที่ใช้เป็นเครื่องมือที่ทำด้วยเหล็ก เช่น พร้า เสียม เป็นต้น พืชที่ปลูกส่วนใหญ่ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ลำไย ถั่วฝักยาว มะละกอ และผลไม้เมืองร้อนอื่น ๆ นอกจากนี้ “ชาวจีนว์” ที่เป็นที่อยู่อาศัยของชาวจีนว์นี้เป็นหนึ่งในหกหุบเขาปลูกชาเลี้ยงชื่อของจีน การเลี้ยงสัตว์ทุ่งหญ้านิยมเลี้ยงวัว ควาย แต่ชาวจีนว์ไม่ได้ใช้วัวและควายไว้ใช้ในการทำการเกษตร หากแต่เลี้ยงไว้ใช้ในพิธีบูชาตามหลักความเชื่อ และใช้เป็นอาหารอีกส่วนหนึ่ง นอกจากนี้การผลิตยาสมุนไพรและการปลูกใบชา โดยเฉพาะการปลูกชาเพื่อผลิตและบรรจุขายทั่วไปสร้างรายได้ให้กับชาวจีนว์เป็นกอบเป็นกำ ส่งผลให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิมมาก นอกจากนี้อาชีพทางงานหัตถกรรมของชาวจีนว์ก็สามารถส่งขายสร้างรายได้เป็นอย่างดีเช่นกัน เช่น การปักผ้า การสานไม้ไผ่ กลั่นเหล้า งานไม้ และการตีเหล็ก

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน กว๋อหมินต้งได้ส่งเจ้าหน้าที่ทางการเข้าไปในชุมชนชาวจีนว์เพื่อประชาสัมพันธ์นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการปกครองและการดูแลชนกลุ่มน้อย ภายใต้ความช่วยเหลือของรัฐบาล ชุมชนจีนว์จึงเริ่มเปลี่ยนจากระบบสังคมบุพการีก้าวกระโดดมาเป็นแบบสังคมนิยม เริ่มดำเนินกิจการเกี่ยวกับการค้าขายผลิตผลของชุมชน ปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประชาชนมีรายได้ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีการสร้างระบบสาธารณสุขูปโภคต่างๆ ขึ้นมากมายไม่ว่าจะเป็นชลประทาน ไฟฟ้า ชุมชนจีนว์มีไฟฟ้าใช้เป็นครั้งแรก มีการทำการเกษตรด้วยเครื่องมือเครื่องใช้ทันสมัย มีการพัฒนาระบบสาธารณสุข การศึกษา ทำให้ประชาชนชาวจีนว์มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีความรู้ในการประกอบอาชีพ และสามารถพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้ากว่าเดิมมาก

ศิลปวัฒนธรรม

ด้านศิลปวัฒนธรรม ชาวจีนว์มีวรรณกรรมประจำเผ่ามากมาย เช่น ตำนาน เทพนิยาย นิทาน และเพลง มีกลอนภาษาจีนว์ที่เป็นที่นิยมมากได้แก่ ผลงานชื่อ 《玛黑和玛妞》 Mǎhēi hé Mǎniū “หมาเหยา กับหมานิว” ผลงานชื่อ 《女始祖尧白》 Nǚ shǐzǔ Yáobái “ท่านย่าเหยา ป่วยผู้สร้างโลก” เรื่องแรกเป็นนิทานเกี่ยวกับชนเผ่าจีนว์ผู้สร้างโลก อุทกภัยครั้งยิ่งใหญ่ และ

การแต่งงานของพี่ชายกับน้องสาว เรื่องที่สองเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับท่านย่าเหยาป๋ายสร้างโลกขึ้นสำเร็จ แล้วได้โปรยเมล็ดชาลงบนเขาจิ้งนั่ว จากนั้นชาวจิ้งนั่วก็มีอาชีพปลูกชาเพื่อดำรงชีวิตสืบต่อมา ยังมีนิทานพื้นบ้านอีกหลายเรื่องที่สะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจิ้งนั่ว เช่น เรื่อง 《两个小伙子》 Liǎng gè xiǎohuǒzi “สองหนุ่มน้อย” กล่าวถึงเรื่องราวของบาปบุญคุณโทษ นอกจากนี้ยังมีนิทานปรัมปราที่เล่าสืบทอดกันมาแต่โบราณอีกมากมาย เช่น เรื่อง 《宝刀和竹笛》 Bǎodāo hé zhúdí “มีดล้ำค่ากับขลุ่ยไม้ไผ่” เรื่อง 《猴子和人》 Hóuzi hé rén “มนุษย์กับวานร” เรื่อง 《大姐和四妹》 Dàjiě hé sìmèi “พี่สาวกับน้องสี่” เป็นต้น

เพลงและดนตรีของชาวจิ้งนั่วมีมากมายหลายรูปแบบ มีเพลงพื้นเมือง เพลงภูเขา เพลงสรรเสริญ เพลงกล่อมเด็ก เพลงร้องเล่นของเด็ก เครื่องดนตรีที่สำคัญมี พิณเป่า ขลุ่ยสามรู แคน และซอ ในงานเทศกาลจะได้ยินเสียงเพลงและดนตรีของชาวจิ้งนั่ว สนุกสนานครื้นเครงดังก้องไปทั่วเขาจิ้งนั่ว

ชาวจิ้งนั่วมีฝีมือในการถักสานไม้ไผ่ หญิงสาวช่ำชองในการปักผ้าลวดลายงดงาม นำมาตัดเย็บเครื่องแต่งกาย ชาวจิ้งนั่วนิยมสวมเสื้อผ้าที่ตัดเย็บด้วยผ้าทอมือ สะพายกระเป๋าผ้า มีผ้าเช็ดหน้าเหน็บอยู่ที่เอว ในสมัยก่อนหนุ่มสาวจะมอบผ้าเช็ดหน้านี้ให้กับคนที่ถูกตาต้องใจกัน

ชีวิตความเป็นอยู่

การแต่งกายของชาวจิ้งนั่ว ชายสวมเสื้อผ่าอกสีขาวยาวไม่มีปก ด้านหลังปักลวดลายวงกลมมีประกายรัศมีรอบวง สวมกางเกงขากว้างที่ตัดด้วยผ้าฝ้าย ส่วนหญิงชาวจิ้งนั่วสวมหมวกทรงเหลี่ยมสูง สวมเสื้อผ่าอกไม่มีปก ปักลวดลายหลากสี สวมกระโปรงสั้นลายทางขาวดำ

ด้านอาหารการกิน ชาวจิ้งนั่วกินข้าวเป็นอาหารหลัก การจัดเตรียมหุงหาอาหารเป็นหน้าที่ของผู้หญิง อาหารจำพวกผักเก็บมาจากป่า หรือผักที่ปลูกขึ้นเอง ส่วนอาหารพวกเนื้อผู้ชายจะเป็นฝ่ายเข้าป่าล่าสัตว์ เนื้อที่ล่ามาเป็นอาหารได้แก่ เนื้อวัว หมูป่า สุนัข ไก่ เป็นต้น

ชาวจิ้งนั่วอาศัยอยู่ในกระท่อมชั้นเดียวติดพื้น สร้างด้วยไม้ไผ่หรือไม้เนื้อแข็ง หลังจากที่พักพิงชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น เปลี่ยนมาสร้างบ้านแบบอิฐผสมไม้ เพราะปลอดภัยและแข็งแรงกว่า

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

การแต่งงานของชาวจิ้งนั่วในอดีตมีการแต่งงานแบบชายหนึ่งกับหญิงหลายคน แต่ปัจจุบันเป็นแบบมีสามีภรรยาคนเดียว หนุ่มสาวมีอิสระในการเลือกคู่ เมื่อแต่งงานกันแล้วจะไม่หย่าร้างกัน หนุ่มสาวชาวจิ้งนั่วจะมีพิธีการเข้าสู่การเป็นผู้ใหญ่ หลังจากนั้นจึงจะมีสิทธิ์ในการเลือกคู่ครอง

ได้ การเกี่ยวพาราสีเกิดขึ้นในระหว่างการทำไร่ไถนา โดยการร้องเพลงโต้ตอบกันไปมา แล้วใช้ไปไม้เป็นจดหมายเพื่อบอกความนัยว่าจะนัดพบกันที่ไหน เวลาใด เมื่อทั้งสองฝ่ายรักชอบพอกัน ก็ จะตกลงอยู่ร่วมกัน แต่ยังไม่มีการแต่งงาน จนกว่าจะให้กำเนิดลูกคนแรกเสียก่อน ประเพณีการแต่งงานต้องให้ผู้อาวุโสเป็นผู้สู่ขอ หลังจากแต่งงานแล้ว เจ้าสาวจะกลับไปอยู่ที่บ้านเกิดตัวเองห้าวัน จากนั้นจึงกลับมาอยู่ที่บ้านสามี

พิธีศพของชาวจีนัวทำโดยการฝังในสุสานเฉพาะของชนเผ่า โลงศพใช้วิธีขุดท่อนไม้ต้นใหญ่ให้เป็นโพรงเพื่อใช้บรรจุศพก่อนฝัง สิ่งของเครื่องใช้ที่ผู้ตายเคยใช้ในระหว่างมีชีวิตอยู่จะฝังลงไปพร้อมกับผู้ตายด้วยเพื่อให้ผู้ตายได้นำไปใช้ในภพหน้า เมื่อฝังศพแล้วจะไม่ตั้งป้ายบูชาใดๆ แต่จะสร้างกระท่อมเล็กๆไว้ที่หลุมศพ ญาติผู้ตายจะเอาอาหารไปส่งให้ผู้ตายวันละ 3 ครั้ง เป็นเวลา 1 – 3 ปี จากนั้นก็รื้อกระท่อมนั้นทิ้ง แต่ผู้ที่เสียชีวิตในขณะที่ตั้งครรภ์หรือศพของคนวิกลจริต จะประกอบพิธีศพโดยการเผา และจะไม่ฝังศพสามีกรรยาไว้ด้วยกัน

ในด้านความเชื่อ ชาวจีนัวนับถือบูชาวิญญาณบรรพบุรุษ มีความเชื่อในวิญญาณของทุกสรรพสิ่ง มีหมอผีประจำเผ่า เมื่อมีภัยพิบัติจะเชิญหมอผีมาทำพิธีเชือดวัว หมู ไก่ และหมาเพื่อบูชาเทพเจ้า

เทศกาลสำคัญของชาวจีนัวมีมากมาย ที่สำคัญมีเทศกาลบูชามังกร เทศกาลคบเพลิง เทศกาลรับขวัญข้าวใหม่ และเทศกาลปีใหม่ ช่วงเวลาที่จะมีเทศกาลต่างๆ ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับหัวหน้าเผ่า เมื่อหัวหน้าเผ่าลั่นกลอง เป็นสัญญาณการเริ่มต้นของเทศกาลเฉลิมฉลองต่างๆ

23. 京族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าจิง Jing ethnic minority

รูป 30

รูป 31

ถิ่นที่อยู่

ชนกลุ่มน้อยเผ่าจิงเป็นกลุ่มที่มีจำนวนประชากรน้อยมาก เรียกตัวเองว่า “จิง” มาแต่ครั้งอดีต แต่คนภายนอกเรียกชนกลุ่มนี้ว่า “เยว” จนปี ค.ศ. 1958 จิงใช้ชื่อ “จิง” เป็นชื่อเรียกอย่างเป็นทางการ ชาวจิงอาศัยอยู่กลางหุบเขาอำเภอเจียงผิง (江平 Jiāngpíng) ลี้เหว่ย (丽伟 Lìwěi) อุโถว (乌头 Wūtóu) เหิงหวัง (恒望 Héng wàng) ถานจี (谭吉 Tánjí) หงซัน (宏坎 Hóngkǎn) จู้ซาน (竹山 Zhúshān) ในเขตปกครองตนเองกลุ่มจ้วงของมณฑลกว่างซี จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าจิงมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 22,517 คน

ภาษา

ชนกลุ่มน้อยเผ่าจิงพูดภาษาจิง ภาษานี้เหมือนกับภาษาเวียดนาม แต่ชาวจิงส่วนใหญ่ในปัจจุบันใช้ภาษาจีน อักษรจีนและภาษาพูดกว่างตุง

ประวัติศาสตร์

ชาวจิงอพยพมาจากพื้นที่ต่างๆ ของประเทศเวียดนามโดยเฉพาะจากบริเวณหุบเขาตู (涂山 Tú shān) โดยช่วงแรกที่อพยพมานั้น ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณหมู่บ้านเล็กๆ ในเกาะอูซาน (巫山岛 Wūshān dǎo) และอำเภอเจียงผิง (江平 Jiāngpíng) ของประเทศจีน ต่อมาขยายอาณาเขตที่อยู่

อาศัยไปยังพื้นที่ต่างๆ เช่น เมืองเหว่ย (尾 wěi) ซานซิน (山心 Shānxīn) ถานจี (潭吉 Tánjí) ถึงสมัยราชวงศ์ชิง มีการตั้งด่านที่เมืองเจียงผิง ต่อมาในปลายสมัยชิงเมืองนี้อยู่ในอำนาจการปกครองของราชสำนักชิง ชาวจึงอยู่ร่วมกับชาวฮั่นที่สร้างทางพงบุกเบิกพัฒนาและดูแลเมืองต่างๆ ในพื้นที่ทางตอนใต้ เปรียบเสมือนประตูเมืองทางใต้ของจีนในสมัยนั้นกว่าได้ ในประวัติศาสตร์ชาวจึงเคยรวมตัวกันกับชาวฮั่น ชาวจึงต่อต้านการรุกรานและกดขี่ข่มเหงจากสังคมศักดินาของระบอบกษัตริย์ในสมัยนั้น ในยุคปฏิวัติวัฒนธรรม ชาวจึงราว 30 กว่าคนร่วมเป็นสมาชิกในพรรคแรงงานประชาชนต่อต้านรัฐบาล และที่เมืองซานซินมีการก่อตั้งสมาคมเกษตรกรชาวจึงขึ้น และมีการรวมตัวกันเดินขบวนแสดงพลังของชาวจึงนับร้อยคนเพื่อต่อต้านชนชั้นศักดินา นายทุน และระบบจักรวรรดินิยม ในช่วงต้นปี 1944 กองทัพญี่ปุ่นรุกรานดินแดนอันเป็นที่อยู่อาศัยของชาวจึง ชาวจึงในขณะนั้นร่วมเข้าเป็นกองกำลังกับรัฐบาลจีนเพื่อสู้รบกับกองกำลังญี่ปุ่น นับเป็นการต่อสู้เพื่อประเทศชาติครั้งสำคัญ

ระบบเศรษฐกิจและสังคมของชาวจึง ในช่วงยุคก่อนการปลดปล่อย ชาวจึงประกอบอาชีพการประมงน้ำตื้นเป็นหลัก รองลงมาได้แก่ อาชีพเกษตรกร การทำนาเกลือ ในระบบสังคมศักดินา การขูดรีดประชาชนรุนแรงมาก ชาวจึงต้องจ่ายค่าเช่าที่ดินทำกินและเครื่องมือการเกษตรและการประมงให้เจ้าของโดยหักจากผลผลิตสูงกว่า 70% ในขณะเดียวกันภาษีที่ต้องส่งให้ชนชั้นศักดินาก็สูงถึง 70 – 80 % ผลผลิตที่ได้จึงไม่เพียงพอต่อการจ่ายค่าเช่าและภาษี ที่สำคัญไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ การจ้างแรงงานส่วนใหญ่จึงเป็นไปในรูปแบบของการกดขี่หนี้สินที่ไม่มีที่สิ้นสุด ชาวจึงในยุคนั้นตกอยู่ในสภาวะอดอยากและหิวโหยอย่างสาหัส

ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน สังคมของชาวจึงเป็นแบบมีหัวหน้าเผ่าเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการควบคุมดูแลความเป็นอยู่ มีอำนาจตัดสินความขัดแย้งของสมาชิก ตลอดจนเป็นผู้ดำเนินการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของชุมชน ภายใต้การปกครองของหัวหน้าเผ่ามีผู้ปกครองในระดับรองลงมา มีหน้าที่ลงโทษผู้กระทำความผิดและดูแลพื้นที่ทำกิน ป่าเขาของชุมชน รองลงมามีเลขาของชุมชน ทำหน้าที่เกี่ยวกับเอกสารและการบันทึกต่างๆ เรื่องราวที่สำคัญจะตัดสินกันโดยคณะกรรมการประจำชุมชนโดยมีหัวหน้าหมู่บ้านเป็นประธาน ในยุคก่อนหมินตังได้อาศัยระบบการปกครองชุมชนชาวจึงนี้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมชาวจึงเข้ามาอยู่ในอำนาจการปกครอง

หลังยุคปลดปล่อย ชาวจึงมีอำนาจและสิทธิในการปกครองตนเอง ตามนโยบายชนกลุ่มน้อยของรัฐบาล ภายใต้ความช่วยเหลือและสนับสนุนของรัฐบาล ชาวจึงประกอบอาชีพประมงซึ่งเป็นอาชีพหลักที่ทำมาแต่ดั้งเดิม มีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด สร้างฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การประมงพัฒนาจากเดิมที่เป็นการประมงน้ำตื้นเปลี่ยนเป็นการทำประมงน้ำลึก ก ขยายอา

บริเวณพื้นที่การประมงมากขึ้น เครื่องมือประมงพัฒนาจากเดิมที่ใช้เครื่องมือแบบพื้นบ้านมาเป็น อวนลากขนาดใหญ่ พัฒนารูปแบบการประมงที่เดิมจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติมาเป็นการเพาะเลี้ยง และประกอบเป็นผลิตภัณฑ์อาหารแห่งในระดับโรงงานขนาดใหญ่ส่งออกจำหน่ายทั่วประเทศ หลังการปลดปล่อยเป็นต้นมา รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณเหยียนห่าย (沿海 Yá nhǎi) ซึ่งเป็นพื้นที่อาศัยของชาวจิงเป็นพิเศษ ส่งผลให้การอาชีพและสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ของชาวจิงดีขึ้นเป็นลำดับ นำไปสู่การพัฒนาการศึกษา การสาธารณสุขที่ดีขึ้น

ศิลปวัฒนธรรม

งานศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายของชาวจิง แสดงออกถึงอัตลักษณ์ความเป็นชนเผ่าได้ อย่างชัดเจน ศิลปะการร้องรำทำเพลงก็มีเอกลักษณ์โดดเด่น การร้องเพลงของชาวจิงมีพิณสาม สายบรรเลงประกอบ และมีเครื่องประกอบจังหวะคือ กลอง และเกราะ มีทำนองเพลงมากมาย กว่า 30 ทำนอง เนื้อหาสำคัญของเพลงชาวจิงได้แก่ เพลงชาวเขา เพลงรัก เพลงแต่งงาน เพลง ชาวประมง เพลงรำพัน เพลงยาวเล่าเรื่อง เพลงแรงงาน เพลงพื้นบ้าน เป็นต้น เนื้อเพลงบางอย่าง ก็ได้มาจากเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งกลอนโบราณของจีน เช่น กลอนชื่อ 《宋珍、陈菊花》 Sòng zhēn、Chén júhuā “ไข่มุกแห่งซ่ง เบญจมาศแห่งเฉิน” กลอนชื่อ 《斩龙传》 Zhǎnlóng Zhuàn “บันทึกจ่านหลง” กลอนชื่อ 《琴仙》 Qínxiān “เทพแห่งพิณ” เป็นต้น ทำนองเพลงและเนื้อเพลงของชาวจิง มีที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ และบ้างก็แต่งขึ้นใหม่ เพลง ส่วนใหญ่มีเนื้อหาสะท้อนสภาพชีวิตของชาวจิงได้อย่างชัดเจน เช่น มีเพลงเพลงหนึ่งมีเนื้อร้องว่า

潮涨潮退不离海， 风吹云走不离天；
大路不断牛脚印， 海上不断钓鱼船。
cháo zhǎng cháo tuì bù lí hǎi,
fēng chuī yún zǒu bù lí tiān;
dà lù bú duàn niú jiǎo yìn,
hǎi shàng bú duàn diào yú chuán.

น้ำสูงต่ำไม่ต่ำสูงเกินทะเล ลมโบกเมฆาไกลไม่เกินฟ้า
ทะเลไม่สิ้นไร้เรือหาปลา ถนนนาไม่โรยรารอยเท้าวัว

ยังมีเพลงรักเพลงหนึ่งของชาวจิงมีเนื้อร้องว่า

摇船过海摇绳断， 还有几摇到岸边；
板短搭桥难到岸， 望妹伸手过来牵
yáo chuán guò hǎi yáo shéng duàn ,
hái yǒu jǐ yáo dào àn biān ;
bǎn duǎn dā qiáo nán dào àn ,
wàng mèi shēn shǒu guò lái qiān

พายเรือข้ามสมุทรสาาย	พายขาด
อีกก็พายจึงวาด	ถึงฝั่ง
ไม้สั้นมีอาจพาด	ข้ามได้ เลยเอย
จดจ่อจิตขอน้อง	ส่งมือช่วยเอื้อม

รูป 32

หนุ่มสาวชาวฉะเชิงเทราเลือกคู่โดยวิธีการร้องเพลงโต้ตอบเกี่ยวพาราสักกัน ดังนั้นชาวฉะเชิงเทราจึงเชี่ยวชาญการร้องรำทำเพลงกันถ้วนหน้า “อุปรากรฉะเชิงเทรา” เป็นการแสดงอันสะท้อนถึงเอกลักษณ์ของชาวฉะเชิงเทราที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ เครื่องดนตรีอย่างหนึ่งของชาวฉะเชิงเทรา ได้แก่ “พิณสายเดี่ยว” หรือที่ภาษาเวียดนามเรียกว่า “ดำนบาว” (Dan bau) เป็นพิณที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ ถือได้ว่าเป็นเครื่องดนตรีที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัวของชาวฉะเชิงเทรา

ชีวิตความเป็นอยู่

การตั้งบ้านเรือนของชาวฉะเชิงเทรา เดิมชาวฉะเชิงเทราใช้ไม้และไผ่เป็นโครงสร้างหลักแล้วใช้โคลนโบกเป็นฝาบ้าน หลังคามุงจาก แต่ปัจจุบันชาวฉะเชิงเทราสร้างบ้านด้วยอิฐและมุงหลังคาด้วยกระเบื้องดินเผา

การแต่งกาย ผู้อาวุโสชาวฉะเชิงเทราแต่งกายด้วยชุดพื้นเมือง สวมเสื้อแขนยาวลำตัวยาวคลุมเข่า ผ่าข้างสูงถึงเอว สวมกางเกงขากว้างและยาวสีเดียวกับเสื้อ หรือสีดำ บางคนยังเคี้ยวหมากให้ฟันดำ เพราะนิยมว่าเป็นสีฟันที่สวยงาม ชายสวมเสื้อแขนยาว ลำตัวยาวคลุมถึงเข่า คาดเข็มขัดผ้าที่เอว แต่ปัจจุบันทั้งชายหญิงชาวฉะเชิงเทราแต่งกายคล้ายคลึงกับชาวอื่นทั่วไป

เรื่องอาหารการกิน ชาวฉะเชิงเทรากินข้าวเป็นอาหารหลัก นอกจากนี้ยังกินพืชธรรมชาติจำพวก มัน เผือก และข้าวโพด และด้วยอาชีพหลักของชาวฉะเชิงเทราคือการประมง ดังนั้นอาหารเนื้อส่วนใหญ่จะเป็นอาหารทะเล เนื้อปลา ปู กุ้ง หอย ชาวฉะเชิงเทราวิธีการหมักปลาทำเป็นน้ำปลา นอกจากนี้หญิงชาวฉะเชิงเทราชอบเคี้ยวหมากให้ฟันดำอีกด้วย

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

เกี่ยวกับธรรมเนียมการแต่งงาน ในอดีตพ่อแม่ของชาวจิงจะเป็นผู้จัดการเรื่องการแต่งงานของลูกชายหญิง แต่ปัจจุบันหนุ่มสาวมีอิสระในการเลือกคู่ครองเองได้ ในงานเทศกาล หรือการทำงานในชีวิตประจำวัน หนุ่มสาวจะร้องเพลงโต้ตอบกัน เกี่ยวพาราสีกัน หากฝ่ายชายต้องตาหญิงคนใดจะใช้เท้าเหยียบทรายและสับดใส่ฝ่ายหญิง หากผู้หญิงมีใจให้ก็จะใช้เท้าสับทรายตอบ จากนั้นใช้ใบไม้เขียนเพลงแล้วให้วัวแหม่สื่อให้นำไปมอบให้ฝ่ายตรงข้าม จากนั้นทั้งสองฝ่ายจะส่งรองเท้าไม้ให้กันและกัน หากข้างซ้ายขวาเข้าคู่กัน ก็ถือว่าหนุ่มสาวคู่นั้นมีบุญพาลันวาสนา ฟ้าส่งให้มาเป็นคู่กัน จากนั้นเข้าสู่พิธีสู่ขอ โดยฝ่ายชายจะเตรียมของขวัญและหมอมเพลงไปที่บ้านฝ่ายหญิงร้องเพลงโต้ตอบเพื่อยืนยันความแน่ใจว่าทั้งสองฝ่ายตกลงแต่งงานกัน ในพิธีแต่งงานฝ่ายหญิงจะปิดบ้านให้สนิทมิดชิด หน้าบ้านสร้างซุ้มประดับประดาโคมไฟหลากสี 3 ชั้น ฝ่ายขบวนเจ้าบ่าวจะผ่านสามซุ้มแต่ละชั้นไปได้ จะต้องร้องเพลงโต้ตอบจนกว่าฝ่ายหญิงจะพอใจจึงจะเปิดประตูต้อนรับ งานเลี้ยงตอนกลางคืน ฝ่ายหญิงจะไปให้ผู้หญิงใหญ่ที่บ้านฝ่ายชาย และร้องรำทำเพลงกันอย่างสนุกสนานเพื่อเฉลิมฉลองให้กับคู่บ่าวสาว

เทศกาลที่ยิ่งใหญ่ของชาวจิงคือ “เทศกาลขับร้อง” (唱哈节 Chàng hā jié) จัดขึ้นในช่วงวันที่สิบ เดือนหกตามปฏิทินของชาวจิง เทศกาลนี้หมอมเพลงจะผลัดกันขึ้นมาร้องเพลง ผู้คนร่วมฉลองและร้องเพลงกันตลอดช่วงเวลาติดต่อกันสามวันสามคืน

ชาวจิงนับถือเทพเจ้าและวิญญาณต่างๆ โดยเฉพาะเทพเจ้าที่เกี่ยวข้องกับน้ำและทะเล เนื่องจากชีวิตของชาวจิงผูกพันอยู่กับอาชีพการประมงนั่นเอง

24. 景颇族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าจิ่งโป

Jingpo ethnic minority group

รูป 33

ถิ่นที่อยู่

ชนกลุ่มน้อยเผ่าจิ่งโปอาศัยอยู่บริเวณเขตปกครองตนเองเผ่าไตเผ่าจิ่งโปเมืองเต๋อหง มณฑลยูนนาน ในบริเวณที่เป็นหุบเขา เช่น เขตตำบลลูซี(路西 Lùxī) รุ่ยลี่(瑞丽 Ruìlì) หล่งชว่น(陇川 Lǒngchuān) อี้เจียง(盈江 Yíngjiāng) และ ตำบลเหลียงเหอ(梁河 Liánghé) บ้านเพียนหม่า(片马 Piànmǎ) กู่ลิ่ง(古浪 Gǔlàng) กังฝาง(岗房 Gǎngfáng) ในเขตปกครองตนเองฉู่เจียง(怒江 Nùjiāng) เผ่าลีซู(傈僳族 Lìsù Zú) นอกจากนี้ยังมีกระจัดกระจายอยู่บริเวณเมืองหลินซาง(临沧 Lín cāng) เขตปกครองตนเองเก็งหม่า(耿马 Gěngmǎ) อำเภอปกครองตนเองเผ่าไต และตำบลหลานซาง(澜沧 Lán cāng) ของอำเภอซือเหมา(思茅 Sīmáo) จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าจิ่งโปมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 132,143 คน

ภาษา

ชนกลุ่มน้อยเผ่าจิ่งโป พูดภาษาจิ่งโป จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาธิเขตพม่า แขนงภาษาจิ่งโป นอกจากนี้บางกลุ่มพูดภาษาไจวา (Zaiwa language) ที่จัดอยู่ในสาขาภาษาพม่า มีภาษาเขียนที่พัฒนาขึ้นภายหลังโดยใช้อักษรลาติน

ประวัติศาสตร์

จากคำบอกเล่าในตำนานประจำเผ่า รวมทั้งบันทึกทางประวัติศาสตร์ของจีนระบุว่า บรรพบุรุษของชาวจิงโพอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของบริเวณที่ราบสูงคังจั้ง (康藏高原 Kāng Zàng gāoyuán) ต่อมาอพยพลงใต้ไปตั้งถิ่นฐานที่บริเวณตะวันตกเฉียงเหนือของมณฑลยูนนาน(云南 Yúnnán) และทางตะวันตกของแม่น้ำฉู่(怒江 Nù jiāng) ซึ่งบริเวณทั้งสองนี้ ในสมัยอันจัดอยู่ในการปกครองของเมืองหย่งชาง(永昌 Yǒngchāng) ในสมัยถึงจัดอยู่ในการปกครองของแคว้นน่านเจ้าของยูนนาน (云南南诏 Yúnnán Nánzhào) ในเขตการปกครองดังกล่าวมีประชากรหลากหลายชนเผ่า รวมทั้งชาวจิงโพด้วย รวมเรียกบริเวณดังกล่าวว่า “สวินจ้วน” (寻传 Xún zhuàn) ต่อมา ในสมัยหยวนสถาปนามณฑลยูนนานขึ้น บริเวณสวินจ้วนจัดอยู่ในการปกครองของมณฑลยูนนาน จากนั้นชาวจิงโพแบ่งการปกครองภายใน ก่อตั้งหมู่บ้านขึ้นสองหมู่บ้าน คือ ฉาซาน(茶山 Cháshān) และ หลี่หมา (里麻 Límá) เกิดการปกครองแบบชุมชนชาวเขาขึ้น ระบบสังคมแบ่งเป็นชนชั้นสามระดับ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ทางการ ราษฎร และทาส

ต้นศตวรรษที่ 15 ราชวงศ์หมิงส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาจัดการเกี่ยวกับระบบที่ดินในบริเวณนี้ และก่อตั้งเจ้าเมืองผู้ดูแลเมืองฉาซาน (茶山 Cháshān) และ หลี่หมา(里麻 Límá) ผู้ดูแลบริเวณที่อยู่อาศัย รวมทั้งสภาพชีวิตของชาวจิงโพคือหัวหน้าเมือง เมืองฉาซานแรกเริ่มเดิมทีอยู่ในการดูแลของกองกำลังทหารจินฉือ(金齿 Jīnchǐ) จากนั้นโอนไปอยู่ในการดูแลของกองกำลังหย่งชาง(永昌 Yǒngchāng) และต่อมาครั้งสุดท้ายโอนไปอยู่ในการปกครองของจังหวัดเถิงชง(腾冲 Téngchōng) ส่วนเมืองหลี่หมาสังกัดมณฑลยูนนานมาตั้งแต่อดีต

ในสมัยราชวงศ์ชิง ชาวจิงโพอยู่ในการปกครองของอำเภอ จังหวัด มณฑลตามการจัดแบ่งเขตการปกครองของราชสำนักชิง จนกระทั่งถึงศตวรรษที่ 16 ชาวจิงโพระลอกใหญ่อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานที่เมืองเต๋อหง และอยู่มาจนปัจจุบัน

ยุคก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ระบบสังคมของชาวจิงโพเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากระบบคอมมูนไปเป็นแบบระบบมีชนชั้น เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากระบบศักดินาของราชสำนักจีนที่ใช้จัดการดูแลชนชาติ ประกอบกับการได้รับอิสระในการปกครองตนเองแบบ “การปกครองชนชาวเขา” หน่วยราชการที่ปกครองชนชาวเขาในแต่ละหน่วยเดิมที่มีระบบสังคมเป็นแบบระบบคอมมูน หัวหน้าหมู่บ้านเป็นตัวแทนที่มีอำนาจสูงสุดในการดูแลและปกครองในส่วนการปกครองของตน การสืบทอดตำแหน่งเป็นอำนาจของหัวหน้าหมู่บ้านที่จะต้องสืบทอดให้กับผู้ที่อาวุโสน้อยกว่าเป็นผู้รับตำแหน่งต่อไป ต่อมาในยุคหลัง ระบบการปกครองชนชาวเขาล่มสลายไป โดยนำการปกครองแบบให้ประชาชนออกเสียงเลือกผู้นำหมู่บ้านเข้ามาแทนที่

ระบบภูมิศาสตร์ของดินที่อยู่ชาวจิงโปจัดอยู่ในเขตร้อน มีความสูง 1,500 – 2,000 เมตรจากระดับน้ำทะเล สภาพภูมิอากาศอบอุ่น ที่ดินอุดมสมบูรณ์ ในอดีตการทำมาหากินของชาวจิงโปเป็นระบบสังคมแบบคอมมูน แต่ด้วยวิธีการเกษตรแบบเก่าที่ใช้วิธีการเผา และไม่มีการบำรุงดิน ทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณและคุณภาพต่ำมาก แต่ในระยะร้อยปีมานี้ความรู้ด้านการเกษตรของชาวจิงโปพัฒนาขึ้น ปริมาณการผลิตสูงขึ้น ในขณะที่ประชากรเพิ่มมากขึ้น เกิดภาวะว่างงาน ไม่มีที่ดินทำกิน เกิดการจ้างแรงงาน การเช่าที่ การจำนองและการซื้อขายที่ดินขึ้น จากจุดนี้ระบบการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินเริ่มก่อตัวขึ้นในสังคมชาวจิงโป นำไปสู่ระบบชนชั้นในที่สุด ประชาชนชาวจิงโปกว่า 80 % เป็นคนจน ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ไม่มีเครื่องมือการเกษตร ไม่มีสัตว์เลี้ยงเพื่อการเกษตรอย่างวัวและควายเป็นของตนเอง ประกอบกับการขาดเดิมของระบบจักรวรรดินิยมที่กดขี่ทารุณ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจิงโปตกอยู่ในสภาวะแร้นแค้นอย่างแสนสาหัส

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ด้วยผลของการดำเนินงานด้านนโยบายชนกลุ่มน้อยของรัฐบาล ในปี 1953 ได้ก่อตั้งเขตปกครองตนเองชาวไตและชาวจิงโปขึ้นที่เมืองเต๋อหง (德宏傣族景颇族自治州 Déhóng Dǎi Zú Jīngpō Zú zìzhìzhōu) ชาวจิงโปมีสิทธิในการเป็นสมาชิกสภาราษฎร และเข้ารับราชการในหน่วยงานต่างๆของรัฐ ร่วมมือกับรัฐบาลในการพัฒนาชุมชน มีการก่อสร้างโรงงานน้อยใหญ่ขึ้นมากมาย เช่น โรงกำเนิดไฟฟ้า ระบบประปา เครื่องสีข้าว เครื่องกลั่นน้ำมันธรรมชาติ เครื่องบดแป้ง มีการก่อตั้งสถานศึกษา สาธารณสุข ชลประทาน ตลอดจนการคมนาคมทั้งในชุมชนชาวจิงโปและเชื่อมต่อกับชุมชนภายนอก ทำให้ความเป็นอยู่และฐานะเศรษฐกิจของชาวจิงโปดีขึ้นเป็นลำดับ

ศิลปวัฒนธรรม

ด้านศิลปวัฒนธรรม จากการดำรงชีวิตด้วยการเกษตรมาตั้งแต่อดีตเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ในด้านวรรณกรรม ชาวจิงโปมีวรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับการสร้างโลก ประวัติศาสตร์ชนเผ่า และนิทานพื้นบ้านมากมาย นอกจากนี้ยังมีวรรณกรรมแบบขับร้องประกอบดนตรีที่ไพเราะน่าฟัง แสดงออกถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัวได้อย่างเด่นชัด เครื่องดนตรีของชาวจิงโปมี กลองไม้ แตรเขาวัว ขลุ่ย ขลุ่ยผิว พิณเป่า และเครื่องดนตรีที่ได้รับอิทธิพลมาจากชนเผ่าอื่น เช่น โหม่ง ฉิ่ง ฉาบ พิณสามสาย เป็นต้น นอกจากนี้การเต้นรำของชาวจิงโปก็แสดงออกถึงชีวิตความเป็นอยู่ได้เป็นอย่างดี เช่น การเต้นระบำที่เกี่ยวกับการทำการเกษตร การบูชาเทพเจ้า การต่อสู้ เป็นต้น การเต้นรำของชาวจิงโปที่น่าสนใจคือการเต้นรำเป็นหมู่จะพบเห็นได้ในงานเทศกาลสำคัญ ชาวจิงโพนับร้อยนับพันจะรวมตัวกันร้องเพลงเต้นรำ

ตามจังหวะและท่วงทำนองพื้นเมืองเสียงดังกึกก้องไปทั่วห้วงหุบเขา งานด้านหัตถกรรมของชาวจิงโพงดงามโดดเด่น ชาวจิงโพงมีฝีมือในการวาดภาพ การแกะสลักไม้ แกะสลักไม้ไผ่ ตลอดจนงานปักผ้าและเครื่องประดับเงินก็เป็นงานฝีมือที่ชาวจิงโพงเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ

ชีวิตความเป็นอยู่

อาหารการกินของชาวจิงโพง อาหารหลักของชาวจิงโพงคือข้าว และมีส่วนน้อยบางกลุ่มที่บริโภคข้าวโพดเป็นอาหารหลัก ในสมัยโบราณใช้ใบตองห่อข้าว กินข้าวด้วยมือ ดื่มน้ำแร่ตามธรรมชาติ และรู้จักการทำเหล้า ชาวจิงโพงมีพิธีหม่าหมู่เพื่อบูชาเทพเจ้า เนื้อหมูจะแบ่งให้คนในชุมชนเท่าๆกัน นอกจากนี้ชาวจิงโพงยังชอบเคี้ยวหมาก เมื่อมีแขกมาเยือนหรือพบปะกัน การต้อนรับด้วยหมาก ถือเป็นการให้เกียรติและเคารพผู้มาเยือนอย่างมาก

บ้านเรือนของชาวจิงโพงสร้างด้วยไม้ไผ่และไม้เนื้อแข็งสร้างเป็นรูปทรงจั่ว และมีบางกลุ่มสร้างบ้านด้วยอิฐและกระเบื้อง ตัวบ้านสร้างเป็นสองชั้น ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย ชั้นล่างเป็นคอกเลี้ยงสัตว์ ภายในบ้านกันเป็นสองส่วน ส่วนแรกไว้ต้อนรับผู้มาเยือน ชั้นที่สองเป็นที่อาศัยของเจ้าของบ้านห้ามผู้อื่นเข้า บ้านที่สร้างมาแล้วประมาณ 7 – 8 ปีจะรื้อสร้างใหม่ การสร้างบ้านผู้คนในหมู่บ้านจะร่วมลงแรงกันสร้างบ้าน และมีพิธีขึ้นบ้านใหม่อย่างเอิกเกริก

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ด้านขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ชาวจิงโพงแต่งงานมีสามีภรรยาคนเดียว แต่ในชนบทห่างไกล บางท้องถิ่นผู้ชายยังสามารถมีภรรยาหลายคนได้ ในแต่ละครอบครัวมีพ่อเป็นหัวหน้าครอบครัว หากแต่งงานแล้วไม่มีลูกชายสามารถแต่งงานครั้งที่สองได้ แต่ภรรยาคนที่สองไม่เปลี่ยนนามสกุลตามสามี หากยังไม่มีลูกชายเสียที่สามารถรับเลี้ยงลูกชายเป็นบุตรบุญธรรมได้ บุตรบุญธรรมมีสิทธิในมรดกและมีภาระการเลี้ยงดูพ่อแม่เหมือนลูกโดยสายเลือดทุกประการ หากมีลูกสองคน ลูกคนเล็กมีสิทธิเหนือกว่าลูกคนโต แต่ลูกผู้หญิงถูกจำกัดสถานภาพทั้งภายในครอบครัวและสังคม สังคมชาวจิงโพงมีวัฒนธรรมการแต่งงานในเครือญาติ คือ ลูกชายของพี่สาวน้องสาวพ่อจะต้องแต่งงานกับลูกสาวของพี่ชายน้องชายแม่ แต่ลูกชายของพี่ชายน้องชายแม่ไม่สามารถแต่งงานกับลูกสาวของพี่สาวน้องสาวพ่อได้ เมื่อภรรยาเสียชีวิตฝ่ายชายจะแต่งงานกับพี่สาวหรือน้องสาวของภรรยา นอกจากนี้การแต่งงานยังมีข้อกำหนดเกี่ยวกับระดับชั้นทางสังคมด้วย เช่น ชนชั้นข้าราชการจะต้องแต่งงานกับข้าราชการ ราษฎรก็ต้องแต่งงานกับชนชั้นราษฎร การเลือกคู่ครองหนุ่มสาวมีอิสระเลือกคู่ด้วยตนเอง แต่การจัดการแต่งงานพ่อแม่จะเป็นผู้จัดการให้

แต่โบราณมาชาวจิงโพนีมีกฎหมายประจำเผ่า แต่บทลงโทษสูงสุดไม่มีการประหารชีวิต ผู้กระทำความผิดฆ่าคนตายต้องชดเชยค่าชีวิตให้กับญาติผู้ตาย การชดเชยในการกระทำผิดต่อ ทรัพย์สิน จะต้องชดเชยเป็นสองเท่า หรือถึงสิบเท่าของมูลค่าเดิม คดีที่สืบสาวเอาเรื่อง หรือหาคน ผิดไม่ได้ จะใช้วิธีทางความเชื่อโดยการบนบานเทพเจ้า การสาปแช่ง หรือการสาบาน กฎหมาย ประจำเผ่าสูญสลายไปจากการเข้ามาปกครองของระบบชนชาวเขา ซึ่งหัวหน้าเผ่ามีอำนาจสูงสุดใน การปกครอง

พิธีศพของชาวจิงโพนี กระทำโดยการฝัง แต่ศพที่ถูกฆ่าจะประกอบพิธีศพโดยการเผา เด็ก และคนพิการประกอบพิธีศพโดยการทิ้งไว้ในหุบเขาห่างไกลให้แห้งไปเองตามธรรมชาติ

การแต่งกายของชาวจิงโพนี ชายโพนีใส่กระดี่ด้วยผ้าสีขาวหรือดำ สวมเสื้อและกางเกงสีขาว หรือดำ เมื่อออกนอกบ้านจะคล้องดาบและสะพายย่าม ส่วนหญิงสวมเสื้อลำตัวสั้นสีขาวหรือดำ สวมกระโปรงสีแดงปักลายด้วยขนแกะ คาดเข็มขัดและสวมรองเท้าที่ทำด้วยขนสัตว์ นิยมสวม เครื่องประดับจำพวกแหวน กำไล สร้อยคอ ต่างหูที่ทำจากเงิน

ชาวจิงโพนีนับถือวิญญาณของทุกสรรพสิ่ง มีความเชื่อและข้อห้ามมากมาย หมอผีนอกจาก จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างคนกับวิญญาณแล้ว ยังสามารถรักษาคนป่วยได้ด้วย นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่จัดบันทึกหรือจดจำเรื่องราว ตำนาน นิทานและประวัติศาสตร์ของชนเผ่า พิธีบูชาแต่ ละครั้งล้วนเกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น พิธีกินข้าวใหม่ พิธีบูชากองข้าว พิธีเรียกขวัญข้าว แต่ละ ครั้งจะต้องฆ่าวัวเพื่อบูชา เทศกาลที่ยิ่งใหญ่คือเทศกาลชื่อ มู่หน่าว (目脑节 Mùndǎo jié) จัด ขึ้นปีละครั้ง เป็นพิธีบูชาผีและวิญญาณที่ชาวจิงโพนีนับถือ ปัจจุบันมีชาวจิงโพนีบางส่วนนับถือ ศาสนาคริสต์

26. 拉祜族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าลาหู่ Lahu ethnic minority group

รูป 34

รูป 35

ถิ่นที่อยู่

ชาวเผ่าลาหู่อาศัยอยู่บริเวณภูเขาด้านตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลยูนนาน เรียกตัวเองว่า “ลาหู่” แต่บุคคลภายนอกเรียกชนเผ่านี้ต่างกันไปตามหลายชื่อ เช่น หลัวเฮย(倮黑 Luǒhēi) เกอซัว(哥搓 Gēcuō) หมิ่นยั้น(緬 Miǎn) มู่เส่อ(目舍 Mùshě) ชูซ่ง(苦聰 Kǔcōng) เป็นต้น อาศัยอยู่แถบลุ่มน้ำหาลานซาง(澜沧 Lánkāng) บริเวณเมืองซือเหมา(思茅 Sīmáo) และหลินซาง(临沧 Línkāng) ในบริเวณที่เป็นรอยต่อของเมืองต่างๆ ได้แก่ เขตปกครองตนเองสิบสองปันนา เขตปกครองตนเองเผ่าฮานี(哈尼族 Hānī Zú) เผ่าอี(彝族 Yí Zú) และที่เมืองยวี่ซี(玉溪 Yùxī) ก็มีชนเผ่าลาหู่อาศัยอยู่ แต่ชาวลาหู่ประมาณ 80% รวมตัวกันอาศัยอยู่ที่ตะวันตกของแม่น้ำหาลานซาง จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าลาหู่มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 453,705 คน

ภาษา

ชาวลาหู่พูดภาษาลาหู่ จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาทิเบต-พม่า แขนงภาษาอี ชาวลาหู่อาศัยอยู่ร่วมกับชาวฮั่นและชาวไตมาเป็นเวลาช้านาน ส่วนมากสามารถพูดภาษาไตและ

ภาษาอันได้ ในอดีตชาวลานู่เคยใช้อักษรที่ประดิษฐ์ขึ้นจากภาษาลาตินโดยหมอสอนศาสนาชาวตะวันตก กระทั่งปี ค.ศ. 1957 ได้พัฒนาขึ้นใช้อย่างเป็นทางการ

ประวัติศาสตร์

ชาวลานู่สืบเชื้อสายมาจากชนชาติเซียง (羌人 Qiāng rén) ซึ่งเป็นชนเผ่าโบราณที่ดำรงชีวิตอยู่ในบริเวณกานชู่และที่ราบสูงทิเบตมาแต่ครั้งบรรพกาล หลักฐานทางประวัติศาสตร์ระบุว่าในอดีตเคยมีชาวเซียงกลุ่มหนึ่งอพยพลงได้เข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณที่เป็นมณฑลยูนนานในปัจจุบัน โดยตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บริเวณตอนใต้ของฝั่งแม่น้ำจินซา (金沙江 Jīnshā jiāng) ในสมัยจีน และสันดำรงชีวิตอยู่ในบริเวณที่พูดภาษาแขนงภาษาอี (彝语支 Yí yǔzhī) จึงถูกเรียกว่า ชาวอีคุนหมิง (昆明夷 Kūnmíng Yí) ชนชาวอีนี้ถือว่าเป็นบรรพบุรุษชาวลานู่รุ่นแรกที่ดำรงชีวิตในบริเวณยูนนาน นับตั้งแต่สมัยถึงเป็นต้นมา ชาวลานู่ที่ตั้งถิ่นฐานริมฝั่งแม่น้ำจินซาได้อพยพเป็นสองสาย สายหนึ่งไปทางตะวันออกเฉียงใต้ และอีกสายหนึ่งไปทางตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่มที่อพยพไปทางตะวันออกเฉียงใต้เดินทางผ่านด้านตะวันตกของเขายายเหลา (哀牢山 Āiláoshān) และตะวันออกของเขากู่เลียง (无量山 Wúliàng shān) โดยได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณทิศตะวันออกของแม่น้ำหลานซาง (澜沧江 Lánkāng jiāng) กลุ่มนี้เรียกว่า “ลานู่ซี” (拉祜西 Lāhù xī มีความหมายว่า ลานู่ตะวันตก) ส่วนกลุ่มที่อพยพไปทางตะวันตกเฉียงใต้เดินทางผ่านเขาเว่ยซาน (巍山 Wēi shān) ข้ามแม่น้ำหลานซางไปอีกฝั่งหนึ่ง ซึ่งคือเมืองหลินซาง (临沧 Lín cāng) ในปัจจุบัน โดยตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณตะวันตกของแม่น้ำหลานซางแห่งนั้นมาจนปัจจุบัน ชาวลานู่กลุ่มนี้มีชื่อว่า ลาฮู่่น่า (拉祜纳 Lāhù nà) ชาวอีที่มีความผูกพันทางเชื้อชาติที่ใกล้ชิดกับชาวลานู่เรียกชาวลานู่ชื่อว่า ต้าหลัวเฮย (大倮黑 Dà Luǒhēi “หลัวเฮยใหญ่”) และเรียกชาวลานู่ชื่อว่า เลี้ยวหลัวเฮย (小倮黑 Xiǎo Luǒhēi “หลัวเฮยเล็ก”) เรียกหมู่บ้านลานู่ว่า “หลัวเฮยเจีย” (倮黑加 Luǒhēi jiā) จนถึงสมัยหยวนและสมัยหมิง ถูกปกครองโดยชนเผ่าไตจนปลายสมัยราชวงศ์ชิง มีการแบ่งเขตการปกครองเป็นตำบลและอำเภอขึ้นในบริเวณที่อยู่อาศัยของชาวลานู่

ในช่วงก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ระบบเศรษฐกิจสังคมของชาวลานู่ไม่มีความแน่นอน นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 ถึงศตวรรษที่ 20 ระบบเศรษฐกิจสังคมในบริเวณเมืองหลินซาง (临沧 Lín cāng) ซื่อเหมา (思茅 Sīmáo) หยวนเจียง (元江 Yuánjiāng) และโมเจียง (墨江 Mò jiāng) ยังคงเป็นแบบสังคมศักดินามีการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน รวมไปถึงบริเวณตะวันออกเฉียงเหนือของเมืองหลานซาง (澜沧东北部 Lánkāng dōngběibù) ซวงเจียง (双江 Shuāngjiāng) จิงตง (景东 Jǐngdōng) เจิ่นหยวน (镇源 Zhènyuán) จิงกู่ (景谷 Jǐngǔ)

ก็มีระบบเศรษฐกิจสังคมอย่างเดียวกัน ปริมาณการผลิตตกต่ำและล่าช้ามาก การรวบรวมที่ดี มีความกระจัดกระจายมาก เกิดการกดขี่แรงงาน และเอาเปรียบจากชนชั้นศักดินา ชาวลานู๋ที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวมีจำนวนกว่าครึ่งของจำนวนประชากรชนเผ่าทั้งหมด เครื่องมือ การเกษตรคล้ายคลึงกับของชาวจีน แต่วิธีการทำการเกษตรล่าช้า จึงได้ผลผลิตไม่สูงมากนัก งานด้านหัตถกรรมได้แก่ งานตีเหล็ก ทอผ้า ปักผ้า จักสาน ส่วนใหญ่ผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือน เท่านั้น ชาวลานู๋ที่อยู่ในการปกครองแบบระบบศักดินาของชนเผ่าไตมีชีวิตลำบากยากเข็ญมาก ชาวลานู๋ที่เมืองเกิงหม่า (耿马 Gěngmǎ) เป็นทาสของคนเผ่าไต ชาวลานู๋ที่อาศัยอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองหลานซาง (澜沧 Lánkāng) เมืองเหลียน (孟连 Mènglián) และสิบสองปันนา เป็นชาวนาที่อยู่ในการครอบครองของชาวไต มีหน้าที่ต้องส่งส่วยให้ชาวไต ชนชั้นคนรวยกับคนจน ภายในชุมชนชาวลานู๋เองก็มีความสัมพันธ์กันแบบนายกับทาสเช่นเดียวกัน แต่ก็มีชุมชนลานู๋ บางกลุ่มที่มีระบบสังคมแบบคอมมูน ที่ประกอบด้วยครอบครัวขนาดใหญ่ผลผลิตที่ได้เข้าสู่ ส่วนกลาง ชนชาวลานู๋ในบริเวณดังกล่าวนี้มีสภาพชีวิตแร้นแค้นมาก ปริมาณการผลิตก็ได้น้อย เครื่องมือที่ทำจากเหล็กก็มีราคาแพงเหลือกำลังที่ชาวลานู๋จะซื้อหาได้ การทำมาหากินจึงหยุดอยู่ เพียงการใช้มีดพรวิน จอบเสียมหรือเครื่องมือที่เคยใช้มาแต่ก่อน ในขณะที่ชุมชนรอบข้างพัฒนาไป มาก ผลผลิตที่ได้จึงไม่มีทางแข่งขันกับชุมชนอื่นๆ ได้เลย ชาวลานู๋จึงประกอบอาชีพเสริมอย่างอื่น เช่น การล่าสัตว์ป่า ปลูกผัก เลี้ยงผึ้ง ซึ่งสามารถทำรายได้เสริมให้กับชาวลานู๋พอประทังชีวิตได้ ในขณะที่เศรษฐกิจของชุมชนลานู๋ที่ตำบลจินผิงถดถอยอย่างรุนแรง ชาวบ้านลานู๋ในบริเวณนี้ยัง ใช้วิธีการทำการเกษตรแบบโบราณและทำไร่เลื่อนลอยอยู่ ที่พักอาศัยยังคงเป็นเพิงเล็กๆ ยังไม่ รู้จักการทอผ้า ยังใช้ใบไม้หรือหนังสัตว์ปกคลุมร่างกาย ในศตวรรษที่ 19 ยังใช้ภาษาไต้ในการ แลกเปลี่ยนสินค้ากับชนภายนอกอยู่

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวลานู๋ได้รับชีวิตใหม่ มีการก่อตั้งเขตปกครองตนเองชาวลานู๋หลายแห่ง ได้แก่

ปี 1953 รัฐบาลก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชาวลานู๋ขึ้นที่เมืองหลานซาง (澜沧拉祜族自治县 Lánkāng Lāhù Zú zìzhìxiàn)

ในปี 1954 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชาวไตชาวว่าชาวลานู๋ขึ้นที่อำเภอเมืองเหลียน (孟连傣族拉祜族佤族自治县 Mènglián Dǎi Zú Lāhù Zú Wǎ Zú zìzhì xiàn)

นับแต่นั้นมา ชาวลานู๋ก็มีชีวิตและสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันกับชนกลุ่มอื่น และที่สำคัญมี สิทธิในการปกครองตนเอง ในปี 1952 – 1956 รัฐบาลมีนโยบายปฏิรูปที่ดินทำกินในชุมชนชาว ลานู๋ด้วยนโยบายการเพิ่มปริมาณการผลิต การบุกเบิกที่ดินทำกินใหม่ การสนับสนุนช่วยเหลือ

ด้านต่างๆ และความร่วมมืออันดีของชาวลานู๋ รัฐบาลดำเนินนโยบายการปกครองแบบสังคมนิยมได้สำเร็จในปี 1958

จากการก่อสร้างสร้างเมืองเป็นเวลากว่า 40 ปี กิจกรรมด้านต่างๆ ในชุมชนลานู๋มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นมาก การเกษตรเปลี่ยนพลิกฟื้นคืนชีวิตขึ้นมา ชาวลานู๋ในหลายพื้นที่เริ่มปลูกข้าวทั้งนาปีและนาปรัง ปริมาณการผลิตในแต่ละปีเพิ่มมากขึ้นเป็นเท่าตัว สร้างโรงงานน้อยใหญ่ขึ้นมากมาย เช่น โรงงานตีเหล็ก เครื่องจักรกล ผลิตน้ำตาล ทอผ้า ผลิตกระดาษ ปูนซีเมนต์ และก๊าซธรรมชาติ โรงงานผลิตแร่ตะกั่วของเมืองหลานซาง(澜沧 Lāncāng) เป็นโรงงานขนาดใหญ่ที่สร้างขึ้นในชุมชนลานู๋ และถือเป็นโรงงานสำคัญของมณฑลยูนนาน นอกจากนี้ยังมีการก่อสร้างโรงกำเนิดไฟฟ้า โดยเฉพาะในเมืองหลานซางมีโรงกำเนิดไฟฟ้า น้อยใหญ่รวมกันกว่า 70 แห่ง เดิมทีการคมนาคมในชุมชนชาวลานู๋มีเพียงถนนดิน แต่ปัจจุบันมีการก่อสร้างระบบคมนาคมขนาดใหญ่เชื่อมต่อกันทั้งในชุมชนและกับภายนอก ตลาดการเกษตรและธุรกิจการเกษตรต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย มีการพัฒนาระบบการศึกษาให้ลูกหลานชาวลานู๋ได้มีความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง สามารถใช้ความรู้ประกอบอาชีพที่ดีได้ นอกจากนี้ในอดีตที่ผ่านมาชาวลานู๋จำนวนมากต้องเสียชีวิตด้วยโรคห่าระบาดอย่างหนัก แต่หลังจากการสาธารณสุขพัฒนาขึ้น ชาวลานู๋มีสุขภาพดีขึ้นถ้วนหน้า นำความกินดีอยู่ดี และมีสุขให้มาสู่ชุมชนชาวลานู๋ตลอดมา

ศิลปวัฒนธรรม

ด้านศิลปวัฒนธรรม ชาวลานู๋รักการร้องรำทำเพลง เดินระบำรำฟ้อน บทเพลงและการเต้นรำของชาวลานู๋เป็นสิ่งที่สะท้อนภาพชีวิตและบรรยากาศของความเป็นชนเผ่าได้อย่างโดดเด่น และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพลงของชาวลานู๋มีแบ่งเป็นหลักๆ 5 ประเภท คือ เพลงสรรเสริญ เพลงบรรยาย เพลงร้องเล่น เพลงรัก และเพลงรำพัน รูปแบบของบทเพลงและทำนองเพลงรวมทั้งการเต้นรำมีความหลากหลายมาก เครื่องดนตรีที่ชาวลานู๋ใช้ประกอบการร้องรำทำเพลงได้แก่ ขลุ่ยน้ำเต้า พิณเป่า พิณสามสาย ห้องโหม่ง ขลุ่ยผิวและปี่ ระบำขลุ่ยน้ำเต้าเป็นระบำประจำเผ่าชาวลานู๋ การรำรำส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตร เช่น ระบำตีข้าว ระบำเกี่ยวข้าว ระบำดำข้าว ระบำเก็บข้าว ระบำนกกุง เป็นต้น ด้วยความใกล้ชิดติดกันกับชาวไต การรำรำของชาวลานู๋ได้รับอิทธิพลจากชาวไตอย่างมาก ที่เห็นได้ชัดคือการจับมือ ชาวลานู๋รับวิธีการรำแบบจับมือของชาวไตมาประยุกต์ประสมประสานกับการรำรำของตนเอง เกิดเป็นความงามที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

ด้านวรรณคดี โดยมากเป็นวรรณกรรมแบบมุขปาฐะที่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น มีรูปแบบหลากหลาย เนื้อหามีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวัน การใช้แรงงาน การสรรเสริญ การ

ต่อต้านการถูกกดขี่ข่มเหง เหล่านี้ถูกถ่ายทอดและสะท้อนอยู่ในวรรณกรรมของชาวลานูที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป วรรณกรรมที่ทรงคุณค่าด้านประวัติศาสตร์ของชาวลานูคือ เรื่อง หมูปามีปา 《牡扒密扒》 Mǔbā Mìbā เป็นวรรณกรรมคำกลอนที่นักวิจัยใช้เป็นเอกสารอ้างอิงในการศึกษาด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี อาชีพ และการแต่งงานของชาวลานูฉบับสำคัญ นอกจากนี้ยังมีบทกลอนประเภทหนึ่ง เรียกว่า “ถั่วผู้เคอ” (陀普科 Tuópǔkē) ซึ่งเป็นบทกลอนของชาวลานูที่แฝงปริศนาคำทายอยู่ในบทกลอน มีลักษณะคล้ายกับกลอนฉะหมี่ของไทย เป็นกลอนที่ได้รับความนิยมชมชอบของชาวลานูอย่างมาก

ชีวิตความเป็นอยู่

อาหารการกิน ชาวลานูบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก ยังมีข้าวโพด มัน เผือกและถั่วต่างๆ นอกจากนี้ก็เป็นอาหารจำพวกผักที่ได้จากธรรมชาติและปลูกขึ้นรับประทานในครอบครัว เช่น หัวผักกาด มันฝรั่งและแตงต่างๆ ชาวลานูชอบอาหารรสเผ็ด ในยามว่างจากการงานชาวลานูทั้งชายหญิงชอบสูบบุหรี่ รู้จักการหมักข้าวทำเหล้า ชาวลานูจิตใจดี ต้อนรับแขกผู้มาเยือนด้วยความเป็นมิตร เมื่อถึงเทศกาลสำคัญชาวลานูจะเชิญชวนชนเผ่าที่อยู่ใกล้เคียงกัน เช่น ชาวไต ชาวฮานี ชาวปลั่งมาร่วมรับประทานอาหารเฉลิมฉลองในเทศกาลของตน ในเทศกาลแต่ละครั้งชาวลานูแต่ละครัวเรือนจะนำเนื้อสดมารวมกันทำอาหาร มียาเนื้อสดคลุกกับเกลือและพริก เป็นอาหารโปรดของชาวลานู ถือเป็นอาหารพิเศษที่ใช้ต้อนรับแขกและแสดงถึงความเคารพต่อแขกผู้มาเยือนอีกด้วย

บ้านเรือนของชาวลานูสร้างด้วยไม้ไผ่และไม้เนื้อแข็ง สร้างเป็นบ้านเรือนหลังเล็กเหมาะสำหรับการอาศัยอยู่หนึ่งครอบครัว และยังมีบ้านที่สร้างด้วยไม้เป็นตึกหลังใหญ่ จะใช้เสาไม้ประมาณ 12 – 21 ต้นเป็นเสาหลัก และแบ่งห้องภายในบ้านเป็นที่พักอาศัยและครัว ชาวลานูได้รับอิทธิพลการปลูกสร้างบ้านเรือนจากชาวไตและชาวฮั่น ปัจจุบันมักสร้างบ้านด้วยอิฐ ใช้อิฐและปูนเป็นฝาบ้าน แต่ยังคงรักษารูปแบบหลังคาดั้งเดิมคือมุงหลังคาด้วยหญ้า

การแต่งกายของชาวลานูมีลักษณะความเป็นชนเผ่าที่โดดเด่นเฉพาะตัว ชายพันผ้าโพกหัวสีดำ สวมเสื้อผ่าอกไม่มีปก สวมกางเกงขากว้างและยาวถึงตาตุ่ม หญิงชาวลานูนำใช้ผ้าคลุมผมเป็นแนวยาว แล้วปล่อยชายผ้าไว้ด้านหลังคลุมยาวถึงเอว สวมเสื้อชุดคลุมยาว เสื้อผ้าปักลายสีสันฉูดฉาด ทั้งลายภาพและลายเส้น ประดับประดาเสื้อผ้าด้วยกระดุมหรือหมุดเงิน แต่การแต่งกายของหญิงชาวลานูที่แตกต่างกับลานูน่า คือ สวมเสื้อคลุมสั้น และสวมกระโปรงสั้น ส่วนชาวลานูที่อาศัยใกล้ชิดกับชาวไตและชาวฮั่น ได้รับอิทธิพลการแต่งกายจากทั้งสองชนชาติ จึงแต่งกายเหมือนกับทั้งสองชนเผ่า

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ประเพณีการแต่งงานของชาวลานูเป็นแบบมีสามีภรรยาเดียว และไม่นิยมแต่งงานกับชนเผ่าอื่น ชายหญิงมีอิสระในการเลือกคู่ครอง พ่อแม่ไม่บังคับเกี่ยวกับการแต่งงานของลูก ชาวลานูซึ่งยังคงรักษาขนบธรรมเนียมการนับญาติสายตระกูลเป็นสองฝ่ายเรียกว่า “เอ้อเจ้อเอ้อซ่า” (俄折俄卡 Ézhé Ékǎ) คือ สายตระกูลเพศชายสายตรงนับเป็น 1 เอ้อเจ้อเอ้อซ่า สายตระกูลเพศหญิงสายตรงนับเป็น 1 เอ้อเจ้อเอ้อซ่า ลูกชายหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันในการรับมรดก ทั้งสองสายตระกูลจะมีการแต่งงานกันระหว่างลุง-ป้าของทั้งสองฝ่าย การแต่งงานฝ่ายหญิงจะเป็นฝ่ายบอกรักเพศชาย ฝ่ายหญิงจะเป็นฝ่ายแต่งฝ่ายชายเข้าบ้าน พิธีแต่งงานจัดขึ้นที่บ้านฝ่ายหญิง เมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายชายจะอาศัยอยู่ที่บ้านฝ่ายหญิง หรือต้องอาศัยอยู่บ้านฝ่ายหญิงไม่น้อยกว่า 3 ปี จึงจะย้ายไปอยู่บ้านพ่อแม่ฝ่ายชาย ชาวลานูนำสืบสายตระกูลสายตรงฝ่ายพ่อ และห้ามการแต่งงานในสายตระกูล 5 รุ่น การแต่งงานฝ่ายชายเป็นฝ่ายบอกรัก จัดพิธีแต่งงานที่บ้านฝ่ายชาย หลังแต่งงานฝ่ายชายอยู่ที่บ้านภรรยา 3 วัน หรือ 3 ปี

กลางศตวรรษที่ 20 ชาวลานูนับถือศาสนาดั้งเดิม บูชาเทพเจ้าตามธรรมชาติ ชาวลานูเชื่อว่าทุกสรรพสิ่งมีวิญญาณ สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติล้วนมีเทพสิงสถิตย์อยู่ ดังนั้นชาวลานูจึงมีเทพที่เคารพบูชามากมาย เช่น สุริยเทพ จันทรเทพ เทพแห่งดวงดาว เทพพิรุณ เทพวายุ เทพธรณินทร์ เทพฟ้าร้อง เทพฟ้าผ่า เป็นต้น ต้นสมัยราชวงศ์ชิงศาสนาพุทธนิกายหินยานเผยแผ่เข้าสู่ประเทศจีน ชาวลานูหันมานับถือศาสนาพุทธ ส่วนชาวลานูบางส่วนที่เมืองหลานซาง(澜沧 Lāncāng) และหลินซาง(临沧 Línkāng) นับถือศาสนาคริสต์

เทศกาลสำคัญของชาวลานูได้รับอิทธิพลจากชาวฮั่นมีเทศกาลตรุษจีน เทศกาลไหว้ขนมบัวจ่าง และมีเทศกาลพื้นเมืองของตนเช่น เทศกาลคบเพลิง และเทศกาลกินอาหารใหม่ในแต่ละเทศกาลสำคัญโดยเฉพาะตรุษจีนและเทศกาลคบเพลิง ชาวลานูสวมเสื้อผ้าชุดใหม่ เยี่ยมเยียนอวยพรปีใหม่กันและกัน ตกกลางคืน จุดคบเพลิงไฟสว่างไสวไปทั่วหมู่บ้าน รวมกลุ่มกันร้องเล่นเต้นรำกันอย่างสนุกสนานครึกครื้นกันถ้วนหน้า

28. 傈僳族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าลีซู

Lisu ethnic minority group

รูป 36

รูป 37

ถิ่นที่อยู่

ชาวเผ่าลีซูเป็นชนกลุ่มน้อยที่เก่าแก่มากที่สุดกลุ่มหนึ่งของจีน อาศัยอยู่บริเวณเขตปกครองตนเองนุ่เจียงเผ่าลีซู ของมณฑลยูนนาน(云南怒江傈僳族自治州 Yúnnán Nùjiāng Lìsù zìzhìzhōu) และยังมีกระจัดกระจายอยู่ในตำบลและอำเภอต่างๆของมณฑลยูนนาน เช่น ลี่เจียง(丽江 Lìjiāng) ตี้ชิง(迪庆 Dìqìng) ด้าหลี่(大理 Dàlǐ) ป่าวซาน(保山 Bǎoshān) เต๋อหง(德宏 Déhóng) ชู่ซยง(楚雄 Chǔxióng) หลินซาง(临沧 Línkāng) เป็นต้น ในมณฑลเสฉวน(四川 Sìchuān) ก็มีชาวลีซูอาศัยอยู่ประปราย เช่น เมืองเหยียนหยวน(盐源 Yányuán) เหยียนเปียน (盐边 Yánbiān) มู่หลี่(木里 Mùlǐ) เต๋อซาง(德昌 Déchāng) เป็นต้น จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าลีซูมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 634,912 คน

ภาษา

ชาวเผ่าลีซู พูดภาษาลีซู จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาทิเบต-พม่า แขนงภาษาอี่

ประวัติศาสตร์

ภาษาจีนใช้อักษรจีนเขียนชื่อชาวลีซูว่า “ลีซู” (傈僳 Lìsù) ปรากฏในเอกสารครั้งแรกสุดคือในงานเขียนของบัณฑิตในสมัยถังชื่อ ฝานชาว (樊绰 Fán Chāo) ในบันทึกหมานซู 《蛮

书》Mán shū โดยเรียกชื่อว่า ลี่ซู่ (栗粟 Lìsù) เพื่อกันว่าเป็นชนกลุ่มย่อยกลุ่มหนึ่งของชาว อุหมาน (乌蛮 Wūmán) มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางสายเลือดกับชนเผ่าอี้ (彝族 Yí Zú) และ เผ่า纳西 (纳西族 Nàxī Zú) จากบันทึกทางประวัติศาสตร์และตำนานประจำเผ่าระบุว่า ใน ศตวรรษที่ 8 บรรพบุรุษของชาวลี่ซู่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณสองฝั่งแม่น้ำจินซา (金沙江 Jīnshā jiāng) เคยตกอยู่ในการปกครองของสองชนเผ่าที่มีอำนาจรุ่งเรืองในสมัยนั้นคือ อู่เต๋ง (勿邓 Wú dèng) และเหลียงหลิน (两林 Liǎnglín) ต่อมาหลังจากศตวรรษที่ 12 เมืองทั้งสองนี้เป็นเมือง ในการปกครองของราชวงศ์หยวนและหมิง ชาวลี่ซู่จึงตกอยู่ในการปกครองของราชสำนักทั้งสอง ด้วย กลางศตวรรษที่ 16 ภัยจากภาวะสงครามและการกดขี่ทารุณจากระบบนายทุน ชาวลี่ซู่จึง ได้อพยพหลบหนีลงใต้ทางใต้ข้ามแม่น้ำหลานซาง (澜沧江 Lánkāng jiāng) ข้ามเขาหิมะปี้ หลัว (碧罗雪山 Bìluó xuěshān) เข้าสู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำนู่ (怒江 Nù jiāng) จากนั้น ชาวลี่ซู่ได้อพยพเป็นสองสายไปทางทิศตะวันตกและตะวันออก เข้าสู่บริเวณเมืองเต๋อหง (德宏 Dé hóng) หลินซาง (临沧 Línkāng) และเกิงหม่า (耿马 Gěngmǎ) อีกกลุ่มหนึ่งอพยพลดเลาะไป ตามฝั่งแม่น้ำจินซาจนตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เมืองลู่เซวี่ยน (禄劝 Lùquàn) และต้าเหยา (大姚 Dà yáo) มาจนปัจจุบัน

ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ระบบเศรษฐกิจสังคมของชาวลี่ซู่ไม่สู้จะราบรื่นนัก สังคมของชาวลี่ซู่ในบริเวณมณฑลยูนนาน ได้แก่ เมืองลี่เจียง (丽江 Lìjiāng) เวยซี (维西 Wéixī) หย่งเซิง (永胜 Yǒngshèng) หยวินหลง (云龙 Yúnlóng) หลานผิง (兰坪 Lánpíng) ป่าวซาน (保山 Bǎoshān) รวมไปถึงมณฑลเสฉวนเริ่มเข้าสู่ระบบสังคมศักดินา มีการถือครอง กรรมสิทธิ์ที่ดิน ชาวลี่ซู่ที่อยู่รอบบริเวณภูเขาประกอบอาชีพทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์แบบ ดั้งเดิม บางพื้นที่ยังดำรงชีวิตอยู่ด้วยการล่าสัตว์และเก็บของป่า ผลผลิตที่ได้มีปริมาณน้อย การ รวมตัวกันและการแบ่งหน้าที่ทางสังคมยังไม่ชัดเจน การซื้อขายสินค้ายังคงเป็นการแลกเปลี่ยน สินค้ากันอยู่ ที่เด่นชัดคือ ระบบเศรษฐกิจของชาวลี่ซู่ในบริเวณเมืองปี้เจียง (碧江 Bì jiāng) ฟู่กิง (福贡 Fúgòng) ยังเพิ่งเริ่มเข้าสู่ยุคเริ่มต้นของการซื้อขายสินค้าโดยการแลกเปลี่ยนสินค้ากัน ในขณะที่ระบบสังคมแบบการเจ้ากรรมสิทธิ์ที่ดินของชาวลี่ซู่ในเขตลุ่มน้ำนู่ (怒江 Nù jiāng) เริ่มก่อตัวเป็นรูปเป็นร่างขึ้นแล้ว ชุมชนเริ่มมีความแตกต่างของระดับชนชั้นแล้ว แต่ระบบสังคม โบราณแบบทาสในเรือนเบี้ยยังคงหลงเหลืออยู่ เจ้าของทาสมีกรรมสิทธิ์ที่ดินและในตัวของทาส เป็นของตนเอง เป็นผู้ทำหน้าที่จัดการดูแลที่ดินและชีวิตความเป็นอยู่ของทาส ระบบนี้ภาษาลี่ซู่เรียกว่า “ฮาหมี่เป่ยหลายเหอ” (哈米贝来合 Hā mǐ bèi lái hé)

ศตวรรษที่ 16 – 20 ระบบทาสในเรือนเบี้ยในบริเวณนู่เจียงยังคงหลงเหลืออยู่ ทาสเป็น สมาชิกในครอบครัวคนหนึ่งที่เจ้าของบ้านเป็นผู้ดูแลเลี้ยงดู แต่ทาสถือเป็นสมบัติของเจ้าของที่มี

สิทธิในการใช้แรงงานและซื้อขาย ทาสไม่มีสถานภาพใดๆในสังคม แต่ทาสสามารถไถ่ถอนตัวเองเป็นไทได้ จนกระทั่งปี 1949 ระบบทาสในสังคมชาวลีซูค่อยๆ สูญสลายและหมดสิ้นไป

ศตวรรษที่ 20 สังคมชาวลีซูยังคงรักษาระบบสายตระกูลเป็นระบบพื้นฐานของสังคมอยู่ คนที่อยู่ในสายตระกูลเดียวกันสืบเชื้อสายสู่รุ่นต่อไปด้วยคำเรียกประจำตระกูลที่ได้มาจาก “โทเทม” (图腾 túténg) ประจำตระกูล ซึ่งเป็นลักษณะเหมือนกับการใช้ “แซ่” ประจำตระกูลนั่นเอง ชื่อเรียกประจำตระกูลของชาวลีซูเรียกว่า “ซูเอ้อ” (初俄 Chū'é) มี เสือ (虎 Hǔ) หมี (熊 Xióng) ลิง (猴 Hóu) งู (蛇 Shé) แกะ (羊 Yáng) ไก่ (鸟 Jī) นก (鸡 Niǎo) ปลา (鱼 Yú) หนู (鼠 Shǔ) ผึ้ง (蜂 Fēng) ข้าวสาลี (荞 Qiáo) ไม้ (竹 Zhú) ผัก (菜 Cài) ปอ (麻 Má) ต้นสัก (柚木 Yóumù) ต้นหลี่ (犁 Lǐ) และน้ำค้าง (霜 Shuāng)

แต่ละสายตระกูลสืบเชื้อสายโดยตรงจากพ่อ และจะมีการนับสายตระกูลกัน 2-4 รุ่น สมาชิกในสายตระกูลเรียกว่า “ตี้เอ้อ” (体俄 tǐ'é) หมายความว่า “สายตระกูล” การรวมตัวกันของสองสายตระกูลขึ้นไปเรียกว่า “คัง” (亢 kàng) การรวมตัวกันของ “คัง” เกิดจากการรวมตัวกันแบบตระกูลใกล้ชิด หรือผู้อาวุโสของสายตระกูลนำสายตระกูลมารวมตัวกัน การรวมตัวกันนี้เรียกว่า “ซัวอู่” (搓吾 cuō wú) หัวหน้าของ “ซัวอู่” เป็นข้าราชการที่ทางการส่งมา และไม่มีการสืบทอดอำนาจต่อกันหน้าที่ของหัวหน้าซัวอู่คือดูแลการทำมาหากิน ตัดสินปัญหาข้อพิพาท จัดการเกี่ยวกับการบูชา เป็นผู้นำเกี่ยวกับความสัมพันธ์และการแก้แค้นกับ “คัง” อื่นๆ ตลอดจนมีหน้าที่ลงนามในสนธิสัญญาและข้อตกลงต่างๆ

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายพัฒนาชุมชนลีซูหลายแบบแตกต่างกันไปตามกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของชาวลีซูในแต่ละชุมชน รัฐบาลประสบความสำเร็จในการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินในชุมชนลีซูในเมืองลี่เจียง (丽江 Lìjiāng) หย่งผิง (永平 Yǒngpíng) หย่งเซิง (永胜 Yǒngshèng) หยวินหลง (云龙 Yúnlóng) ระบบเศรษฐกิจแบบการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินพัฒนาไปมาก ชาวลีซูสามารถพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของตนเองให้ทัดเทียมกับชาวยุ้ย จนสามารถล้มล้างการขูดรีดทารุณของระบบศักดินาได้ ในบริเวณที่มีชนหลายเผ่าอาศัยอยู่รวมกันได้แก่ ชนเผ่าไต ทิเบต อี้ ในเมืองหนิงล่าง (宁蒗 Nínglàng) ลูซี (路西 Lùxī) ป่าซาน (保山 Bǎoshān) ของมณฑลยูนนาน และเมืองเหยียนเปียน (盐边 Yánbiān) ซีช้าง (西昌 Xīchāng) ของมณฑลเสฉวน รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายอย่างสันติวิธีเพื่อการปฏิรูปที่ดินทำกิน ส่วนชุมชนชาวลีซูที่เมืองเต๋อหงและนู่เจียง รัฐบาลกับชาวลีซูก็ได้ร่วมมือกันก่อสร้างระบบคมนาคม มีการสร้างสะพานซึ่งนำมาซึ่งการพัฒนาระบบเศรษฐกิจสังคมของชุมชน ให้ก้าว สังคมชาวลีซูจึงเข้าสู่ระบบสังคมนิยมอย่างเต็มรูปแบบ

ในปี 1954 มีการก่อตั้งบริเวณปกครองตนเองชนเผ่าลี้ซู่ขึ้นที่นู่เจียง (怒江傈僳族自治区 Nùjiāng Lìsù Zú zìzhìqū) โดยมีอาณาเขตครอบคลุมหลายอำเภอได้แก่ หลู่สือ (泸水 Lúshuǐ) บี้เจียง (碧江 Bìjiāng) ฟู่กิง (福贡 Fúgòng) และกิงซาน (贡山 Gòngshān) ต่อมาในปี 1957 ก็ได้รวมชาวลี้ซู่ที่อำเภอหลานผิงเข้ามา และยกระดับให้เป็นเขตปกครองตนเองชาวลี้ซู่เจียง (怒江傈僳族自治州 Nùjiāng Lìsù Zú zìzhìzhōu) ได้สำเร็จ ชาวลี้ซู่มีสิทธิในการปกครองตนเอง ตลอดระยะเวลา 50 ปี ภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาลและพลังความร่วมมือของชาวลี้ซู่ ได้เกิดการสร้างระบบพื้นฐานทางการเกษตรขึ้น ส่งผลให้ผลผลิตที่ได้ในแต่ละปีเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ ปัจจุบันอุตสาหกรรมต่างๆเกิดขึ้นอย่างมากมายในชุมชนลี้ซู่ เช่น โรงกำเนิดไฟฟ้า โรงงานซ่อมรถยนต์ โรงผลิตเครื่องจักรกลการเกษตร โรงงานโลหะ โรงงานผลิตน้ำตาลเกลือ กระดาษ ยา โรงพิมพ์ โรงกลั่นเหล้า โรงงานอาหารสำเร็จรูป โรงงานผลิตกระเบื้อง วัสดุก่อสร้าง เป็นต้น ที่สำคัญคือ รัฐบาลได้สนับสนุนการศึกษาให้ชาวลี้ซู่มีความรู้เพื่อเป็นกำลังสำคัญในพัฒนาด้านอุตสาหกรรม มีการพัฒนาและก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคต่างๆ รวมถึงการพัฒนา ด้านการคมนาคม การสาธารณสุข การสื่อสาร เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาชุมชนชาวลี้ซู่โดยรวม ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวลี้ซู่ในปัจจุบันดีขึ้นมาก ทัดเทียมกับประชาชนชาวจีนเผ่าอื่นๆ ทั่วไป

ศิลปวัฒนธรรม

ด้านศิลปวัฒนธรรม ชาวลี้ซู่รักความสนุกสนานรื่นเริง ชอบการร้องรำทำเพลง เมื่อมีพิธีสำคัญๆ อย่างพิธีแต่งงาน สร้างบ้านใหม่ ขึ้นบ้านใหม่หรือเทศกาลสำคัญๆ ชาวลี้ซู่จะแสดงออกถึงความสุขนั้นด้วยการเต้นรำและร้องเพลง บทเพลงและการเต้นรำของชาวลี้ซู่ผูกพันใกล้ชิดและสะท้อนภาพของการดำรงชีวิตอย่างแยกกันไม่ออก เนื้อหาและทำนองเพลงแบ่งเป็นหลักๆ ได้ 4 แบบคือ เพลงลงนา เพลงสร้างบ้าน เพลงเก็บเกี่ยว และเพลงแต่งงาน บทกลอนของชาวลี้ซู่มีฉันทลักษณ์ชัดเจน แต่ละวรรคของกลอนมี 7 คำ และมีบังคับสัมผัสคล้องจองที่เคร่งครัด ทำนองเพลงที่นิยมเช่น โมกวา (莫瓜 Mòguā) โหยวเหย (由野 Yóuyě) และปายสือ (拜史 Bāishǐ) ทำนองเพลงบางเพลงสำเนียงเสียงสูงเร่รังจรังหวะเร่ร่อนสนุกสนานรื่นเริง แต่ก็มีบางเพลงที่มีเสียงต่ำเชื่องช้าฟังดูเยือกเย็นอ้อยสร้อย การขับร้องเพลงของชาวลี้ซู่มักร้องประกอบกับเครื่องดนตรีพื้น (琵琶 Pípa) พิณสี่สาย (四弦 Sìxián) และพิณเป่า (口弦 Kǒuxián) การเต้นรำของชาวลี้ซู่สนุกสนานรื่นเริง ท่วงทำนองกระฉับกระเฉง กระชับฉับไว

ด้านวรรณกรรม ชาวลี้ซู่มีวรรณกรรมมุขปาฐะที่สืบทอดต่อกันมามากมาย ได้แก่ เทพนิยาย นิทานพื้นบ้าน ตำนานน้ำท่วมโลก การกำเนิดมนุษย์ การกำเนิดต้นไม้ ป่าไม้ และสัตว์โลก เช่น เรื่อง 《天神捏地球的传说》Tiānshén niē dìqiú de chuánshuō “ตำนานเทพเจ้าปั้น

โลก” เรื่อง 《洪水滔天. 兄妹成家》 Hóngshuǐ tāotiān . xiōngmèi chéngjiā “คลื่นยักษ์ท่วมโลก – พี่น้องออกเรือน” เรื่อง 《天狗吃月亮》 Tiāngǒu chī yuèliang “สุนัขสวรรค์กินจันทร์” และยังมีเรื่องราวเกี่ยวกับการต่อสู้กับการกดขี่ข่มเหง เช่น เรื่อง 《阿普和阿邓的故事》 Āpǔ hé Ādèng de gùshi “ตำนานอาผู้กับอาแดง” เรื่อง 《绿斑鸠的故事》 Lǜbānjiū de gùshi “นิทานนกเขาเขียวลาย” เรื่อง 《姐妹俩》 Jiěmèi liǎng “พี่น้องสองสาว” เป็นต้น

ชีวิตความเป็นอยู่

การแต่งกายของชาวลีซูสวมเสื้อผ้าทอเองจากใยป่าน ชายสวมเสื้อเชิ้ตลำตัวสั้น กางเกงขายาว บ้างโพกศีรษะด้วยผ้าสีฟ้า คล้องมิดที่เอวด้านซ้าย แว่นหนังที่เอวด้านขวา หญิงสวมเสื้อตัดเฉียงขวาลำตัวสั้น สวมกระโปรงยาว โพกศีรษะด้วยผ้าสีขาวหรือฟ้า คล้องสร้อยไข่มุกหลากสี ระดับอก ชาวลีซูต่างท้องถิ่นสวมเสื้อผ้าสีต่างกัน จึงมีชื่อเรียกตามสีของเสื้อผ้า ได้แก่ ลีซูขาว (白傈傈 Bái Lìsù) สวมเสื้อผ้าสีสะอาด สีฟ้า หรือสีขาว ลีซูดำ (黑傈傈 Hēi Lìsù) สวมเสื้อผ้าสีดำ ดูสูงส่ง สง่างาม และลีซูลาย (花傈傈 Huā Lìsù) สวมเสื้อผ้าหลากสี และขอบสีฉูดฉาด สดใส

อาหารการกิน ชาวลีซูกินข้าวโพดและข้าวสาลีเป็นอาหารหลัก ในสมัยโบราณดำรงชีวิตด้วยการล่าสัตว์ อาหารเนื้อของชาวลีซูจึงมีความหลากหลายมาก ที่สำคัญคือชายหญิงชาวลีซูชื่นชอบการดื่มสุร่าเป็นการสังสรรค์ในทุกเทศกาลรื่นเริง หรือการต้อนรับแขกผู้มาเยือน

บ้านเรือนชาวลีซูมีสองแบบ คือ สร้างด้วยไม้ ฝาบ้านทั้งสี่ด้านใช้ไม้กระดานยาวตีเป็นฝาบ้าน มุงหลังคาด้วยไม้กระดาน อีกแบบหนึ่งคือบ้านไม้ไผ่ ใช้ไม้เนื้อแข็งทำเป็นเสาบ้าน ใช้ไม้ไผ่สานเป็นฝาบ้าน หลังคามุงจาก ภายในบ้านสร้างเตาไฟขนาดใหญ่ไว้ตรงกลาง เป็นลักษณะบ้านชาวลีซูที่ปูเจียงโดยเฉพาะ

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ชาวลีซูเคารพผู้อาวุโสกว่า เวลารับประทานอาหาร ข้าวที่ตักถ้วยแรกจะใช้มือทั้งสองประคอง แล้วยื่นให้ผู้อาวุโสที่สุดในวงข้าว ถ้ามีไก่ดับไก่และหัวไก่จะต้องให้ผู้อาวุโสกว่า ถ้าฆ่าหมู ถ้ามีผู้อาวุโสหลายคน จะหันดับหมูแบ่งให้ผู้อาวุโสเหล่านั้นเท่าๆกัน ปีใหม่ฆ่าหมูจะต้องเก็บหัวหมูไว้เป็นของขวัญให้พ่อแม่ ถ้าฆ่าเพียงตัวเดียวจะแบ่งครึ่งให้พ่อแม่ฝ่ายชายครึ่งหนึ่ง อีกครึ่งหนึ่งให้พ่อแม่ฝ่ายหญิง ในพิธีมงคล ต้องฆ่าหมูฆ่าวัว และต้องมอบหัวที่ใหญ่ที่สุดให้เป็นของขวัญกับพ่อแม่ภรรยา

ชาวลีซูแต่งงานแบบมีสามีภรรยาคนเดียว แต่ในอดีตคนระดับหัวหน้าเผ่าหรือผู้มีฐานะดี ผู้ชายสามารถมีภรรยาหลายคนได้ ฝ่ายชายเมื่อแต่งงานแล้วจะแยกครอบครัวจากพ่อแม่ สร้างครอบครัวใหม่ของตน หนุ่มสาวเลือกคู่ครองได้อย่างอิสระ แต่การแต่งงานพ่อแม่จะเป็นฝ่ายจัดการให้ มีธรรมเนียมการแต่งงานกันในเครือญาติ

พิธีศพทำโดยการฝัง มีการสร้างสุสานสำหรับฝังศพ และมีสุสานประจำตระกูล

ความเชื่อและเทศกาลสำคัญของชาวลีซู ในอดีตชาวลีซูนับถือและบูชาธรรมชาติ เชื่อว่าสรรพสิ่งมีชีวิตมีวิญญาณ มีหมอผีเป็นผู้ทำพิธีกรรม จนถึงต้นศตวรรษที่ 20 ศาสนาคริสต์เผยแผ่เข้าสู่ประเทศจีน ชาวลีซูบริเวณเต๋อหง ญู่เจียงยอมรับนับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

ก่อนปี 1950 ชาวลีซูนับปฏิทินโดยสังเกตธรรมชาติและกิจกรรมการดำเนินชีวิต แบ่งช่วงเวลาในแต่ละปีออกเป็นเดือนดอกไม้บาน เดือนไก่ขัน เดือนไฟป่า เดือนอดอยาก เดือนเก็บผักป่า เดือนเก็บเกี้ยว เดือนต้มเหล้า เดือนล่าสัตว์ เดือนข้ามปี เดือนสร้างบ้าน รวมทั้งสิ้น 10 เดือน เทศกาลสำคัญมี เทศกาลอาบน้ำ เทศกาลเก็บเกี้ยว และเทศกาลปีไหม

เทศกาลที่ยิ่งใหญ่ของชาวลีซูที่เมืองเต๋อหงคือ “เทศกาลด้ามมีด” (刀杆节 Dāogǎn jié) จัดขึ้นทุกวันที่ 17 เดือน 2 ของทุกปี เทศกาลนี้จัดเป็นสองวัน วันแรกคือกิจกรรม “ลุยทะเลเพลิง” (下火海 Xià huǒhǎi) โดยจะก่อไฟกองใหญ่ และมีผู้แสดงห้าคนกระโดดเข้าออกกองไฟ แล้วคลุกไฟ ล้างหน้าด้วยไฟ ใช้เหล็กเผาไฟให้ร้อนแล้วส่งต่อกันไปด้วยมือเปล่าเรียกว่า “ดิงส่วยไฟ” เมื่อการแสดงสิ้นสุดลงทุกคนร่วมกันเต้นรำรอบกองไฟ วันที่สองเป็นการ “ปีนเขากระบี่” (上刀山 Shàng dāoshān) ลับมีด 32 เล่มให้คมกริบ แล้วเสียบเข้ากับราวบันไดสูง บนยอดมีธงแดงและประทัด ผู้แสดงจะปีนขึ้นสู่ยอดบันไดเพื่อเอาธงลงมาท่ามกลางเสียงประทัดและเสียงโห่ร้องด้วยความสนุกสนานยินดี

31. 毛南族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าเหมานาน Maonan ethnic minority group

รูป 38

รูป 39

ถิ่นที่อยู่

ชนเผ่าเหมานานเป็นชนกลุ่มน้อยชาวเขาที่มีจำนวนประชากรไม่มาก แม้ว่าชาวเหมานานจะมีจำนวนประชากรน้อย แต่ด้วยประวัติศาสตร์อันยาวนานและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ทำให้ชนเผ่านี้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ศูนย์กลางที่มีชนเผ่าเหมานานอาศัยอยู่คือภูเขาเหมานาน (茅难山 Máo'nán shān) ทางใต้ของตำบลหวนเจียง (环江 Huánjiāng) โดยเฉพาะบริเวณที่เป็นเขื่อนถือเป็นศูนย์กลางการปกครองและเศรษฐกิจของชาวเหมานาน นอกจากนี้ยังมีส่วนน้อยกระจายอาศัยอยู่ในตำบลหนานตัน (南丹 Nándān) และตูอาน (都安 Dū'ān) จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าเหมานาน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 10,716 คน

ภาษา

ชนเผ่าเหมานานพูดภาษาเหมานาน จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาภาษาจ้วง-ต่ง แขนงภาษาดัง-ส่วย ไม่มีภาษาอักษร ชาวเหมานานอาศัยอยู่ร่วมกับชาวจ้วงและชาวฮั่นมาเป็นเวลานาน ดังนั้นชาวเหมานานส่วนมากพูดภาษาจ้วงและภาษาจีนได้ ภาษาเขียนที่ใช้คืออักษรจีน

ประวัติศาสตร์

ชาวเหมานานเรียกตัวเองว่า “อาหนาน” (阿难 Ā'nán) หมายความว่า “คนพื้นถิ่น” จากชื่อเรียกตัวเองนี้แสดงให้เห็นว่า บรรพบุรุษของชาวเหมานานอาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มาตั้งแต่ดั้งเดิม

แล้ว พงศาวดารภาษาฮั่นที่บันทึกไว้ในสมัยซ่งระบุว่า พื้นที่ปัจจุบันของอำเภอหวนเจียง(环江 Huán jiāng) มณฑลกวางซี (广西 Guǎngxī) มีชื่อเรียกหมู่บ้านที่ออกเสียงใกล้เคียงกับชื่อชนเผ่าเหมานาน เช่น เหมาทาน (茆滩, 茅滩 Máo tān, Máo tān) เมาหนาน (冒南 Mào nán) จะเห็นว่าชนเผ่าต่างๆในสมัยโบราณ จะมีคำเรียกชื่อชนเผ่ากับชื่อหมู่บ้านที่สัมพันธ์กันหรือเป็นชื่อเดียวกัน ชาวเหมานานก็ได้ชื่อมาจากชื่อสถานที่เช่นกัน หลังการปลดปล่อย รัฐบาลเรียกชื่อชนกลุ่มนี้อย่างเป็นทางการว่า “ชาวเหมานาน” (毛难族 Máo nán Zú) จนยุคปี 80 ชนชาวเหมานานเสนอขอเปลี่ยนชื่อเป็น “ชาวเหมานาน” (毛南族 Máo nán Zú)¹

ชาวเหมานานพัฒนาแตกสาขามาจากชนร้อยเผ่าที่ชื่อว่า ปายเยว่ (百越 Bǎi yuè) ยุคก่อนสมัยถังคือกลุ่มชนชื่อ เหลียว (僚 Liáo) ในสมัยซ่ง หยวน และหมิง เรียกชื่อว่า หลิง (伶 Líng) ชนเผ่าเหล่านี้เอง คือบรรพบุรุษยุคแรกๆ ของชาวเหมานาน

จากบันทึกทางประวัติศาสตร์ ชาวเหมานานดำรงชีวิตและตั้งถิ่นฐานอยู่อำเภอซือเอิน (思恩 Sī ēn) ในช่วงสมัยถัง จัดอยู่ในการปกครองเขตหวนโจว (环州 Huán zhōu) ในสมัยซ่ง เคยอยู่ในอำนาจการปกครองของเขตฝู่สือ (抚水 Fǔ shuǐ) ในสมัยหยวนอยู่ในเขตการปกครองของเขตชิงหยวน (庆远 Qìng yuǎn) ในสมัยหมิงอำเภอซือเอิน (思恩 Sī ēn) เปลี่ยนไปอยู่ในการปกครองของเขตเหอฉือ (河池州 Hé chí zhōu) ต่อมาในสมัยชิงอำเภอซือเอิน กลับไปอยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดชิงหยวน และก่อตั้งชุมชนเหมานานขึ้น ในชุมชนเหมานานแบ่งการปกครองออกเป็น 3 ชั้น เรียกว่า “เอ้อ” (额 é) ในแต่ละเอ้อมี “ผาย” (牌 pái) เป็นส่วนปกครองย่อย แต่ละ “ผาย” มีหัวหน้า “ผาย” ดูแล 10 ครอบครัว ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาชาวเหมานานรวมกำลังลุกขึ้นต่อต้านการกดขี่ข่มเหงของระบบชนชั้นอยู่เนืองๆ ในยุคที่กองกำลังทหารญี่ปุ่นรุกราน ชาวเหมานานก็เป็นกำลังรบสำคัญกลุ่มหนึ่ง จนถึงยุคสงครามการปลดปล่อย ชาวเหมานานได้รวมกำลังขึ้นต่อสู้กับการปกครองของพรรคก๊กมินตั๋งอย่างเข้มแข็งและกล้าหาญ

เกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจและสังคมของชาวเหมานาน ชาวเหมานานอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าลึกลับ ซับซ้อนมาตั้งแต่บรรพบุรุษ มีพื้นที่ทำกินคับแคบ แต่ด้วยสติปัญญาที่ปราดเปรื่อง ชาวเหมานานรู้จักวิธีการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า พื้นที่ใช้สอยไม่เว้นให้ว่างเปล่าแม้แต่ตารางนิ้วเดียว ชาวเหมานานรู้จักวิธีการปรับที่ภูเขาเพื่อทำนาแบบขั้นบันได ชาวเหมานานรู้จักใช้เครื่องมือเครื่องมือที่ทำจากเหล็กมาตั้งแต่บรรพบุรุษแล้ว แต่ลักษณะและรูปแบบเครื่องมือยังคงล้าหลังไม่มีการพัฒนา ในช่วงก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนยังใช้คราดไถนาแบบทำเหยียบแล้วใช้วัวควายลาก หรือคนลากอยู่ การเก็บเกี่ยวก็ยังใช้เคียวเกี่ยวข้าวด้วยแรงงานคนอยู่ ผลผลิตที่

¹ ชื่อเรียกชนเผ่าเดิมเขียนด้วยตัวอักษรจีนว่า 毛难族 Máo nán Zú เปลี่ยนมาเป็น 毛南族 Máo nán Zú ออกเสียงเหมือนกันว่า “เหมานาน” โดยเปลี่ยนอักษรที่อยู่ตรงกลางจาก 难 nán ซึ่งแปลว่า ความทุกข์ยากลำบาก มาเป็นอักษร 南 nán ซึ่งหมายถึง ทิศใต้

ได้จึงมีปริมาณน้อยมาก จากการสำรวจ ชาวเหมานานบริเวณหมู่บ้านยวีหววน (玉环 Yùhuán) อำเภอหวนเจียง (环江 Huánjiāng) ประชากรที่มีที่ดินเป็นของตนเองมีอัตราส่วนเพียง 3 % ของประชากรทั้งหมด และมีประชากรชนชั้นรับจ้างทำนามากเกินกว่าครึ่งของประชากรทั้งหมด ในขณะที่พื้นที่ทำกินมีเพียง 30% ของพื้นที่ชุมชนเหมานานทั้งหมด เจ้าของที่ดินทำนาเพาะปลูกด้วยตนเอง บ้างจ้างแรงงานแบบกดขี่ รีดไถ ทำให้ค่าจ้างที่ได้ไม่เพียงพอ เกิดการกู้ยืมหรือเช่าที่ดิน โดยคิดอัตราดอกเบี้ยสูง ผลผลิตที่ชนชั้นแรงงานกู้ยืมไป ตลอดจนการเช่าที่ดินทำกิน เจ้าของที่ดินจะคิดค่าเช่าโดยหักจากผลผลิตที่ได้สูงถึง 70 – 80% และจะต้องชดเชยหนี้ด้วยการใช้แรงงานแบบไม่วันล้นสุด ชาวนาไม่เพียงทำนาเลี้ยงชีพ ยังต้องเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม แต่ผลผลิตที่ได้ก็ยังคงไม่เพียงพอต่อการผลิตเพื่อกินอยู่เองในครอบครัว และดอกเบี้ยค่าเช่าที่สูงมาก

หลังยุคการปลดปล่อย ในปี 1952 รัฐดำเนินนโยบายปฏิรูปที่ดิน ล้มล้างระบบสังคมศักดินาจำวรรกรรมสิทธิ์ที่ดิน ระบบสังคมและการปกครองชุมชนในหมู่บ้านเหมานานเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ ประชาชนมีสิทธิทางสังคมเท่าเทียมกัน ภายใต้การสนับสนุนและช่วยเหลือของรัฐบาล เศรษฐกิจชาวเหมานานพัฒนาดีขึ้นอย่างรวดเร็ว การทำการเกษตรมีการพัฒนาวิธีการ และนำเทคโนโลยีความรู้ต่างๆ เข้ามาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิตให้ได้ปริมาณสูงขึ้นเป็นเท่าตัว การเลี้ยงวัวควายของชาวเหมานานเปลี่ยนจากเลี้ยงเพื่อช่วยทำการเกษตร เป็นการเลี้ยงเพื่อการค้าและส่งออกขายไปทั่ว จนชุมชนเหมานานได้รับการขนานนามว่า “ดินแดนแห่งทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์” เมื่อเศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น ประชาชนอยู่ดีมีสุข ประชาชนล้วนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นถ้วนหน้า

ศิลปวัฒนธรรม

ชาวเหมานานมีความขยัน อดทนและอดทน แม้ช่วงเวลาที่ตกอยู่ในภาวะลำบาก แต่ก็ยังสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่ามากมาย ผลงานด้านวรรณกรรม ตำนาน นิทานของชาวเหมานานมีอยู่มากมาย ส่วนใหญ่สะท้อนถึงวิถีการดำรงชีวิตของผู้คน ความเชื่อและคุณธรรม คำสั่งสอนทั่วไป อย่างเช่น เรื่อง 《盘古的传说》 Pángǔ de chuánshuō “ตำนานเทพเจ้าผานกู่ผู้สร้างโลก” เรื่อง 《顶卡花》 Dǐngkǎ huā “ดอกตี่งซ่า” เรื่อง 《七女峰》 Qī nǚ fēng “เจ็ดยอดเขาสาวน้อย” เรื่อง 《恩爱石》 Ē'ài shí “ศิลาแห่งรัก” เรื่อง 《三九的传说》 Sānjiǔ de chuánshuō “ตำนานสามเก้า”¹ เป็นต้น

¹ คำว่า “三九 sānjiǔ” หมายถึง “สาม เก้า” หมายความว่า ช่วงเวลาที่หลังจากฤดูหนาวมาถึงแล้วนับไป 3 ช่วง แต่ละช่วงแบ่งเป็นเก้าวัน ซึ่งก็ประมาณช่วงสัปดาห์ที่สามปลายๆ ของเดือนที่ฤดูหนาวมาถึงนั่นเอง ชาวจีนถือกันว่าเป็นช่วงที่หนาวที่สุดของฤดูหนาว ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าในช่วงฤดูหนาว เวลากลางวันสั้น กลางคืนยาว จึงเป็นช่วงเวลาที่พื้นดินดูดซับความร้อนจากดวงอาทิตย์ได้น้อยที่สุดในขณะเดียวกันเมื่อถึงเวลากลางคืน พื้นดินก็จะระบายความร้อนออกมาตามปกติ ซึ่งมากกว่าความร้อนที่ดูดซับเข้าไปในตอนกลางวัน อุณหภูมิในพื้นดินจึงเริ่มลดลง

เพลงกลอนของชาวเหมานานก็มีเอกลักษณ์โดดเด่น เนื้อหาหลากหลาย กลอนเหมานานแต่ละวรรคมี 7 – 8 คำ มีบังคับสัมผัสคล้องจอง ชายหญิงร้องเพลงต่อกันโต้ตอบกัน เรียกว่า “เป่” (比 bǐ มีความหมายว่า เปรียบ ในที่นี้คือ การเปรียบกลอน) เมื่อร้องได้กันจบทุกๆ 2 วรรคจะร้องคำว่า “หลว – ห่าย” (罗海 luó hǎi) ต่อท้าย คล้ายกับที่ภาษาไทยร้อง “ฮ้า - ไซ้” จึงเป็นที่มาของชื่อเรียกการร้องกลอนต่อเพลงของชาวเหมานานว่า “เพลงหลวห่าย” (罗海歌 Luóhǎi gē) ในงานเทศกาลรื่นเริง หรือการแสดงความยินดีในพิธีมงคลต่างๆ จะร้องเพลงกลอนห้าหรือกลอนแปดโต้ตอบกันระหว่างชายหญิง เรียกเพลงชนิดนี้ว่า “ฮวน” (欢 Huān มีความหมายว่า ยินดี) นอกจากนี้ยังมีเพลงร้องเดี่ยว เนื้อเพลงบรรยายเรื่องราวเกี่ยวกับการกำเนิดชนเผ่าประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชนเผ่า กลอนเพลงเป็นแบบกลอนวรรคเจ็ด 4 วรรคเป็น 1 เพลง แต่ละเพลงร้องแบบร้อยเรียงต่อกันเป็นเพลงดับ เรียกเพลงชนิดนี้ว่า “ผายเจี้ยน” (排见 pái jiàn) นอกจากนี้ยังมีงิ้วเหมานาน ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงที่ได้รับความนิยมมากอีกอย่างหนึ่ง เรื่องราวที่แสดงมักเกี่ยวกับเรื่องราวความทุกข์ยากลำบากในการดำรงชีวิต การพลัดพรากของคู่รัก ประวัติศาสตร์ และตำนานพื้นบ้านต่างๆ

หัตถกรรมงานฝีมือที่สำคัญของชาวเหมานานมีการแกะสลักและจักสาน สิ่งที่น่าสนใจเป็นเอกลักษณ์ของชาวเหมานานคือ “งอบไม้ไผ่” ชาวเหมานานเรียกว่า “ดอกต้งซ่า” (顶卡花 Dǐngkǎ huā) ลวดลายที่ใช้ไม้ไผ่จักสานเป็นวัสดุเครื่องใช้ต่างๆ มีความชัดเจนและงดงาม งานแกะสลักที่ได้รับความนิยมคือการแกะสลักหน้ากากไม้เลียนแบบอาภรณ์กับกริยาและอารมณ์ของคนได้เหมือนจริง นอกจากงานแกะสลักไม้แล้ว ศิลปะการแกะสลักหินของชาวเหมานานก็งดงามดูภาพเหมือน เช่น ภาพมังกร หงส์ กีเลน ต้นสน และพืชพันธุ์ดอกไม้ งดงามราวกับมีชีวิต เป็นงานที่ได้รับความนิยมชมชอบและกล่าวขวัญไปทั่ว ทั้งชาวเหมานานเองและชนเผ่าใกล้เคียง งานฝีมือผลิตเครื่องประดับเงินของชาวเหมานานก็มีลวดลายและแบบที่งดงามอ่อนช้อย ได้รับความนิยมไปทั่วทุกชนเผ่าเช่นกัน

ชีวิตความเป็นอยู่

ชนชาวเหมานานตั้งชุมชนอยู่รวมกันในบริเวณหุบเขา หมู่บ้านเล็กๆ ที่ประกอบด้วย 10 ครอบครัวขึ้นไปของชาวเหมานานประกอบด้วยคนในชนเผ่าเดียวกัน หรือกลุ่มเครือญาติสายตระกูลเดียวกัน หมู่บ้านขนาดใหญ่ที่มีชาวเหมานานหลายๆสายตระกูลอยู่รวมกันก็มีจำนวนไม่เกินไปร้อยหลังคาเรือน ชาวเหมานานสร้างบ้านหลังคามุงกระเบื้อง ก่อกำแพงด้วยอิฐและปูน มี

ไปเรื่อยๆ จนถึงช่วงที่พื้นดินปล่อยความร้อนออกมาสู่พื้นโลกเท่ากับหรือน้อยกว่าความร้อนที่ดูดซับเข้าไป จะทำให้โลกขาดความร้อนทั้งจากดวงอาทิตย์และจากพื้นโลก จึงเป็นช่วงเวลาที่หนาวเย็นมากที่สุด ช่วงเวลาดังกล่าวกินเวลาประมาณ “สามเก้า” จึงเป็นคำเรียกช่วงเวลาที่หนาวเหน็บมากที่สุดในฤดูหนาว

สองชั้น ชั้นบนเป็นที่พักอาศัย มีชายคายื่นออกมาด้านหน้าของบ้าน ชั้นล่างเป็นที่เลี้ยงสัตว์และเก็บของ

การแต่งกายมีความคล้ายคลึงกับชนเผ่าจ้วง (壮族 Zhuàng Zú) ที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกัน ชายหญิงชาวเหมานานสวมเสื้อผ่าอกติดกระดุม นิยมสีขาวและน้ำเงิน เสื้อของผู้หญิงปักลายเฉียงด้านขวา สวมกางเกงหูด ขาวาว นิยมไว้ผมยาว สวมเครื่องประดับเครื่องเงินต่างๆ เช่น กำพุกกำไล สร้อยคอ เอกลักษณะที่เด่นชัดของชาวเหมานาน คือชอบสวมงอบทรงกรวยคว่ำที่สานจากไม้ไผ่

เรื่องอาหารการกิน ชาวเหมานานกินข้าวและข้าวโพดเป็นอาหารหลัก รองลงมามีข้าวเกาเหลียง มัน และผักทอง ชอบกินอาหารเนื้อที่ผ่านการหมักดอง เช่น เนื้อหมัก หอยดอง รวมไปถึงผักดองประเภทต่างๆ ด้วย ชาวเหมานานมักใช้อาหารเหล่านี้เป็นอาหารพิเศษสำหรับต้อนรับแขกผู้มาเยือน

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

การแต่งงาน ชาวเหมานานยึดถือการมีสามีภรรยาคนเดียว ในอดีตการเลือกคู่ครองและการแต่งงานเป็นหน้าที่ของพ่อแม่จัดการให้ ธรรมเนียมการแต่งงาน หลังจากแต่งงานแล้วเจ้าสาวจะไม่ไปอยู่ที่บ้านสามี แม่หม้ายหากจะแต่งงานอีกครั้งมีกฎระเบียบและข้อจำกัดมากมาย แต่ปัจจุบันไม่ค่อยเข้มงวดมากนัก

พิธีศพทำโดยการฝัง เชิญพระเต้ามาสวดมนต์ส่งวิญญาณ

เทศกาลสำคัญมี “เทศกาลเฟินหลง” (分龙节 Fēnlóng jié) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “เทศกาลงานวัดเดือนห้า” (五月庙节 Wǔyuè miào jié) จัดขึ้นก่อนถึงเดือน “เฟินหลง” สองวันตามปฏิทินสุริยคติ เนื่องจากชาวเหมานานเริ่มเพาะปลูกเร็วกว่าปกติ ทำให้ฤดูเก็บเกี่ยวมาถึงเร็วขึ้น พิษพันธุ์ธัญญาหารก็สามารถเก็บเกี่ยวได้ราบรื่น ชาวเหมานานเชื่อว่าช่วงฤดูกลนี้ เป็นช่วงเวลาแรกของฤดูร้อน เป็นช่วงที่มังกรกับน้ำต้องแยกจากกัน คำว่า เฟินหลง(分龙 Fēnlóng) หมายความว่า “แยกมังกร” จึงเป็นที่มาของชื่อเทศกาลดังกล่าวนี้เอง เทศกาลนี้จัดขึ้นเพื่อบูชาเทพเจ้าและบรรพบุรุษ ผู้คนทั้งหมู่บ้านใกล้เคียง ญาติสนิทมิตรสหายในละแวกเดียวกันล้วนมาร่วมเทศกาลรื่นเริงดังกล่าวด้วยความหน้าชื่นตาบาน

ด้านความเชื่อ ชาวเหมานานนับถือศาสนาเต๋า และบูชาเทพเจ้า นอกจากนี้ยังมีความเชื่อมากมาย เกี่ยวกับสิ่งลี้ลับ วิญญาณ และภูตผีปีศาจ

33. 蒙古族 ชนกลุ่มน้อยเผ่ามองโกล Mengol ethnic minority group

รูป 40

รูป 41

ถิ่นที่อยู่

ภาษาจีนเรียกชนกลุ่มนี้ว่า “เหมิงกู่” แต่ที่รู้จักกันทั่วไปเรียกชื่อว่า “มองโกล” ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตปกครองตนเองมองโกล และกลุ่มปกครองตนเองเผ่ามองโกล ในมณฑลซินเจียง (新疆 Xīnjiāng) ชิงไห่ (青海 Qīnghǎi) กานซู (甘肃 Gānsù) เฮยหลงเจียง (黑龙江 Hēilóngjiāng) จีหลิน (吉林 Jílín) เหลียวหนิง (辽宁 Liáoníng) และยังมีกระจัดกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของมณฑลยูนนาน เหอเป่ย์ ซื่อชวน หนิงเตีย ปักกิ่ง เป็นต้น จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่ามองโกล มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,813,947 คน

ภาษา

ภาษาของชาวมองโกล คือ ภาษามองโกล จัดอยู่ในตระกูลภาษาอัลไต สาขาภาษามองโกล แบ่งออกเป็นสามสำเนียงภาษาคือ มองโกเลียใน, Oirat-Khalkha, Khulkha-Buryat ส่วนภาษาอักษรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ ภาษาที่ประดิษฐ์ขึ้นจากภาษาอูยกูร์ในต้นศตวรรษที่ 13 และพัฒนามาเรื่อยๆ โดยนักภาษาศาสตร์ชาวมองโกล จนพัฒนาเป็นภาษามองโกลที่สมบูรณ์ดังที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ศตวรรษที่ 17 ดาไลลามะได้ปรับปรุงอักษรมองโกลเพื่อใช้สำหรับภาษามองโกล สำเนียง Khulkha-Buryat อักษรนี้เรียกว่า ทัวเท่ (托忒 Tuōtè) ใช้สำหรับชาวมองโกลที่อาศัยอยู่ในมณฑลซินเจียง

ประวัติศาสตร์

บรรพบุรุษของชาวมองโกลมีถิ่นกำเนิดอยู่บริเวณลุ่มน้ำวังเจียน (望建河 Wàng jiàn hé) ปัจจุบันคือบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเออเออร์กูน่า (额尔古纳河 É'ěrgǔnà hé) มีชื่อปรากฏครั้งแรกในบันทึกชื่อ จิวถังซู่ 《旧唐书》 Jiùtángshū “บันทึกเก่าสมัยราชวงศ์ถัง” คริสต์ศักราช 840 หลังจากประเทศหุยกูฮั่น (回鹘汗国 Huígǔ Hàn Guó) ล่มสลาย กลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวนี้อพยพไปอาศัยอยู่ทางทิศตะวันตก อยู่ร่วมกับกลุ่มคนที่พูดภาษาเตอร์จิกในพื้นที่ราบลุ่มมองโกล ในช่วงนี้ได้รับอิทธิพลทางภาษาจากชนกลุ่มเตอร์จิก และพัฒนาอักษรภาษามองโกลขึ้น ด้านเศรษฐกิจและสังคมก็ได้รับอิทธิพลจากชนกลุ่มเตอร์จิกมาตลอด ชาวมองโกลในยุคนั้นดำรงชีพด้วยการเลี้ยงสัตว์ตามทุ่งหญ้ามองโกลอันกว้างใหญ่

ศตวรรษที่ 12 ชาวมองโกลขยายเผ่าพันธุ์ออกไปอย่างกว้างขวาง กระจายอาณาเขตและตั้งถิ่นฐานแผ่ขยายออกไปทางแถบลุ่มน้ำเคอหลู่หลุน (克鲁伦河 Kèlǔlún hé) ลุ่มน้ำเออเน็น (鄂嫩河 È'nèn hé) และลุ่มน้ำตุลา (土拉河 Tǔlā hé) ไปจนจรดแถบเขาเค็นเทอ (肯特山 Kěntè shān) ก่อตั้งเป็นกลุ่มชุมชนและหมู่บ้านน้อยใหญ่ เช่น ฉี่เหยียน (乞颜 Qǐyán) จ่าต่าหลาน (札答兰 Zhádálán) ไท้อู (泰赤乌 Tàichìwū) หงจีหลา (弘吉剌 Hóngjílá) อุเหลียงเหอ (兀良合 Wūliánghé) เป็นต้น กลุ่มชนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในทุ่งหญ้ามองโกลมีกลุ่มชนเลี้ยงสัตว์เร่ร่อนกลุ่มทาทาร์ (塔塔儿 Tǎtǎ'ér) อาศัยอยู่บริเวณทะเลสาบเป่ย์เจียเออร์ (贝加尔湖 Bèijiā'ěr hú) กลุ่มชนเมียร์ฉี (蔑儿乞 Miè'érqǐ) อาศัยอยู่บริเวณฝั่งตะวันออกของทะเลสาบเป่ย์เจียเออร์และที่ราบลุ่มแม่น้ำเซอเหล็งเกอ (色楞格河 Sèlénghé hé) และกลุ่มโวกีหลา (斡亦剌 Wòyìlǎ) อาศัยอยู่บริเวณทิศตะวันตกของทะเลสาบเป่ย์เจียเออร์และบริเวณลุ่มน้ำเยนีสาย (叶尼塞河 Yènisāi hé, Yenisei) ชนทั้งสามกลุ่มนี้ล้วนพูดภาษามองโกล นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชนที่ถูกปกครองโดยชาวเตอร์จิก (突厥 Tūjué) กลุ่มชนกลุ่มนี้นับถือศาสนาจิ่ง (景教 Jǐng jiào) และเริ่มพัฒนาเป็นกลุ่มเดียวกันกับพวกมองโกล ได้แก่ กลุ่มเคอเลีย (克烈部 Kèliè bù) ไหน่หมาน (乃蛮部 Nǎimán bù) และวังกู (汪古部 Wāngǔ bù)

กลุ่มชนที่อาศัยอยู่บริเวณทุ่งหญ้ามองโกลดำรงชีพอยู่ด้วยอาชีพสองอย่าง คือการเลี้ยงสัตว์เร่ร่อน และการล่าสัตว์ป่า กลุ่มแรกที่มีอาชีพเลี้ยงสัตว์เร่ร่อนคือพวกกลุ่มเตอร์จิกที่อาศัยติดแผ่นดินมาแต่เดิม รวมถึงกลุ่มที่อพยพเข้ามาภายหลังแล้วได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเตอร์จิก และกลุ่มมองโกล ส่วนกลุ่มที่สองคือกลุ่มที่อาศัยอยู่ในป่าลึก ดำรงชีพอยู่ด้วยการล่าสัตว์ป่า ประชาชนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการใช้พื้นที่ทำมาหากิน จากอาชีพเลี้ยงสัตว์ที่พัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ทำให้สภาพสังคมของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่บริเวณทุ่งมองโกลนี้เกิดมีระบบชนชั้นขึ้น ชนชั้นคนรวยแบ่งแยกตัว

นอกจากชนส่วนใหญ่เกิดเป็นกลุ่มชนเลี้ยงสัตว์ชั้นสูงเรียกว่า “น่าเหยียน” (那颜 Nà yán) ชนกลุ่มนี้มีอำนาจในอาณาเขตเลี้ยงสัตว์และมีสัตว์เลี้ยงในครอบครองจำนวนมาก เมื่อมีอำนาจมากขึ้นก็ได้ก่อตั้งกองกำลังเฉพาะตัวขึ้นเรียกว่า “น่าเซอ์” (那可儿 Nà kě'ér) ส่วนประชาชนทั่วไปเรียกว่า “ฮาလာซู” (哈剌出 Hā lā chū) คือกลุ่มชนชั้นธรรมดาที่เดิมมีสิทธิเท่าเทียมกัน กลายมาเป็นชนชั้นต่ำกว่าที่ต้องรับจ้างเป็นทาสและพึ่งพาอาศัยชนชั้นสูง ระบบสังคมในยุคนั้นจึงเป็นไปลักษณะสังคมศักดินาแบบทาสคนงานเลี้ยงสัตว์ และมีแนวโน้มใกล้เคียงกับระบบทาสแบบสมบูรณ

ในปี 1206 เตมูจินรวบรวมชนเผ่ามองโกลและก่อตั้งเป็นชาติมองโกลขึ้นในบริเวณฝั่งแม่น้ำโวกีหนาน (斡难河 Wō nán hé) ถือเป็นการก่อตั้งชาติมองโกลครั้งสำคัญ เพราะนับเป็นชนชาติที่มีความยิ่งใหญ่มั่นคงและมีกำลังเข้มแข็งมากชนชาติหนึ่งในบริเวณภาคเหนือของจีน ทั้งยังขยายอาณาเขตความเจริญรุ่งเรืองออกไปไม่หยุดยั้ง อาณาเขตที่ชนชาติมองโกลปกครอง รวมเรียกว่า อาณาเขตมองโกล และรวมเรียกประชาชนในพื้นที่ปกครองว่าชนชาวมองโกลทั้งหมด

นับตั้งแต่ปี 1219 – 1260 ภายใต้การนำของเจงกิสข่าน (成吉思汗 Chéngjísīhán) ชนชาติมองโกลทำศึกสงครามขยายอาณาเขตไปทางตะวันตก และก่อตั้งรัฐในปกครองแถบยูเรเชีย ขึ้นถึง 4 รัฐ ได้แก่ รัฐโวกัวไถ (窝阔台 Wōkuòtái) รัฐฉาเหอไถ (察合台 Cháhétái) รัฐชิงฉา (钦察 Qīnchá) รัฐอีร์ (伊儿 Yī'ér) ในขณะเดียวกันก็ได้บัญชาการการทำสงครามขยายอาณาเขตลงไปได้ ตลอดระยะเวลาศึกสงคราม 70 กว่าปี ก็ได้ก่อตั้งประเทศจีนที่เป็นรูปเป็นร่างขึ้น โดยการก่อตั้งราชวงศ์หยวนได้เป็นผลสำเร็จ ดินแดนประเทศจีนในสมัยหยวนนี้ทิศเหนือจรดไซบีเรีย (西伯利亚 Xībólià) ทิศใต้จรดทะเลจีนใต้ ทิศตะวันออกเฉียงเหนือจรดแม่น้ำอุซูลี (乌苏里江 Wūsūlǐ jiāng, Ussuri River) ด้านตะวันออกและได้รวมดินแดนไปถึงเขตมณฑลยูนนาน นอกจากนี้ในสมัยหยวนยังขยายอาณาเขตครอบครองไปถึงดินแดนทางทิศตะวันตกเป็นครั้งแรก นับเป็นจุดเริ่มต้นของรากฐานความเป็นปึกแผ่นของแผ่นดินจีนมาจนปัจจุบัน

มูลเหตุของการทำศึกสงครามเพื่อขยายดินแดนประเทศมองโกล ทำให้ชนชาวมองโกลกระจัดกระจายอยู่ไปทั่วดินแดนประเทศจีน จนกระทั่งปี 1368 ราชวงศ์หยวนล่มสลาย กองกำลังมองโกลน้อยใหญ่อพยพหลบหนีกลับไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในที่ราบมองโกลตามเดิม ในช่วงนี้ดินแดนมองโกลแบ่งออกเป็นสองภาคคือภาคตะวันออกและภาคตะวันตก ชาวมองโกลตะวันออก(东 蒙古 Dōng Měnggǔ) คือกลุ่มที่เลี้ยงสัตว์เร่ร่อนอยู่ในบริเวณโมเป่ย์ (漠北 Mòběi) และโมหนาน (漠南 Mò nán) เป็นชนชั้นศักดินาที่สืบเชื้อสายมาแต่ราชสำนักหยวนเดิม อีกกลุ่มหนึ่งคือชาวมองโกลที่เลี้ยงสัตว์เร่ร่อนอยู่ทางโมซี (漠西 Mòxī) เรียกชื่อว่า มองโกลตะวันตก (西 蒙古 Xī Měnggǔ) ชาวมองโกลกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กับชาวมองโกลตะวันออกแบบเครือญาติแต่งงาน

ต่อมาในศตวรรษที่ 15 มองโกลใต้และเหนือถูกรวมอำนาจเข้าอยู่ในการปกครองของ ต้าเหยียนชาน (达延汗 Dáyánhàn) และได้จัดการปกครองมองโกลตะวันออกเป็น 6 เขตคือ คาร์คา(喀尔喀 Kǎ'ěrkā) อุเหลียงฮา(兀良哈 Wūliánghā) เอ้อเอ๋อร์ตุส(鄂尔多斯 È'ěrdūsī) ตูโมเทอ (土默特 Tǔmòtè) ซาฮาร์ (察哈尔 Cháhǎ'ěr) คาหลาซิน (喀喇沁 Kāláqìn) จนถึงช่วงปลายราชวงศ์หมิงต้นราชวงศ์ชิง ประชาติมองโกลตกอยู่ในสภาพบ้านเมืองแตกแยก โดยแต่ละภาคแบ่งตัวกันตามเขตทะเลทรายเป็น 3 ภาคชัดเจน คือ มองโกลเหนือ มองโกลตะวันตก และมองโกลใต้ มองโกลใต้มีความสัมพันธ์อันดีกับราชสำนักหมิง เศรษฐกิจเจริญรุ่งเรือง เป็นศูนย์กลางการปกครอง วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของมองโกล ต่อมาราชสำนักหมิงใช้เวลากว่า ครึ่งศตวรรษ และกองกำลังทหารจำนวนมหาศาลรวบรวมประชาติมองโกลทั้งหมดเข้าอยู่ในการปกครองของประเทศจีนในที่สุด

ศิลปวัฒนธรรม

ชาวมองโกลมีความเกี่ยวข้องกับศาสนาอย่างใกล้ชิด ในยุคอานต้าชาน (俺答汗 Āndáhàn) ศาสนาลามะ (喇嘛教 Lǎma jiào) ลัทธิเกอหลู่ (格鲁派 Gélǔ pài) เริ่มเผยแพร่เข้าสู่ดินแดนมองโกล นับแต่นั้นมาศาสนาละมะได้ฝังรากลึกในชีวิตรและสังคมของชาวมองโกล ระยะเวลาเร็วกว่าปี ศาสนาลามะมีอิทธิพลต่อการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชาวมองโกลอย่างมาก อานต้าชานศรัทธาศาสนาลามะยิ่ง ประชาชนทั่วไปก็นับถือศาสนาละมะ ถ้วนทั่ว จึงมีการก่อสร้างวัดลามะขึ้นมากมาย ทำให้วัดลามะมีกรรมสิทธิ์เต็มที่ในการครอบครองที่ดิน

ศาสนาละมะ ได้นำเอาวัฒนธรรมทิเบตเข้ามาเผยแพร่และถาโถมเข้าสู่วัฒนธรรมมองโกลอย่างหนัก วัฒนธรรมความคิดความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องบาปบุญคุณโทษ เกี่ยวกับเรื่องพระพุทธเจ้า สร้างโลก สิ่งเหล่านี้สะท้อนออกมาในงานวรรณกรรม และบันทึกประวัติศาสตร์ของชาวมองโกล ที่เด่นชัดสำคัญ ได้แก่ เรื่อง 《大黄金史》Dàhuángjīnshǐ “ประวัติศาสตร์ต้าหวงจิน” ของ หลัวบูจางตันจิน (罗卜藏丹津 Luóbǔ Zàngdānjīn) เรื่อง 《黄金史纲》Huángjīnshǐ gāng “สังเขปประวัติหวงจิน” ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง แต่วรรณกรรมที่สะท้อนวัฒนธรรมของชาวมองโกลอย่างแท้จริง เป็นจำพวกวรรณกรรมมุขปาฐะที่ถ่ายทอดกันมาแต่สมัยราชวงศ์หยวน มีความชัดเจน ตรงไปตรงมา เรียบง่าย ชัดตรง ที่สำคัญเป็นวรรณกรรมที่สะท้อนสภาพชีวิตจิตใจของชาวมองโกลได้อย่างลึกซึ้ง เช่น นิทานเรื่อง 《乌巴什洪台吉的故事》Wūbāshí hóngtáijí de gùshi “เรื่องราวของอุปาซือ หงถายจี” นิทานเรื่อง 《心鉴》Xīn jiàn “ซินเจี้ยน” และยังมีเอกสารประวัติศาสตร์ที่เกิดจากการตกผลึกของกาลเวลาอีกจำนวนหนึ่ง เช่น เรื่อง 《蒙古秘

史》Měnggǔ mìshǐ “ประวัติลับมองโกล” นอกจากนี้ยังมีวรรณกรรมภาษาอื่นที่แปลมาจากต้นฉบับภาษามองโกลอีกมาก เช่น เรื่อง 《秘史》Mì shǐ “ประวัติลับ” ซึ่งปัจจุบันสูญหายไปจากวรรณกรรมมุขปาฐะของชาวมองโกลเสียแล้ว ปลายสมัยหมิง ชาฮาร์หลินตานข่าน (察哈尔林丹汗 Cháhǎ'ěr línānhàn) จัดให้แปลคัมภีร์ชื่อ กานจูเออร์ 《甘珠尔经》Gānzhū'ěr jīng ภาษาที่ใช้ในคัมภีร์ฉบับนี้ล้วนเป็นภาษาทิเบต การแปลครั้งนี้เป็นการรับคำศัพท์ทิเบตเข้าสู่คำศัพท์มองโกลครั้งใหญ่ครั้งหนึ่ง

ชีวิตความเป็นอยู่

ชาวมองโกลในอดีตดำรงชีวิตอยู่ด้วยการล่าสัตว์และเลี้ยงสัตว์เร่ร่อน จนปัจจุบันกิจกรรมที่สืบทอดมาจากการดำรงชีพยังคงปรากฏชัด เห็นได้จากชาวมองโกลเชี่ยวชาญการขี่ม้า และยิงธนู แต่เดิมที่เลี้ยงสัตว์เร่ร่อนพัฒนามาเป็นการเลี้ยงสัตว์ทุ่งหญ้า และตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่ง แต่ยังคงมีการอพยพย้ายฝูงสัตว์ตามฤดูกาล คือ ฤดูหนาวและฤดูร้อน การดำรงชีพด้วยการล่าสัตว์และเลี้ยงสัตว์เพียงแต่เดิม พัฒนามาเป็นการทำการเกษตรควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะในช่วงศตวรรษที่ 17 ตรงกับยุคอาลาถ่านข่าน (阿拉坦汗 Ā lā tǎn hàn) ได้เชื่อมสัมพันธ์กับราชสำนักหมิง โดยมีการเปิดพรมแดนการค้าระหว่างกัน ผลจากการเปิดพรมแดนการค้านี้ทำให้กิจการด้านการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ของชาวมองโกลพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มองโกลได้สร้างเมืองใหม่ขึ้น ซึ่งปัจจุบันคือเมืองฮูเหอเห่าเท่อ (呼和浩特 Hūhéhaotè)

หลังการปลดปล่อย บริเวณต่างๆ ของเขตปกครองตนเองมองโกเลียใน มีการพัฒนาด้านการเลี้ยงสัตว์ การเกษตร ป่าไม้ โรงงานอุตสาหกรรม และบุกเบิกพื้นที่ใหม่ขึ้นอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง มีการพัฒนาอุตสาหกรรมเลี้ยงสัตว์อย่างทันสมัย เช่น การปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ การป้องกันและรักษาโรคสัตว์ การสร้างคอกสัตว์ สนับสนุนให้เลี้ยงสัตว์เป็นหลักแหล่งแน่นอน รวมไปถึงการควบคุมผลผลิตจากสัตว์เช่น การควบคุมคุณภาพการผลิตเนื้อสัตว์ การตัดขนสัตว์ ตลอดจนการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสัตว์และการเกษตรอย่างครบวงจร ผลผลิตการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ที่ได้จากชาวมองโกลมีปริมาณมาก สร้างรายได้มหาศาลแก่ชุมชนและประเทศจีนโดยรวม

ผลจากการพัฒนาประเทศ และความร่วมมือของชนชาวมองโกล ปัจจุบันเศรษฐกิจในชุมชนมองโกลพัฒนาไปมาก รัฐบาลสนับสนุนการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มากมาย เช่น โรงงานเหมืองแร่ โรงงานโลหะหนัก โรงกำเนิดไฟฟ้า โรงงานเคมีภัณฑ์ โรงงานผลิตวัสดุก่อสร้าง โรงงานทอผ้า โรงงานผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า โรงงานน้ำตาล โรงงานยาง โรงงานกระดาษ โรงงานผลิตยา เป็นต้น ส่งผลให้มองโกเลียในเป็นเมืองอุตสาหกรรมครบวงจรที่มีความสมบูรณ์

มากที่สุด ชุมชนมองโกลในพื้นที่อื่นๆ ก็กำลังพัฒนาไปสู่ความเป็นเมืองอุตสาหกรรมครบวงจรอย่างไม่หยุดยั้งเช่นเดียวกัน โดยรัฐบาลสนับสนุนให้มีการสร้างโรงงานผลิตข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนมองโกลเอง และตอบสนองต่อความต้องการของชนในประเทศอีกด้วย

ด้านวิทยาการทางการแพทย์แผนโบราณของชาวมองโกลก็มีความพิเศษและโดดเด่น อันเป็นภูมิปัญญาที่ก่อกำเนิดขึ้นจากการตกผลึกทางความรู้ที่ได้มาจากการต่อสู้กับโรคภัยธรรมชาติ และการซึมซับรับเอาวิทยาการทางการแพทย์จากชาวยุโรปและทิเบตผนวกเข้าด้วยกัน ในอดีตก่อนการก่อตั้งชาติมองโกล ชาวมองโกลก็มีการสืบทอดวิธีการรักษาและตำรับยาอยู่แล้ว เช่น การดื่มนมม้าเพื่อรักษาโรค การใช้เหล็กเผาไฟรักษาบาดแผล เป็นต้น การแพทย์แผนมองโกลพัฒนาขึ้นเป็นรูปร่างชัดเจน ถึงขั้นมีการก่อตั้งโรงพยาบาลและหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการรักษาพยาบาลขึ้นมาตั้งแต่สมัยหยวนแล้ว และพัฒนาขึ้นอย่างสมบูรณ์ในสมัยหมิงและชิง มีการเขียนตำราการแพทย์ และตำรายาตามหลักการแพทย์แผนมองโกลขึ้น เช่น เรื่อง 《蒙药正典》 Méng yào zhèngdiǎn “ตำรับยามองโกล” เรื่อง 《饮膳正要》 Yīnshàn zhèngyào “อาหารการกิน” เรื่อง 《蒙医药选编》 Méng yī yào xuǎnbiān “ตำราแพทย์และยามองโกล” การแพทย์แผนมองโกลไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญกับตำรับยาและวิธีการรักษา แต่ให้คำนึงถึงอาหาร การบำรุงและการป้องกันโรคด้วย นับเป็นคุณสมบัติอันใหญ่หลวงแก่วงการสาธารณสุขของประเทศจีนจวบจนปัจจุบัน

ปัจจุบัน เขตปกครองตนเองมองโกลได้พัฒนาวิทยาการด้านต่างๆ อย่างทันสมัยและรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการศึกษา โดยในปัจจุบันมีการก่อตั้งโรงเรียนประถมกว่า 2 หมื่นแห่ง โรงเรียนมัธยม 5 พันกว่าแห่ง วิทยาลัยการอาชีพกว่า 80 แห่ง และมหาวิทยาลัย 15 แห่ง มีการสร้างสถานีวิจัยโทรทัศน์เผยแพร่ข่าวสารความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมองโกล มีการก่อตั้งห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ เพื่อการศึกษาวิจัยด้านภาษามองโกลอันถือเป็นงานหลักที่ชาวมองโกลให้ความสำคัญ ในอันที่จะเป็นรากฐานในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ในขณะเดียวกันก็ยังสามารถรักษาขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมดั้งเดิมให้คงอยู่ด้วย

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ด้านขนบธรรมเนียมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การดำรงชีวิต อาหารการกิน ที่อยู่อาศัย การแต่งงาน การแต่งกาย พิธีการต่างๆ ล้วนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การแต่งกายของชาวมองโกล ชายหญิงสวมชุดคลุมยาว แขนยาวและกว้าง รัดด้วยสายรัดเอว สวมรองเท้าบู๊ทที่เย็บจากหนังสัตว์

ชายสวมหมวกสีน้ำเงิน ดำ น้ำตาล หรือโพกศีรษะด้วยผ้าสีแดงหรือเหลือง หญิงสวมหมวกครี
ศีรษะ มีพู่ระย้า หมวกที่คลุมเป็นสีแดงและน้ำเงิน ด้านอาหารการกิน ชาวมองโกลที่อาศัยอยู่ใน
บริเวณพื้นที่เลี้ยงสัตว์บริเวณเนื้อและนมที่ได้จากแกะและวัวเป็นหลัก ส่วนชาวมองโกลที่อาศัยอยู่
ในบริเวณพื้นที่เกษตรบริเวณเนื้อ นมสัตว์และผักเป็นอาหารหลัก ด้านที่พักอาศัย ชาวมองโกลพัก
อาศัยอยู่ในกระท่อมทรงกลม มีฝาบ่านล้อมรอบซึ่งก่อขึ้นอย่างง่าย ๆ เพื่อสะดวกต่อการอพยพ
โยกย้าย อันเป็นผลพวงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการดำรงชีวิตเลี้ยงสัตว์เร่ร่อนมาแต่อดีตนั่นเอง
ภายนอกคลุมด้วยผ้าสักหลาด ปัจจุบันชาวมองโกลดำรงชีวิตเป็นหลักแหล่ง สร้างบ้านเรือนด้วย
อิฐและไม้ แต่ยังคงรักษารูปร่างที่เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ อีกอย่างหนึ่งที่ชาวมองโกลยังคงรักษา
วัฒนธรรมดั้งเดิมไว้คือ การขี่ม้า ไม่ว่าเดินทางใกล้ไกล ชาวมองโกลจะใช้ม้าเป็นพาหนะคู่กาย
เสมอ

ครอบครัวชาวมองโกลอาศัยอยู่เป็นครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูกที่ยังไม่
แต่งงาน ลูกที่แต่งงานแล้วจะแยกไปตั้งครอบครัวใหม่ของตนเอง พ่อแม่จะสืบทอดมรดกให้กับลูก
คนเล็ก ในอดีตการแต่งงานเป็นแบบสามีภรรยาเดียว ไม่แต่งงานกับคนในสายตระกูลเดียวกัน การ
แต่งงานพ่อแม่เป็นผู้จัดการให้ แต่บางพื้นที่มีการแต่งงานแบบพี่ชายน้องชายมีภรรยาคนเดียวกัน
สถานภาพทางสังคมของผู้หญิงถูกกดขี่ ปัจจุบันหนุ่มสาวมีอิสระในการเลือกคู่ครอง และเข้มงวด
กับการแต่งงานแบบสามีภรรยาเดียว สถานภาพชายหญิงมีความเท่าเทียมกัน

พิธีศพของชาวมองโกลมีการฝัง การเผา และการทิ้งไว้บนหุบเขาห่างไกลให้ย่อยสลายไป
ตามธรรมชาติ

นับตั้งแต่การก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นต้นมา ชาวมองโกลดำรงชีวิตอยู่อย่าง
ปกติสุขด้วยวัฒนธรรมที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ และมีสุขภาพดีด้วยภูมิปัญญาการแพทย์ของตน
ผสมผสานกับความเจริญในยุคปัจจุบัน ทำให้ชาวมองโกลมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่สงบสุข ชา
วมองโกลเป็นมิตรต่อแขกผู้มาเยือน จริงใจและซื่อสัตย์ จนได้รับขนานนามว่าเป็นชนเผ่าที่เผื่อน้อง
วัฒนธรรมดั้งเดิมที่ไม่ส่งผลดีต่อการพัฒนา ค่อยๆสูญหายไป และรับเอาวัฒนธรรมอันดีของชุมชน
รอบข้างผสมผสานกับวัฒนธรรมของตนได้อย่างกลมกลืน เช่น พิธีบูชาเทพเจ้าที่จัดขึ้นอย่าง
ยิ่งใหญ่ในเดือนกรกฎาคม ปรับเปลี่ยนมาเป็นกิจกรรมเฉลิมฉลองการเก็บเกี่ยว มีกิจกรรมรื่นเริง
ต่างๆ มากมาย เช่น การแข่งม้า ยิงธนู มวยปล้ำ เป็นต้น

34. 苗族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าเหมียว Miao ethnic minority group

รูป 42

รูป 7

ถิ่นที่อยู่

ชาวเหมียว (หรือชาวแม้ว) มีถิ่นฐานอยู่ในเมืองและมณฑลต่างๆ ในประเทศจีนหลายแห่ง เช่น กุ้ยโจว(贵州 Guìzhōu) หูหนาน (湖南 Húnán) ยูนนาน (云南 Yúnnán) ซื่อชวน (四川 Sìchuān) กว่างซี(广西 Guǎngxī) หubei (湖北 Húběi) ห่ายหนาน(海南 Hǎinán) ถิ่นที่มีชาวเหมียวรวมตัวกันอยู่มากที่สุดคือ บริเวณรอยต่อทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองเฉียนตงกับเมืองเซียงเอ้อ โดยเฉพาะที่เมืองเซียงซี(湘西 Xiāngxī)มีมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีชาวเหมียวกลุ่มเล็กๆ กระจุกกระจายอยู่ตามหุบเขาเหมียวในมณฑลกว่างซี บริเวณรอยต่อของเมืองเตียนเฉียนกู่ย(滇黔桂 Diānqiánguì) กับชนวนเฉียนเตียน(川黔滇 Chuānqiándiān) จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าเหมียว มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 8,940,116 คน

ภาษา

ชาวเหมียว พูดภาษาเหมียว จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาภาษาเหมียว-เหยา(แม้ว-เย่า)¹ แขนงภาษาเหมียว

¹ นักภาษาศาสตร์ตะวันตก เช่น เบเนดิก (Benedict, 1972) กันไว้นอกภาษาตระกูลจีน-ทิเบต โดยแยกเป็นตระกูลม้ง-เย่า

ตั้งแต่อดีตชาวเหมียวอพยพย้ายถิ่นที่อยู่หลายต่อหลายครั้ง ชุมชนชาวเหมียวจึงกระจายการจ่ายไปมาก เมื่อแยกกันอยู่เป็นเวลานาน ทำให้ภาษาที่ใช้มีความแตกต่างกัน ปัจจุบันภาษาเหมียวแบ่งได้ 3 สำเนียงคือ สำเนียงเซียงซีตะวันออก(湘西 Xiāngxī) สำเนียงเฉียนตงกลาง(黔东 Qiándōng) และสำเนียงชว่นเฉียนเตียนตะวันตก(川黔滇 Chuānqiándiān) สำเนียงชว่นเฉียนเตียนตะวันตกนี้ยังแบ่งออกได้อีก 7 สำเนียงย่อย ชาวเหมียวที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนกลุ่มน้อยอื่น บางทีพูดภาษาของชนกลุ่มที่ใหญ่กว่า เช่น ภาษาจีน ภาษาต้ง ภาษาจ้วง มีการขุดค้นทางโบราณคดีที่เป็นชุมชนโบราณของเผ่าเหมียว พบศิลาจารึกที่คาดว่าจะเป็นอักษรของชาวเหมียว แต่ไม่มีการสืบทอดและสูญหายไป กระทั่งปี 1956 รัฐบาลจีนได้ประดิษฐ์อักษรสำหรับชนเผ่าเหมียวขึ้นโดยใช้อักษรลาติน และใช้อย่างกว้างขวางจนปัจจุบัน

ประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชนชาวเหมียวมีมานานหลายพันปี จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สืบย้อนไปเมื่อสี่พันปีก่อน ในบันทึกเอกสารโบราณมีการกล่าวถึงชนเผ่ากลุ่มเล็กกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำฮวงโหและแม่น้ำแยงซีเกีย ึง รวมเรียกชนเผ่าเหล่านี้ว่า “หนานหมาน” (南蛮 Nánmán) ในจำนวนนี้มีชนชาวเหมียวรวมอยู่ด้วย นักวิชาการบางท่านให้ความเห็นว่าชื่อ “ชือโหยว” (蚩尤 Chīyóu) ที่ปรากฏในนิทานปรัมปราโบราณที่ชาวเหมียวให้ความเคารพบูชา นั้น มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบรรพบุรุษของชาวเหมียว บางท่านให้ความเห็นว่าเหมียวสามฝ่ายที่กล่าวถึงในสมัยโบราณเป็นบรรพบุรุษของชาวเหมียวในปัจจุบัน บ้างเชื่อว่าชาวเหมียวในปัจจุบันสืบเชื้อสายมาจากชาว “เหมา” (髡 Máo) ในสมัยอินโจว(殷周 Yīnzhōu) อย่างไรก็ตามปัจจุบันยังไม่มีข้อสรุปแน่ชัดเกี่ยวกับกำเนิดที่มาของชนชาวเหมียว แต่หลักฐานที่เพียงพอที่จะสรุปได้ในขณะนี้คือ เมื่อสองพันกว่าปีก่อน ในสมัยฉินฮั่น (秦汉时代 Qín Hàn shídài) ชาวเหมียวตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนขึ้นแล้วในบริเวณพื้นที่ที่เป็นเมืองเซียงซี (湘西 Xiāngxī) และเมืองเฉียนตง (黔东 Qiándōng) ในปัจจุบัน ในอดีตเรียกว่าบริเวณ อู่ซี (五溪 Wǔxī) ในบริเวณดังกล่าวมีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่รวมกันมากมาย รวมเรียกชื่อว่า อู่ซีหนาน (五溪蛮 Wǔxī mán) หรืออู่หลิงหนาน(武陵蛮 Wǔlíng mán) จากนั้นชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ก็จะกระจายอพยพไปทางตะวันตก และตั้งถิ่นฐานมาจนปัจจุบัน

ด้านเศรษฐกิจและสังคมของชาวเหมียว สังคมชาวเหมียวเป็นแบบสังคมบุพการีมาช้านาน จนถึงสมัยถังและซ่ง เริ่มเข้าสู่การมีชนชั้นทางสังคม และด้วยอิทธิพลทางเศรษฐกิจของระบบสังคมศักดินาของชาวฮั่น ผลักดันให้เกิดระบบเศรษฐกิจสังคมแบบเจ้าศักดินาขึ้นในชุมชนชาวเหมียว ในเวลานี้การเกษตรและงานหัตถกรรมพัฒนาขึ้นมาก เกิดมีการซื้อขายแลกเปลี่ยน

สินค้ากันขึ้น เริ่มมีการกำหนดเวลาที่แน่นอนที่ชาวเหมียวและชาวฮั่นจะมาแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน ในรูปแบบของ “ตลาดนัด”

ในสมัยหยวน ระบบสังคมแบบเจ้าศักดินาพัฒนาและชัดเจนขึ้นเรื่อยๆ จนถึงสมัยหมิง สังคมชาวเหมียวเป็นแบบเจ้าศักดินาอย่างชัดเจนถึงจุดสูงสุด จากนั้นก็เริ่มเข้าสู่การล่มสลาย ต่อมาระบบการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินเริ่มก่อตัวขึ้น ในสมัยหมิงเริ่มดำเนินนโยบายการรวบรวมที่ดินกลับคืน โดยดำเนินการในเขตมณฑลหูหนาน (湖南 Húnán) ซึ่งครอบคลุมไปถึงถิ่นที่อยู่ของชุมชนชาวเหมียวด้วย ทำให้ระบบเศรษฐกิจแบบการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว การรวบรวมที่ดินกลับคืนของจักรพรรดิคังซีและยงเจิ้งในสมัยราชวงศ์ชิงนำมาซึ่งการล่มสลายของระบบเจ้าศักดินา และก่อเกิดระบบการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินขึ้น หลังสงครามฝิ่นในปี 1840 ระบบสังคมเศรษฐกิจแบบเจ้ากรรมสิทธิ์ที่ดินยังคงเดินหน้าพัฒนาต่อไป จนปลายศตวรรษที่ 19 อำนาจของระบบจักรวรรดินิยมแผ่ขยายเข้าสู่ชุมชนชาวเหมียว ระบบเศรษฐกิจสังคมของชาวเหมียวจึงเปลี่ยนไปเป็นแบบกึ่งอาณานิคมกึ่งศักดินา

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ระบบสังคมชาวเหมียวเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบอบประชาธิปไตย และพัฒนาเข้าสู่ระบบสังคมนิยมในเวลาต่อมา ก่อเกิดนโยบายการปกครองตนเองของชนกลุ่มน้อยขึ้น นับแต่ปี 1951 เป็นต้นมา เริ่มมีการก่อตั้งเขตปกครองตนเองและอำเภอปกครองตนเองเผ่าเหมียวขึ้นหลายแห่ง จนปัจจุบันชาวเหมียวมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการปกครอง ตลอดจนพัฒนาระบบสังคมเศรษฐกิจของตนให้เจริญรุดหน้าทัดเทียมกับชนชาวจีนทั่วไป

ภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาล และการร่วมแรงร่วมใจของชาวเหมียว ทำให้เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา วัฒนธรรม อนามัยของชาวเหมียวพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นมาก มีการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นมากมาย จนเกิดเป็นเมืองอุตสาหกรรมขึ้นอย่างเมืองชายหลี่ (凯里 Kǎilǐ) จี้ไส่ว (吉首 Jíshǒu) ส่วนด้านการเกษตรมีการใช้เครื่องจักรกลมากขึ้น ทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ชุมชนชาวเหมียวไม่ว่าใกล้ไกลเพียงใด มีการพัฒนาระบบไฟฟ้า และการจราจรเข้าถึงทุกแห่งหน นำความเจริญเข้าสู่ชุมชนอย่างถ้วนทั่ว ที่สำคัญมีการสร้างทางรถไฟเข้าไปถึงชุมชนชาวเหมียว เช่น ทางรถไฟสายกุ้ยคุน (贵昆 Guìkūn) เขียงเจียน (湘黔 Xiāngqián) จื่อหลิว (枝柳 Zhīliǔ) ฉีเยินกั๋ว (黔桂 Qiánguì) เป็นต้น เป็นเส้นทางเชื่อมต่อความเจริญจากภายนอกเข้าสู่ชุมชนชาวเหมียว ในขณะที่เดียวกันก็เป็นหนทางที่ชาวเหมียวมีโอกาสติดต่อกับชุมชนภายนอกอย่างสะดวกสบาย

ชาวเหมียวให้ความสำคัญกับการศึกษา นอกจากจะก่อตั้งโรงเรียนตั้งแต่ประถมจนถึงมัธยมปลายแล้ว ยังก่อตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นเพื่อผลิตบัณฑิตชาวเหมียวให้มีความรู้ด้านวิชาชีพครู

แพทย์ ประวัติศาสตร์ วรรณคดี ศิลปะ เทคโนโลยี เพื่อให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้มีการก่อตั้งโรงพยาบาล สถานือนามัยเพื่อดูแลด้านสุขภาพและรักษาโรค โรคระบาด ร้ายแรงต่างๆ ในอดีตหมดไป การประกอบอาชีพของชาวเหมียวหลากหลายขึ้นไม่ว่าจะเป็น การเกษตร ป่าไม้ ประมง เลี้ยงสัตว์ ทำให้ครอบครัวและชุมชนมีรายได้ ส่งผลให้ชาวเหมียวในปัจจุบันมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ศิลปวัฒนธรรม

ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้วยอารยธรรมที่ยาวนาน ก่อเกิดวัฒนธรรมทั้งดงามและหลากหลาย สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษรุ่นสู่รุ่น วรรณกรรมพื้นบ้านที่สำคัญได้แก่ เพลงกลอน ตำนาน นิทานพื้นบ้าน เล่าสืบต่อเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะตกทอดจนถึงปัจจุบัน ฉันทลักษณ์กลอนเพลงชาวเหมียวเป็นแบบกลอนห้า กลอนเจ็ด และกลอนอิสระ ส่วนใหญ่เน้นเรื่องของจังหวัด แต่ไม่เน้นการสัมผัส ท่วงทำนองเพลงเรียบง่ายไม่ซับซ้อน จังหวัดก็ไม่เข้มงวดมากนัก ความสั้นยาวของเพลงไม่แน่นอน เพลงของชาวเหมียวแบ่งได้เป็น เพลงโบราณ เพลงธรรมชาติ เพลงมนตรา เพลงงาน เพลงวนเวียน เพลงรัก และเพลงเด็ก เช่น เพลงชื่อ 《老人开天地》Lǎorén kāi tiāndì “ผู้เฒ่าเบิกพิภพ” เพลงชื่อ 《九十九个太阳和九十九个月亮》Jiǔ shí jiǔ gè tàiyáng hé jiǔ shí jiǔ gè yuèliang “เก้าสิบเก้าตะวันกับเก้าสิบเก้าจันทร์” บทเพลงเหล่านี้ไม่เพียงแต่สะท้อนสภาพชีวิตของชาวเหมียวที่ต้องต่อสู้และผูกพันอยู่กับธรรมชาติ แต่ยังเป็นหลักฐานในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และเรื่องราวของชนชาวเหมียวได้เป็นอย่างดี

ชาวเหมียวรักการร้องรำทำเพลงเป็นชีวิตจิตใจ บทเพลง ดนตรี และละครเหมียวมีวิวัฒนาการและสืบทอดกันมาช้านาน ทำนองเพลงเกร็ดต่างๆ ถูกนำมาแต่งเป็นเพลงประกอบระบำที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่มากมาย เครื่องดนตรีเหมียวหลัก ๆ เป็นจำพวกเครื่องดีและเครื่องสาย มีกลองไม้ กลองหนัง และกลองโลหะ นอกจากนี้ยังมีเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า เช่น ขลุ่ย ปี่ น้ำเต้า และปี่หลายขนาดที่ชาวเหมียวประดิษฐ์ขึ้นจากวัสดุธรรมชาติ มีการเป่าเพลงไปไม้ และพิปากเป่า ระบำเหมียวที่สำคัญมีระบำขลุ่ยน้ำเต้า ระบำเก้าอี้ ระบำลิงตีกลอง เป็นต้น เสียงดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวเหมียวคือปี่น้ำเต้า ทั้งระบำดังามรีนเริง ดนตรีไพเราะมีเอกลักษณ์ของขลุ่ย เป็นที่ชื่นชอบของผู้คนทั่วไป

งานหัตถกรรมชาวเหมียวก็เป็นศิลปะประจำเผ่าอีกอย่างที่มีชื่อเสียงไปทั่ว เช่น งานปักผ้า ทอผ้า ย้อมผ้า ตัดกระดาษและเครื่องประดับต่างๆ สืบทอดกันมานานหลายชั่วอายุคน จนถึงยุคปลดปล่อย มีพัฒนาการถึงขั้นสามารถย้อมลวดลายรูปภาพได้แล้ว ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของชาวเหมียวเป็นสินค้าส่งออกทั้งในและต่างประเทศสร้างรายได้เป็นอย่างดี งานหัตถกรรมที่เป็น

เอกลักษณ์โดดเด่นอีกอย่างของชาวเหมียวคือการทำเครื่องประดับเงิน ชาวเหมียวนิยมประดับประดาเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายและตามร่างกายด้วยเครื่องเงิน ไม่ว่าจะเป็นเครื่องประดับศีรษะเงิน สร้อยพวงระย้า กำไล ชุดเสื้อผ้าเงิน เป็นต้น ล้วนมีแบบและลวดลายที่สวยงามและดูสูงส่ง

ภูมิปัญญาด้านการแพทย์ของชาวเหมียวที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษรุ่นต่อรุ่น ได้รับการยอมรับจากวงการแพทย์แผนปัจจุบัน ตำราการแพทย์ของชาวเหมียวแบ่งโรคในร่างกายมนุษย์เป็น 36 ชนิด โรคภายนอก 72 โรค มีวิธีการรักษา 20 วิธี ตำราแพทย์แผนเหมียวที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง เช่น ตำราชื่อ 《苗医验方》 Miáo yī yàn fāng “ตำราตรวจรักษาแผนเหมียว” เป็นตำราการแพทย์ที่เขียนโดย สือฉีกุ้ย (石启贵 Shí Qǐguì) ตำราชื่อ 《苗族药物集》 Miáo Zú yàowù jí “รวมตำรายาแผนเหมียว” ของผู้เขียน ลู่เคอหมิ่น (陆科闵 Lù Kēmǐn) ปลายศตวรรษที่ 19 วิวัฒนาการทางการแพทย์แผนเหมียวพัฒนาถึงขั้นสามารถรักษาด้วยการผ่าตัดได้แล้ว นอกจากนี้ยังมีตำรายารักษาอาการกระดูกหัก พิษงู พิษหนู การรักษาบาดแผลด้วยสมุนไพร ผลการรักษาหายขาดและรวดเร็ว เป็นที่ยอมรับไปทั่ว

สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง บ้านเรือนของชาวเหมียวแตกต่างกันในแต่ละท้องที่ ชาวเหมียวที่เมืองเฉียนตงและเฉียนหนานก่อสร้างบ้านด้วยไม้ บ้างสร้างเป็นบ้านชั้นเดียว บ้างสร้างเป็นบ้านสองชั้น หรือใต้ถุนสูง หลังคาเป็นแบบจั่วสองหน้า บ้างมุงด้วยกระเบื้อง บ้างมุงด้วยหญ้าแห้งเป็นตับ บนหลังคาเป็นที่ตากพืชและอาหารแห้ง ใต้ถุนเป็นที่เก็บสิ่งของต่างๆ และใช้เป็นคอกสัตว์ ในสมัยก่อนที่ประชาชนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นของตนเอง ชาวเหมียวสร้างบ้านแบบมีรั้วบ้าน ก่อด้วยอิฐหรือหิน ชาวเหมียวที่บริเวณเมืองเหวินชานของมณฑลยูนนานใช้ไม้ไผ่สานถี่ ๆ แล้วฉาบด้วยโคลนก่อนเป็นกำแพงรั้ว ตัวบ้านก็ใช้วิธีเดียวกัน แล้วมุงหลังคาด้วยหญ้าแห้งเป็นตับ แบ่งเป็นสองห้อง ใช้เป็นที่พักอาศัยและคอกสัตว์ ส่วนชาวเหมียวที่เมืองจาวทง (召通 Zhāo tōng) สร้างบ้านโดยใช้ท่อนไม้ขัดกันเป็นกระโจม แล้วมุงด้วยหญ้าแห้ง กำแพงทำด้วยไม้สานแล้วฉาบด้วยโคลน ชาวเหมียวที่เกาะ ห่ายหนานสร้างบ้านลักษณะเป็นห้องแถวทรงยาว แบ่งเป็นสามห้อง มีชายคาบ้านยาวใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ

ชีวิตความเป็นอยู่

เอกลักษณ์โดดเด่นของชาวเหมียวที่ไม่ว่าผู้ใดพบเห็นก็รู้ได้ทันทีว่ามีโซ่ชนเผ่าใดไหนเลย คือ เครื่องแต่งกาย ชายชาวเหมียวสวมเสื้อผ้าป่านปักลวดลายงดงาม มีผ้าคลุมบาที่เป็นผ้าสักหลาดขนแกะปักลาย นอกจากนี้ในหลายๆพื้นที่การแต่งกายอาจแตกต่างกันไปบ้าง บ้างสวมเสื้อผ่าอกลำตัวสั้น สวมกางเกงขายาว รัดเอวด้วยผ้าหรือเข็มขัดขนาดใหญ่ พันศีรษะด้วยผ้าสีเงิน ในฤดูหนาวพันรอบขาด้วยผ้าหรือเชือกมัดแข้ง ในสมัยโบราณ ชายชาวเหมียวไว้ผมยาว

เกล้าเป็นมวยไว้กลางศีรษะเสียบด้วยปิ่นไม้หรือเหล็ก ใส่ตุ้มหูทั้งสองข้าง สวมกำไลข้อมือ บางทีปล่อยยาวลงมาแล้วถักเปีย แต่นับตั้งแต่ปลายสมัยซึ่งเป็นต้นมาชายชาวเหมียวไม่เกล้าผมอย่างสมัยก่อน แต่นิยมปล่อยยาวลงมาแล้วถักเปียทั้งสองข้างมากกว่า ส่วนการแต่งกายของสตรีเหมียวในแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกันมากเป็นสิบๆ แบบ แต่ส่วนใหญ่สวมเสื้อผ่าอก ปกใหญ่ ลำตัวสั้น สวมกระโปรงจีบรอบ บ้างยาวกรอมสั้น บ้างสั้นถึงโคนต้นขา บางท้องถิ่นสวมกางเกงขายาวและกว้าง และปักลวดลายดอกไม้ขนาดใหญ่ โปกศีรษะด้วยผ้าลายตาราง สวมตุ้มหู ห่วงคล้องคอ และกำไลเงิน เครื่องประดับศีรษะของสตรีชาวเหมียวมีรูปแบบหลากหลายมาก บ้างมวยผมทรงกลม ทรงแหลม ไว้กลางศีรษะแล้วประดับประดาด้วยเครื่องประดับเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวเหมียวที่เจียนตง เจียนหนาน ครอบศีรษะด้วยหมวกเงิน มียอดปลายแหลมงอโค้งขึ้นด้านบน คล้ายกับเขาวัว ชุดเสื้อผ้าก็ประดับประดาด้วยเครื่องเงินจนเต็มตัวเรียกกันว่า ชุดเงิน (银衣 yínyī) นับเป็นเครื่องแต่งกายที่ทรงคุณค่ายิ่งนัก

เรื่องอาหารการกิน ชาวเหมียวที่เมืองเจียนตง(黔东 Qiándōng) เจียนหนาน (黔南 Qiánnán) เซียงซี (湘西 Xiāngxī) ห่ายหนาน (海南 Hǎinán) และที่กว่างซี (广西 Guǎngxī) กินข้าวเป็นอาหารหลัก นอกจากนี้ยังมีข้าวโพดและมันเป็นอาหารเสริม ส่วนชาวเหมียวในบริเวณเมืองเจียนซี (黔西 Qiánxī) เจียนเป่ย์ (黔北 Qiánběi) ชวนหนาน (川南 Chuānnán) เตียนตง (滇东 Diāndōng) เตียนเป่ย์ (滇北 Diānběi) กินข้าวโพด มันฝรั่ง ข้าวโอ๊ตเป็นอาหารหลัก อาหารพิเศษของชาวเหมียวคือผักดอง วิธีทำคือเอาข้าวเหนียวคลุกกับผักหมักไว้ในโอ่งปิดฝาสนิท เก็บไว้ประมาณ 2 เดือนก็นำออกมาประกอบอาหารได้ ชาวเหมียวชอบการดื่มสุราสังสรรค์เฮฮา ไม่ว่าจะเป็นเทศกาล งานพิธีการใดๆ หรือมีแขกมาเยือน ชาวเหมียวจะใช้สุราต้อนรับแขกด้วยความยินดี

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

วัฒนธรรมการแต่งงานของชาวเหมียวยึดถือการมีสามีภรรยาเดียว การสืบทอดมรดกยึดถือสายเลือดสายตรงเพศชายเป็นหลัก ในขณะที่เดียวกันเพศหญิงก็มีสิทธิและสถานภาพในครอบครัวเช่นกัน ลูกคนเล็กมีหน้าที่เลี้ยงดูพ่อแม่ยามแก่เฒ่า ชาวเหมียวตั้งชื่อลูกชายโดยใช้คำศัพท์ที่เป็นชื่อพ่อเป็นคำหลังของชื่อลูกคล้องต่อกันเป็นลูกโซ่ เป็นชื่อที่ระบุการสืบเชื้อสาย แต่การเรียกขานกันตามปกติจะเรียกเฉพาะชื่อเจ้าตัวเท่านั้น นอกจากนี้ยังรับอิทธิพลของชาวยุโรปในการตั้งชื่อ โดยกำหนดคำที่ระบุถึงคนในรุ่นเดียวกัน จะใช้คำเดียวกันเป็นส่วนประกอบของชื่อ

ในงานเทศกาลรื่นเริงต่างๆ หนุ่มสาวชาวเหมียวมีโอกาสพบปะและเลือกคู่รักคู่ครองของตน แต่บางท้องถิ่นก็มีการแต่งงานแบบคลุมถุงชนที่พ่อแม่เป็นฝ่ายเลือกคู่ครองให้ โดยผู้ใหญ่จะ

จับคู่ตามที่เห็นว่าเหมาะสมกันทั้งฐานะ ครอบครัว วงศ์ตระกูล หลังแต่งงานเจ้าสาวชาวเหมียวจะไม่ย้ายไปอยู่บ้านเจ้าบ่าว โดยเฉพาะที่เมืองเฉียนชียังคงรักษาขนบธรรมเนียมแบบดั้งเดิมนี้อยู่ ในบางท้องถิ่นยังนิยมขนบธรรมเนียมการแต่งงานแบบ “สองครอบครัวแลกเจ้าสาว” หรือ “การแต่งงานกับทั้งพี่สาวน้องสาว” กันอยู่

ด้านศาสนาความเชื่อและเทศกาลสำคัญ ชาวเหมียวนับถือผีและวิญญาณของหมื่นล้านสรรพสิ่ง บูชาวิญญาณบรรพบุรุษ นับถือธรรมชาติ เชื่อว่าทุกสรรพสิ่งมีวิญญาณแรงกล้าที่มีอาจล่วงเกินได้ ชาวเหมียวจะอธิษฐานอ้อนวอนขอพร รักษาโรค ขอบุตร ขอโชคลาภ การคุ้มครอง และปกป้องรักษาจากเทพทั้งมวล การทำพิธีบูชาเทพเจ้าต้องมีหมอผีประจำเผ่าทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า พิธีกรรมบูชาเทพเจ้า ผีและวิญญาณบรรพบุรุษ ซึ่งถือเป็นพิธีที่ยิ่งใหญ่และศักดิ์สิทธิ์ พิธีไหว้ผี พิธีไล่ผี พิธีกินวัว พิธีกินหมู พิธีกินผี พิธีล้มนิ้ว เป็นต้น ล้วนเป็นพิธีที่ยิ่งใหญ่สำคัญของชาวเหมียว นอกจากนี้สิ่งของตามธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ก้อนหินรูปร่างแปลกประหลาด หรือที่มีขนาดใหญ่โต หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเช่น บ่อน้ำ แก้วอี้ ล้วนต้องบูชาวิญญาณของสิ่งเหล่านี้ทั้งสิ้น สิ่งของที่บูชา ได้แก่ อาหาร และเครื่องดื่มต่างๆ เช่น เหล้า เนื้อ ไก่ เป็ด ปลา ข้าวเหนียว เป็นต้น หลังจากการเผยแผ่ศาสนาคริสต์เข้ามา มีชาวเหมียวบางส่วนหันมานับถือพระเยซู

เทศกาลสำคัญของชาวเหมียวมีมากมาย ชาวเหมียวในแต่ละท้องถิ่นมีเทศกาลแตกต่างกันไปบ้าง ชาวเหมียวที่เฉียนตง เฉียนหนาน กว่างซี เฉลิมฉลองวันปีใหม่เหมียวในวันที่ 1 เดือน 11 ตรงกับวันกระต่ายและวันวัวตามปฏิทินเหมียว มีกิจกรรมรื่นเริงมากมาย เช่น แข่งม้า ล่อวัว ระบายเพลงขลุ่ยน้ำเต้า ระบายกลอง และการเยี่ยมเยียนเพื่อนบ้าน ส่วนชาวเหมียวที่เมืองกุ้ยหยางจะมารวมตัวกันที่บริเวณใกล้น้ำพุใจกลางเมืองกุ้ยหยางในทุกๆ วันที่ 8 เดือน 4 เพื่อจัดงานรื่นเริงเต้นรำ พบปะสังสรรค์ เพื่อรำลึกถึงวีรบุรุษในตำนานที่ชื่อ “ย่าหนู่” (亚努 Yànǔ) นอกจากนี้ยังมีเทศกาลสำคัญที่ชาวเหมียวทั่วทุกพื้นที่จัดงานรื่นเริงถวญหน้า เช่น เทศกาลเรือมังกร เทศกาลภูเขาดอกไม้ (ต้นเดือน 5) เทศกาลกินอาหารใหม่ (เดือน 6 เดือน 7 หลังการเก็บเกี่ยวข้าวใหม่) นอกจากนี้ยังมีเทศกาลที่รับอิทธิพลมาจากชาวฮั่น เช่น เทศกาลตรุษจีน เทศกาลเซ็งเม้ง เป็นต้น ชาวเหมียวที่ยูนนานยังมีเทศกาลสำคัญที่สืบทอดกันมาจนปัจจุบันคือเทศกาลเหยียบดอกไม้ ถือเป็นเทศกาลรื่นเริงที่สำคัญของชาวเหมียว จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ทุกๆ ปี

35. 仫佬族 ชนกลุ่มน้อยเผ่ามู่หล่าว

Mulam ethnic minority group

รูป 44

รูป 45

ถิ่นที่อยู่

ชาวมู่หล่าวเป็นชนเผ่าชาวเขาของจีนที่มีจำนวนประชากรไม่มากนัก เรียกตัวเองว่า “หลิง” (伶 Líng) บ้างเรียกว่า “จิ้น” (谨 Jǐn) ชาวจ้วงเรียกชนกลุ่มนี้ว่า “บูจิ้น” (布谨 Bùjǐn) ชาวฮั่นเรียกชื่อชนกลุ่มนี้ว่า “หมู่หล่าว” (姆佬 Mǔlǎo) หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน เรียกชื่อชนกลุ่มน้อยกลุ่มนี้อย่างเป็นทางการว่าชนเผ่ามู่หล่าว ประชากรชาวมู่-หล่าวส่วนใหญ่อาศัยอยู่บริเวณอำเภอปกครองตนเองเผ่ามู่หล่าวในเมืองหลัวเจิง (罗城 Luóchéng) ของมณฑลกว่างซี (广西 Guǎngxī) นอกจากนี้ยังมีกระจัดกระจายอยู่ตามตำบลอื่นๆ เช่น ซินเจิง (忻城 Xīnchéng) ยี่ซาน (宜山 Yíshān) หลิวเจิง (柳城 Liǔchéng) ตูอัน (都安 Dū'ān) หวนเจียง (环江 Huánjiāng) เหอฉี (河池 Héchí) เป็นต้น ซึ่งอาศัยอยู่ปะปนกับชนกลุ่มน้อยเผ่าอื่น ได้แก่ จ้วง (壮 Zhuàng) ฮั่น (汉 Hàn) เหยา (瑶 Yáo) หมี้ว (苗 Miáo) ต้ง (侗 Dòng) เหมานาน (毛南 Máo'nán) และสูย (水 Shuǐ)

จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่ามู่หล่าว มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 207,352 คน

ภาษา

ชาวมุ่หล่าวพูดภาษามุ่หล่าว ซึ่งเป็นภาษาที่มีความใกล้เคียงกับภาษาเหมาหนาน (毛难语 Máo nányǔ) ภาษาต้ง(侗语 Dòngyǔ) และภาษาสูย(水语 Shuǐyǔ) ปัจจุบันชาวมุ่หล่าวส่วนใหญ่รู้ภาษาจีนและใช้อักษรจีน

ประวัติศาสตร์

ชาวมุ่หล่าวมีวิวัฒนาการมาจากชาวนนเผ่าในอดีตชื่อว่า ชาวเหลียว (僚人 Liáo rén) ในบทประพันธ์ของฉางฉวี (常璩 Cháng Qú) ในสมัยจิ้น (晋 Jìn) เรื่อง “บันทึกจินภาคใต้และภาคกลาง” กล่าวถึงชาวเหลียวว่า “ชาวเหลียวดำรงชีวิตและตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณตอนใต้ของเทือกเขาหยินหลิง (云岭 Yúnlǐng) ซึ่งอยู่ในบริเวณที่ราบสูงหยินกู่ (云贵 Yúnguì)” หลังจากยุคราชวงศ์ถังและซ่งเป็นต้นมา เอกสารประวัติศาสตร์ล้วนมีกล่าวถึงชาวเหลียว (僚 Liáo) หรือชาวหลิง (伶 Líng) ในบันทึกราชวงศ์ซ่งมีกล่าวถึงชาวเหลียวและชาวหลิงว่า “ชาวหลิงมีอีกชื่อว่าชาวเหลียว ชื่อเรียกพื้นเมืองว่าหมูล่าว (姆佬 Mǔlǎo)” นักวิชาการมีความเห็นว่าชาวมุ่หล่าวแยกตัวออกมาจากชาวหลิงและชาวเหลียว จากนั้นหลอมรวมและก่อตัวกันเป็นชนเผ่าใหม่ในสมัยราชวงศ์ซ่ง

จากบันทึกทางประวัติศาสตร์ การจัดการปกครองของจักรพรรดิราชวงศ์ซ่งมีการก่อตั้งเมืองหลินต้ง(琳洞 Lándòng) กุ้ยโจว (桂州 Guìzhōu) รวมเข้าเป็นตำบลหลัวเจิง (罗城 Luóchéng) จัดอยู่ในเขตการปกครองของเขตลีหรง(隶融 Lìróng) ต่อมาจัดอยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดชิงหยวน(庆远 Qìngyuǎn) ชาวมุ่หล่าวในปลายสมัยหยวนและต้นสมัยหมิงตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บริเวณตำบลหลัวเจิง (罗城 Luóchéng) ประชาชนอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของราชสำนักหมิง ต้องส่งเครื่องบรรณาการและภาษีเป็นพิธีธัญญาหารให้แก่ราชสำนักทุกปี ในสมัยราชวงศ์ซ่งได้จัดการปกครองในเขตที่ตั้งถิ่นฐานของชาวมุ่หล่าว โดยก่อตั้งชุมชนเป็น “หลี่”(里 lǐ) ภายใต้หลี่แบ่งเป็นหมู่บ้านย่อยๆ ที่ประกอบด้วยประชากรสิบกว่าหลังคาเรือน เรียกว่า “ตง” (冬 dōng) ในแต่ละตง มีหัวหน้าที่เลือกโดยสมาชิกในหมู่บ้าน ทำหน้าที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่เก็บรวบรวมภาษีส่งให้ทางการ ด้วยความที่ชาวมุ่หล่าวที่เป็นเครือญาติกันจะตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ติดกัน ดังนั้น การปกครองที่ย่อยลงไปจาก “ตง” ก็คือ “ฝ่ง” (房 fáng) ซึ่งก็หมายถึงสมาชิกในแต่ละครัวเรือนนั่นเอง หลังจากปี 1933 ตามการปกครองของกั๋วหมินต้ง แบ่งการปกครองเป็นเขตตำบล หมู่บ้าน หัวหน้าในแต่ละส่วนเป็นสมาชิกคณะกรรมการปกครองส่วนท้องถิ่น ในขณะเดียวกันก็มีหน้าที่รับผิดชอบเป็นครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนของตนด้วย เพื่อทำหน้าที่เป็นฝ่ายปกครองของอำนาจกั๋วหมินต้ง ผู้ที่จะรับหน้าที่ตามการจัดการปกครองของกั๋วหมินต้งนี้ก็มาจากพื้นฐานเดิมของหัวหน้า หลี่ ตง และฝ่งของชาวมุ่หล่าวเดิมนั่นเอง การ

ต่อต้านการปกครองแบบราชสำนัก การปกครองแบบศักดินา การต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นล้วนได้รับพลังอันเข้มแข็งจากชาวมุ่หล่าว จนสามารถก่อตั้งเป็นประเทศจีนมาจนปัจจุบัน

ด้านสังคม ในอดีตชาวมุ่หล่าวใช้ชื่อเผ่าเป็นนามสกุล ต่อมาได้รับอิทธิพลในเรื่องการตั้งชื่อและนามสกุลจากชาวจีน ชาวมุ่หล่าวเริ่มใช้แซ่อย่างชาวจีน ยุคใกล้ปัจจุบัน (近代Jìndài) แซ่ของชาวมุ่หล่าวมี หลัว (罗Luó) อี้ (银Yín) อู๋ (吴Wú) เชี่ย (谢Xiè) พาน (潘Pān) เหลียง (梁Liáng) โจว (周Zhōu) เหวย (韦Wéi) จาง (张Zhāng) หวง (黄Huáng) หลี่ (吕Lǚ) เปา (包Bāo) ถาน (覃Tán) เป็นต้น สายตระกูลใหญ่ของชาวมุ่หล่าวคือสายตระกูลหลัว อี้ อู๋ และเชี่ย

ที่ตั้งชุมชนของชาวมุ่หล่าวอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ โอบล้อมด้วยหุบเขา และสายน้ำ ควบคุมสมบูรณ์ของริมฝั่งน้ำเป็นทรัพยากรในดินที่ชาวมุ่หล่าวเก็บเกี่ยวสร้างผลผลิตการเกษตรหล่อเลี้ยงชุมชนชาวมุ่หล่าวมาตลอด พืชหลักที่ชาวมุ่หล่าวปลูกก็คือข้าวเจ้า ข้าวโพด ถั่วลิสง ถั่วเหลือง มันงา พืชน้ำมัน ชาวมุ่หล่าวรู้จักใช้เครื่องมือเกษตรที่ทำด้วยเหล็กมาตั้งแต่สมัยหมิงแล้ว ปริมาณการผลิต เทคโนโลยีการเกษตรเทียบเท่ากับชาวจีนและจ้วงซึ่งเป็นกลุ่มชนที่มีความเจริญมากในยุคนั้น งานหัตถกรรมของชาวมุ่หล่าวก็มีการพัฒนาการล้ำหน้า ดังบันทึกราชวงศ์ชิงที่กล่าวถึงชาวมุ่หล่าวว่า “เป็นกลุ่มชนที่มีฝีมือผลิตมีดชั้นเยี่ยม” งานหัตถกรรมด้านการเผา หลอมเหล็ก และการเผาเครื่องปั้นดินเผาของชาวมุ่หล่าวก็มีวิวัฒนาการมานับร้อยปี ในสมัยหมิงชาวมุ่หล่าวผลิตขวานเหล็กใช้เองได้แล้ว นอกจากนี้ยังมีงานหัตถกรรมทำกระปุก เครื่องปั้นดินเผาที่ทำจากทรายที่มีชื่อเสียงอีกด้วย

ด้วยเหตุที่บริเวณที่อยู่อาศัยของชาวมุ่หล่าวอุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ธาตุต่างๆ เช่น ถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ ขนาดที่ได้ชื่อว่า “เมืองแห่งถ่านหิน” ด้วยเหตุนี้ ชาวมุ่หล่าวเริ่มจากการเก็บถ่านหินตามธรรมชาติ พัฒนาจนเป็นอุตสาหกรรมเหมืองแร่ถ่านหินในปัจจุบัน ในสมัยราชวงศ์หมิงและชิงก็มีบันทึกเกี่ยวกับการเก็บแร่ถ่านหินของชาวมุ่หล่าวไว้ว่า “คนมุ่หล่าวเก็บแร่ ดำรงชีวิต ขุดดินทำเตา เผากระโอบทราย” ในยุคหมิงกว๋อ การทำอุตสาหกรรมเก็บแร่ถ่านหินของชาวมุ่หล่าวขยายปริมาณและพื้นที่กว้างใหญ่ขึ้น เหมืองแร่กว่า 31 แห่งในยุคนั้นต้องจ้างแรงงานจำนวนมาก ชาวมุ่หล่าวเกือบทั้งชนเผ่ารับจ้างเป็นกรรมกรในเหมืองแร่ นอกจากการทำเหมืองแร่ถ่านหินแล้ว ยังมีการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นมากมายในชุมชนชาวมุ่หล่าว เช่น โรงงานปูนซีเมนต์ โรงงานผลิตปุ๋ยเคมีและเคมีภัณฑ์ โรงงานยา โรงงานผลิตเครื่องจักร อุตสาหกรรม โรงงานผลิตวัสดุก่อสร้าง โรงงานผลิตอาหารสำเร็จรูป เป็นต้น งานด้านการจราจร พัฒนาเจริญก้าวหน้า ทำให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมุ่หล่าวดีขึ้นมาโดยตลอด

ด้านศิลปวัฒนธรรม ชาวมู๋หล่าว์รักการร้องเพลงเป็นชีวิตจิตใจ บทเพลงชาวเขาของชาวมู๋หล่าว์เป็นเครื่องมือถ่ายทอดวิถีชีวิตอารมณ์ความรู้สึก ตลอดจนวัฒนธรรมประจำเผ่าได้เป็นอย่างดี เพลงของชาวมู๋หล่าว์มีหลายแบบ เช่น “การโต้เพลง” เป็นบทเพลงทำนองสั้นๆ ที่หนุ่มสาวใช้ร้องโต้ตอบ เกี้ยวพาราสีกันในการรื่นเริงต่างๆ ลักษณะคำร้องมีแบบเพลงสี่วรรคกับเพลงหกวรรค ในแต่ละวรรคบังคับคำเจ็ดคำ คำสุดท้ายของแต่ละวรรคสัมผัสคล้องจองกัน “เพลงดับโบราณ” คือบทเพลงขนาดยาวที่ประกอบด้วยเพลงเล็กๆ เป็นสิบๆ เพลงร้องต่อกันเป็นดับ ใช้บรรยายเรื่องราว นิทาน ตำนาน เทพนิยายของชนเผ่าและยังใช้ประกอบการระบำอีกด้วย นอกจากนี้มี “เพลงลมปาก” เป็นเพลงประเภทร้องโต้ตอบกัน เนื้อหาเสียดสีประชดประชัน เนื้อเพลงใช้วิธีด้นสด ถ้อยคำเป็นภาษาพื้นบ้าน บางครั้งถึงขั้นไม่สุภาพหรือหยาบโลนก็มี เป็นเพลงที่ใช้ร้องเพื่อสร้างอารมณ์ตลกขบขัน และบรรยากาศที่เร้าใจได้เป็นอย่างดี

กวีชาวมู๋หล่าว์ที่มีชื่อเสียงเช่น เปาอี้ถาง (包玉堂 Bāo Yùtáng) กวีผู้ซึ่งรักษาและสืบทอดขนบวิธีการแต่งบทกลอนและเพลงของเผ่ามู๋หล่าว์ บทประพันธ์ที่มีชื่อเสียง เช่น เรื่อง 《凤凰山下百花开》Fèng huáng shānxià bǎihuā kāi “ร้อยบุปผาบานเชิงภูพานพญาหงส์” เรื่อง 《歌唱我的民族》Gēchàng wǒ de mínzú “ขับลำเพลงเผ่าข้า” เรื่อง 《在天河两岸》Zài tiānhé liǎng àn “สองฝั่งฟ้านทีสวรรค์” เรื่อง 《清清的泉水》Qīng qīng de quán shuǐ “น้ำพุพรวยใส” เป็นต้น

ชีวิตความเป็นอยู่

บ้านเรือนของชาวมู๋หล่าว์สร้างด้วยกำแพงดิน หลังคามุงกระเบื้อง ภายในบ้านมีเตาเผาใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิง อาหารหลักของชาวมู๋หล่าว์คือข้าวเจ้า ข้าวโพด มัน มีข้อห้ามรับประทานเนื้อแมวและเนื้องู เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายนิยมสีเขียวหรือสีน้ำเงินเข้ม ตั้งแต่อดีตมาจนถึงสมัยซึ่งหญิงชาวมู๋หล่าว์นิยมสวมผ้าถุง แต่ปัจจุบันนิยมสวมกางเกงขากว้าง เสื้อผ้าอกติดกระดุม ประดับร่างกายด้วยตุ้มหู กำไล แหวน ชายสวมเสื้อผ้าอกติดกระดุมอย่างชาวฮั่น สวมกางเกงขากว้าง

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ในอดีตการแต่งงานของชายหญิงชาวมู๋หล่าว์ล้วนจัดการโดยญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย หรือหากรักใคร่ชอบพอกันเองต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจึงจะแต่งงานกันได้ หนุ่มสาวชาวมู๋หล่าว์แต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อย หลังแต่งงานฝ่ายหญิงยังคงอาศัยอยู่บ้านพ่อแม่ตนเอง ต่อเมื่อคลอดบุตรคนแรกแล้วจึงจะสามารถย้ายเข้าไปอยู่ที่บ้านฝ่ายชายได้ พิธีการแต่งงานจัดอย่างใหญ่โต ครึกครื้น และเอิกฉิน สามารถแต่งงานข้ามเผ่ากับชาวฮั่นหรือชาวจ้วงได้

พิธีศพของชาวมู่หล่าวจัดอย่างยิ่งใหญ่ การฝังศพยึดถือกฎเกณฑ์เกี่ยวกับ “เฟิงสุ่ย” อย่างเคร่งครัด

เทศกาลมีมากมาย เทศกาลสำคัญมี เทศกาลจ้าวโผหวาง (婆王节 Pówáng jié) เป็นเทศกาลบูชาเทพเจ้าประจำหมู่บ้าน จัดขึ้นวันที่ 3 เดือนมีนาคม เทศกาลวัว (牛节 Niújié) เป็นเทศกาลบูชาเทพวัว ปล่อยให้วัวได้พักผ่อน จัดขึ้นในวันที่ 8 เดือนเมษายน นอกจากนี้ยังมีเทศกาลที่ได้รับวัฒนธรรมมาจากชาวจีนเช่น เทศกาลตวนอู่ (端午节 Duānwǔ jié) เทศกาลสำคัญได้แก่ เทศกาลคนหนุ่มสาว (后生节 Hòushēng jié) เป็นเทศกาลที่หนุ่มสาวจะได้มีโอกาสมาพบกัน ในวันที่ 5 เดือนพฤษภาคม นอกจากนี้มีเทศกาลทำบุญข้าว จัดปีละครั้งหรือสองปีสามปีครั้ง จัดในวันสุดท้ายของการเก็บเกี่ยว กิจกรรมที่สำคัญมีการบูชาด้วยเนื้อหมู แกะ และมีกิจกรรมรื่นเริงอีกหลายอย่าง เช่น การแสดงอุปรากร เชิดสิงโต ร้องเพลงภูเขา

ด้านศาสนาความเชื่อ ชาวมู่หลาวนับถือผี และวิญญาณของบรรพบุรุษมาแต่บรรพบุรุษ ต่อมาบางส่วนนับถือศาสนาพุทธ และศาสนาเต๋า เทพเจ้าที่ชาวมู่หลาวนับถือมีมากมาย แบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ เทพนอกบ้านกับเทพในบ้าน แต่ปัจจุบันชาวมู่หลาวที่ยังคงนับถือตามแบบบรรพบุรุษมีจำนวนไม่มากแล้ว

36. 纳西族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าน่าซี Naxi ethnic minority

ถิ่นที่อยู่

ชาวเผ่าน่าซีมีถิ่นที่อยู่ในหมู่บ้านหย่งหนิง (永宁 Yǒngníng) เต๋อชิง (德钦 Déqīn) หย่งเซิ่ง (永胜 Yǒngshèng) เฮ่อชิง (鹤庆 Hèqīng) เจี้ยนชวน (剑川 Jiànchuān) หลานผิง (兰坪 Lánpíng) ในอำเภอเว่ยซี (维西 Wéixī) จงเต๋ียน (中甸 Zhōngdiàn) ซึ่งเป็นอำเภอปกครองตนเองเผ่าน่าซี (纳西族自治县 Nàxī Zú zìzhìxiàn) ในเมืองลี่เจียง ของมณฑลยูนนาน นอกจากนี้ในอำเภอเหยียนหยวน (盐源 Yányuán) เหยียนเปียน (盐边 Yánbiān) มู่ลี่ (木里 Mùlǐ) ของมณฑลเสฉวนและในอำเภอหมางคัง (芒康 Máng kāng) ของทิเบตก็มีชาวเผ่าน่าซีอาศัยอยู่ จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าน่าซีมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 308,839 คน

ภาษา

ภาษาของชาวน่าซี คือ ภาษาเก่าจัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาทิเบต-พม่า แขนงภาษาอี๋ ในอดีตชาวน่าซีมีอักษรภาพสื่อความหมายเรียกว่า “อักษรตงปา” (东巴文 Dōng bā wén) และมีอักษรแบบแทนเสียงเรียกว่า “เกอปา” (哥巴文 Gēbā wén) แต่ใช้ไม่แพร่หลาย จนสูญหายไปทีละเล็กละน้อย ปัจจุบันชาวน่าซีใช้ภาษาเขียนที่ประดิษฐ์ขึ้นจากอักษรลาตินในปี 1957

ประวัติศาสตร์

จากบันทึกทางประวัติศาสตร์ บรรพบุรุษของชาวน่าซีมีความใกล้ชิดทางชาติพันธุ์กับชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งที่มีชื่อเรียกในสมัยอันว่า “เหมาหนิวอี้” (牦牛夷 Máo niú yí) ชื่อในสมัยจีนเรียกชื่อว่า “หมัวซาอี้” (摩沙夷 Mó shā yí) ในสมัยถังเรียกว่า “หมัวเซี่ยหมาน” (磨些蛮 Mó xiē mán) ชื่อที่แตกต่างกันนี้ไม่ได้หมายถึงกลุ่มชนที่ต่างกัน แต่เป็นชื่อเรียกกลุ่มชนเดียวกันในยุคสมัยและสถานที่ที่แตกต่างกันเท่านั้น

ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 3 หมู่บ้านเยว่หลวี่ (越瞿 Yuè lǚ) ได้รับการยกระดับให้เป็นตำบล ปัจจุบันคือพื้นที่เมืองเหยียนหยวน (盐源 Yányuán) ของมณฑลเสฉวน ซึ่งมีหลักฐานว่ามีชาว “หมัวซาอี้” อาศัยอยู่แล้ว ในช่วงปลายศตวรรษที่ 8 ในบริเวณลุ่มน้ำจินซา (金沙 Jīn shā) ของเมืองลี่เจียง (丽江 Lì jiāng) และบริเวณลุ่มน้ำหยาหลง (雅砻 Yǎ lóng) ของเมืองเหยียนหยวน (盐源 Yányuán) ก็มีชาว “หมัวเซี่ยหมาน” ตั้งถิ่นฐานอยู่แล้วเช่นเดียวกัน ในระยะหลายร้อยปีนับจากยุคสามก๊กถึงต้นสมัยถัง ชาวน่าซีที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณลุ่มน้ำหยาหลงอพยพไปทางตะวันตกและทางใต้ ส่วนชาวหมัวเซี่ยหมานที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ลุ่มน้ำจินซาเริ่มพัฒนากระจาเผ่าพันธุ์ และตั้งรกรากเป็นหลักแหล่งแน่นอน เหตุจากการขยายเผ่าพันธุ์มากขึ้น พื้นที่ทำกินและอาณาเขตของชนเผ่าก็ต้องการขยายให้กว้างใหญ่ออกไป ในสมัยถึงนี้เองมีชาวหมัวเซี่ยบางกลุ่มอพยพข้ามแม่น้ำจินซาไปทางตอนใต้ เข้าสู่บริเวณฝั่งตะวันออกของทะเลสาบเอ๋อร์ห้าย (洱海 Ěr hǎi) ก่อตั้งเมืองใหม่ชื่อว่า “เยว่ซีเจ้า” (越析诏 Yuè xī zhào) หรือเรียกอีกชื่อว่า “หมัวเซี่ยเจ้า” (磨些诏 Mó xiē zhào) มีสถานภาพเป็นหนึ่งในหกเมืองของเขตเอ๋อร์ห้าย ต่อมาชนชาติตูฟาน (吐蕃 Tǔ fān) เรืองอำนาจ ขยายอาณาเขตออกไปทางตะวันออกและใต้ เพื่อป้องกันการรุกรานของตูฟาน ราชสำนักถังจึงยกฐานะเมืองเหมิงเส่อ (蒙舍 Méng shě) เป็นเมืองศูนย์กลางอำนาจปกครองเมืองในเขตเอ๋อร์ห้ายทั้งหก และสถาปนาให้เป็นอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ชื่อว่า “อาณาจักรน่านเจ้า” (南诏 Nán zhào) และยิ่งใหญ่พอที่จะต่อต้านอำนาจและกำลังของตูฟาน ได้อย่างเข้มแข็ง บริเวณที่เป็นเมืองลี่เจียงและหย่งหนิงในปัจจุบัน เป็นดินแดนที่อาณาจักรน่านเจ้าและตูฟานแย่งชิงกันครอบครอง ซึ่งในอดีตบริเวณแห่งนี้เคยตกอยู่ในการปกครองของทั้งสองอาณาจักรสลับกันไปมา

คริสต์ศักราช 1253 มองโกลแย่งชิงและครอบครองเมืองต้าหลี่ได้สำเร็จ มีอาณาเขตรวมไปถึงเขตตะวันออกของเมืองลี่เจียง แคว้นมองโกลได้ส่งขุนนางชื่อ ม่ายเหลียง (麦良 Mài liáng) มาปกครองดูแลดินแดนใหม่แห่งนี้ จนกระทั่งปี 1276 มีการสร้างถนนลี่เจียง และก่อตั้งกองกำลังทหารประจำจังหวัดลี่เจียง และสถาปนาลูกหลานของม่ายเหลียงเป็นข้าราชการปกครองดูแลจนถึงต้นราชวงศ์หมิง หัวหน้าเผ่าหน้าซี ชื่อ มู่เต๋อ (木得 Mù dé) ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ดูแลเรื่องที่ดินทำกินของราษฎรในบริเวณจังหวัดลี่เจียงและบริเวณใกล้เคียง ในยุคนี้นี้จังหวัดลี่เจียงเริ่มมี

อาณาเขตที่แน่นอนและเป็นปึกแผ่น ต่อมาในปี 1723 ตรงกับสมัยราชวงศ์ชิง จักรพรรดิยงเจิ้งมีนโยบายรวบรวมที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ ระบบการครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดินในจังหวัดลี่เจียงได้ปฏิรูปเป็นไปตามนโยบายของราชสำนัก

ด้านระบบสังคมและเศรษฐกิจ ในสมัยถัง ชาวนาซีที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณเมืองลี่เจียงมีการพัฒนาขึ้นเป็นรูปเป็นร่างแล้ว การปลูกริ้วเป็นอาชีพหลักของชาวนาซี ต่อมานับตั้งแต่ศตวรรษที่ 10 ถึงศตวรรษที่ 13 ชาวนาซีเริ่มทำการเกษตร ผลผลิตทางการเกษตรมีปริมาณนำหน้าการปลูกริ้วที่เคยทำมาแต่ก่อนมาก งานด้านหัตถกรรมก็เริ่มมีการพัฒนาขึ้น ในสมัยหยวนยังมีบันทึกถึงบริเวณเมืองลี่เจียงว่า “ชาวนานับหมื่น ที่ดินดาดื่นอุดม ราษฎรสมบูรณ์พูนสุข” ถึงกลางสมัยหมิง ระบบสังคมของชาวนาซีเข้าสู่ระบบเจ้าศักดินา ปลายสมัยหมิงสังคมนาซีได้รับอิทธิพลของระบบสังคมจากชุมชนรอบข้าง เกิดมีการซื้อขายที่ดิน เช่าที่ดินกันขึ้น สังคมชาวนาซีจึงเปลี่ยนไปสู่ระบบการถือครองผูกขาดในกรรมสิทธิ์ที่ดิน ถึงศตวรรษที่ 20 ระบบเศรษฐกิจในสังคมนาซีแม้จะเข้าสู่ระบบสังคมศักดินา แต่การพัฒนาของแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกัน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พื้นที่บริเวณลี่เจียง(丽江 Lìjiāng) เมืองเหวซิดอนใต้(维西 Wéixī) และหย่งเซิง(永胜 Yǒngshèng) เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ส่วนตำบลจงสวิน (中甸 Zhōngxún) จินเจียง (金江 Jīnjiāng) ซานปา(三坝 Sānbà) เหวซิดอนเหนือ ตำบลหนิงล่าง (宁蒍 Nínglǎng) หย่งหนิง (永宁 Yǒngníng) หยียนหยวน (盐源 Yányuán) ยังคงเป็นสังคมแบบเจ้าศักดินาอยู่

การเกษตรเป็นอาชีพหลักที่หล่อเลี้ยงชีวิตของชาวนาซีมาแต่อดีตจนปัจจุบัน พืชหลักที่ชาวนาซีปลูกได้แก่ ข้าวเจ้า ข้าวโพด มันฝรั่ง ข้าวสาลี ลำไย งาม ถั่วต่างๆ ส่วนชาวนาซีในบริเวณลุ่มน้ำจินซามีชื่อเสียงในด้านอาชีพการทำป่านไม้ ชาวนาซีที่อาศัยอยู่บริเวณหุบเขามังกรหยก (玉龙山 Yùlóng shān) ปลูกพืชหลากหลายชนิด ทั้งพืชปลูกและพืชป่า จนได้รับขนานนามว่า “ดินแดนแห่งคลังพฤกษชาติ” ปริมาณการผลิตสูงเทียบเท่ากับชาวฮั่นและชาวปาย (白族 Báizú) แต่การทำเกษตรของชาวนาซีมิใช่ทำในที่ดินของตน เจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินมีเพียง 10 % เท่านั้น ประชาชนส่วนใหญ่ต้องเช่าที่ดินทำกิน ค่าเช่าสูงลิบลึงเกินกว่า 50 – 80 % ของผลผลิตที่ได้ ชาวนาซีถูกกดขี่จากเจ้าของที่ดินอย่างหนัก บางท้องถิ่นต้องทำงานโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน เสียก่อนจึงจะได้รับการแบ่งสรรที่ดินทำกินให้เช่า การเช่าที่นาแม้จะเก็บค่าเช่าจากผลผลิตที่ได้ แต่ก่อนที่จะเช่าชาวนาต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่ากินเปล่าจำนวนสูง ชีวิตชาวนาซีลำบากยากแค้นอย่างหนัก

หลังสงครามญี่ปุ่น ถอนหนทางระหว่างจีนกับพม่าถูกตัดขาด จีนจึงหันไปทำการค้ากับอินเดีย และทิเบต เมืองลี่เจียงจึงกลายเป็นศูนย์กลางการขนส่งและการค้าระหว่างอินเดีย ทิเบต และจีน เศรษฐกิจในเมืองลี่เจียงเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ มีการลงทุนทำการค้าขนาดใหญ่ใน

เมืองลี่เจียง ชาว纳西เองก็เริ่มหันมาทำการค้าด้วยเช่นกัน สินค้าหัตถกรรม เครื่องเงิน เครื่องโลหะ หนังสือ ผ้าทอ ผ้าปัก กระดาษ ที่เกิดจากฝีมือของชาว纳西ผลิตออกมารองรับตลาดกระจายออกไปทั้งในและต่างประเทศ

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลจีนเข้าสู่การปกครองแบบสังคมนิยม และสนับสนุนให้ชนกลุ่มน้อยมีสิทธิในการปกครองตนเอง ในปี 1961 รัฐบาลได้ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองเผ่า纳西ขึ้นที่เมืองลี่เจียง (丽江纳西族自治县 Lìjiāng Nàxī Zú zìzhìxiàn) ระยะเวลากว่า 40 ปี ชาว纳西ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลกลางปฏิรูปสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ชาว纳西มีสิทธิดำรงตำแหน่งสำคัญทางราชการเหมือนอย่างชาวจีนทั่วไป ปัจจุบันข้าราชการในอำเภอปกครองตนเองเผ่า纳西ที่เมืองลี่เจียงกว่า 80% เป็นชาว纳西 มีการพัฒนาระบบชลประทาน ส่งน้ำสู่ทุกหย่อมหญ้า ชาว纳西เริ่มทำการเกษตรแผนใหม่ ส่งผลให้ผลผลิตการเกษตรมีการพัฒนาและเพิ่มปริมาณสูงขึ้นมาก อุตสาหกรรมป่าไม้ อาชีพเสริมต่างๆ พัฒนาขึ้นตามมาเป็นลำดับ โรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น โรงงานเหมืองแร่ถ่านหิน โรงงานผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า ปู่เย่เคมี โรงงานกระดาษ ปูน ทอผ้า เคมีภัณฑ์ การผลิตยาเกิดขึ้นมากมาย นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม เช่น การเย็บรองเท้าหนังสัตว์ เครื่องหนัง เครื่องเงิน เครื่องไม้ การกลั่นเหล้า ก็เป็นงานที่สร้างรายได้อย่างงามให้กับชุมชนชาว纳西 ในสมัยก่อนการจราจรไม่สะดวก ชาว纳西ใช้ม้า ลา เป็นพาหนะในการส่งสินค้า แต่ปัจจุบันตำบลและอำเภอใหญ่ภายในเมืองลี่เจียงกว่า 70% มีทางหลวงสร้างไปถึง ตามหมู่บ้านทุกพื้นที่มีการตัดถนนเส้นใหม่เชื่อมกับทางหลวง นำความเจริญเข้าสู่ชุมชนชาว纳西อย่างทั่วถึง การพัฒนาการศึกษาเป็นเรื่องที่ชาว纳西ให้ความสำคัญ มีการก่อตั้งโรงเรียนประถม มัธยมขึ้นหลายแห่ง เฉพาะที่เมืองลี่เจียงมีโรงเรียนมัธยมกว่า 40 แห่ง ด้านสุขภาพอนามัยก็มีการสร้างโรงพยาบาล สถานอนามัยเพื่อดูแลรักษาด้านสุขภาพและการเจ็บป่วย ในสมัยก่อนชาว纳西เสียชีวิตด้วยโรคระบาดเป็นจำนวนไม่น้อย แต่ปัจจุบันโรคระบาดต่างๆหมดไป สุขภาพและสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาว纳西อยู่ดีมีสุขกันถ้วนหน้า

ศิลปวัฒนธรรม

ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ชาว纳西มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน บรรพบุรุษของชาว纳西สั่งสมอารยธรรมหลากหลาย งดงามและมีเอกลักษณ์ ที่โดดเด่นคืออักษรภาพของชาว纳西 ซึ่งเป็นอักษรที่เริ่มปรากฏขึ้นเมื่อพันกว่าปีมาแล้ว ในยุคเริ่มแรก อักษรภาพของชาว纳西สร้างขึ้นเพื่อใช้บันทึกคัมภีร์ของศาสนาตงปา(东巴教 Dōngbā jiào) ซึ่งเป็นศาสนาที่ชาว纳西นับถือ จึงเรียกอักษรภาพนี้ว่าอักษรตงปา (东巴文 Dōngbā wén) ต่อมาในต้นศตวรรษที่ 13 ชาว纳西

ประดิษฐ์อักษรขึ้นใหม่เป็นอักษรแทนเสียงเรียกว่าอักษรเกอปา (哥巴文 Gēbā wén) ดังนั้น คัมภีร์ที่ชื่อ คัมภีร์ตงปา 《东巴经》Dōngbā jīng จึงถือได้ว่าเป็นตัวแทนทางวัฒนธรรมที่สามารถใช้สืบค้นและศึกษาเรื่องราวประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อของชาวน่าซีได้เป็นอย่างดี

ในสมัยหมิง ขุนนางสกุลมู่ (木氏 Mù shì) ซึ่งเป็นชาวน่าซี พยายามศึกษาและเผยแพร่วัฒนธรรมที่ทันสมัยของชาวจีนให้กับชาวน่าซี ขุนนางสกุลมู่ได้ประพันธ์กลอนขึ้นมากมาย เช่น กลอนชื่อ 《雪山始音》Xuěshān shǐyīn “ปฐมสำเนียงแห่งภูเขามิเมะ” ของมู่กง (木公 Mù Gōng) กลอนชื่อ 《玉水清音》Yùshuǐ qīngyīn “ธารหยกสำเนียงริน” ของมู่ชิง (木青 Mù Qīng) กลอนชื่อ 《云过淡墨》Yúnguò dàn mò “เมฆผ่านหมึกจาง” ของมู่เจิง (木增 Mù Zēng) ได้รับการยอมรับว่าเป็นบทกวีชิ้นเอกในสมัยหมิง ต่อมาในสมัยชิง มีบทกวีที่สำคัญ เช่น บทกวีชื่อ 《雪楼诗钞》Xuělóu shīchāo “ไบโคลงในหอนิมะ” ของ หม่าจื่อหลง (马之龙 Mǎ Zhīlóng) บทกวีชื่อ 《铁砚堂诗集》Tiěyàntáng shījī “ชุมนุมกลอนโรงถาดหมึก” ของซางอิงไต้ (桑映斗 Sāng Yìngdòu) นับเป็นบทกวีที่สะท้อนวัฒนธรรมอันที่แทรกซึมและแพร่กระจายเข้าสู่วัฒนธรรมน่าซีที่เด่นชัด

ตำนานการสร้างโลก ชื่อ 《创世纪》Chuàng shìjì เป็นเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาของชาวน่าซี สะท้อนถึงการเบิกฟ้าผาผืน และชัยชนะของชาวน่าซี ยังสะท้อนถึงความจงรักภักดีของหนุ่มสาวชาวน่าซีที่มีต่อกัน และมีต่อชนเผ่า ชาวน่าซีชำนาญด้านการร้องรำทำเพลง ไม่ว่าจะเป็นในการทำงาน งานเทศกาลรื่นเริง เสียงเพลงไม่เคยขาดหายไปจากชุมชนน่าซีเลย เพลงที่ร้องติดปากและเป็นเอกลักษณ์ของชาวน่าซีได้แก่ เพลง เว่ยมายต้า (喂麦达 Wèimàidá) ไร่เร็ว เรือ (哦热热 Ò rèrè) อาลีลี (阿丽丽 Ā lìlì) เป็นเพลงประจำเผ่าที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ การร้องเพลงจะร้องประกอบเครื่องดนตรี ได้แก่ ขลุ่ย พิณเป่า ขลุ่ยน้ำเต้า ท่วงทำนองเพลงก็แซมซ้อย งดงาม เพลงที่ขึ้นชื่อและเป็นที่รู้จักทั่วไป คือ เพลงชื่อ 《白沙细乐》Báishā xìlyuè “เพลงพรายทรายขาว” และ เพลงชื่อ 《丽江古乐》Lǐjiāng gǔyuè “เพลงเก่าลี่เจียง”

สถาปัตยกรรมของชาวน่าซีปรากฏให้เห็นในรูปของสิ่งก่อสร้างทางศาสนา ที่สำคัญและเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นคือ วัดต้าปา่วจี (大宝积宫 Dàbǎo jīgōng “วังผลึกมณี”) ตำหนักหลิวหลี (琉璃殿 Liúlí diàn “ตำหนักกระเบื้อง”) ตำหนักต้าต้ง (大定阁 Dàdìnggé “ตำหนักมหาพ้านัก”) หออุ่เฟิง (五凤楼 Wǔfènglóu “หอเบญจพญาหงส์”) สถาปัตยกรรมล้ำค่าเหล่านี้ อยู่ที่เมืองปายซา (白沙 Báishā) จังหวัดลี่เจียง นอกจากนี้ยังมีวัดต้าเจี๋ย (大觉宫 Dàjuégōng “วังมหาอุรารมณ”) ที่เมืองชู่เหอ (束河 Shùhé) ล้วนเป็นสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นในสมัยหมิง เป็นสถาปัตยกรรมที่รวมเอกลักษณ์ของสามชนเผ่า คือ ฮั่น ทิเบต และน่าซี เข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน

ภาพวาดฝาผนังศิลปะน่าซีสะท้อนถึงการรับวัฒนธรรมจากชาวฮั่นและทิเบต โดยใช้ภูมิปัญญาอันชาญฉลาดผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมของตนเองได้อย่างลงตัว

ชีวิตความเป็นอยู่

ด้านสังคมชาวน่าซี สามีเป็นหัวหน้าครอบครัว สถานภาพของผู้หญิงในสังคมน่าซีต่ำต่อจนแทบจะไม่มีสิทธิใดๆในสังคมเลย หน้าที่หลักของชายชาวน่าซีคือ สืบทอดอารยธรรมของชนเผ่า อันได้แก่ ดนตรี หมากกรุก วาดภาพ และอักษรเท่านั้น วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวน่าซีนับเพศหญิงเป็นศูนย์กลางของครอบครัว การนับญาติและลำดับญาตินับจากฝ่ายหญิงเป็นหลัก ลูกที่เกิดมาอาศัยอยู่กับแม่ ภรรยาที่ทุกอย่างทั้งการหาเลี้ยงครอบครัว การปกครองดูแลคนในครอบครัว การจัดการเรื่องบ้านการเรือน เป็นภาระของฝ่ายหญิงทั้งหมด หลังแต่งงานฝ่ายหญิงไม่ย้ายเข้าบ้านฝ่ายชาย สามีภรรยาหลังแต่งงานยังคงอาศัยอยู่ที่บ้านพ่อแม่ตามปกติ ตกกลางคืนฝ่ายชายจะไปนอนที่บ้านฝ่ายหญิง พอรุ่งเช้าก็กลับบ้านเดิมของตน เมื่อมีลูกก็ถือว่าเป็นลูกของฝ่ายหญิง ซึ่งฝ่ายหญิงมีภาระที่ต้องเลี้ยงดู ฝ่ายชายไม่มีหน้าที่และไม่จำเป็นต้องเลี้ยงดู อาจถึงขั้นไม่มีความเกี่ยวข้องใดๆก็ได้ เมื่อลูกโตขึ้นจึงจะตามหาพ่อของตนด้วยตัวเอง ความสัมพันธ์ของคู่สามีภรรยาหากไม่พอใจสามารถเลิกรากันไปได้โดยไม่มีภาระผูกพัน แต่หากดำเนินความสัมพันธ์กันจนถึงวัยกลางคน ก็จะถือว่าเป็นสามีภรรยากันอย่างแท้จริงไม่เปลี่ยนแปลง และสามารถออกมาก่อตั้งครอบครัวของตน หรือไม่ฝ่ายชายก็จะย้ายเข้าไปอยู่บ้านฝ่ายหญิง หรือฝ่ายหญิงย้ายไปอยู่บ้านฝ่ายชาย หากฝ่ายหญิงไปอยู่บ้านฝ่ายชายลูกที่เกิดมาก็จะนับญาติกับสายตระกูลฝ่ายชาย หากฝ่ายชายเข้าไปอยู่บ้านฝ่ายหญิงลูกที่เกิดมาก็จะนับญาติกับสายตระกูลฝ่ายหญิง นอกจากนี้ยังมีธรรมเนียมการแต่งงานแบบพี่สาวน้องสาวมีสามีคนเดียวกัน หรือพี่ชายน้องชายมีภรรยาคนเดียวกัน เมื่อสังคมภายนอกเปลี่ยนไป ความเจริญของวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้าถึง วัฒนธรรมการแต่งงานของชาวน่าซีจึงเริ่มเปลี่ยนไป มีการรับเอาตามแบบสังคมสมัยใหม่ที่เป็นแบบสามีภรรยาเดียว

การแต่งกายของชาวน่าซีโดยรวมแล้วคล้ายคลึงกับชาวฮั่น หญิงชาวน่าซีสวมเสื้อแบบจีนเอวกว้าง แขนใหญ่ และสวมเสื้อกั๊กทับด้านนอก สวมกางเกงขายาวไว้ด้านใน แล้วคลุมทับด้านนอกด้วยกระโปรงจีบรอบ คลุมไหล่ด้วยหนังแกะผืนใหญ่ ปักลายเจ็ดดาว พระอาทิตย์และพระจันทร์ แสดงถึงความมูมานะของตน

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

พิธีศพของชาวน้ำชีสมัยก่อนกระทำโดยการเผา หลังจากสมัยซึ่งเป็นต้นมาเริ่มทำโดยการฝัง

ด้านศาสนาความเชื่อและเทศกาลสำคัญ ชาวน้ำชีนับถือศาสนาตงปามาแต่โบราณ ซึ่งเป็นศาสนาที่นับถือเทพเจ้ามากมาย ปราภฏการณ์ทางธรรมชาติล้วนเป็นเทพที่ชาวน้ำชีเคารพนับถือ ไม่ว่าจะเป็น ดิน ฟ้า ลม ฝน เขา น้ำ ไฟ ไม้ เป็นต้น นักบวชที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับเทพเรียกว่า “ตงปา” ในทุกๆ กิจกรรมหรือเทศกาลสำคัญ เช่น แต่งงาน งานศพ เทศกาลสำคัญ การรักษาโรค ล้วนต้องเชิญนักบวชตงปามาสวดมนต์ จนถึงสมัยหมิง ศาสนาลามะเผยแผ่เข้าสู่ลี่เจียง ชาวน้ำชีบางส่วนหันมานับถือศาสนาละมะ หลังจากนั้นศาสนาเต๋า และศาสนาคริสต์ก็เผยแผ่เข้ามา แต่ชาวน้ำชีนับถือไม่มากเท่าใดนัก

เทศกาลสำคัญมี เทศกาลเฉลิมฉลองการเกษตร จัดในเดือนขึ้นปีใหม่ เทศกาลวัดหลงหวาง (龙王庙 Lóngwáng miào “วัดพญามังกร”) เป็นเทศกาลการนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนกัน จัดในเดือนสามของทุกปี เทศกาลชุมนุมม้าลา จัดในเดือนเจ็ด และเทศกาลคบเพลิงไฟ นอกจากนี้ยังมีเทศกาลที่รับวัฒนธรรมมาจากชาวจีน เช่น เทศกาลตวนอู่ เทศกาลเซ่งเม้ง เทศกาลไหว้พระจันทร์ เป็นต้น

37. 怒族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าพันธุ์ Nu ethnic minority group

รูป 48

รูป 49

ถิ่นที่อยู่

ชาวเผ่าพันธุ์ส่วนใหญ่มีถิ่นฐานอยู่ใน 3 อำเภอของมณฑลยูนนานได้แก่ ปี้เจียง (碧江 Bì jiāng) ฝู่กั๋ง (福贡 Fú gòng) กั๋งซาน (贡山 Gòng shān) นอกจากนี้ยังมีส่วนน้อยกระจายอยู่ในอีก 2 อำเภอ คือ หลานผิง (兰坪 Lán píng) และ เหวยซี (维西 Wéi xī) จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าพันธุ์ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 28,759 คน

ภาษา

พูดภาษาญู่ จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาทิเบต-พม่า ภาษาญู่ในแต่ละท้องถิ่นมีสำเนียงแตกต่างกันมาก ผู้คนที่อาศัยอยู่ต่างอำเภอกัน ไม่สามารถใช้ภาษาญู่ที่ต่างสำเนียงกันสื่อสารกันเข้าใจได้ ไม่มีภาษาอักษร ส่วนใหญ่ใช้อักษรจีน

ประวัติศาสตร์

ชาวญู่มีชื่อเรียกหลายชื่อแตกต่างกันไปตามสถานที่และผู้เรียก ชาวญู่ที่เมืองปี้เจียงเรียกตัวเองว่า ญู่ซู (怒苏 Nù sū) ชาวญู่ที่เมืองฝู่กั๋งเรียกตัวเองว่าชื่ออาญู่ (誓阿怒 Shì 'ā nù) ส่วนที่เมืองกั๋งซานเรียกตัวเองว่าอาหลง (阿龙 Ā lóng) เป็นชนเผ่าเก่าแก่ที่อาศัยติดแผ่นดินสองฝั่ง

แม่น้ำงูและแม่น้ำหลานชางมาแต่โบราณกาล เป็นกลุ่มชนที่มีพัฒนาการมาจากชนเผ่าหลู่หลู่หม (庐鹿蛮 Lúlù mán) ซึ่งเป็นชนเผ่าดั้งเดิมในสมัยถึงที่อาศัยอยู่บริเวณที่เป็นเมืองฝูกัง และเมืองกังซานของมณฑลยูนนานในปัจจุบัน แต่ชาวนูที่อาศัยอยู่ในต่างพื้นที่กัน ยังคงเรียกตัวเองเป็นภาษาชนเผ่าแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น เริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 8 ชุมชนชาวนูตกอยู่ในอำนาจการปกครองของอาณาจักรน่านเจ้าและต้าหลี่ ต่อมาในสมัยหยวนและหมิงตกอยู่ในการปกครองของเจ้าเมืองสกุลมู่แห่งเผ่านาจีของเมืองลี่เจียง นับจากศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมาจึงเคยตกเป็นชนเผ่าในการปกครองของชนเผ่าว่า เผ่าทิเบตและเผ่าปาย นอกจากนี้ชนเผ่าลี้ซู่ที่มีอำนาจแข็งแกร่งกว่าก็เคยรุกรานและครอบครองที่ดินทำกินของชาวนู รวมทั้งกวาดต้อนชาวนูไปเป็นทาสอีกด้วย หลังยุคลดปล่อย ในปี 1913 มีการก่อตั้งศูนย์กลางชาวนูขึ้นที่ชุมชนอิงผาน (营盘 Yíngpán) ตำบลหลานผิง (兰坪 Lánpíng) ต่อมาก็ได้ก่อตั้งศาลาการปกครองขึ้นอีกสามแห่ง คือ ศาลาการปกครองซางผู่ต่ง (菖蒲桶 Chāngpútǒng คือเมืองกังซานในปัจจุบัน) เมืองซางพา (上帕 Shàngpà คือเมืองฝูกังในปัจจุบัน) เมืองจื่อจื่อหลัว (知子罗 Zhīzǐluó คือเมืองปี้เจียงในปัจจุบัน) ต่อมาในปี 1933 รัฐบาลกัว๋อหมินตั้งสถาปนาศาลาการปกครองทั้งสามขึ้นเป็นเมืองกังซาน ฝูกัง และเมืองปี้เจียงมาจนปัจจุบัน

ด้านเศรษฐกิจสังคม ชาวนูดำรงชีพด้วยการเกษตรมาแต่โบราณ จนถึงสมัยซึ่งชาวนูเริ่มเรียนรู้การเพาะปลูก และเริ่มปลูกพืชจำพวกข้าวและผักต่างๆ แต่อาหารจำพวกเนื้อยังคงได้มาจากการล่าสัตว์ป่า งานหัตถกรรมพัฒนาขึ้นเป็นรูปเป็นร่าง ในยุคนั้นชาวนูนำของป่าที่ได้จากการล่าและเก็บจากป่าโดยเฉพาะว่านหวงเหลียน (黄连 Huánglián) มาแลกเปลี่ยนสินค้าจำพวกเกลือ และอาหารอื่นๆ กับชนต่างเผ่า หลังปี 1929 ทางกรมเมืองปี้เจียง และเมืองฝูกังเริ่มกำหนดช่วงเวลาการเปิดตลาด เริ่มใช้เงินตราที่ทำจากโลหะและกระดาษ ชาวนูจึงเริ่มหันมาเปิดแผงทำการค้าขายสินค้าตามฤดูกาล ในยุคนี้สิ่งของเครื่องใช้ชาวนูยังเป็นแบบที่ใช้มาแต่โบราณ เช่น ขวานหิน มีดหิน แสดงให้เห็นว่าชาวนูมีพัฒนาการมาตั้งแต่มนุษย์ยุคหิน นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือการเกษตรที่ทำจากไม้อีกมากมาย เช่น จอบไม้ เสียมไม้ จนถึงศตวรรษที่ 16 – 17 เริ่มมีการใช้เครื่องมือที่ทำจากเหล็กบ้างแล้ว แต่บางส่วนยังคงใช้เครื่องมือแบบเดิมอยู่ เครื่องมือเหล็กที่เริ่มมีใช้นั้นได้รับอิทธิพลมาจากชาวนาซีและชาวทิเบต

การเกษตรกรรมของชาวนูที่เมืองปี้เจียงยังล่าหลังจากชาวนูที่เมืองฝูกังและกังซานมาก ชาวนูในสมัยก่อนยังคงทำนาแบบเผ่าไร้เลื่อนลอย ทำให้ผลผลิตที่ได้มีจำนวนน้อยมาก แต่ที่เมืองกังซานและฝูกังมีดินอุดมสมบูรณ์กว่าเมืองปี้เจียง การคมนาคมก็ดีกว่า ดังนั้นการทำการเกษตรจึงพัฒนาไปมากกว่าเมืองปี้เจียง จากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่แตกต่างกันนี้เอง ส่งผลให้ชาวนูในทั้งสามเมืองมีระบบสังคมแตกต่างกัน ชาวนูที่เมืองฝูกังมีเศรษฐกิจดีกว่าเมืองอื่นๆ ราชวูยังคงมี

ที่ดินทำกินสาธารณะร่วมกันอยู่ ส่วนชาวนู๋ที่เมืองกังซานได้รับอิทธิพลและความเจริญจากชาวน่าซีและทิเบต ระบบเศรษฐกิจสังคมจึงพัฒนารุดหน้าไปมากกว่า ที่ดินในบริเวณที่เป็นป่าเป็นสมบัติสาธารณะ ทุกคนมีสิทธิในการใช้ที่ดินร่วมกัน ส่วนที่ดินที่ประชาชนหักร้างทางพงเพื่อทำมาหากินด้วยตนเองถือเป็นสมบัติของครอบครัวนั้น ๆ สามารถสืบทอดต่อกันได้ ผลผลิตที่มีมากพอและเหลือจากการบริโภคในครอบครัว ชาวนู๋ก็เริ่มจะนำมาเป็นสินค้าเพื่อมาแลกเปลี่ยนกับชุมชนภายนอก เกิดการพัฒนากระบวนการแลกเปลี่ยนสินค้าขึ้น ในขณะนั้นมีการจ้างแรงงานเกิดขึ้น ค่าจ้างมีทั้งเป็นสิ่งของและเงิน ในขณะเดียวกันเริ่มมีระบบการจ้างของที่ดิน การมัดจำ และการใช้ทาสเกิดขึ้น

ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวนู๋ที่อาศัยอยู่บริเวณเมืองหลานผิง(兰坪 Lán píng) ตูเอ๋อ (菟峨 Tú'é) และส่วนหนึ่งที่อาศัยอยู่ตำบลเหวยซี มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่และปริมาณการผลิตเทียบกับชนเผ่าในบริเวณเดียวกัน ได้แก่ ชาวฮั่น ชาวป๋าย และชาวน่าซี และเริ่มเข้าสู่ระบบสังคมแบบศักดินา

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวนู๋ได้รับการปลดปล่อยจากการเป็นทาส และหลุดพ้นจากความยากลำบาก รัฐมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้ชนเผ่ากลุ่มน้อยมีสิทธิและอำนาจในการปกครองตนเอง โดยในเดือนสิงหาคม ปี 1954 รัฐบาลได้ก่อตั้งบริเวณปกครองตนเองชาวลีซูที่แม่น้ำนู๋ มีอาณาเขตครอบคลุมเมืองปี้เจียง ผู่กั่งและกังซาน ซึ่งเป็นพื้นที่ตั้งถิ่นฐานของชาวนู๋ ต่อมาในปี 1957 ได้รับการยกระดับเป็นเขตปกครองตนเอง ก่อนหน้านั้นในปี 1956 รัฐบาลได้ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองเผ่านู๋และเผ่าตงซันที่เมืองกังซาน(贡山独龙族怒族自治县 Gòng shān Dú lóng Zú Nù Zú zìzhìxiàn) รัฐบาลกลางสนับสนุนการพัฒนาในชุมชนชาวนู๋ และนำพาประเทศเข้าสู่ระบบการปกครองแบบสังคมนิยม ระยะเวลากว่า 50 ปีมานี้ชุมชนชาวนู๋พัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นเป็นลำดับเรื่อยมา ในสมัยก่อนชาวนู๋ไม่รู้จักแม้การทำตะปูเหล็กเล็กๆเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ แต่ปัจจุบันพัฒนาไปถึงการก่อตั้งโรงงานผลิตอุปกรณ์การเกษตร เฉพาะบริเวณลุ่มน้ำนู๋มีการก่อตั้งโรงงานเหมืองแร่ขึ้นกว่าสิบแห่ง มีการพัฒนาระบบชลประทานและการทำนาแบบขั้นบันได ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นมหาศาล พื้นที่อาศัยชาวนู๋อยู่ในหุบเขาห่างไกล หนทางถูกปิดกั้นจากโลกภายนอก รัฐบาลได้ดำเนินการสร้างถนนหนทางและทางหลวงเส้นหลักเชื่อมต่อเข้าไปถึงในชุมชน แม่น้ำที่เคยเป็นเขตแดนกันขวางก็มีการสร้างสะพานแขวนเพื่อเชื่อมต่อชีวิตและการไปมาหาสู่ของผู้คนทั้งสองฝั่ง นอกจากนี้ระบบการศึกษาและสาธารณสุขก็ได้รับการพัฒนาขึ้นเช่นเดียวกัน รัฐบาลได้ก่อตั้งโรงเรียนประถมขึ้นในทุกหมู่บ้านชุมชนชาวนู๋ ในทุกๆตำบลมีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสมัยก่อนชาวนู๋ต้องทนทุกข์ทรมานและเสียชีวิตด้วยโรคระบาดที่ไม่มีหนทางรักษา แต่ปัจจุบันการสาธารณสุขขยายความ

เจริญเข้าถึงชุมชน ชาวญู่มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง และมีความเป็นอยู่อย่างผาสุกอย่างถ้วนหน้า

ศิลปวัฒนธรรม

จากการสืบทอดชาติพันธุ์ของตนมาเป็นเวลานาน ปัญญาชนชาวญู่ได้รังสรรค์วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นและงดงามมากมาย ในปี 1957 พบภาพเขียนสีบนฝาผนังถ้ำและหน้าผา ภาพเขียนสีผนังถ้ำพบที่ถ้ำในเมืองปี้เจียง 7 ภาพ ภาพที่พบมีความสมบูรณ์สามารถแยกแยะความหมายได้อย่างชัดเจน มี ภาพพระอาทิตย์ ปลา นก วัว และม้า เป็นต้น สีที่ใช้เป็นสีแดงที่ได้จากเปลือกไม้ธรรมชาติ ลักษณะลายเส้นเป็นภาพง่ายๆ ไม่ซับซ้อน จากการวิเคราะห์ของนักโบราณคดีลงความเห็นว่า ภาพเขียนสีกลุ่มนี้เป็นศิลปะการวาดภาพเขียนสีฝาผนังตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ นับเป็นสมบัติอันล้ำค่าทางโบราณคดีของจีนชิ้นสำคัญชิ้นหนึ่ง

บทเพลงและกลอนของชาวญู่เป็นลักษณะเพลงต้นสด สามารถถ่ายทอดจินตนาการ และสะท้อนเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชนเผ่าได้อย่างเด่นชัด บทเพลงมีการกำหนดรูปแบบและท่วงทำนองที่แน่นอนชัดเจน เนื้อหากว้างแต่ลึกซึ้ง ขับร้องประกอบดนตรีที่บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีหลายชนิด ได้แก่ ฉีปา ซลุ่ย พิณปากและซลุ่ยน้ำเต้า บทเพลงที่เป็นที่รู้จักกันดีได้แก่ เพลงชื่อ 《祭神调》Jì lièshén diào “เพลงบูชาเทพแห่งพราน” เพลงชื่อ 《瘟神歌》Wēn shén gē “เพลงบูชาเทพเจ้ากาฬโรค” เป็นเพลงที่สะท้อนวิถีการดำรงชีวิตและความเชื่อของชาวญู่ นอกจากนี้ยังมีเพลงที่สะท้อนถึงพิธีกรรมและขนบธรรมเนียมของชนเผ่า เช่น เพลงชื่อ 《婚礼歌》Hūnlǐ gē “เพลงแต่งงาน” ตำนานพื้นบ้านที่เล่าสืบต่อกันมากก็สะท้อนถึงความคิดและจินตนาการของชาวญู่ได้เป็นอย่างดี เช่น ตำนานเรื่อง 《大力士阿洪》Dàlìshì Ā hóng “อาหงวีรบุรุษผู้ยิ่งใหญ่” นิทานพื้นบ้านที่สะท้อนวิถีชีวิตของชาวญู่ที่มีความผูกพันกับธรรมชาติ เช่น นิทานเรื่อง 《瞎子求医》Xiāzi qiúyī “คนตาบอดหาหมอ” นิทานเรื่อง 《神仙草》Shén xiān cǎo “หญ้าเทวดา” เป็นต้น งานด้านวรรณกรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความงดงามทางจิตใจ ความรักความผูกพัน และความเคารพในธรรมชาติของชาวญู่ เหตุเพราะชาวญู่มีวิถีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ ดำรงชีพด้วยการพึ่งพาอาศัยธรรมชาติมาโดยตลอดนั่นเอง

คีตกวีพื้นบ้านสร้างสรรค์บทเพลงที่แสดงออกถึงความบริสุทธิ์ของผู้คนแห่งขุนเขา เสียงดนตรีที่ไพเราะและจังหวะที่กระชั้นกระชับ เชื้อเชิญผู้คนให้ออกมาเต้นรำ เริงระบำกันอย่างสนุกสนานรื่นเริง ท่าทางการรำรำและระบำของชาวญู่ล้วนผูกพันกับธรรมชาติอย่างแยกไม่ออก เช่น ระบำวานร ระบำไก่ ระบำวิหคเหิร ระบำพญานก ล้วนเป็นระบำที่เลียนแบบกิริยาท่าทางของสัตว์ที่ชาวญู่พบเห็นในธรรมชาติที่รายรอบนั่นเอง นอกจากนี้ยังมีระบำที่มีที่มาจากวิถีการดำรง

ชีฟ เช่น ระบายกระทะ ระบายซักผ้า ระบายเก็บเกี่ยว ระบายเกี่ยวข้าว เป็นต้น ในงานรื่นเริงหรืองานพิธีสำคัญต่างๆ ชาวญูจะร้องรำทำเพลง เต้นระบำรำฟ้อนเพื่อแสดงออกถึงความรื่นรมย์ยินดี และการเฉลิมฉลองอวยพร บทเพลงที่ขับร้องและการเริงระบำ แสดงออกถึงช่วงชีวิตและขั้นตอนการดำเนินชีวิตของผู้คนได้อย่างชัดเจนและน่าฟัง ตัวอย่างเช่น เพลงที่ร้องในพิธีแต่งงาน จะประกอบด้วย เพลง 《创世》 Chuàngshì “สร้างโลก” เพลง 《谈情》 Tánqíng “พลอดรัก” เพลง 《牧羊》 Mùyáng “เลี้ยงแกะ” เพลง 《剪毛》 Jiǎnmáo “ตัดขน” และเพลง 《迎亲》 Yíngqīn “รับเจ้าสาว”

ชีวิตความเป็นอยู่

การแต่งกายของชาวญู ทั้งหญิงและชายสวมเสื้อผ่าป่าน หญิงชาวญูสวมเสื้อผ่าอก ยาวคลุมลงไปถึงข้อเท้า สาวๆ ชาวญูนิยมพันผ้าถุงรอบเอวไว้ชั้นนอกอีกชั้นหนึ่ง ชายผ้าถุงปักลายดอกไม้หลากสีสัน ชายสวมเสื้อผ่าอก คลุมยาวไปถึงเข่า คาดเอวด้วยผ้าหรือเชือกถัก แล้วดึงเสื้อให้ย้อยออกมาคลุมทับเข็มขัด ที่เข็มขัดประดับด้วยมีดพริ้ว สะพายธนูและย่ามใส่ลูกธนู เครื่องประดับมีเครื่องประดับศีรษะ สร้อยและตุ้มหูที่ทำจากหินสี ผลึกหินแก้ว มุก เปลือกหอย เครื่องเงิน ชายชาวญูนิยมไว้ผมยาวแล้วโกศศีรษะด้วยผ้าสีขาวหรือน้ำเงิน

ด้านอาหารการกิน ชาวญูกินข้าวโพดและพืชเมล็ดจำพวกข้าวสาลี ข้าวโอ๊ตเป็นอาหารหลัก ชาวญูที่กังซานเรียนรู้วิธีการปลูกพืชจากชาวทิเบต รู้จักการปลูกผลไม้และข้าวโอ๊ตเป็นอาหาร อากาเรื่อได้แก่ จำพวกไก่ ปลา หมู แกะ วัวและยังล่าสัตว์ป่าอื่นๆ เป็นอาหารด้วย ชาวญูชอบกินอาหารที่ต้มจนเปื่อย มักต้มข้าวรวมกับเนื้อเคียวจนเปื่อยเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังนิยมดื่มเหล้าทั้งชายและหญิง

ที่อยู่อาศัยของชาวญูสร้างด้วยไม้แผ่นและไม้ไผ่ โครงบ้านทำด้วยไม้ไผ่ หลังคาและฝาผนังด้วยไม้แผ่น ตัวบ้านแบ่งเป็นสองห้องคือส่วนที่พักอาศัยกับส่วนที่ใช้ต้อนรับแขก ส่วนที่เป็นครัวใช้เตาแบบหินสามมุม ส่วนภายในบ้านแบ่งเป็นส่วนที่เป็นที่นอน และส่วนที่ไว้เก็บของ ไม่อนุญาตให้คนภายนอกเข้า

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ชาวญูแต่งงานแบบมีสามีภรรยาเดียว แต่ก็มีส่วนน้อยหรือครอบครัวที่ร่ำรวย ฝ่ายชายสามารถมีภรรยาหลายคนได้ หลังแต่งงานแล้วคู่สามีภรรยาใหม่จะสร้างบ้านหลังใหม่ใกล้กับบ้านพ่อแม่ฝ่ายชาย และจะได้รับการแบ่งมรดกจากพ่อแม่ด้วย แต่การทำมาหากินยังคงทำกินในที่ดินของพ่อแม่ ผลผลิตที่ได้เป็นส่วนรวมของครอบครัวใหญ่ ลูกชายคนสุดท้ายต้องอาศัยอยู่กับพ่อแม่

หลังพ่อแม่เสียชีวิต สมบัติทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นบ้าน ที่ดิน ทรัพย์สินต่างๆ มอบให้ลูกชายคนเล็ก เป็นผู้สืบทอดมรดก การสืบสายตระกูลนับตามสายตรงเพศชาย ชาวหมู่ที่ปี่เจียงใช้คำในชื่อพ่อเป็นส่วนหนึ่งของชื่อลูกคล้องกันเป็นลูกโซ่ เพื่อแสดงถึงการสืบเชื้อสาย

การประกอบพิธีศพเดิมกระทำโดยการเผา ปัจจุบันใช้วิธีฝัง โดยมีสุสานฝังศพประจำชนเผ่า

ด้านความเชื่อ ชาวหมู่ยังคงนับถือลัทธิดั้งเดิมคือ การนับถือเทพเจ้าและวิญญาณในทุกสรรพสิ่ง บุชาธรรมชาติ เชื่อในสิ่งลี้ลับและเคารพบูชาพ่อมดหมอผี นอกจากนี้ มีชาวหมู่บางส่วนหันมานับถือศาสนาอิสลามะ ศาสนาคริสต์ และพระเยซู

38. 普米族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าผู่หมี่

Pumi ethnic minority group

รูป 50

รูป 51

ถิ่นที่อยู่

ชนเผ่าผู่หมี่ มีถิ่นฐานอยู่ในเขตอำเภอและเมืองต่างๆ ได้แก่ หลานผิง(兰坪 Lánpíng) ลี่เจียง(丽江 Lìjiāng) เหวยซี(维西 Wéixī) หย่งเซิ่ง(永胜 Yǒngshèng) และเขตปกครองตนเองเผ่าอี้ (彝族 Yí Zú) อำเภอหนิงล่าง (宁蒗 Nínglàng) นอกจากนี้ยังมีบางส่วนอาศัยอยู่ อำเภอเหยียนหยวน(盐源 Yányuán) และเขตปกครองตนเองทิเบตอำเภอหมู่หลี่(木里 Mùlǐ) ของมณฑลเสฉวน จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าผู่หมี่มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 33,600 คน

ภาษา

ภาษาผู่หมี่ จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาทิเบต-พม่า ชาวผู่หมี่ที่อำเภอหนิงล่างเคยใช้ภาษาเขียนของภาษาทิเบต แต่ไม่เป็นที่นิยม ปัจจุบันใช้ภาษาจีน

ประวัติศาสตร์

ชาวผู่หมี่ในแต่ละท้องถิ่นมีชื่อเรียกตัวเองต่างกัน ชาวผู่หมี่ที่ลี่เจียง (丽江 Lìjiāng) เหวย ซี (维西 Wéixī) หลานผิง(兰坪 Lánpíng) และหย่งเซิ่ง (永胜 Yǒngshèng) เรียกตัวเองว่า “ผู่อิงหมี่” (普英米 Pǔyīngmǐ) ส่วนชาวผู่หมี่ที่หนิงล่างเรียกตัวเองว่า “ผู่ริ่อหมี่” (普日米 Pǔrì mǐ)

Pūrimī) หรือ “ผยหมี่” (裴米 Péimǐ) ทั้งสามคำเป็นภาษาผุหมี่ มีความหมายว่า “คนขาว” ส่วนชาวฮั่นเรียกชาวผุหมี่ตามที่มีในบันทึกทางประวัติศาสตร์ด้วยชื่อว่า “ซีฟาน” (西蕃 Xīfān) หรือ “ปา-จี” (巴苴 Bājū)

จากบันทึกทางประวัติศาสตร์มีข้อมูลเกี่ยวกับชาวผุหมี่ว่า ชาวผุหมี่เดิมเป็นกลุ่มชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บนที่ราบสูงทิเบต ดำรงชีวิตด้วยการล่าสัตว์เร่ร่อนตามบริเวณเมืองต่างๆ ของมณฑลชิงไห่(青海 Qīnghǎi) กานซู่(甘肅 Gānsù) และเสฉวน(四川 Sìchuān) ต่อมาอพยพจากบริเวณที่หนาวเย็นลงไปตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณที่ราบพื้นดินที่มีอากาศอบอุ่นกว่า ประมาณเวลาอยู่ในยุคก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 7 จากนั้นได้ตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่เป็นเขตมณฑลเสฉวนในปัจจุบัน ได้แก่ เมืองเยวซี (越西 Yuèxī) หมิ่นหนิง (冕寧 Miǎnníng) ฮั่นหยวน (漢源 Hànyuán) จิวหลง(九龍 Jiǔlóng) และสือเหมียน(石棉 Shímian) ในบันทึกราชวงศ์ซ่งมีการกล่าวถึงชาวผุหมี่ว่า ชนชาวผุหมี่มีความสัมพันธ์กับชาวฮั่นและชนกลุ่มน้อยอื่นๆ อย่างแน่นแฟ้นมาแต่อดีตแล้ว จนถึงสมัยราชวงศ์หยวน ในช่วงที่มองโกลรุกรานเมืองต้าหลี่ ชาวผุหมี่เข้าร่วมเป็นกองกำลังกับกองทัพมองโกล แล้วทยอยเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณมณฑลยูนนาน ที่เมืองหนิงล่างลี่เจียง เหวยซี หลานผิงและหย่งเซิ่ง ในสมัยราชวงศ์หยวนชาวผุหมี่อยู่ในการปกครองของเขตลี่เจียง ต่อมาในสมัยราชวงศ์หมิงได้จัดให้ชาวผุหมี่อยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดลี่เจียง และหย่งหนิง(永寧 Yǒngníng) จนถึงสมัยชิงชาวผุหมี่ตกอยู่ในอำนาจการปกครองของหัวหน้เมืองเหยียนหยวน และหัวหน้เผ่าของตน

ศิลปวัฒนธรรม

ด้านศิลปวัฒนธรรม ชาวผุหมี่รักการร้องระบำทำเพลง ในทุกๆ เทศกาล จะมีการร้องเพลงยาวโต้ตอบกัน เนื้อหาของเพลงส่วนใหญ่เป็นการบรรยายเรื่องราว ตำนาน นิทานของชนเผ่า และยังมีเพลงสั้นที่หนุ่มสาวใช้ร้องบอกรักเกี่ยวพาราสักัน นอกจากนี้ชาวผุหมี่ยังชอบร้องเพลงชาวเขา ซึ่งเป็นวัฒนธรรมเพลงดนตรีที่รับมาจากชาวน่าซี ชาวปายและชาวฮั่น ชาวผุหมี่มีตำนานและนิทานพื้นบ้านมากมายที่เล่าสืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ การเดินรำลั่นสะท่อนและได้รับอิทธิพลมาจากการดำรงชีวิต เช่น ระบำเก็บเกี่ยว ระบำล่าสัตว์ ระบำทอผ้า เป็นต้น การเดินรำรื่นเริงมีจังหวะที่เร้าใจ และมีเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า เช่น ขลุ่ยน้ำเต้า ขลุ่ยผิวเป็นดนตรีประกอบ

ชีวิตความเป็นอยู่

การแต่งกายของชาวผุหมี่ ชายสวมเสื้อผ้าป่านลำตัวสั้น สวมกางเกงขายาวและกว้าง สวมเสื้อคลุมที่ตัดเย็บด้วยผ้าทอจากขนแกะ แล้วคลุมไหล่ยาวถึงหลังด้วยขนแกะสีขาวแลดูสง่า

งามยิ่งนัก พันเท้าด้วยผ้าขนแกะ คล้องมีดที่เอว หญิงชาวผุหมี่ในแต่ละท้องถิ่นที่แต่งกายแตกต่างกันบ้าง อย่างเช่นที่เมืองหย่งเซ็งและหนิงล่างนิยมโพกศีรษะด้วยผ้าผืนใหญ่ สวมเสื้อผ่าอกติดกระดุมกระโปรงจีบรอบสีขาว คาดเอวด้วยผ้าย้อมหลากสี นิยมสีแดง เขียว ฟ้ำและเหลือง คลุมไหล่และหลังด้วยขนแกะ ส่วนหญิงชาวผุหมี่ที่เมืองหลานผิงและเหวยซีนิยมสวมเสื้อผ่าอกติดกระดุม ลำตัวสั้นสีเขียว ฟ้ำและขาว สวมเสื้อกั๊กทับด้านนอก สวมกางเกงขายาว คาดเอวด้วยผ้าปักลายดอกไม้ ใส่เครื่องประดับต่างๆ เช่น ตุ้มหูเงิน กำไล สร้อยคอ

อาหารการกินของชาวผุหมี่นิยมกินข้าวโพดเป็นอาหารหลัก รองลงมาได้แก่ ข้าวเจ้า ข้าวสาลี ข้าวโอ๊ต เป็นต้น อาหารเนื้อได้แก่ จำพวกเนื้อหมู เนื้อวัว นิยมดื่มเหล้าและชา

ที่พักอาศัยของชาวผุหมี่สร้างด้วยไม้เป็นหลัก กำแพงบ้านใช้ไม้ท่อนเรียงต่อกันขึ้นไป ใช้ไม้แผ่นมุงหลังคา มีเสากลมสร้างเป็นโครงสี่มุม ตรงกลางมีเสาหลักขนาดใหญ่ ชาวผุหมี่เรียกว่า “เสาเทียมฟ้า” เชื่อว่าเป็นที่สิงสถิตของเทพต่างๆ บ้านของชาวผุหมี่สร้างเป็นสองชั้น ชั้นล่างเป็นคอกสัตว์ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย ในส่วนบริเวณที่อยู่อาศัยแบ่งเป็นส่วนทำครัวไว้ตรงกลาง และถือว่าเป็นจุดศูนย์กลางที่สำคัญที่สุดของบ้าน ก่อขึ้นเป็นเตาสามขา ด้านหลังตั้งศาลบูชาเทพเจ้าภายนอกบ้านแขวนข้าววัว เขาแกะ ยิ่งแขวนมากยิ่งแสดงถึงความร่ำรวยและศักดิ์ศรีของเจ้าของบ้าน

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ชาวผุหมี่ที่เมืองหนิงล่างและหย่งเซ็งอาศัยอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ส่วนชาวผุหมี่ที่หลานผิงและเหวยซีอยู่รวมกันสองถึงสามรุ่นก็จะแยกกันไปตั้งครอบครัวใหม่ โดยลูกคนสุดท้ายจะต้องย้ายออกไป แต่ละตระกูลจะสืบทอดมรดกโดยสายเลือดสายตรงเพศชาย โดยแบ่งให้ลูกทุกคนเท่าๆ กัน ให้ความสำคัญกับรุ่นที่สูงกว่าในสายตระกูล ลูกของลุงไม่ว่าจะอายุมากกว่าหรือน้อยกว่า ต้องนับถือเป็นพี่ชายพี่สาว มีชาวผุหมี่ที่หนิงล่างบางส่วนยังคงยึดถือธรรมเนียมการสืบทอดสายสกุลสายแม่อยู่ แม่เป็นใหญ่ในครอบครัว สืบทอดมรดกให้กับลูกสาว ถือว่าเพศหญิงมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าเพศชาย

การแต่งงานยึดถือการมีสามีภรรยาเดียว การเลือกคู่ครองพ่อแม่เป็นผู้จัดหาให้ มีการแต่งงานกับเครือญาติคือพี่สาวน้องสาวพ่อแต่งงานกับพี่ชายน้องชายแม่ ชาวผุหมี่แต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อย หลังแต่งงานฝ่ายหญิงไม่ย้ายไปอยู่ที่บ้านฝ่ายชาย

พิธีศพของชาวผุหมี่ที่เมืองหนิงล่างกระทำโดยการเผา ที่หลานผิงและหย่งเซ็งทำโดยการฝัง ส่วนที่เหวยซีมีทั้งเผาและฝัง

ชาวผู้หมิ่นนับถือบูชาเทพมากมาย รวมทั้งบูชาวิญญาณบรรพบุรุษด้วย การทำพิธีกรรม ต้องเชิญนักบวชประจำเผ่ามาทำพิธี นอกจากนี้ยังมีชาวผู้หมิ่นบางส่วนนับถือศาสนาละมะ และเต๋า

เทศกาลสำคัญได้แก่ เทศกาลขึ้นปีใหม่ เทศกาลชิมอาหารใหม่ บางพื้นที่รับอิทธิพลจาก ชาวจีนมีเทศกาลเซ่งเม้ง เทศกาลไหว้ขนมบะจ่าง ในเทศกาลสำคัญต่างๆ มีกิจกรรมมากมาย เช่น แข่งม้า ยิงเป้า ตกกลางคืนชาวผู้หมิ่นจะแต่งตัวงดงาม รวมตัวกันเช่นไหว้บูชาเทพเจ้าที่เคารพนับถือ แล้วเต้นรำรอบกองไฟ ร้องเพลงชาวเขา ดื่มเหล้าเฉลิมฉลองอย่างสนุกสนานรื่นเริง

42. 水族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าส่วย Shui ethnic minority group

รูป 52

รูป 53

ถิ่นที่อยู่

ชนกลุ่มน้อยเผ่าส่วยส่วนใหญ่มีถิ่นฐานอยู่ที่เขตปกครองตนเองเผ่าส่วย มณฑลกุ้ยโจว และกระจายอยู่ตามอำเภอต่างๆของมณฑลกุ้ยโจวเช่น ลีโป (荔波 Libō) ตู่ซาน(独山 Dúshān) ตูหยวิน (都匀 Dūyún) หรงเจียง(榕江 Róngjiāng) ฉงเจียง (从江 Cóngjiāng) และมีส่วนน้อยที่กระจัดกระจายอยู่ในตำบลต่างๆของมณฑลกวางซี เช่น หรงอัน(融安 Róng'ān) นานตัน(南丹 Nándān) หวนเจียง(环江 Huánjiāng) เหอฉือ(河池 Héchí) เป็นต้น จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าส่วยมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 406,902 คน

ภาษา

ชาวส่วยพูดภาษาส่วย จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาภาษาจ้วง-ต้ง แขนงภาษาต้ง-ส่วย มีภาษาอักษรเป็นของตนเอง(ภาพต่อไป) แต่ปัจจุบันใช้อักษรจีน

ประวัติศาสตร์

จากเอกสารบันทึกในสมัยโบราณ รวมไปถึงตำนานบอกเล่า ตลอดจนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวส่วยสามารถวิเคราะห์และสืบประวัติชาวส่วยได้ว่า ชาวส่วยสืบเชื้อสายและแตก

แขนงมาจากชนร้อยเผ่าโบราณที่ชื่อ “ปายเยว” (百越 Bǎiyuè) ซึ่งมีอารยธรรมมาตั้งแต่สมัยฉิน
ฮั่น ในสมัยถังและซ่งมีชื่อเรียกเป็นชื่อเดียวกันกับชนเผ่าที่พูดภาษากลุ่มจ้วงต้ง (壮侗 Zhuàng
Dòng) ว่า “เหลียว” (僚 Liáo) จนถึงสมัยหมิงและชิงจึงแยกตัวเองออกมา และเรียกตัวเองว่า “ส่วย”
(水 Shuǐ)

อารยธรรมของชาวส่วยเริ่มถือกำเนิดตั้งแต่สมัยเป่ย์ซ่ง โดยตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่งอยู่
บริเวณรอยต่อของต้นแม่น้ำหลง (龙江 Lóng jiāng) และต้นแม่น้ำหลิว (柳江 Liǔ jiāng)
โดยมีชื่อเรียกในสมัยนั้นว่า “เขตฝู่ส่วย” (抚水州 Fǔshuǐ zhōu) ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวคือเขต
อำเภอปกครองตนเองเผ่าส่วยและรอยต่อของเมืองลีโป (荔波 Lìbō) กับแม่น้ำหวน (环江 Huán
jiāng) ในยุคนี้การเกษตรของชาวส่วยพัฒนามาก ชาวส่วยพื้นที่ราบรู้จักการทำนาปลูกข้าวแล้ว มี
ระบบการรักษาความปลอดภัย และตั้งป้อมปราการหมู่บ้านก่อเป็นรั้วไม้ไผ่ สังคมของชนชาวส่วย
เริ่มมีการแบ่งชนชั้นเป็นชนชั้นสูงกับชนชั้นสามัญชนอย่างชัดเจน มีตระกูลเหมิง (蒙 Méng) เป็น
หัวหน้าเผ่า สามารถก่อตั้งกองกำลังที่มีความเข้มแข็ง และต่อกรกับราชสำนักชองอยู่เป็นประจำ

กระทั่งสมัยหยวนจนถึงปีที่ 20 ของราชสำนักหยวน ในปี 1283 มีการจัดการปกครอง
เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในเมืองกุ้ยโจวของมณฑลเสฉวน แล้วตั้งให้หัวหน้าเผ่าแต่ละเผ่าเป็นผู้จัดการ
ดูแลเรื่องที่ติดพันทำกินในเผ่าของตน ต่อมาขุนนางที่ดูแลเมืองบริเวณฝั่งแม่น้ำหลิว กำหนดให้แต่ละ
ชนเผ่าต้องส่งบรรณาการจำพวก ทรายแดง แร่ธาตุสยง-หวง (雄黄 xiónghuáng) ม้า และผ้า
สักหลาดให้กับราชสำนัก ถึงสมัยหมิงมีการสถาปนาเขตการปกครองที่เป็นเมืองในสมัยหยวนให้
เป็นจังหวัด ถึงสมัยชิงมีการก่อตั้งเขตซานเจียว (三脚州 Sānjiǎo zhōu) จนปี 1914 เปลี่ยน
เขตซานเจียวเป็นอำเภอซานเหอ (三合县 Sānhé xiàn) และเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอซานตู (三
都县 Sāndū xiàn) ในเวลาต่อมา

ในสมัยซ่ง ชุมชนชาวส่วยที่บริเวณเมืองลีโปได้ก่อตั้งเป็นชุมชนลีโปขึ้น จากนั้นมาก่อตั้งเป็น
เขตลีโป จัดการปกครองชุมชนแบบการมีหัวหน้าเผ่า ในสมัยหมิงมีการจัดระบบการถือครอง
กรรมสิทธิ์ที่ดิน และล้มล้างชนชั้นศักดินาของชนเผ่าส่วยที่ครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดินสามตระกูลคือ
เหมิง (蒙 Méng) เหลย (雷 Léi) และ เปี (皮 Pí) ต่อมาในสมัยชิงก่อตั้งตำบลลีโป ชนชาวส่วยจึง
ขึ้นตรงต่อการปกครองของราชสำนักชิง ต่อมาชาวฮั่นอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนชาวส่วยเป็น
จำนวนมาก การติดต่อสัมพันธ์กันของทั้งสองชนเผ่าจึงลึกซึ้งและแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ระบบการเกษตร
การชลประทาน และงานหัตถกรรมทอผ้าในครัวเรือนพัฒนาขึ้นอย่างเห็นได้ชัด มีตลาดสำหรับ
การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า ระบบศักดินาเริ่มเปลี่ยนไป ประชาชนมีสิทธิในการถือครองที่ดิน
เป็นของตนเองได้ จนถึงกลางสมัยชิงชาวส่วยสามารถครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเอง
อย่างเห็นได้ชัด บางรายมีที่ดินในกรรมสิทธิ์หลายพันไร่เลยทีเดียว

นับแต่ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ประเทศจักรวรรดินิยมเข้ารุกรานประเทศจีน รวมถึงชุมชนชาวฮุย ชาวฮุยเริ่มหันมาปลูกฝิ่น ในแต่ละปีฝิ่นที่ได้จากชุมชนชาวฮุยในบริเวณลุ่มน้ำเหลืองมีจำนวนนับหมื่นตันส่งออกสู่ภายนอก ในขณะที่ระบบเกษตรกรรมดั้งเดิมถูกทำลายลง งานหัตถกรรมพื้นบ้าน “ผ้าชาวฮุย” เริ่มถูกแทนที่ด้วยผ้าจากชาติตะวันตก แม้กระทั่งชาวฮุยเองก็หันมาทอผ้าแบบตะวันตก หลังปฏิวัติการปกครองการพัฒนาของชนกลุ่มน้อยเป็นไปอย่างช้าๆ เริ่มมีการก่อตั้งโรงงานตีเหล็ก โรงงานถลุงแร่หลายชนิด แต่ก็กลับถูกทำลายและชะงักลงจนในสมัยกั๋วหมินตัง ชนชั้นศักดินาเป็นผู้ถือครองที่ดิน ชนชั้นศักดินาจัดการเก็บค่าเช่าที่ดินทำกินและขูดรีดประชาชนครั้งต่อครั้งของปริมาณผลผลิตที่ได้ ชาวฮุยตกอยู่ในสภาพแร้นแค้นอย่างแสนสาหัส

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลจีนปฏิวัติเปลี่ยนแปลงระบบสังคมในชุมชนชาวฮุย โดยในปี 1957 ได้ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชาวฮุยที่อำเภอซานตู (三都水族自治县 Sāndū shuǐ Zú zìzhìxiàn) จากนั้นมาสังคมและชุมชนชาวฮุยพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ที่ดินทำกิน การเพาะปลูกขยายอาณาเขตกว้างขวางขึ้น ปริมาณการผลิตโดยเฉพาะพืชอาหารเพิ่มมากขึ้น โรงงานอุตสาหกรรมหลายประเภทเช่น โรงงานเหมืองแร่ โรงงานผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า โรงงานผลิตข้าวของเครื่องใช้ ตลอดจนการผลิตกระแสไฟฟ้าเริ่มเข้ามาลงทุนและก่อตั้งขึ้นในชุมชนชาวฮุย ระบบการจราจรจากเดิมที่เคยถูกปิดและตัดขาดจากชุมชนภายนอก รัฐบาลเริ่มให้การสนับสนุนการก่อสร้างถนนเชื่อมต่อเข้าไป แม่น้ำที่เคยกั้นขวางชาวฮุย รัฐบาลสร้างสะพานเชื่อมต่อความสัมพันธ์ และการขนส่ง ถนนหนทางที่เชื่อมถึงกันนี้ไม่เพียงแต่เชื่อมสัมพันธ์ชาวฮุยกับชุมชนอื่นๆ แต่ที่สำคัญเป็นการเชื่อมต่อชาวฮุยด้วยกันเองที่แต่เดิมอพยพแยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานกระจายกันอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ให้สามารถรวมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันได้ การพัฒนาด้านการศึกษาและสาธารณสุขก็เริ่มเข้าถึง และพัฒนาอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันชาวฮุยมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสุขสบายยิ่งขึ้น

ศิลปวัฒนธรรม

ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ชาวฮุยมีศิลปวัฒนธรรมหลากหลาย เป็นเอกลักษณ์ และเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติจีน งานฝีมือ ศิลปะการตัดกระดาษ การปักผ้า การย้อมสีและการแกะสลักกิ่งดงามโดดเด่น งานด้านวรรณกรรมมุขปาฐะที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษเช่น เพลง กลอน นิทาน ตำนาน สุภาษิตคำพังเพยล้วนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนภาพชีวิต ความคิด ความใฝ่ฝัน และประวัติศาสตร์ของชาวฮุยได้อย่างชัดเจน บทเพลงของชาวฮุยมีรูปแบบและท่วงทำนองหลากหลาย ประชาชนชาวฮุยเชี่ยวชาญการแต่งกลอนเพลงเพื่อ

ถ่ายทอดความคิด อารมณ์ความรู้สึกของตนได้อย่างแยบยล นอกจากนี้ยังมีตำนาน นิทานทั้งที่แต่งเป็นบทร้อยแก้วและร้อยกรอง มีเนื้อหาพรรณนาเล่าเรื่องราวการกำเนิดและการดำรงชีวิตของชนเผ่าส่วย บทเพลงที่รำพันความรักของหนุ่มสาวชาวส่วยก็ลึกซึ้งกินใจ นอกจากนี้ยังมีเทพนิยายที่สะท้อนความเชื่อของชาวส่วยได้เป็นอย่างดี งานด้านวรรณกรรมเหล่านี้นับเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์อันล้ำค่ายิ่ง เพลงชาวส่วยมีสองประเภท คือ เพลงเอก(大歌 Dà gē) กับเพลงสุรา(酒歌 Jiǔ gē) การขับร้องเพลงของชาวส่วยไม่ใช้เครื่องดนตรีประกอบ แต่จะใช้วิธีการขับร้องประสานเสียง เพลงใหญ่ใช้ร้องในการดำรงชีวิตทั่วไป เช่น การลงนา เกี่ยวข้าว เป็นต้น ส่วนเพลงสุราจะใช้ในพิธีแต่งงาน งานศพ และงานเลี้ยงฉลองต่างๆ

เครื่องดนตรีของชนเผ่าส่วยมีกลอง โลหะ ซึ่งเป็นกลองที่สืบทอดมาแต่โบราณถือเป็นเครื่องดนตรีประจำเผ่าส่วย ใช้ตีประกอบการเต้นระบำ ในงานเฉลิมฉลองต่างๆ นอกจากนี้ยังมีโหม่ง กลองหนัง ขลุ่ยน้ำเต้า ซอ ปี่ เป็นต้น

ชาวส่วยมีการนับปฏิทินของตนเอง ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับปฏิทินจันทรคติของจีน แตกต่างกันตรงที่ ชาวส่วยนับเอาเดือนแปดเป็นเดือนสุดท้าย และเดือนเก้าเป็นเดือนเริ่มต้น นับจากวันสุดท้ายของเดือนเก้าถึงวันแรกของเดือนสิบถือเป็นช่วงต่อของปีเรียกชื่อว่า “เจี๋ยตวนเจี๋ย” (借端节 Jièduān jié) ซึ่งก็คือวันขึ้นปีใหม่ของชาวส่วยนั่นเอง ในงานเทศกาลชาวส่วยจัดให้มีกิจกรรมรื่นเริงมากมาย เช่น การแข่งม้า เต้นรำกลองโลหะ ระบำขลุ่ยน้ำเต้า ตกเย็นมีงานเลี้ยงเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่ นอกจากนี้ยังมีเทศกาลที่ได้รับอิทธิพลจากชาวจีนหลายอย่าง เช่น เทศกาลเซ่งเม้ง เทศกาลเดือนหก เทศกาลเดือนเจ็ด เป็นต้น

ชีวิตความเป็นอยู่

หญิงชาวส่วยชอบสวมเสื้อผ้าสีเขียวและน้ำเงิน ชายสวมเสื้อผ่าอกลำตัวยาว แขนสั้น พันรอบศีรษะด้วยผ้าสีน้ำเงิน หญิงสวมเสื้อผ่าอกไม่มีปก ลำตัวยาว บริเวณอกเสื้อปักกลดลาดอกไม้ สวมกางเกงสีน้ำเงินขากว้างและยาว ชายกางเกงปักกลดลายดอกไม้ ในงานเทศกาลสำคัญสวมกระโปรง และปล่อยสยายผมยาวลงมา สวมเครื่องประดับเงินแบบต่างๆ เช่น กำไลสร้อยคอ แหวน ตุ้มหูอย่างงดงาม

ด้านอาหารการกิน ชาวส่วยกินข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก รองลงมาได้แก่ พืชเมล็ดจำพวกข้าวโพด ข้าวสาลี ข้าวโอ๊ต และมัน ที่สำคัญชาวส่วยชอบกินข้าวเหนียว อาหารเนื้อชอบกินปลา รู้จักการทำเหล้าหมักจากข้าว และใช้เป็นเครื่องดื่มที่สำคัญในงานเลี้ยงฉลองสำคัญๆ

บ้านเรือนชาวส่วยสร้างด้วยไม้ ในสมัยก่อนสร้างสูงหลายชั้น แต่ปัจจุบันสร้างเป็นบ้านชั้นเดียวติดพื้น

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

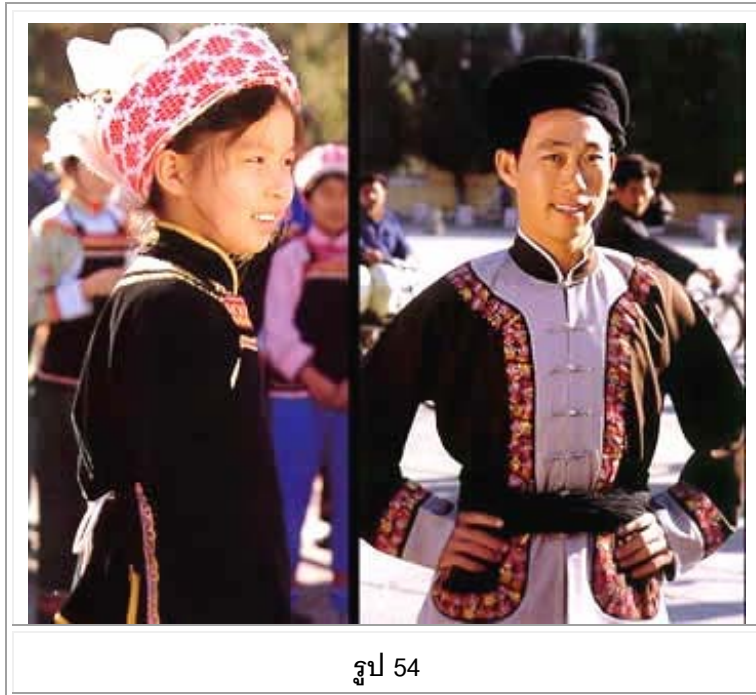
ชาวสุ่ยเป็นมิตรและมีน้ำใจ เมื่อมีแขกมาบ้านจะต้องรีบออกมาต้อนรับ และหาน้ำหาทำในแขกดื่ม ในวันเทศกาลสำคัญเมื่อมีแขกมาเยือน ไม่ว่าจะรู้จักสนิทสนม หรือคนแปลกหน้า ชาวสุ่ยจะต้อนรับด้วยเหล้าและข้าวปลาอาหารเป็นอย่างดี แต่หากเป็นแขกสำคัญจะฆ่าหมูและปลาเลี้ยงต้อนรับ หัวหมูและหัวไก่ถือเป็นสิ่งสำคัญที่มอบให้กับแขกหรือผู้เคารพนับถือ ในพิธีบวงสรวงบูชา ชาวสุ่ยจะใช้หัวหมูเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่ขาดมิได้

ระบบครอบครัวของชาวสุ่ยเป็นครอบครัวขนาดเล็ก ยึดถือธรรมเนียมการมีสามีภรรยาเดียว การสืบสายตระกูลยึดถือสายพ่อ สองสามร้อยปีก่อนหนุ่มสาวชาวสุ่ยมีอิสระในการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง แต่พอเข้าสู่ยุคสังคมนักคิด การแต่งงานของชาวสุ่ยต้องยึดถือชนชั้นของคู่บ่าวสาวเป็นสำคัญ ดังนั้นการเลือกคู่ครองของชาวสุ่ย พ่อแม่และผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจะเป็นผู้จัดการให้ ในวันแต่งงานเจ้าบ่าวจะไม่ต้อนรับญาติด้วยตัวเอง แต่จะจัดให้มีหนุ่มสาวที่ยังเป็นโสดเป็นตัวแทนมาต้อนรับ ส่วนเจ้าสาวเดินทางร่วมมาที่บ้านเจ้าบ่าว ไม่มีการจัดพิธีแต่งงานใดๆ เมื่อเจ้าสาวถึงบ้านเจ้าบ่าวแล้ว มีการเลี้ยงแขกที่มาร่วมงาน เมื่อเสร็จงานเจ้าสาวกลับบ้านของตัวเอง จนกว่าจะครบครึ่งปี จึงจะย้ายเข้าไปอยู่ที่บ้านสามี

พิธีศพของชาวสุ่ยมีพิธีกรรมมากมาย และซับซ้อน โดยมากมี 6 ขั้นตอน เริ่มตั้งแต่แจ้งงานศพ บรรจุโลง เลือกวินดี ผังศพ ตั้งป้ายบูชา และถอดเครื่องไว้ทุกข์

เกี่ยวกับเรื่องความเชื่อ ชาวสุ่ยนับถือเทพเจ้ามากมาย เชื่อว่าทุกสรรพสิ่งมีเทพเจ้า แต่มีเทพหลักอยู่สององค์คือ จ้าวพ่อลิ่วอี้(六—公Liùyì gōng) และจ้าวพ่อลิ่วเจีย (六甲公Liùjiǎ gōng) ตามตำนานเชื่อว่าเป็นเทพผู้สร้างชาวสุ่ย เมื่อมีการเกิด เจ็บป่วย หรือเสียชีวิตต้องเชิญหมอผีมาทำพิธีฆ่าสัตว์เพื่อบูชาต่อเทพเจ้า สัตว์ที่ใช้ในพิธีบูชาคือ “ปลา” การทำพิธีใช้ไข่ไก่เป็นเครื่องทำนายการแก้เคราะห์ หรือทำนายวิธีการรักษาโรค ในสมัยโบราณชาวสุ่ยฝังศพในสุสานหิน สุสานหินแกะสลักเป็นลวดลายรั้วรอบ บนโลงศพแกะสลักรูปกลองโลหะและดอกไม้ต่างๆ ปลายสมัยซึ่งเคยมีหมอสอนศาสนาคริสต์เข้ามาเผยแผ่ศาสนา แต่มีชาวสุ่ยไม่มากนักหันมานับถือ ส่วนใหญ่ยังคงยึดถือความเชื่อแบบเดิม

46. 土家族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าตู่เจีย Tujia ethnic minority group

รูป 54

ถิ่นที่อยู่

ชนกลุ่มน้อยชาวตู่เจียอาศัยอยู่บนหุบเขาหลังชัน ได้แก่ บริเวณตะวันตกของมณฑลหูหนาน อำเภอหย่งซุ่น(永顺 Yǒngshùn) หลงซาน(龙山 Lóngshān) ป่าวจิ่ง(保靖 Bǎojìng) ซางจื่อ (桑植 Sāngzhí) กู่จ่าง(古丈 Gǔzhàng) ในมณฑลหูเป่ย์มีชาวตู่เจียตั้งถิ่นฐานในอีกหลายอำเภอเช่น อำเภอหลายเฟิง(来凤 Láifèng) เฮ่อเฟิง(鹤峰 Hèfēng) เสียนเฟิง(咸丰 Xiánfēng) เสวียนเอิน(宣恩 Xuān'ēn) ลี่ชวน(利川 Lìchuān) เอ็นซือ(恩施 Ēnshī) ปาดง (巴东 Bādōng) เจี้ยนสือ(建始 Jiànshǐ) วู่เฟิง(五峰 Wǔfēng) ฉางหยาง(长阳 Chángyáng) เป็นต้น ในมณฑลเสฉวนมีชาวตู่เจียตั้งถิ่นฐานอยู่ที่อำเภอไห่หวาง(酉阳 Yǒuyáng) ชิวซาน(秀山 Xiùshān) ฉีเจียง(黔江 Qiánjiāng) สือจู่(石柱 Shízhù) เฟิงซุย(彭水 Péngshuǐ) จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าตู่เจียมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 802,8133 คน

ภาษา

พูดภาษาตู่เจีย จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาภาษาทิเบต-พม่า ไม่มีภาษาเขียน ปัจจุบันชาวตู่เจียส่วนใหญ่ใช้ภาษาจีนและอักษรจีน มีเฉพาะที่อำเภอเฮ่อเฟิง ของมณฑลหูเป่ย์ ประมาณ 2 แสนคนที่ยังพูดภาษาตู่เจียอยู่

ประวัติศาสตร์

คำเรียก “ถู่เจีย” เป็นคำเรียกที่ในบันทึกประวัติศาสตร์ใช้เป็นคำเรียกชนกลุ่มนี้มากที่สุด อย่างไรก็ตาม ยังมีคำเรียกชนกลุ่มนี้ด้วยชื่ออื่นๆ อีก อย่างเช่น ในสมัยฉินและฮั่นเรียกว่า “หลินจวินจง” (廩君种 Línjūnzhǒng) ด้วยเหตุเพราะเคารพบูชาเสือขาว บ้างเรียกว่า “ป่านเหมยหมาน” (板楯蛮 Bǎnméi Mán) โดยเรียกตามอาวุธที่ใช้ บ้างเรียกว่า “ชาวเจ้อ” (责人 Zérén) เพราะในสมัยก่อนมีการเก็บภาษีที่ดิน ชนกลุ่มนี้เรียกภาษีที่ดินว่า “ซ่าย” (赛 sài) จัดเป็นกลุ่มชนที่อยู่ในส่วนการปกครองของภาคใต้บริเวณเมืองปาจวิน (巴郡 Bājùn) หรือ “อู่หลิงหมาน” (武陵蛮 Wǔlíng Mán) ต่อจากนั้นมาชนกลุ่มนี้มักถูกเรียกด้วยชื่อต่างๆ ตามถิ่นที่อยู่ เช่น “ซีหมาน” (溪蛮 Xī Mán) “ปาเจี้ยนหมาน” (巴建蛮 Bājiàn Mán) “ซินโจวหมาน” (信州蛮 Xìnzhōu Mán) “หยางหมาน” (阳蛮 Yáng Mán)

ในสมัยช่งเกิดชุมชนชาวถู่เจียหลายกลุ่มขึ้นในชุมชน อู่หลิง (武陵 Wǔlíng) มีชื่อเรียกต่างๆ กันไปตามพื้นที่ที่อยู่อาศัย เช่น ถู่หมิน (土民 Tǔmín) ถู่หมาน (土蛮 Tǔmán) ถู่ปิง (土兵 Tǔbīng) หลังจากที่ชาวฮั่นได้อพยพเข้ามาอยู่ในชุมชนดังกล่าวจำนวนมาก จึงมีชื่อเรียกชนเผ่าดั้งเดิมนี้ว่า “ชาวถู่เจีย” (土家 tǔjiā คำว่า ถู่เจีย ในภาษาจีนหมายถึง ชนพื้นเมืองดั้งเดิม)

อย่างไรก็ตาม เรื่องราวเกี่ยวกับที่มาของชาวถู่เจียนับจนปัจจุบันนี้ยังไม่มีข้อสรุปแน่ชัด บ้างกล่าวว่าหลังจากที่ราชวงศ์ฉินล้มล้างรัฐปา (巴 Bā) แห่งราชวงศ์โจวได้สำเร็จ ชาวปาที่อาศัยอยู่ที่เมืองเซียงเอ้อชวน (湘鄂川 Xiāng'è chuān) คือบรรพบุรุษของชาวถู่เจีย บ้างเชื่อว่าเป็นชนเผ่าที่ผสมผสานระหว่างชาวฮั่นกับชนเผ่าดั้งเดิมของรัฐปา โดยอาศัยหลักฐานการขุดค้นทางโบราณคดีที่ได้มาจากเขาเซียงซีหลง (湘西龙山 Xiāngxīlóng shān) หลู่ซี (泸溪 Lúxī) ต้ายง (大庸 Dàyōng) เป็นข้อสนับสนุนความคิด บ้างก็ว่าชาวถู่เจียสืบเชื้อสายมาจากชาวอูหมาน ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่มีชีวิตอยู่ช่วงกลางสมัยถัง มีภาษาพูดและขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับชาวอี้ (彝族 Yí Zú) ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของมณฑลยูนนาน

หลังจากที่รัฐปาล่มสลาย ชาวปา (巴人 Bārén) หักร้างทางพงที่ทำกินแห่งใหม่ จับสัตว์น้ำเก็บของป่าเพื่อดำรงชีพและขยายเผ่าพันธุ์ หัวหน้าเผ่าสืบทอดกันตามสายเลือดหรือคนในสาตระกูลเดียวกัน ปลายสมัยซีฮั่น (西汉 Xīhàn) ชนชาติอู่หลิงอี้ (武陵夷 Wǔlíngyí) ตั้งกองกำลังต่อต้านอำนาจของกษัตริย์หวางหม่างชวน (王莽篡 Wáng Mǎngcuàn) ต่อจากนั้นชาวหลิงหยางหมาน (零阳蛮 Língyáng Mán) หลานจงหมาน (潞中蛮 Lǎnzhōng Mán) อูหมาน (巫蛮 Wū Mán) และหลี่จงหมาน (潞中蛮 Lǐzhōng Mán) ได้รวมตัวกันก่อตั้งกองกำลังต่อต้านการกดขี่ของชนชั้นสูงขึ้น

ในยุคสามก๊ก ช่วงที่สุ่ฮั่น(蜀汉 Shǔhàn) และซุนอู๋(孙吴 Sūnwú)แย่งชิงรัฐซุย(夔 Kuí) เสี่ย(峡 Xiá) และอู่หลิง(武陵 Wǔlíng) ชาวอู๋เจียซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวก็ตกเป็นกลุ่มชนที่ทั้งสองฝ่ายแย่งชิงกันครอบครอง การแก่งแย่งดินแดนของอู๋(蜀 Shǔ)และอู๋(吴 Wú) ส่งผลให้กลุ่มชนในบริเวณดังกล่าวมีชีวิตอยู่อย่างไร้ความสงบร่มเย็น จากนั้นมาในสมัยหนานเป่ย์ (南北 Nán Běi)และสมัยซุย (隋朝 Suícháo) อำนาจของบริเวณเมืองอู่หลิงเข้มแข็งขึ้นอย่างรวดเร็ว จนสามารถตั้งตนเป็นใหญ่ขึ้น ส่วนกลางต้องส่งกองกำลังมาปกครองควบคุมอยู่เป็นนิจ สภาพชีวิตและสังคมของผู้คนวนเวียนอยู่ตลอดเวลา จนถึงต้นราชวงศ์ถัง (唐朝 Tángcháo) ราชสำนักใช้วิธีปกครองแบบรัฐในปกครองกับบริเวณดังกล่าวนี้ แบ่งเป็นอำเภอเล็กๆ ขึ้นตรงต่อการปกครองระดับเขต และขึ้นตรงต่อราชสำนักอีกชั้นหนึ่ง การจัดการปกครองเช่นนี้ ทำให้ชุมชนชาวอู๋เจียสงบราบรื่นขึ้นเป็นลำดับ และเริ่มติดต่อสัมพันธ์กับชาวฮั่นมากขึ้นทุกขณะเช่นเดียวกัน

ด้านเศรษฐกิจและสังคม ชาวอู๋เจียเริ่มทำการเกษตรมาตั้งแต่บรรพบุรุษในยุคต้นๆแล้ว แต่ด้วยเหตุที่ไม่มีความรู้ด้านการเกษตร เครื่องมือการเกษตรก็ล้าสมัย ผลผลิตที่ได้จึงมีปริมาณไม่มาก ต่อมาชาวอู๋เจียได้เรียนรู้วิธีการทำการเกษตร และใช้เครื่องมือเกษตรของชาวฮั่น ปริมาณผลผลิตที่ได้จึงเพิ่มขึ้น เศรษฐกิจชุมชนอู๋เจียก็เริ่มดีขึ้น ในช่วงสมัยราชวงศ์ถังและซ่ง ให้ระบบปกครองแบบรัฐในปกครอง ชุมชนสงบราบรื่น ชนชาวอู๋เจียและชาวฮั่นมีการติดต่อสัมพันธ์กัน และถ่ายทอดวัฒนธรรมกันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น กระนั้นก็ตามชาวอู๋ยังไม่คุ้นชินกับการใช้แรงงานสัตว์ทำงาน ยังคงใช้เครื่องมือขุดดินทำนาด้วยแรงงานคนแบบดั้งเดิมอยู่ และยังคงดำรงอาชีพจับสัตว์น้ำเหมือนเดิมอยู่อีกด้วย

นับแต่สมัยหยวนจนถึงจักรพรรดิคังซีแห่งราชวงศ์ชิงจัดการเกี่ยวกับการถือครองที่ดินของประชาชน ทำให้การทำกินในที่ดินของชนชาวอู๋เจียมีความมั่นคงราบรื่นเรื่อยมา เอกลักษณะของชนเผ่าได้รับการรักษาไว้ให้คงอยู่ แต่ในขณะเดียวกันระบบเศรษฐกิจแบบเจ้ากรรมสิทธิ์ที่ดินกำลังเกิดขึ้น ในยุคที่จักรพรรดิยงเจิ้งรวบรวมที่ดินคืนสู่รัฐนั้น สังคมศักดินาหมดไป ระบบเจ้ากรรมสิทธิ์ที่ดินเข้ามาแทนที่ พ่อค้าและเกษตรกรชาวฮั่นอพยพเข้าสู่ชุมชนชาวอู๋เจียระลอกใหญ่ พร้อมทั้งนำพาความเจริญและวิทยาการต่างๆเข้ามาสู่ชุมชนชาวอู๋เจีย เช่น เครื่องมือการเกษตร เครื่องมือหัตถกรรม ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ทำให้งานด้านหัตถกรรมของชาวอู๋เจียพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่หลังจากยุคสงครามฝิ่น สินค้าจากกลุ่มจักรวรรดินิยมคาบสมุทรเข้าสู่ชุมชนอู๋เจียระลอกใหญ่ งานหัตถกรรมและผลิตพื้นบ้านดั้งเดิม เช่น ผ้าอู๋เจีย คราม การย้อมผ้าสูญหายไป ในขณะที่ประเทศจักรวรรดินิยมกวาดซื้อปาล์มน้ำมัน ใบชา ไม้ ยาสมุนไพรมานำไปจนหมดสิ้น ส่งผลกระทบต่อภาวะปลูกพืชดังกล่าวอย่างรุนแรง ตลาดซื้อขายและแลกเปลี่ยนสินค้า มีกิจการค้าขายรูปแบบต่างๆ เกิดขึ้นเกิดขึ้นมากมาย ภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม ชุมชนอู๋เจียถูกทหาร

รุกรานอยู่เนืองๆ เศรษฐกิจของชุมชนเข้าสู่ภาวะล่มสลาย กิจกรรมการค้าที่เคยรุ่งเรืองกลับซบเซา และปิดไปมากมาย ชีวิตประชาชนยากจนและลำบาก จนถึงก่อนยุคลดปล่อยเศรษฐกิจของ ชาวอุเจียยังคงดำเนินไปอย่างล้าหลัง

หลังยุคลดปล่อย ทางการยอมรับชาวอุเจียเป็นชนชาติกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่ง จึงได้ก่อตั้ง เขตปกครองตนเองเผ่าอุเจียขึ้นหลายแห่งดังนี้

1. ปี 1957 เขตปกครองตนเองเผ่าอุเจียและเผ่าเหมียวเมืองเซียงซี (湘西土家族苗族自治州 Xiāngxī Tǔjiā Zú Miáo Zú zìzhìzhōu)
2. ปี 1983 ก่อตั้งเขตปกครองตนเองชนเผ่าอุเจียและเหมียวขึ้นที่เมืองเอ๋อซี (鄂西土家族苗族自治州 Èxī Tǔjiā Zú Miáo Zú zìzhìzhōu)
3. ปี 1984 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชาวอุเจียขึ้นอีก 5 อำเภอคือ ไห่หวาง (西阳 Yǒu yáng) ชิวซาน (秀山 Xiùshān) ลีอู่ (石柱 Shízhù) เฉียนเจียง (黔江 Qiánjiāng) และผิงสูย (彭水 Péngshuǐ)

ภายใต้การดูแลช่วยเหลือจากรัฐบาล นับตั้งแต่มีการก่อตั้งชุมชนปกครองตนเองขึ้นใน หลายพื้นที่ ทำให้ชาวอุเจียมีสิทธิในการปกครองตนเอง ชาวอุเจียที่หุบเขาอู่หลิงซาน (武陵山 Wǔlíngshān) มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ก้าวข้ามจากชีวิตแร้นแค้นสู่ความอยู่ดีมีสุข

ศิลปวัฒนธรรม

ชาวอุเจียมีประวัติศาสตร์มายาวนาน ก่อกำเนิดศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์งดงาม เฉพาะตัวมากมาย ได้แก่ วรรณกรรมจำพวกนิทานพื้นบ้าน เช่น เรื่อง 《张古老制天地》 Zhāng gǔlǎo zhì tiāndì “ท่านจงสร้างฟ้าดิน” เรื่อง 《梅山打虎》 Méishān dǎ hǔ “ภูเขาดอกเหมยล่าเสือ” เรื่อง 《洪水登天》 Hóngshuǐ dēngtiān “น้ำท่วมฟ้า” อันเป็น วรรณกรรมมุขปาฐะที่เล่าสืบทอดกันมาจนปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีวรรณกรรมประเภทเพลง กลอนที่มีเนื้อหาและท่วงทำนองหลากหลาย เพลงกลอนของชาวอุเจียเป็นเพลงจำพวกเล่า เรื่องราว เพลงกลอนที่ชื่อเสียงมาก คือ เรื่อง 《绵鸡》 Miánjī “เหมียนจี”

ด้านคีตะดนตรีก็มีความหลากหลายไม่แพ้กัน การขับร้องแบ่งเป็นเพลงที่ร้องในเวลา ทำงาน เพลงภูเขาและเพลงภูเขา เครื่องดนตรีของชาวอุเจียส่วนมากเป็นเครื่องตีและเครื่องเป่า ถึงขั้นที่วงการดนตรีจีนยกย่องให้ชาวอุเจียเป็นเจ้าแห่งเครื่องตี การรวมวงเครื่องตีมักใช้เครื่องตีสี่ ขึ้นมีชื่อเรียกว่า “ต่าลิวจื่อ” (打溜子 Dǎliūzi) ท่วงทำนองดุดัน เร้าร้อน เร่งเร็ว เสียงจังหวะที่ เร้าใจของวงเครื่องตีชาวอุเจียนี้สามารถปลุกผู้คนและสรรพสิ่งที่หลับใหลให้ตื่นจากภวังค์ เพลงที่ ใช้บรรเลงมีมากกว่า 200 ทำนอง ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ เพลง 《八哥洗澡》 Bā gē

xǐzǎo “พี่ชายเจ็ดอาบน้า” เพลง 《喜鹊闹梅》 Xǐquè nào méi “สาวิกาเจิงเหมย” เพลง 《火车进山》 Huǒchē jìn shān “รถไฟไต่เขา” เพลง 《马过桥》 Mǎ guò qiáo “อาชาข้ามสะพาน” เป็นต้น อุปรากรของชาวตู้เจียมีหลายแบบ เช่น ละครหมัวกูซื่อ (茅古斯 Mángǔ sī) ละครดอกไม้วาตรี (阴花歌 Yīnhuā gē) ละครถวายเทพ (雉戏 Nuó xì) ละครเมืองใต้ (南戏 Nán xì) ละครใหญ่ (西戏 Yōu xì) เป็นต้น ละครถวายเทพของชาวตู้เจียถือได้ว่าเป็นละครดึกดำบรรพ์ที่ยังมีชีวิตอยู่ของวงการละครจีนเลยก็ว่าได้ ละครของชาวตู้เจียที่เมืองถงเหิงมณฑลกุ้ยโจว (贵州铜仁 Guìzhōu Tóng rén) เป็นละครที่ยังรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้อย่างสมบูรณ์มั่นคงและไม่สูญหาย ได้รับความสนใจจากนักวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรมจากทั้งในและต่างประเทศเป็นอย่างมาก

ด้านการเต้นระบำรำฟ้อน มีระบำของชาวตู้เจียที่เป็นเอกลักษณ์และมีชื่อเช่น ระบำสะบัดกร (摆手舞 Bǎishǒu wǔ) ระบำระฆังแปดมณี (八宝铜铃舞 Bābǎotónglíng wǔ) ระบำอาลัย (跳丧舞 Tiàosàng wǔ) ท่วงท่าลีลาการรำรำของระบำชาวตู้เจียเรียบง่าย แสดงออกถึงพลังอันเข้มแข็ง สะท้อนถึงภาพการดำรงชีวิตของชาวตู้เจียได้ชัดเจนยิ่งนัก

งานด้านหัตถกรรมพื้นบ้านได้แก่ เสื้อทอสีกลางขา (西朗卡铺 Xīlǎngkǎ pū) หรือเรียกอีกชื่อว่า เสื้อทอตู้เจีย (土家铺盖 Tǔjiā pūgai) เป็นงานฝีมือการถักทอที่มีลวดลายวิจิตรงดงาม ลวดลายนับร้อยล้านรังสรรค์ออกมาจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษชาวตู้เจีย และส่งมอบประสบการณ์ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาจนปัจจุบัน ได้รับยกย่องว่าเป็น “ผกงามแห่งตู้เจีย”

ชีวิตความเป็นอยู่

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ชาวตู้เจียมีความขยันอดทน บุกเบิกป่าเขาหักร้างถางพง ที่ดินทำกิน เชี่ยวชาญการล่าสัตว์น้ำ ในฤดูหนาวและใบไม้ผลิจะล้อมคอกเลี้ยงหมูไว้เป็นอาหาร อาหารหลักของชาวตู้เจียคือข้าว อาหารขึ้นชื่อของชาวตู้เจียคือข้าวเหนียว ในด้านการแต่งกาย หญิงชาวตู้เจียสวมเสื้อลำตัวสั้นผ่าอก ปักลวดลายสองสามแถว สวมกางเกงทรงกระบอกขากว้าง ชายสวมเสื้อแขนยาวผ่าอกลำตัวสั้น พันศีรษะทรงสูงด้วยผ้าสีน้ำเงิน แต่ชาวตู้เจียส่วนใหญ่แต่งกายคล้ายคลึงกับชาวฮั่นมาก จะพบเห็นชาวตู้เจียแต่งกายชุดประจำเผ่าในงานเทศกาลสำคัญหรือชาวตู้เจียในหุบเขาและในชนบทห่างไกลเท่านั้น ที่ยังคงแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่าในชีวิตประจำวัน บ้านเรือนของชาวตู้เจียมีลักษณะพิเศษ ด้านหลังแขวนไว้กับเขาสูง ด้านหน้าใช้เสาค้ำยัน ทำเป็นใต้ถุนสูง ชั้นล่างเป็นคอกสัตว์เลี้ยงและเก็บของทั่วไป ชั้นบนเป็นห้องนอนของลูกสาว และเป็นส่วนที่กันไว้สำหรับทอผ้า ปักผ้า ถักปอ ถักรองเท้า เป็นต้น

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

สมัยก่อนชาวญั๊ญมีประเพณีการแต่งงานในเครือญาติ ลูกสาวของป้า(พี่สาวพ่อ) ต้องแต่งงานกับลูกชายของลุง (พี่ชายแม่) หากพี่ชายแต่งงานแล้วเสียชีวิต น้องชายต้องรับพี่สะใภ้มาเป็นภรรยาต่อจากพี่ชาย หรือหากน้องชายเสียชีวิต พี่ชายก็ต้องรับน้องสะใภ้มาเป็นภรรยาด้วย หนุ่มสาวพบรักกันในงานเทศกาล ร้องเพลงโต้ตอบเกี้ยวพาราสีกัน ด้วยปัจจัยของสังคมศักดินา ทำให้การแต่งงานของชาวญั๊ญเปลี่ยนไป เพราะสังคมศักดินาจะเลือกแต่งงานในกลุ่มชนชั้นเดียวกันเท่านั้น การเลือกคู่ครองแต่งงานจึงเปลี่ยนเป็นพ่อแม่เป็นผู้จัดการ โดยการหาคนที่มั่งคั่งและฐานะเท่าเทียมกันให้ จนถึงก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน การแต่งงานในสังคมชาวญั๊ญเป็นแบบซื้อชายเจ้าสาว หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน หนุ่มสาวญั๊ญมีอิสระในการเลือกคู่ครอง แต่ในชุมชนชนบทยังคงยึดถือตามพ่อแม่เลือกให้เป็นหลัก

การจัดพิธีศพกระทำโดยการเผา การประกอบพิธีส่งวิญญาณจะเชิญหมอผีประจำเผ่ามาเป็นผู้สวดกระทำพิธีสวดส่งวิญญาณ และเบิกทางยมโลก หลังจากใกล้ชิดกับชาวฮั่น ก็ได้รับเอาพิธีการฝังศพมาจากชาวฮั่น

เทศกาลสำคัญของชาวญั๊ญคือเทศกาลวันที่แปดเดือนสี่ เทศกาลวันที่หกเดือนหก และเทศกาลปีใหม่ของชาวญั๊ญ เทศกาลที่ยิ่งใหญ่คือเทศกาลปีใหม่ของญั๊ญ ภาษาญั๊ญเรียกว่า “ส่งปีเก่า ” จัดขึ้นก่อนปีใหม่ของชาวฮั่น 1 วัน การขึ้นปีใหม่ใหญ่คือวันที่ 29 เดือนสิบสอง วันส่งท้ายปีเก่าคือวันที่ 28 เดือนสิบสอง

ชาวญั๊ญนับถือบรรพบุรุษ และเชื่อว่าทุกสิ่งแวดล้อมมีเทพประจำอยู่ จึงมีการนับถือเทพประจำสรรพสิ่งต่างๆด้วย

47. 佤族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าว่า Va ethnic minority group

รูป 55

รูป 56

ถิ่นที่อยู่

ชาวว่าในประเทศจีนมีถิ่นฐานอยู่ในมณฑลยูนนาน ที่อำเภอซีเหมิง(西盟 Xīméng) ขางหยวน(沧源 Cāngyuán) เม้งเหลียน (孟连 Mènglián) นอกจากนี้ยังมีกระจายอยู่ตามอำเภออื่นๆอีก เช่น เกิงหม่า(耿马 Gěngmǎ) หลานซาง(澜沧 Lánkāng) ชวงเจียง(双江 Shuāngjiāng) เจิ้นคัง(镇康 Zhènkāng) หย่งเต๋อ (永德 Yǒngdé) ขางหนิง(昌宁 Chāngníng) เหมิงไห่(勐海 Měngǎi) เป็นต้น บริเวณดังกล่าวครอบคลุมพื้นที่ช่วงทิศใต้ของเทือกเขาหนู่ (怒山 Nù shān) ที่ติดต่อกับแม่น้ำหลานซาง¹ (澜沧江 Lánkāng jiāng) ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวว่า จึงเรียกชื่อบริเวณหุบเขาแห่งนี้ว่า “หุบเขาอาหว่า” (阿佤山区 Ā wǎ shānqū) จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าว่า มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 396,610 คน

ภาษา

พูดภาษาว่า จัดอยู่ในตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก สาขาภาษามอญเขมร แขนงภาษาว่า มีสามสำเนียงภาษาคือ ปาหราวเค่อ (巴饶克 Bārǎokè) อาหว่า (阿瓦 Ā wǎ) และ หว่า (

¹ แม่น้ำนี้ภาษาจีนเรียกชื่อว่า ซ่า เออร์ เวิน (萨尔温江 Sà'ěrwēn jiāng, Saraween) มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาถางกูลา (唐古拉山 Tánggūlā shān) บนที่ราบสูงทิเบต ต้นแม่น้ำสายนี้เรียกชื่อว่า เฮยซุยเหอ (黑水河 Hēishuǐ hé, หมายความว่า แม่น้ำดำ) ชาวทิเบตเรียกชื่อเป็นภาษาทิเบตว่า ซาลาควี่ (卡拉曲 Kālāqǔ) ไหลผ่านเขตปกครองตนเองทิเบต มณฑลเสฉวนเข้าสู่พื้นที่ตำบล อำเภอและเมืองต่างๆของมณฑลยูนนาน เช่น กังซาน(贡山 Gòngshān) ฝู่กั๋ง(福贡 Fúgòng) หลูซุย(泸水 Lúshuǐ) ปาวซาน(保山 Bǎoshān) เต๋อหง(德宏 Déhóng) ไหลเข้าสู่ประเทศพม่า แล้วไหลลงสู่มหาสมุทรอินเดีย

瓦 Wǎ) ไม่มีภาษาเขียน ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน อังกฤษและอเมริกาเข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในเผ่าว่า ได้ประดิษฐ์อักษรภาษาว่าขึ้นเพื่อการแปลพระคัมภีร์ แต่ภาษาว่านี้ไม่เป็นที่ยอมรับ ต่อมาปี 1957 รัฐบาลจีนส่งนักภาษาศาสตร์จีนไปลงพื้นที่และประดิษฐ์ภาษาว่าขึ้นโดยใช้อักษรลาติน ซึ่งใช้มาจนปัจจุบัน

ประวัติศาสตร์

“ว่า” เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เก่าแก่มากกลุ่มหนึ่งในมณฑลยูนนาน เมื่อ 109 ปีก่อนคริสตกาล (สมัยฮั่นอู่ตี้ถึงสมัยหยวน) จักรพรรดิฮั่นอู่ตี้(汉武帝 Hàn Wǔdì) ขยายอาณาเขตไปถึงบริเวณที่เป็นหุบเขาทั้งสามในเขตประเทศเกาหลีสี่ฝั่งตะวันออกในปัจจุบัน ชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆเช่น ชาวว่า(瓦 Wǎ) ชาวปลั่ง (布朗 Bùlǎng) และชาวเต้อ่าง(德昂 Dé'áng) เป็นต้น ตกอยู่ในการปกครองดูแลของราชสำนักฮั่นนับแต่นั้นมา คริสต์ศักราช 69 (ราชวงศ์ตงฮั่น ปีหย่งผิง ที่ 12) ก่อตั้งแคว้นหย่งซาง (永昌 Yǒngchāng) มีเมืองในปกครองคือเมืองหลินซาง (临沧 Línkāng) ชื่อเหมา(思茅 Sīmáo) และสิบสองปันนา (西双版纳 Xīshuāngbǎnnà) ซึ่งครอบคลุมดินแดนของเขตปกครองตนเองชาวว่าในปัจจุบันถึงสองแห่ง ในช่วงการครอบครองของราชสำนักเว่ยจิน (魏晋 Wèijìn) และหนานเป่ย์(南北朝 Nánběicháo) ราชสำนักฝ่งจงหยวน(中原王朝 Zhōngyuán Wángcháo) คือบริเวณที่ราบกลาง หมายถึงเขตทิศใต้ของแม่น้ำหวงเหอ รวมพื้นที่ส่วนใหญ่ของมณฑลเหอหนาน ตะวันออกของมณฑลชานตง รวมไปถึงภาคใต้ของมณฑลเหอเป่ย์และส่วนที่ในปัจจุบัน) ได้ขยายอาณาเขตออกไปและได้ก่อตั้งแคว้นหย่งซาง (永昌 Yǒngchāng) ขึ้นเป็นดินแดนในการปกครอง

ในสมัยถัง (唐代 Tángdài) บรรพบุรุษของชาวว่าตกอยู่ในการปกครองของแคว้นน่านเจ้า (南诏 Nánzhào) ในสมัยซ่ง(宋代 Sòngdài) ชาวว่าที่อาศัยอยู่ในแต่ละพื้นที่ถูกแบ่งพื้นที่ปกครองต่าง ๆ กัน ชาวว่าเหนืออยู่ในการปกครองของจังหวัดหย่งซาง (永昌 Yǒngchāng) แคว้นต้าหลี่ (大理 Dàlǐ) ส่วนชาวว่าที่อยู่ในการปกครองของราชสำนักต่างๆก่อนหน้านี้ถูกจัดให้อยู่ในเขตปกครองของกองกำลังเจิ้นคัง(镇康 Zhènkāng) และเมิ่งต้ง(孟顶 Mèngdǐng) ซึ่งจัดอยู่ในบริเวณจังหวัดชิงเซ่ (兴盛 Xīngshèng) ของมณฑลยูนนาน จนถึงสมัยหมิง(明朝 Míngcháo) มีการแต่งตั้งเจ้าแคว้นเมิ่งเหลียน (孟连 Mènglián) ให้ดูแลปกครองพื้นที่ในกลุ่มชนชาวว่าซึ่งราชสำนักหมิงได้ก่อตั้งให้เป็นเขตการปกครองของราชสำนัก โดยแบ่งการปกครองออกเป็นสองส่วน ได้แก่ จังหวัดในการปกครองของราชสำนักเมืองเจิ้นคัง(镇康 Zhènkāng) และจังหวัดในการปกครองของราชสำนักเมืองเมิ่งต้ง(孟定 Mèngdìng) จากนั้นได้ยกให้เมืองเมิ่งต้งเป็นเมืองลูกขุนกิ่งหมา (耿马 Gěngmǎ) แต่บางครั้งก็เรียกชื่อเดิมว่าเมิ่งต้ง จากนั้นเรื่อยมาจนถึงสมัยชิงมี

การเปลี่ยนแปลงในเรื่องการจัดแบ่งเขตการปกครองหลายครั้ง จนถึงรัชสมัยของพระเจ้ากวางซวี ปีที่ 30 (ตรงกับปี 1887) ได้มีการก่อตั้งแคว้นที่มีอาณาเขตขยายไปถึงเมืองลี่ทิง (隶厅 Lìtīng) มีอำนาจปกครองเมืองใหญ่น้อยต่างๆ เช่น เมืองเหลียน (孟连 Mènglián) ซีเหมิง (西盟 Xīmén g) หลานซาง (澜沧 Lāncāng) ซางหยวน (沧源 Cāngyuán) เป็นต้น จนถึงยุคสาธารณรัฐ ประชาชนจีน เมืองซางหยวน (沧源 Cāngyuán) เกิงมา (耿马 Gěngmǎ) ตั้งเป็นตำบล ส่วน เจิ้นคัง (镇康 Zhènkāng) ซวงเจียง (双江 Shuāngjiāng) หลานซาง (澜沧 Lāncāng) รวมเอา เมืองเก่าเมืองเหลียนและซีเหมิงเข้าด้วยกันก่อตั้งให้เป็นอำเภอ

เกี่ยวกับเรื่องถิ่นที่อยู่อาศัยและบรรพบุรุษของชาวว่าน¹ ช่วงเวลาของการรวมประเทศจีน ในสมัยฮั่นและจิ้น (汉晋 Hàn Jìn) เรียกชื่อชนกลุ่มที่พูดภาษากลุ่มมอญเขมรว่า “ผู่” (濮 Pú) ชนกลุ่มนี้ส่วนมากมีถิ่นพำนักบริเวณที่ราบลุ่มกว้างใหญ่แถบลุ่มแม่น้ำหลานซาง (澜沧江 Lāncāng jiāng) ตลอดแนวไปจนถึงทางตะวันตกของแม่น้ำ ตั้งบ้านเรือนอาศัยปะปนกับชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ หลายกลุ่ม เช่น ชาวไต (傣 Dǎi) ชาวจ้วง (壮 Zhuàng) เป็นต้น ในสมัยถังและซ่ง กลุ่มชนที่อาศัย อยู่บริเวณตะวันตกของแม่น้ำหลานซางมีชื่อเรียกต่างๆ กัน เช่น วังหมาน (望蛮 Wàng Mán) ผู่จื่อ หมาน (朴子蛮 Pǔzǐ Mán) ชื่อโซ่วผู่ (赤口濮 Chìkǒupú) เฮยเฟินผู่ (黑焚濮 Hēifénpú) ล้วนเป็นกลุ่มชนที่พูดภาษาสาขาว่าปะหล่อง (佤崩龙语支 Wǎ Bēnglóng yǔzhī)ทั้งสิ้น ใน สมัยหยวนชนกลุ่มผู่หมาน¹ แบ่งออกเป็นสองกลุ่มย่อย คือ เซิงผู่ (生蒲 Shēngpú หมายถึง ผู่ดิบ บางครั้งก็เรียกว่าเหยผู่ 野蒲 Yěpú หมายถึง ผู่ป่า) อีกกลุ่มหนึ่งคือ สุผู่ (熟蒲 Shúpú หมายถึง ผู่สุก) ชาวเซิงผู่ที่อาศัยอยู่บริเวณเมืองเจิ้นคังและค่อนไปทางตะวันตกมีความใกล้ชิดทาง สายเลือดกับชาวว่านมากที่สุด สามารถนับได้ว่าเป็นบรรพบุรุษของชาวว่าน

ในสมัยหยวนและหมิง ชาวฮั่นอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณเมืองเตียนซี (滇西 Diānxī) จำนวนมาก ในขณะเดียวกันชาวไตก็มีอำนาจแข็งแกร่งขึ้น โดยมีศูนย์กลางอำนาจอยู่ที่สิบสองปันนา (西双版纳 Xīshuāngbǎnnà) และเต๋อหิง (德宏 Déhóng) การอพยพเข้ามาของชาวไตและชาวฮั่น ด้านหนึ่งทำให้ชาวว่านอพยพถอยร่นไปรวมตัวกันอยู่ที่หุบเขาอาหว่า (阿瓦山区 Āwǎ shānqū) ในอีกด้านหนึ่งก็ทำให้ชาวว่านเริ่มมีปฏิสัมพันธ์และอยู่ร่วมปะปนกับชนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในบันทึกในสมัยหมิงและชิง มีคำเรียกกลุ่มชนที่อาศัยอยู่บริเวณลุ่มน้ำหลานซาง (澜沧江 Lāncāng jiāng) และแม่น้ำนู่ (怒江 Nù jiāng) หลายชื่อ โดยชื่อที่ใช้เรียกชาวว่าน ได้แก่ กาลา (嘎喇 Gālā) กุลา (古喇 Gǔlā) ลาลา (喇喇 Lālā) ฮาหว่า (哈瓦 Hāwǎ) ซาลาหว่า (卡喇瓦 Kǎlāwǎ) ฮาลาหว่า (哈喇枉 Hālāwǎng) และ ซาหว่า (卡瓦 Kǎwǎ) เป็นต้น บันทึกทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาวว่านในช่วงก่อนสมัยถังไม่ชัดเจนนัก

¹ สมัยถังและซ่งใช้ชื่อว่า ผู่จื่อหมาน (朴子蛮 Pǔzǐ Mán) ในสมัยหยวนเรียกชื่อว่า ผู่หมาน (蒲蛮 Pú Mán)

เนื่องจากนับตั้งแต่สมัยที่ฮั่นมาจนถึงสมัยถัง กลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณเตียนซี (滇西 Diānxī) มีภาษาและชาติพันธุ์ใกล้ชิดกับชาวว้ามาก เช่น ชนกลุ่มปะหล่อง (崩龙 Bēnglóng) และ ปลัง (布朗 Bùlǎng) ชาวว้าจึงมักถูกเรียกชื่อรวมกันและถูกเหมารวมว่าเป็นชนกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มชนดังกล่าว

ด้านเศรษฐกิจและสังคม เอกสารบันทึกทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยถังลงมาพบว่า อาชีพหลักของชาวว้าคือการล่าสัตว์ เก็บของป่า เลี้ยงสัตว์ บางพื้นที่เริ่มรู้จักทำการเพาะปลูกพืชเพื่อใช้เป็นอาหารแล้ว ตั้งแต่สมัยหมิงและชิงเป็นต้นมาเศรษฐกิจและสังคมของชาวว้าพัฒนาขึ้นจากเดิมมาก ระบบเศรษฐกิจและรายได้หลักของชาวว้าที่แต่เดิมได้มาจากการเก็บของป่าและล่าสัตว์ เปลี่ยนมาเป็นการเพาะปลูกพืชการเกษตร และปรับเปลี่ยนระบบที่ดินทำกินจากเดิมที่ทุกคนมีสิทธิทำกินในที่ดินเท่าเทียมกัน มาเป็นการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินร่วมกันเป็นกลุ่มชน แต่ด้วยเหตุที่วิทยาการด้านการเพาะปลูกยังล้าสมัย ยังไม่มีการใช้แรงงานสัตว์ ยังไม่มีเครื่องมือการเกษตรที่ทันสมัย การพัฒนาระบบเศรษฐกิจสังคมยุคนี้เป็นไปอย่างเชื่องช้า

นับจากศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา สังคมของชาวว้าเกิดการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ อันเนื่องมาจากการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันเกิดขึ้นในสังคมชาวว้าและกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในขณะเดียวกันการพัฒนาของสังคมที่ไม่เท่าเทียมกันก็ชัดเจนขึ้น ยุคก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวว้าที่เมืองเจิ้นคัง (镇康 Zhènkāng) หย่งเต๋อ (永德 Yǒngdé) เติ้งชง (腾冲 Téngchōng) ชางหนิง (昌宁 Chāngníng) จิ่งตง (景东 Jǐngdōng) ได้รับอิทธิพลทางสังคมจากชาวฮั่น ทำให้ระบบเศรษฐกิจสังคมของชาวว้าเริ่มปรับเข้าสู่ระบบศักดินา ส่วนชาวว้าที่อาศัยอยู่ตอนกลางของหุบเขาอาหว่า (阿瓦山 Āwǎ shān) ได้แก่ เมืองซีเหมิง (西盟 Xīméng) และชางหยวน (沧源 Cāngyuán) ยังคงรักษาระบบสังคมแบบดั้งเดิมอยู่ แต่มีบางส่วนเริ่มปรับเข้าสู่การมีระดับชนชั้นทางสังคมบ้างแล้ว ชาวว้าที่ซีเหมิงปลูกข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก การเพาะปลูกใช้วิธีการหักร้างถางพงที่ดินทำกินและหว่านเมล็ดข้าวลงบนทุ่งนาแล้วปล่อยให้งอกเองตามธรรมชาติ ผลผลิตที่ได้ของแต่ละครัวเรือนไม่เท่ากัน ทำให้เริ่มมีความแตกต่างของชนชั้นคนรวยจนจนเกิดขึ้น คนจนเริ่มรับจ้างทำงานให้กับชนชั้นคนรวย เกิดระบบทาสขึ้นในสังคม

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวว้าได้รับชีวิตใหม่ โดยรัฐบาลได้ก่อตั้งเขตปกครองตนเองชาวว้าขึ้นหลายแห่ง ดังนี้

1. ปี 1954 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชาวว้า ไต ล่าหู่ขึ้นที่อำเภอเมิ่งเหลียน (孟连傣族拉祜族佤族自治县 Mènglián Dǎi Zú Lāhù Zú Wǎ Zú zìzhìxiàn)

2. ต่อมาในปี 1955 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองไต – ว้าขึ้นที่อำเภอเกิงหม่า (耿马傣族

佤族自治县 Gěngmǎ Dǎi Zú Wǎ Zú zìzhìxiàn)

3. ในปี 1964 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชาวว่าอำเภอชางหยวน(沧源佤族自治县 Cāngyuán Wǎ Zú zìzhìxiàn)

4. ปี 1965 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชาวว่าขึ้นที่อำเภอซีเหมิง (西盟佤族自治县 Xī méng Wǎ Zú zìzhìxiàn)

ภายหลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน และการได้มีสิทธิในการปกครองตนเองของชาวว่าเป็นต้นมา กิจกรรมด้านการก่อสร้าง ตลอดจนการอาชีพของชาวว่าพัฒนาขึ้นมาก มีการพัฒนาที่ดินภูเขาให้เป็นพื้นที่เพาะปลูก การสร้างระบบน้ำ การพัฒนาวิทยาการทางการเกษตรที่ทันสมัยทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณมากขึ้นเป็นทวีคูณ เริ่มมีการสร้างระบบไฟฟ้า พัฒนาโรงงานผลิตอาหาร โรงงานผลิตเหล็กและโรงงานอุตสาหกรรมน้อยใหญ่มากมาย มีการพัฒนาระบบการจราจร การค้า การศึกษา สาธารณสุขเพื่อความอยู่ดีมีสุขของชนชาวว่า เดิมทีชาวว่าไม่รู้หนังสือ ปัจจุบันมีการก่อสร้างโรงเรียนประถมศึกษาหลายร้อยแห่ง เฉพาะที่อำเภอชางหยวน (沧源) มีมากถึง 200 แห่ง ลูกหลานชาวว่าได้รับการศึกษาจนถึงระดับมหาวิทยาลัย เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ

ศิลปวัฒนธรรม

ด้านศิลปวัฒนธรรม ชาวว่ามีวรรณกรรมมุขปาฐะที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมามากมายและมีรูปแบบหลากหลาย ที่น่าสนใจก็คือเรื่องราวเกี่ยวกับการกำเนิดพิภพ การเกิดและการดำรงอยู่ของสรรพสิ่ง การประกอบพิธีการแต่งงาน พิธีศพ และการประกอบอาชีพต่างๆ นับเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีวรรณกรรมโดดเด่นมากที่สุดกลุ่มหนึ่ง วรรณกรรมประเภทนิทานปรัมปรา และตำนานพื้นบ้านมี เทพนิยาย นิทาน เพลงกลอน ปริศนาคำทาย สุภาษิตคำพังเพย โดยมากเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับสัตว์ ความสัมพันธ์ของสัตว์กับมนุษย์ มีการใช้กลวิธีการเปรียบเทียบแบบบุคคลาธิฐานเพื่อใช้เป็นคำสอนที่มีความลึกซึ้งกินใจเป็นอย่างมาก

นับตั้งแต่ปี 1965 เป็นต้นมา นักโบราณคดีสำรวจพบภาพเขียนฝาผนังอายุมากกว่า 3000 ปีจำนวนมากที่เมืองชางหยวน แม้จะยังพิสูจน์ไม่ได้ว่าเป็นฝีมือการวาดของบรรพบุรุษชาวว่า แต่การสื่อความหมายในภาพมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประวัติความเป็นมาของชาวว่าเป็นอย่างยิ่ง ภาพเขียนฝาผนังมีทั้งหมด 10 กลุ่ม รวมกันอยู่ตามแนวลุ่มแม่น้ำเหมิงเล้ง (勐省 Měng shěng) มีภาพหนึ่งวาดบรรยายเกี่ยวกับชุมชนโบราณ ซึ่งมีความสอดคล้องคล้ายคลึงกับชุมชน

ชาวว่าที่หุบเขาอาหว่า (阿瓦山 Āwǎ shān) ไม่ผิดเพี้ยน จึงเป็นที่น่าเชื่อได้ว่าเป็นภาพเขียนของบรรพบุรุษชาวว่าซึ่งตั้งถิ่นฐานในบริเวณดังกล่าวมาตั้งแต่บรรพกาลนั่นเอง

ชีวิตความเป็นอยู่

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ชาวว่าในอดีตผู้ชายสวมเสื้อสีดำลำตัวสั้นและกางเกงขา กว้าง หญิงสวมเสื้อคอกลม ผ้าถุงปักลายขวาง ประดับประดาด้วยเครื่องประดับที่ทำด้วยเงินหรือไม้ไผ่วาดลวดลายด้วยสีธรรมชาติ เครื่องประดับของชาวว่า เช่น สร้อย กำไล สร้อยรัดเอว สร้อยข้อเท้า เป็นต้น แต่ด้วยกระแสการพัฒนาของสังคมรอบนอก ชาวว่าเริ่มแต่งกายตามอย่างสมัยนิยม หรือตามอย่างชาวฮั่น ยังมีการแต่งกายแบบดั้งเดิมหลงเหลือให้เห็นในชุมชนชาวว่าที่อยู่ในชนบท หรือหุบเขาห่างไกล ผ้าที่นำมาตัดเย็บเสื้อผ้าชาวว่าทอขึ้นมาเองจากจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ปอ ฝ้าย เมื่อทอเป็นผ้าแล้วยังมีการปักลวดลายเพิ่มความสวยงามอีกด้วย ลวดลายที่นิยมได้แก่ ลายนกประเภทต่างๆ หรือสัตว์สวยงามที่มีอยู่ในธรรมชาติทั่วไป

บ้านเรือนของชาวว่าสร้างด้วยไม้ไผ่ ด้านหลังพิงเข้ากับเชิงเขาหรือหน้าผา ชุมชนชาวว่าที่หมู่บ้านซีเหมิง (西盟 Xīméng) มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่าร้อยปีแล้ว บ้านเรือนของชาวว่าบางแห่งเปลี่ยนมาสร้างด้วยอิฐและปูนเพื่อความคงทนแข็งแรง โดยสร้างเป็นเรือนชั้นเดียว หากเป็นบ้านไม้ไผ่จะสร้างเป็นสองชั้น ชั้นล่างเป็นคอกสัตว์ ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย ภายในบ้านเป็นห้องโถงโล่ง วางสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น แต่ละครัวเรือนจะมีสิ่งที่ขาดไม่ได้เลยคือเตาไฟเพื่อให้ความอบอุ่นกับทุกคนแล้วสัตว์เลี้ยง และอีกอย่างที่ขาดไม่ได้คือแท่นบูชาเทพเจ้า ก่อนที่จะมีกระทะเหล็กเผยแพร่เข้ามาสู่ชุมชนชาวว่า เดิมทีชาวว่าใช้กระบอกไม้ไผ่หุงข้าว เวลากินข้าวแม่บ้านจะแบ่งข้าวให้เท่าๆกัน ตามจำนวนคน และแบ่งให้เสร็จในครั้งเดียว นอกจากนี้ชาวนิยมเคี้ยวหมากชอบดื่มสุรามากเป็นพิเศษ ถึงขั้นที่มีภาษิตว่า 无酒不成礼，说话不算数 Wú jiǔ bú chéng lǐ, shuōhuà bú suànsù “ขาดสุราไร้พิธี ลั่นวจีมิครองสัตย์” เหล้าของชาวว่าหมักด้วยข้าวแดงในกระบอกไม้ไผ่ เมื่อเหล้าหมักได้ที่แล้วจะใช้ไม้ไผ่หลอดเล็กเป็นหลอดสำหรับดูดเหล้าดื่ม แทนที่ไปเยือนชุมชนชาวว่า จึงยากที่จะปฏิเสธการเชื้อเชิญของชาวว่าให้ร่วมดื่มด่ำสุราเลิศ นอกจากนี้ชาวว่ายังชอบดื่มชา ชาของชาวว่ารสชาติเข้มข้นมาก นอกจากนี้หนุ่มสาวชาวว่าชอบกินอาหารรสเผ็ด ในเทศกาลรื่นเริง การได้กินอาหารรสเผ็ดถือเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานรื่นเริงอย่างหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้เลย

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ขนบธรรมเนียมการแต่งงานของชาวว้ายึดถือการแต่งงานแบบมีสามีภรรยาคนเดียว และอยู่อาศัยกันเป็นครอบครัวเล็ก การสืบทอดมรดกจะให้กับลูกชายคนเล็กเป็นผู้รับมรดก ส่วนลูกสาวไม่มีสิทธิ์รับมรดกใดๆจากพ่อแม่ การตั้งชื่อของชาวว้านิยมใช้คำในชื่อพ่อแม่ตั้งเป็นชื่อลูก เป็นชื่อคล้องกันไป ด้วยเหตุนี้สามารถสืบสาวขึ้นไปถึงบรรพบุรุษของตนเองได้ไม่ยาก ปัจจุบันชาวว้าสามารถสืบสาวไปถึงบรรพบุรุษรุ่นแรกที่สุดชื่อ “ซือกั่ง” (司岗 Sīgǎng) มีความหมายว่า “ น้ำเต้า หรือ ถ้ำหิน” อันเป็นสัญลักษณ์การบูชาเพศแม่ในสมัยโบราณ เพราะถือว่าแม่เป็นผู้ให้กำเนิด หนุมสาวชาวว้าสามารถเกี่ยวพาราสี พูดจารักใคร่กันโดยอิสระ ส่วนมากจะรวมตัวกันในงานเทศกาลเพื่อร้องเพลงโต้ตอบกัน ใช้หมาก และดอกหญ้าเป็นสัญลักษณ์ในการบอกรักกัน แต่การแต่งงานต้องได้รับความเห็นชอบจากพ่อแม่ ฝ่ายชายมอบสินสอดเป็นวัวสองสามตัว เรียกว่าเป็น “ ค่าแม่ นม ” และ “ ค่าลูกสาว” ในอดีตชาวว้านิยมแต่งงานในเครือญาติ คือ ลูกบ้านป่า (พี่สาวน้องสาว พ่อ) แต่งงานกับลูกบ้านลู่ (พี่ชายน้องชายแม่) แต่ปัจจุบันไม่เป็นที่นิยมแล้ว

การประกอบพิธีศพ ชาวว้าประกอบพิธีศพที่เรียกว่า “ป่าวจ้าง” (薄葬 Báozàng) ชาวว้าเชื่อว่าคนเราเกิดมาไม่มีอะไร ตอนตายไปก็ไม่มีอะไรเช่นกัน จึงไม่มีพิธีกรรมใดๆ ชาวว้าจะห่อศพคนตายด้วยผ้าขาว หรือบางทีก็ไมไ่ใส่เสื้อผ้าหรือพันผ้าให้ศพ แต่จะฝังศพด้วยร่างเปลือยเปล่าที่สุสานรวมของชุมชน บางพื้นที่ยังคงรักษาพิธีศพแบบดั้งเดิมคือ เมื่อมีคนตายจะนำไปฝังไว้ที่กอไผ่หรือบริเวณใกล้เคียงกับกอไผ่

ด้านความเชื่อ ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวว้านับถือบูชาสรรพเทพตามธรรมชาติ เพราะเชื่อว่าภูเขา แม่น้ำ ต้นไม้ใหญ่ และทุกสรรพสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ล้วนมีวิญญาณและเทพซึ่งให้ทั้งคุณและโทษต่อมนุษย์สิ่งสฤติย์อยู่ เทพเจ้าที่ชาวว้านับถือสูงสุดชื่อว่า “มู่อีจี”(木依吉 Mùyī jī) เพราะเชื่อว่าเป็นผู้สร้างโลก เทพเจ้าองค์นี้มีลูกอยู่ 5 องค์ คือเทพเบ็กนภา เทพฟ้าฟาด เทพพสุธากัมปนาท เทพฟ้าร้อง และเทพบรรพบุรุษของชาวว้า มีชาวว้าบางท้องถิ่นนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน บ้างนับถือพุทธนิกายหินยาน บ้างนับถือศาสนาพระเยซู

50. 锡伯族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าซีโป Xibe ethnic minority group

รูป 57

รูป 58

ถิ่นที่อยู่

“ซีโป” เป็นชื่อที่ชนกลุ่มน้อยเผ่านี้เรียกตัวเอง แต่นับตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา ภาษาจีนมีชื่อเรียกชนกลุ่มนี้โดยใช้อักษรจีนเขียนแทนเสียงหลายชื่อ เช่น ซีผี(犀毗 Xīpí) ซีบี(师比 Shībǐ) เซียนเปย(鲜卑 Xiānbēi) สีอี่(矢比 Shǐbǐ) สีปาย(席百 Xíbǎi) สีปี้(席比 Xíbǐ) เป็นต้น ชาวซีโปมีถิ่นที่อยู่เดิมที่เมืองเสิ่นหยาง (沈阳 Shěnyáng) คายหยวน (开原 Kāiyuán) อี้เซี่ยน (义县 Yì xiàn) เป่ย์เจิ้น (北镇 Běizhèn) ซินหมิน (新民 Xīnmín) เฟิงเฉิง (凤城 Fèngchéng) ของ มณฑลเหลียวหนิง(辽宁 Liáoníng) และในกลุ่มปกครองตนเองอุสเบค เขตปกครองตนเองอีหลีคาซัค เมืองซาปูซา มณฑลซินเจียง นอกจากนี้ยังมีส่วนน้อยกระจายอยู่ตามเขตปกครองตนเองทาจิกิสถาน และชุมชนมองโกลของมณฑลจี๋หลิน ที่เมืองหลวงปักกิ่งก็มีชนกลุ่มนี้อาศัยอยู่ประปราย จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าซีโปมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 188,824 คน

ภาษา

ชาวซีโปที่มีถิ่นฐานอาศัยบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้อักษรจีนและภาษามองโกล ชาวซีโปที่มีถิ่นฐานอาศัยบริเวณมณฑลซินเจียงใช้ภาษาซีโป จัดอยู่ในตระกูลภาษาอัลไต สาขา หม่าน-ทังกุต (Man -Tungus) แขนงภาษาหม่าน

ประวัติศาสตร์

ชาวซีโปในปัจจุบันมีความเกี่ยวข้องกับชนเผ่าโบราณชื่อ “เซียนเปย”(鲜卑 Xiānbēi) ดำรงชีพด้วยการเลี้ยงสัตว์เร่ร่อนอยู่แถบชายเขาต้าซิง (大兴 Dàxīng) ในยุคสิบหกประเทศ(十六国 Shíliù Guó ค.ศ. 304 - 439) ชนแถบมู่หรง(慕容 Mùróng) อพยพลงได้ไปตั้งถิ่นฐานแห่งใหม่บริเวณลุ่มน้ำหวงเหอ(黄河 Huáng hé) และอยู่ร่วมผสมกลมกลืนกับชาวจีน แต่ก็ยังมีชาวเซียนเปยบางส่วนยังคงอาศัยอยู่แถบลุ่มแม่น้ำเน็น (嫩江 Nèn jiāng) แม่น้ำซัวเออร์ (绰尔河 Chāo'ěr hé) แม่น้ำซงฮวา(松花江 Sōnghuā jiāng) และยังคงรักษาขนบธรรมเนียมและการดำรงชีวิตแบบเดิมอยู่ ชาวเซียนเปยกลุ่มนี้เองคือบรรพบุรุษของชาวซีโปในปัจจุบัน ก่อนสมัยราชวงศ์ชิงชาวเซียนเปยดำรงชีวิต ตั้งหลักปักฐาน และขยายเผ่าพันธุ์โดยมีศูนย์กลางอยู่ในบริเวณที่เรียกว่า “โปตูเนอ” (伯都讷 Bódūnè) ซึ่งก็คือบริเวณอำเภอผู่หยวี มณฑลจี๋หลินในปัจจุบัน เขตแดนการตั้งถิ่นฐานของชาวซีโปในขณะนั้น ทิศตะวันตกจรดฮูลุนเปย์เออร์ (呼伦贝尔 Hūlún bèi'ěr) ทิศเหนือเริ่มต้นจากแม่น้ำเน็น ทิศใต้จรดลุ่มแม่น้ำเหลียว (辽河 Liáo hé) ดำรงชีวิตด้วยการล่าสัตว์และทำประมงสัตว์น้ำ อาหารที่ล่าหามาได้จะแบ่งให้สมาชิกอย่างเท่าเทียมกัน

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 16 ถึงต้นศตวรรษที่ 17 ชาวซีโปถูกโจมตีและปกครองโดยเมืองหม่านโจว (满洲 Mǎnzhōu) จึงเข้าสมทบกับมองโกลแปดธง (八旗蒙古 Bāqí Měnggǔ) และเมืองหม่านโจวแปดธง(八旗满洲 Bāqí Mǎnzhōu) ในช่วงระยะเวลาร้อยปี ชาวซีโปอพยพกระจัดกระจายไปตั้งถิ่นฐานอยู่หลายแห่ง ที่สำคัญคือยูนนาน ซินเจียง และบริเวณสามมณฑลทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือ ในช่วงปี 1764 มีชาวซีโปถูกเกณฑ์เข้าสู่มณฑลซินเจียงร่วมพันคน รวมทั้งครอบครัวอีกกว่าสองพันคน นับแต่นั้นมาก็เริ่มมีชาวซีโปตั้งถิ่นฐานอยู่ทั้งที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันตกเฉียงเหนือ ชายฉกรรจ์ถูกเกณฑ์ไปเป็นทหาร ผู้หญิงและเด็กอยู่บ้านเพาะปลูกทำการเกษตรเลี้ยงครอบครัว การปกครองแบบทูตแปดธง (八旗制度 Bāqí zhìdù) ทำให้ชาวซีโปตกอยู่ในการปกครองของราชสำนักชิงโดยตรง ระบบเศรษฐกิจสังคมเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมาก ชาวซีโปจากที่เคยประกอบอาชีพประมงจับสัตว์น้ำเร่ร่อน ก็ปรับเปลี่ยนมาเป็นการทำการเกษตรเพาะปลูกเป็นหลักแหล่ง

ระบบเศรษฐกิจและสังคม ชาวซีโปในยุคที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ชายเขาต้าชิง (大兴 Dàxīng) และทุ่งหญ้าฮุนนัปปายเออร์ต่อมาอพยพสู่ดินแดนลุ่มน้ำเนิ่น (嫩江 Nèn jiāng) และลุ่มน้ำซงวา (松花江 Sōnghuā jiāng) ดำรงชีวิตอยู่ด้วยการทำประมง ในช่วงต้นราชวงศ์ชิงเป็นช่วงที่ชาวซีโปเข้าสมทบกับพวกปาฉี (กลุ่มแปดธง 八旗 Bāqí) และพัฒนาระบบสังคมแบบศักดินาขึ้น การแบ่งที่ดินของแต่ละธงถือเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ แบ่งปริมาณการถือครองตามลำดับชั้นศักดินา รัฐมีการจ่ายเงินเดือนที่เรียกว่า “เฟิงลู่” (俸禄 Fènglù) และ “จวินเสียง” (军饷 Jūnxiāng) ให้กับชนชั้นขุนนาง จนถึงปีที่สามสิบแห่งกษัตริย์เฉียนหลง (ค.ศ. 1767) ชาวซีโปที่ซินเจียงถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มธงหนิวลู่ (牛录旗 Niú lù qí) ตั้งถิ่นฐานและรักษาดินแดนบริเวณลุ่มน้ำอีหลี (伊犁河 Yīlǐ hé) รัชสมัยพระเจ้าเจียชิ่งปีที่เจ็ด (ค.ศ. 1802) ภายใต้การสนับสนุนของผู้นำฮูเออร์เก็น (图尔根 Tú'ěrgēn) ได้สร้างระบบคลองส่งน้ำจากเขาฉาบูชาร์ (察布查尔山 Chábùchá'ěr shān) เข้าสู่ชุมชนซีโป จึงตั้งชื่อคลองนี้ว่า “คลองฉาบูชาร์” (察布查尔渠 Chábùchá'ěr qú) ซึ่งหมายถึง “คลังเสบียง” ชาวซีโปเริ่มตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณริมคลองทั้งเหนือและใต้ จากนั้นก็ร่วมมือกันกับกลุ่มธงอื่นๆ ขยายการขุด คลองไปตามเมืองต่างๆ เช่น อีหลี (伊犁 Yīlǐ) โบร์ตาลา (博尔塔拉 Bó'ěrtǎlā) ถ่าเฉิง (塔城 Tǎchéng) เป็นต้น ส่งน้ำเข้าสู่ไร่นาว่าแสนไร่ และยังถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรให้ชนเผ่าต่างๆ ในบริเวณใกล้เคียงอีกด้วย

ปีที่ 80 ของศตวรรษที่ 19 การปกครองแบบแปดธงเริ่มล่มสลาย พื้นที่ทำกินเริ่มตกเป็นกรรมสิทธิ์ในครอบครองกลุ่มอิทธิพล ชาวซีโปเริ่มประสบความยากลำบาก ต้องรับจ้างเป็นแรงงานทำนาให้กับเจ้าศักดินาที่เป็นเจ้าของที่ดิน ตัวอย่างชุมชนชาวซีโปที่ฉาบูชาร์ มีเจ้ากรรมสิทธิ์ที่ดินเพียง 5 % ครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดินทำกินทั้งหมด ที่เหลือเป็นคนยากจนชาวซีโปที่ต้องรับจ้างเจ้าของที่ดิน ไม่มีฝูงสัตว์เลี้ยงเป็นของตนเอง ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ชาวซีโปรุ่นแล้วรุ่นเล่าต้องมีชีวิตอยู่อย่างแร้นแค้น และพยายามหาทางให้หลุดพ้นจากระบบสังคมเช่นนี้ จนกระทั่งถึงยุคการรวมที่ดินของราชสำนักชิง หลังการรวบรวมกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของราชสำนักแล้ว ทางราชการแบ่งที่ดินทำกินให้ราษฎร ทำให้ราษฎรมีสิทธิ์ใช้ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ร่วมกัน

หลังยุคปลดปล่อยชาวซีโปได้รับเสรีภาพ และได้รับสิทธิในการปกครองตนเอง โดยในปี 1954 รัฐบาลก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองซีโปขึ้นที่อำเภอฉาบูชาร์ (察布查尔锡伯族自治县 Chábùchá'ěr Xībó Zú zìzhìxiàn) เมื่อเข้าสู่การปกครองแบบสาธารณรัฐของรัฐบาลจีน การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การเกษตรและการผลิตด้านอุตสาหกรรมเป็นไปอย่างไม่หยุดยั้ง ชาวซีโปเริ่มใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือเครื่องมือการเกษตรสมัยใหม่ เพิ่มปริมาณการผลิตให้สูงขึ้นมาก

มีการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นหลายแห่ง นำความอยู่ดีกินดี และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสู่ชุมชนชาวซีโป

ศิลปวัฒนธรรม

ด้านศิลปวัฒนธรรม วรรณกรรมของชาวซีโปหลากหลายลึกซึ้ง มีวรรณกรรมพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน เพลงภัตตาคาร เพลงบูชาเทพ รวมทั้งสุภาษิตคำพังเพยต่างๆ กลอน เรื่องที่เป็นที่ได้รับความนิยมมากได้แก่ 《率乡曲》Lǜxiāng qǔ “เพลงคะนึ่งถิ่น” เพลง《喀什喀尔之歌》Kāshí kā'ěr zhī gē “บทเพลงแห่งคาสือคาร์” เพลง《三国之歌》Sānguó zhī gē “เพลงสามปฐพี” เพลงกลอนเหล่านี้สะท้อนชีวิตการต่อต้านการครอบงำของสังคมศักดินา บรรยายถึงจินตนาการและความปรารถนาแห่งความสุขของชาวซีโป ศิลปะการเต้นรำของชาวซีโปก็ไม่มีสองรองใคร ท่วงทำนองและจังหวะการร่ายรำเร่าเริง โอ้อำ สง่างาม การเต้นรำที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมมากคือ ระเบ้าเป้ยหลุน (贝伦 Bèilún) เครื่องดนตรีของชาวซีโปมีหลายชนิด ที่หลัก ๆ ได้แก่ กลองต่งบู๊ลา (东布拉 Dōngbùlā) ขลุ่ยเหว่ยตี้ (苇笛 Wěidí) และขลุ่ยโมเค่อเน่อ (墨克讷 Mòkè'nè) ด้านงานหัตถกรรมฝีมือ หญิงชาวซีโปมีความสามารถในการปักผ้าได้สวยงามมาก ในงานเทศกาลรื่นเริงชาวซีโปมีกิจกรรมการละเล่นพื้นเมืองที่สนุกสนานมากมาย เช่น กีฬา ยิงธนู แข่งม้า และมวยปล้ำ เป็นต้น

ชีวิตความเป็นอยู่

หลังยุคปลดปล่อย ภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาล ศิลปวัฒนธรรมและการอาชีพของชาวซีโปได้ชุบชีวิตขึ้นมาใหม่ มีการปลูกฝังและสนับสนุนให้บุตรหลานได้มีการศึกษาที่ดี ทั้งยังพัฒนาผู้มีความรู้ความสามารถออกสู่ระดับประเทศและโลกด้วย อย่างเช่น ฉางฉินหม่า นักกีฬายิงธนูทีมชาติจีน ที่ครองเหรียญชัยมากมายก็เป็นชนเผ่าซีโปนี่เอง ด้านการสาธารณสุขก็พัฒนาไปมาก เห็นได้จากอัตราการเสียชีวิตจากการเจ็บป่วยลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด

บ้านเรือนของชาวซีโปสร้างเป็นปราการรอบชุมชน บ้านแต่ละครัวเรือนสร้างอยู่ภายในปราการประมาณ 100 - 200 หลังคาเรือน บ้านแต่ละหลังยังมีกำแพงล้อมรอบอีกชั้นหนึ่ง เนื่องจากในสมัยการปกครองแบบเผด็จกษัตริย์ แต่ละธงก็คือแต่ละชุมชน และแต่ละชุมชนต้องป้องกันตนเองจากข้าศึกศัตรู ตัวบ้านสร้างด้วยดินโคลน ภายในบ้านมีสามห้อง คือ ห้องนอน ห้องครัว และห้องโถง ภายในบริเวณบ้านเป็นที่ปลูกพืชผักผลไม้ และเป็นคอกสัตว์เลี้ยงเพื่อเป็นอาหาร เช่น หมู ไก่ เป็ด เป็นต้น

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ก่อนการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน ครอบครัวของชาวซีไป๋ยึดถือความอาวุโสเป็นหลักในการจัดการเรื่องต่างๆ ภายในครอบครัวแต่ละครอบครัวจะมีชนชั้นระดับผู้อาวุโสมีอำนาจสูงสุด ผู้อาวุโสน้อยต้องเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโสมากกว่า ไม่แต่งงานกับคนแค่เดียวกัน แต่มีธรรมเนียมการแต่งงานระหว่างลูกของป้า อาหญิง(ที่เป็นพี่สาวน้องสาวพ่อ) กับ ลุง น้ำชาย(ที่เป็นพี่ชายน้องชายแม่) นอกจากนี้ยังสามารถแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์กับเผ่าอื่นๆ ได้ ผู้สูงอายุยังคงรักษาขนบธรรมเนียมการแต่งกายแบบปลายสมัยชิง คือการสวมชุดกิ๊พ่ายาว กางเกงรัดข้อ

ด้านอาหารการกินนิยมบริโภคข้าวเจ้าและข้าวสาลีเป็นอาหารหลัก และนิยมอาหารแป้งแผ่นอบในเตาถ่านที่เรียกว่า “หนาง” มีข้อห้ามรับประทานเนื้อสุนัข ไม่สวมเสื้อผ้าหรือใช้สิ่งของที่นำมาจากสุนัข หนึ่งหมาป่า ห้ามผิวปากในบ้าน หากในบ้านมีคนป่วย หรือมีการคลอดบุตร จะแขวนผ้าริ้วสีแดงไว้ที่ประตูหน้าบ้าน หรือแขวนหญ้าหนึ่งกำไว้ เพื่อเป็นการบอกห้ามผู้อื่นเข้ามาในบ้าน

การประกอบพิธีศพกระทำโดยการฝัง ทุกตระกูลจะมีสุสานประจำตระกูลของตนเอง ไม่ฝังรวมกับสุสานตระกูลอื่น

ด้านศาสนาความเชื่อและเทศกาลสำคัญ ด้วยเหตุที่ชาวซีไป๋อพยพโยกย้ายถิ่นฐานอยู่เป็นประจำ ดังนั้นจึงซึมซับรับเอาวัฒนธรรมความเชื่อมาจากชุมชนต่างๆ มากมาย โดยมากนับถือศาสนาซำหม่าน (萨满教 Sàmǎn jiào) ศาสนาลามะ (喇嘛教 Lǎma jiào) ต่อมาได้รับอิทธิพลจากชาวจีน จึงมีการนับถือเทพเจ้าต่างๆ อย่างชาวจีนด้วย ที่น่าสนใจก็คือจากการที่ได้รับอิทธิพลของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มากมาย การนับถือศาสนาและเทพเจ้าของชาวซีไป๋จึงรวมเอาความเชื่อของแต่ละศาสนาเข้าด้วยกัน ดังเช่น วัดไท่ผิง ซึ่งเป็นวัดที่สร้างโดยชาวซีไป๋ เดิมเป็นวัดลามะ แต่นอกจากจะประดิษฐานพระอรหันต์ 18 ปาง และพระพุทธรูป 3 ปางแล้ว ยังประดิษฐานเทพกวานกง(关公 Guāngōng) เทพโจวฝู (周孚 Zhōufú) ซึ่งเป็นเทพเจ้าตามความเชื่อของศาสนาอื่น นอกจากนี้ในบ้านของชาวซีไป๋ยังมีแท่นบูชาบรรพบุรุษอีกด้วย

เทศกาลของชาวซีไป๋ไม่แตกต่างเทศกาลของชาวจีนและชาวหม่านเท่าใดนัก เช่น เทศกาลตรุษจีน เชงเม้ง ตวนอู๋ แต่วิธีการเฉลิมฉลองในแต่ละเทศกาลอาจมีข้อแตกต่างกันบ้าง เช่น เทศกาลตวนอู๋ ชาวซีไป๋มีการสาดน้ำกัน ปล่อยแกะ แข่งม้า เป็นต้น นอกจากนี้มีเทศกาลเฉพาะของเผ่าคือวันที่ 18 เดือนสี่เป็นวันที่ระลึกที่บรรพบุรุษชาวซีไป๋อพยพมาจากตะวันออกและตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ซินเจียง ทุกปีจะจัดงานเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่

51. 瑶族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าเหยา Yao ethnic minority group

รูป 59

รูป 60

ถิ่นที่อยู่

ชนเผ่าเหยา(หรือที่ภาษาไทยเรียกว่า เย้า) มีชื่อเรียกตัวเองหลายชื่อ อ่านตามเสียงอักษรจีนที่บันทึกไว้มี หมี่เยน (勉 Miǎn) จินเหมิน(金门 Jīnmén) ปู้หนู่ (布努 Bùnnǚ) ปิงตั่วโยว(炳多优 Bǐngduōyōu) เฮยโหยวเหมิง(黑尤蒙 Hēiyóuméng) ลาเจีย(拉珈 Lājiā) นอกจากนี้ด้วยเหตุที่ชาวเหยาในแต่ละท้องถิ่นมีวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ และลักษณะที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน จึงมีชื่อเรียกตนเองแตกต่างกันไปด้วย เช่น ซานจื่อเหยา(山子瑶 Shānzǐ Yáo) หมายถึงชาวเหยาภูเขา ป้ายคุเหยา(白裤瑶 Báikù Yáo) หมายถึงชาวเหยาทางเกงซา หงเหยา(红瑶 HóngYáo) หมายถึงชาวเหยาแดง หลานเตี้ยนเหยา(蓝靛瑶 Lándiàn Yáo) หมายถึงชาวเหยาน้ำเงิน ผิงตี้เหยา(平地瑶 Píngdì Yáo) หมายถึงชาวเหยาที่ราบ เอ้าเหยา(坳瑶 Ào Yáo) หมายถึงชาวเหยาที่ราบเชิงเขา เป็นต้น หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน กำหนดเรียกชื่อชนเผ่านี้รวมกันว่า “เหยา” ชนเผ่าเหยาอาศัยอยู่บริเวณเขตปกครองตนเองเผ่าจ้วงในมณฑลกว่างซี และกระจายอยู่ตามมณฑลต่างๆเช่น ยูนนาน กว่างซี กุ้ยโจว ลักษณะเด่นของการกระจายถิ่นฐานของชาวเหยา คืออาศัยอยู่กระจัดกระจายมาก และในแต่ละพื้นที่ก็มีจำนวนประชากรไม่มาก จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าเหยา มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,637,421 คน

ภาษา

พูดภาษาเหยา แต่การแบ่งสายตระกูลภาษาค่อนข้างซับซ้อน เพราะภาษาในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันมาก ถึงขั้นที่ภาษาเหยาในพื้นที่กันไม่สามารถสื่อสารเข้าใจกันได้ บางกลุ่มพูดภาษาจีนและภาษาจ้วงไม่มีภาษาเขียน ส่วนใหญ่ใช้ภาษาจีน ปัจจุบันนักวิชาการจีนส่วนใหญ่มีแนวโน้มยอมรับการจัดกลุ่มภาษาเหยาว่า จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาภาษาเหมียว-เหยา (แม่ว-เย้า)

ประวัติศาสตร์

เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาวเหยา มีความเชื่อหลากหลายทฤษฎี บ้างเชื่อว่ามีกำเนิดมาจากชาว “ซานเยว่” (山越 Shānyuè คำนี้มีความหมายว่า “ชาวเขา”) บ้างเชื่อว่ามาจากชาว “อู่ซีหมาน” (五溪蛮 Wǔxī Mán) บ้างเชื่อว่าชาวเหยาเกิดจากชนหลายกลุ่มรวมตัวกัน แต่ทฤษฎีที่เป็นที่น่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับก็คือ ชาวเหยาในปัจจุบันมีความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ใกล้ชิดกับชนเผ่าโบราณชื่อ “จิงหมาน” (荆蛮 Jīng Mán) และ “ฉางซาอู่หลิงหมาน” (长沙武陵蛮 Chángshā Wǔlíng Mán)

หลังจากที่จีนสี่ฮ่องเต้รวมชนหลากหลายชาติพันธุ์เข้าเป็นประเทศ ได้ส่งขุนนางชาวฮั่นจากราชสำนักกลางเข้าสู่พื้นที่ที่มีชนกลุ่มน้อยต่างๆอาศัยอยู่ ซึ่งได้นำความเจริญ ตลอดจนเครื่องมือและเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยเข้าไปเผยแพร่และถ่ายทอดให้กับชนกลุ่มน้อย ในช่วงนี้ชาวอู่หลิงหมานที่เมืองฉางซาได้รับความเจริญและได้รับการพัฒนาดังนี้ด้วยเช่นกัน จนถึงสมัยที่ฮั่นชาวอู่หลิงหมานต้องส่งภาษีเข้าสู่ราชสำนัก ถึงสมัยฮั่นฮั่น (后汉 Hòu Hàn) ชาวหมายังคงต้องส่งภาษีให้ราชสำนักอยู่ ในสมัยนั้นเรียกภาษานี้ว่า “ภาษาเหยา” ถึงรัชสมัยพระเจ้าหย่งเหอหยวน (ค.ศ.136) การเก็บภาษีจากชาวอู่หลิงหมานหนักหนาสาหัสมาก สร้างความไม่พอใจและความขัดแย้งเป็นอย่างมาก จนเกิดการลุกขึ้นต่อต้านอยู่หลายต่อหลายครั้ง

ในสมัยหนานเป่ย์ (南北朝 Nánběicháo) บรรพบุรุษของชาวเหยาได้ขยายอาณาเขตตั้งถิ่นฐานกว้างใหญ่ออกไปกว่าเดิมมาก ทิศตะวันออกจรดโช่วซุน (寿春 Shòuchūn ปัจจุบันคือเขตมณฑลอานฮุย 安徽 Ānhuī) ทิศตะวันตกจรดซ่างลั่ว (上洛 Shàngluò ปัจจุบันคือเขตมณฑลส่านซี 陕西 Shǎnxī) ทางตอนเหนือจรดหฺวู่อิง (汝颍 Rǔyǐng ปัจจุบันคือเขตตะวันออกของมณฑลเหอหนาน(河南东部 Hénán dōngbù) และตะวันตกเฉียงเหนือของมณฑลอานฮุย 安徽西北部 Ānhuī xīběibù) ในยุคนี้อันและเหยาติดต่อด้านความสัมพันธ์ทางการค้าและวัฒนธรรมกันอย่างใกล้ชิด ในสมัยถึงชาวเหยาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณมณฑลหูหนาน (湖南 Húnán) และมณฑลกวางตุ้ง (广东 Guǎngdōng) เป็นหลัก ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับชาวเหยา

ชื่อ “โมเหยาหมาน” (莫徭蛮 Mòyáo Mán) ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณมณฑลกว่างซี ชาวโมเหยาดำรงชีพด้วยการทำการเกษตร สมัยซ่งราชสำนักได้ส่งขุนนางเข้าปกครอง ทำให้ชาวเหยาเริ่มเข้าสู่ระบบสังคมศักดินาในเวลาต่อมา

ในสมัยหยวน หมิง และชิง ชาวเหยาตั้งถิ่นฐานแผ่ขยายออกไปกว่าเดิมมาก ครอบคลุมพื้นที่ต่างๆของมณฑลกว่างตง กว่างซี หูหนาน ยูนนาน กุ้ยโจว ด้วยเหตุที่ตั้งชุมชนกระจัดกระจายกันมากนี้เอง เป็นเหตุให้ระบบเศรษฐกิจของชาวเหยาจึงขึ้นอยู่กับการพัฒนาของถิ่นที่ตั้งนั้นๆ บางแห่งพัฒนาไปอย่างรวดเร็วใกล้เคียงกับชาวฮั่น แต่บางแห่งก็ยังเป็นไปอย่างช้าๆ ยังคงทำการเกษตรเลี้ยงสัตว์ ล่าสัตว์ กระทั่งบางแห่งยังคงดำรงชีวิตแบบสังคมบุพกาลอยู่ก็มี ผลจากการกดขี่ข่มเหงของสังคมศักดินา ชาวเหยาถูกไล่ล่าและถูกฆ่าล้างเผ่าพันธุ์จนต้องถอยร่นหนีกระจัดกระจายอพยพไปอยู่บริเวณประเทศเวียดนาม ลาว และไทย กระทั่งศตวรรษที่ 20 มีชาวเหยาบางส่วนได้รับความช่วยเหลือและได้อพยพไปเป็นพลเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และแคนาดา

ด้านเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชาวเหยาในยุคก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นไปอย่างไม่สม่ำเสมอและราบรื่นนัก ชาวเหยาในขณะนั้น ดำรงชีพด้วยการทำการเกษตรเพาะปลูกเป็นหลัก และทำป่าไม้เก็บของป่าเป็นอาชีพเสริม แต่ก็มีชาวเหยาบางกลุ่มที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคที่เป็นป่าเขาประกอบอาชีพป่าไม้ เก็บของป่าเป็นอาชีพหลัก แล้วทำการเกษตรเป็นอาชีพรองก็มี แต่ชาวเหยาจะประกอบอาชีพแบบพอกินพอใช้ในครอบครัวเท่านั้นไม่ได้ทำเพื่อจำหน่าย ถึงแม้ว่างานหัตถกรรม อุตสาหกรรมขนาดเล็ก และการค้าได้มีการพัฒนาขึ้นมาบ้าง แต่ก็ทำเป็นเพียงอาชีพเสริมของครอบครัวเท่านั้น ระบบสังคมของชาวเหยาเริ่มพัฒนาเข้าสู่สังคมศักดินา เริ่มมีการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินแล้ว ในบริเวณที่มีชาวเหยา ชาวจ้วง ชาวฮั่นและชาวไตอาศัยอยู่ปะปนกัน ที่ดินทำกินล้วนตกอยู่ในกำมือของชนเผ่าอื่น ความขัดแย้งระหว่างชนชั้น และชนเผ่ามีความสลับซับซ้อนทวีความรุนแรงขึ้น อย่างเช่น ชาวเหยาที่ยูนนานตกอยู่ภายใต้การปกครองของชาวไตเป็นเวลานาน ชาวเหยาจึงมีชีวิตรอยู่ด้วยการพึ่งพาอาศัยและรับจ้างเป็นเบี้ยล่างให้กับชนชั้นปกครองมาโดยตลอด

ชาวเหยาในบางพื้นที่โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล การทำการเกษตรยังใช้เครื่องมือเครื่องแบบโบราณอยู่ ผลผลิตที่ได้ต่ำมาก ที่ดินทำกินก็เป็นกรรมสิทธิ์ของชนกลุ่มอื่นที่เข้มแข็งกว่าเช่นชาวจ้วงและชาวฮั่น ชาวเหยาต้องรับจ้างหรือเช่าที่ดินจากชนสองกลุ่มนี้ ถูกกดขี่ข่มเหงและขูดรีดอย่างหนัก มีที่ดินส่วนเล็กน้อยที่เป็นที่ดินสาธารณะที่สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันในชุมชน เช่น ชุมชนชาวเหยาที่หมู่บ้านหนานตาน(南丹 Nándān) มณฑลกว่างซี (广西 Guǎngxī) เรียกชื่อ

ที่ดินนี้ว่า “โหยวกัวตี้” (油锅地 Yóuguōdì) หรือ “โหยวกัวเถียน” (油锅田 Yóuguōtián) มีความหมายตามภาษาเหยาว่า “หม้อข้าวของสายตระกูลพ่อ”

ในทุกๆ สายตระกูลของชาวเหยาประกอบไปด้วยครอบครัวย่อยๆ นับสิบครอบครัว สมาชิกของ “โหยวกัวเถียน” มีหน้าที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีหน้าที่รักษากฎข้อบังคับและขนบธรรมเนียมของกลุ่ม ในชุมชนชาวเหยามีธรรมเนียมการ “ยกย่องผู้อาวุโส” และธรรมเนียม “หลักศิลา” ซึ่งก็หมายถึงผู้มีอำนาจสูงสุดของชนเผ่า มีหน้าที่รับผิดชอบการรักษากฎระเบียบ แบบแผนธรรมเนียมประเพณี จัดการเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่และการทำมาหากิน การรักษาความปลอดภัย ตลอดจนตัดสินใจคดีความและข้อพิพาทต่างๆ เพื่อความอยู่ดีมีสุขของชุมชน ชาวเหยาจะร่วมกันคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็น “หลักศิลา” โดยจะคัดเลือกผู้อาวุโสที่เป็นที่ยอมรับและเคารพนับถือของชุมชนส่วนใหญ่ มีความบริสุทธิ์ยุติธรรม มีความรู้และประสบการณ์ที่หลากหลาย

ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวเหยาที่ชุมชนจินซิ่ว (金秀 Jīnxiù) มณฑลกว่างซี (广西 Guǎngxī) จารึกกฎระเบียบและขนบธรรมเนียมข้อปฏิบัติของชนเผ่าโดยการแกะสลักลงบนแผ่นศิลาหรือแผ่นไม้ ใช้เป็นกฎหมายที่ศักดิ์สิทธิ์ประจำชุมชน หากมีผู้กระทำความผิด ผู้ที่ทำหน้าที่เป็น “หลักศิลา” สามารถสืบสาวเอาความและลงโทษตามบทบังคับแห่งหลักศิลาได้ บทลงโทษมีตั้งแต่ขั้นต่ำจนถึงประหารชีวิต ต่อมาชนชั้นทางสังคมของชาวเหยาเริ่มแตกต่างและแบ่งแยกกันมากขึ้น ประกอบกับการปกครองของกั๋วหมินต๋ัง มอบให้ “หลักศิลา” มีอำนาจหน้าที่ในการปกครองชุมชน ในขณะที่หลักศิลาซึ่งนับได้ว่าเป็นชนชั้นสูงของชุมชนมิได้เป็นผู้มีความบริสุทธิ์ยุติธรรมดังเดิม แต่กลับใช้อำนาจกดขี่รังแก ขูดรีดประชาชน เกิดการขัดแย้งและต่อต้านหลักศิลาขึ้น หลักศิลาไม่ได้เป็นผู้ที่สมาชิกชุมชนยอมรับนับถืออีกต่อไป ขนบปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายชนเผ่าที่มีมาแต่ดั้งเดิมจึงลดความศักดิ์สิทธิ์ลงไปที่สุดในที่สุด

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลมีนโยบายเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของสังคมชนกลุ่มน้อยต่างๆ ในประเทศ และด้วยเหตุที่ชาวเหยาตั้งชุมชนกระจัดกระจาย การปกครองแบบดั้งเดิมของชาวเหยาในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันมาก รัฐบาลพยายามทุกวิถีทางที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบสังคมและการปกครองของชนเผ่าเหยาในแต่ละท้องที่ ล้มล้างระบบสังคมศักดินา ช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ เพิ่มพูนปริมาณการผลิต นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 ปีที่ 60 เป็นต้นมา รัฐบาลก่อตั้งชุมชนที่มีชาวเหยาอาศัยอยู่ ทั้งที่อยู่รวมเป็นกลุ่มชนชาวเหยาเป็นหลัก และที่อยู่ปะปนกับชนกลุ่มอื่นก่อตั้งให้เป็นชุมชนปกครองตนเองขึ้นรวมทั้งสิ้น 12 แห่ง ได้แก่

มณฑลกว่างซี มี

เขตปกครองตนเองชาวเหยาอำเภอตูอาน

(都安瑶族自治县 Dū'ān Yáo Zú zìzhìxiàn)

เขตปกครองตนเองชาวเย้าอำเภอจินชิว

(金秀瑶族自治县 Jīnxiù Yáo Zú zìzhìxiàn)

เขตปกครองตนเองชาวเย้าอำเภอปาหม่า

(巴马瑶族自治县 Bāmǎ Yáo Zú zìzhìxiàn)

เขตปกครองตนเองชาวเย้าอำเภอฝูชวน

(富川瑶族自治县 Fùchuān Yáo Zú zìzhìxiàn)

มณฑลกว่างตง มี

เขตปกครองตนเองชาวเย้าอำเภอเหลียนหนาน

(连南瑶族自治县 Liánnán Yáo Zú zìzhìxiàn)

เขตปกครองตนเองชาวเย้าอำเภอหลู่หยวน

(乳源瑶族自治县 Rǔyuán Yáo Zú zìzhìxiàn)

มณฑลหูหนาน มี

เขตปกครองตนเองชาวเย้าอำเภอเจียงหัว

(江华瑶族自治县 Jiānghuá Yáo Zú zìzhìxiàn)

มณฑลยูนนาน มี

เขตปกครองตนเองชาวเย้าอำเภอเหอโข่ว

(河口瑶族自治县 Hékǒu Yáo Zú zìzhìxiàn)

มณฑลกว่างซี มี

เขตปกครองตนเองหลายเผ่าอำเภอหลงเซิง อำเภอฝางเจิง อำเภอหลงหลิน

(龙胜、防城、隆林各族自治县 Lóngshèng、Fángchéng、Lónglín gè Zú zìzhìxiàn)

มณฑลกว่างตง มี

เขตปกครองตนเองชาวเย้า ชาวจ้วงอำเภอเหลียนซาน

(连山壮族瑶族自治县 Liánshān Zhuàng Zú Yáo Zú zìzhìxiàn)

นอกจากนี้หมู่บ้านชาวเหยาที่กระจัดกระจายในพื้นที่ต่างๆ ก็ได้ยกระดับให้เป็นหมู่บ้านชาวเหยาขึ้นด้วยเช่นกัน

ในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา ด้วยความช่วยเหลือและสนับสนุนของรัฐบาล ชุมชนชาวเหยาเริ่มพัฒนาที่ดินทำกิน สร้างระบบชลประทานเขื่อนและแหล่งน้ำ พัฒนาระบบไฟฟ้าพลังน้ำ ปลูกป่าพืชเศรษฐกิจ ตลอดจนระบบการจราจร ทำให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมของชาวเหยาพัฒนาดีขึ้นมาก ดังจะเห็นได้จากผลิตภัณฑ์อาหารและยาสูบที่มาจากเขตปกครองตนเองชาวเหยา อำเภอฟูชว่นนับเป็นสินค้าอันดับต้นๆ ที่สำคัญของประเทศจีนเลยทีเดียว ในปี 1987 ปริมาณผลิดผลการเกษตรที่มาจากชุมชนชาวเหยาสูงถึงสองร้อยล้านหยวน ชาวเหยาที่อำเภอสือหนานหนาน หู่หยวนของมณฑลกวางตุ้ง พัฒนาเศรษฐกิจจนถึงขั้นส่งออกสินค้าสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศ ส่วนชาวเหยาที่อำเภोजินชิว อำเภอยิงหัว มีพื้นที่ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ สินค้าด้านวัสดุก่อสร้างที่ทำจากไม้ ยางพารา เมล็ดพันธุ์ เห็ดหอม เห็ดหูหนู ส่งออกจากชุมชนชาวเหยาในทั้งสองอำเภอเพื่อก่อสร้างและอาหารภายในประเทศทั่วทุกหนทุกแห่ง สภาพชีวิตของชาวเหยาจากเดิมที่เคยลำบากยากจน ชัดสนรายได้ ดำรงชีวิตด้วยการเก็บของป่าตามธรรมชาติเป็นอาหารประทังชีวิต ก่อไฟฟอนผิงกันหนาว กลัดขี้นอย่างเห็นได้ชัด ในด้านการศึกษา มีการก่อตั้งโรงเรียนประถม มัธยมหลายแห่ง ทั้งยังมีการจัดให้มีห้องเรียนสำหรับชาวเหยาโดยเฉพาะ วันคืนที่ “มีเพียงเสียงหมูหมากาไกรร้องขัน ไร่นาเลี้ยงทำนองอักษรจ้านร่วจี้” ถูกความมุ่งมั่นและภูมิปัญญาของชาวเหยาขจัดปัดเป่า ขับไล่ให้อันตรธานเลือนลางจางหายไปจากชุมชนชาวเหยาสิ้นหนทางวนกลับ ปัจจุบันการคมนาคม ไปรษณีย์ การสื่อสาร สถานีวิทย์โทรทัศน์พัฒนาขึ้น ชาวเหยามุ่งมั่นพัฒนาตนเองเพื่อชุมชนของตน นับเป็นคุณูปการอันยิ่งใหญ่ต่อประเทศจีนที่ประมาณค่ามิได้

ศิลปวัฒนธรรม

ด้านศิลปวัฒนธรรม รอยทางแห่งอารยธรรมที่ดำเนินมาอย่างยาวนาน ชาวเหยาได้ส่งสมงานด้านศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมชนเผ่าที่ทั้งงดงามทั้งทรงคุณค่ามากมาย ชาวเหยา มีตำนานเกี่ยวกับเทพผู้ให้กำเนิดจักรวาลมาแต่ครั้งบรรพกาล ตำนานตั้งแต่อ่อนยุคราชวงศ์ฉิน (秦 Qín) ชื่อ 《山海经》 Shān hǎi jīng “คัมภีร์ซานไห่จิง” เป็นตำนานโบราณของชนเผ่าเหยาที่กล่าวถึงเทพผู้สร้างโลก สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อและสังคมของชาวเหยาที่ถือกำเนิดมาตั้งแต่ก่อนสมัยฉิน นอกจากนี้ชาวเหยายังมีตำนานเกี่ยวกับการกำเนิดโลกและเทพผู้ให้กำเนิดมนุษย์อีกมากมาย ที่สำคัญได้แก่ เรื่อง 《盘古开天地》 Pángǔ kāi tiāndì “ผานกู่ผู้เบิกพิภพ” เรื่อง 《伏羲子妹造人民》 Fúxī zǐmèi zào rénmin “伏羲ผู้ปั้นมนุษย์” เป็นต้น

“เพลง” มีความสำคัญสำหรับชาวเหยามาก มีการสั่งสม สืบสานและสืบทอดต่อกันมา ยาวนาน มีรูปแบบที่ลึกลับซับซ้อน มีเนื้อหาที่หลากหลาย เช่น บทเพลงพรรณนาการทำเนียบของชาวเหยาและสรรพสิ่งบนโลก บทเพลงบันทึกตำนานเผ่าเหยา บทเพลงเกี่ยวกับการดำรงชีวิต เพลงลำสັว เพลงเพาะปลูก ตลอดจนเพลงที่เกี่ยวกับกิจกรรมและขนบธรรมเนียมต่างๆ รวมไปถึง เพลงรัก เพลงบูชา และเพลงออกศึก เป็นต้น บ้างก็บรรยายความยากลำบาก การทำมาหากิน การต่อต้านข้าศึกกรูกราน บทเพลงสำคัญที่ได้รับยกย่องให้เป็นอัญมณีแห่งวรรณศิลป์ของชนเผ่าได้แก่ 《盘王歌》 Pánwáng gē “เพลงพระเจ้าผานหวาง” บทเพลงนี้มีความยาวถึง 3,000 บรรทัด นอกจากนี้สมบัติด้านวรรณศิลป์ของชนชาวเหยายังมีอีกมาก เช่น นิทาน สุภาษิตคำพังเพย เรื่องเล่าขาน กลอนกระทุ้ ปริศนาคำทาย เป็นต้น วรรณกรรมเหล่านี้นอกจากจะเป็นบทบันทึกเรื่องราวชนเผ่าได้เป็นอย่างดีแล้ว ยังเป็นเครื่องสะท้อนภูมิปัญญา ความคิด ทัศนคติและจริยธรรมของชนชาวเหยาที่มีต่อโลกและสรรพสิ่ง เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่และสำคัญอีกชิ้นหนึ่ง ทั้งยังเป็นศิลปะด้านวรรณคดีที่เป็นแบบอย่างและทรงคุณค่าต่อวงการอักษรศาสตร์จีนเอกอนันต์

ดนตรีนาฏศิลป์ของชาวเหยามีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นหนึ่ง การร่ายรำระบำฟ้อนมีที่มาจากการทำงานเพาะปลูก ลำสັว และจากศาสนา ระบำที่มีชื่อเสียงเช่น ระบำกลองยาว ระบำกลองเหล็ก ระบำบูชาพระเจ้าผาน นอกจากนี้ยังมีระบำพื้นบ้านที่มีความหลากหลายไปตามแต่ละชุมชน เช่น ระบำสิงโต ระบำมังกรยอหดหญ้า ระบำดอกไม้ ระบำจุดธูป ระบำไหว้ครู ระบำบรรพบุรุษ เป็นต้น เพลงของชาวเหยาก็มีท่วงทำนอง ลีลา และเนื้อหาที่ลึกลับ หลากหลาย เช่น เพลงเศร้าโศก เพลงทุกข์ยาก มีท่วงทำนองเศร้าสร้อย กดดัน บาดลึกจิตใจผู้ได้ยินได้ฟัง ส่วนเพลงรักใคร่มีท่วงทำนองสนุกสนาน เร้าร้อน สดใส ชื่นใจ ชวนให้หลงใหลยิ่งนัก ปัจจุบันทั้งเพลงเหยาและระบำเหยาได้รับความนิยมถึงขีดสุด ดนตรีนาฏศิลป์จีนปัจจุบันก็ได้ใช้ระบำและเพลงของชาวเหยาเป็นแบบอย่างในการแสดงไม่น้อย ในขณะที่เดียวกันเพลงและระบำชาวเหยาไม่ได้เป็นศิลปะการแสดงประจำเผ่าที่เล่นกันในหมู่บ้านห่างไกลอีกต่อไป ยิ่งไปกว่านั้นยังได้ขึ้นสู่เวทีใหญ่ระดับโลกและนานาชาติ ได้รับความนิยมชมชอบของมวลชนทั่วไป ตัวอย่างเพลงมีที่มาจากดนตรีของชนเผ่าเหยาก็คือ เพลงชื่อ 《瑶族舞曲》 Yáo Zú wǔqǔ “เพลงระบำเผ่าเหยา” ถือเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมชมชอบและเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางของวงการดนตรีจีนเลยทีเดียว

งานหัตถกรรมของชาวเหยา เช่น ผ้าพิมพ์ ผ้าย้อม ผ้าปัก ผ้าทอมือ งานจักสานไม้ไผ่ งานแกะสลัก วาดภาพ งานปั้นก็มีรูปแบบหลากหลายและงดงามไม่แพ้ใคร

ชาวเขยาเรียนรู้ภาษาอื่นเพื่อจดบันทึกเรื่องราวและสร้างสรรค์งานด้านวรรณกรรมของตน
เผ่ามาตั้งแต่สมัยถังและซ่งแล้ว เอกสารโบราณ วรรณคดี ตำนาน ศาสนา คำสอน กฎหมาย
ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นล้วนได้รับการบันทึกเป็นภาษาอื่น นับเป็นหลักฐานการศึกษา
อารยธรรมของแผ่นดินจีนที่สำคัญและมีคุณค่ายิ่ง

ชีวิตความเป็นอยู่

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี เครื่องแต่งกายของชาวเขยาทั้งชายและหญิงนิยมแต่งกาย
ด้วยผ้าสีคราม และเขียว ชายนิยมสวมเสื้อผ่าอกแขนสั้น ไม่มีปก สวมกางเกงขายาว หรือขาสวม
ส่วน ชายชาวเขยาที่อำเภอหนานตาน(南丹 Nándān) มณฑลกว่างซี (广西 Guǎngxī) นิยม
สวมกางเกงสีขาว ปักลวดลายที่ชายกางเกง ส่วนชายชาวเขยาที่อำเภอเหลียนหนาน มณฑล
กว่างตงนิยมไว้ผมมวย แล้วปักด้วยขนไก่ฟ้า หรือพันศีรษะด้วยผ้าสีแดง หญิงเขยานิยมสวม
เสื้อผ่าอก ไม่มีปก บ้างสวมกางเกงขายาว บ้างสวมกระโปรงสั้น หรือกระโปรงจีบรอบ ตามกระดุม
ชายแขนเสื้อ ชายกระโปรง คอเสื้อนิยมปักลวดลายดอกไม้ด้วยสีสด เครื่องประดับศีรษะของชาว
เขยามีความหลากหลายมาก แตกต่างกันไปตามถิ่นที่อยู่อาศัย แต่โดยมากนิยมประดับด้วย
เครื่องประดับเงิน เช่น ปิ่นปักผม แผ่นเงินรูปทรงต่างๆ หรือไม่ก็สร้อยลูกปัดเงิน และมีสร้อย
ไข่มุกพันรอบศีรษะ เป็นต้น

อาหารหลักของชาวเขยาได้แก่ ข้าวโพด ข้าวเจ้าและมัน อาหารประเภทพืชผักมีถั่วเหลือง
ฟักทอง พริก อาหารจำพวกเนื้อสัตว์ได้แก่ เป็ดไก่และหมูที่เลี้ยงเอง อาหารพิเศษที่ชาวเขยาใน
กว่างตงใช้ต้อนรับแขกผู้มาเยือนคือ “นกจานเด็ด” ส่วนอาหารจานพิเศษของชาวเขยาที่อำเภอกุ้ย
เป่ย์ (桂北 Guìběi) คือ “ซุบซาทอด” ชาวเขยาจะใช้น้ำมันร้อนทอดใบชาให้กรอบ แล้วเอาไปต้
เป็นซุบใส่ขิงสดพริกสด เกลือป่นรสเลิศรยักเมื่อกินกับข้าวทอด ข้าวโพดคั่ว ไชยกุ่นกลืนซา
ทอด เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชาวเขยาอย่างแท้จริง

บ้านเรือนชาวเขยาบางส่วนสร้างเป็นกระท่อมไม้ไผ่ บางสร้างเป็นกระท่อมไม้ หลังคามุงหญ้า
บางท้องถิ่นสร้างบ้านด้วยปูน หลังคากระเบื้อง ชาวเขยาสร้างบ้านแบ่งเป็นสามห้อง ตรงกลางเป็น
ห้องโถง ส่วนห้องริมทั้งสองห้อง ด้านหน้าก่อเป็นเตาไฟ ด้านในเป็นห้องนอน ด้านข้างด้านหนึ่ง
สร้างเป็นเพิงสำหรับเป็นที่อาบน้ำและห้องน้ำ อีกด้านหนึ่งสร้างเป็นเพิงสำหรับคอกสัตว์เลี้ยง

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ชาวเขยาจะไม่แต่งงานกับชนเผ่าอื่น ประเพณีการแต่งงานของชาวเขยาคือการแต่ง
ลูกเขยเข้าบ้าน หนุ่มสาวมีอิสระในการเลือกคู่ครอง โดยในเทศกาลสำคัญหนุ่มๆจากต่างหมู่บ้าน

จะเดินทางมาเยือน รวมตัวกันในลานรีนเริง ร้องเพลงโต้ตอบและเลือกคู่ หากถูกตาต้องใจกันก็มอบของขวัญให้กัน แล้วจึงขอความเห็นชอบจากพ่อแม่ จากนั้นก็เชิญแม่สื่อให้เป็นผู้สู่ขอ ทาบทามและแต่งงาน

ประเพณีงานศพของชาวเขยามีความแตกต่างกันไปบ้างตามแต่ละพื้นที่และตามแต่ละสาย ชาวเขยาเหมียน (勉支 Miǎnzhī) ประกอบพิธีศพโดยการฝัง ชาวเขยาปั๋ว (布努支 Bùnú zhī) เดิมทีฝังไว้ตามหน้าผาให้สลายไปเอง ปัจจุบันก็ใช้วิธีฝัง ชาวเขยาลาเจีย (拉珈支 Lāji ā zhī) ศพของคนอายุหนุ่มสาวขึ้นไปใช้วิธีเผา แต่ศพเด็กทารกใช้วิธีแขวนไว้ให้แห้ง ชาวเขยาที่อำเภอเหลียนหนานมัดศพไว้กับเก้าอี้ แล้วหามเป็นเกี้ยวไปประกอบพิธีฝัง โดยบรรจุโลงก่อนแล้วฝัง

เทศกาลของชาวเขยามีมากมาย แบ่งเป็นเทศกาลใหญ่และเทศกาลเล็ก เทศกาลใหญ่ ได้แก่ เทศกาลบูชาพระเจ้าผานหวาง (盘王节 Pánwáng jié) เทศกาลตรุษจีน เทศกาลตำนาน (达努节 Dánnǚ jié) เทศกาลจงหยวน (中元节 Zhōngyuán jié) เทศกาลเซ่งเม้ง (清明节 Qīngmíng jié) เป็นต้น เทศกาลเล็กมีแทบทุกเดือน เทศกาลตำนานที่อำเภอตูอาน มณฑลกว่างซี จัดอย่างยิ่งใหญ่ เทศกาลนี้จัดขึ้นเพื่อเป็นการรำลึกถึงการต่อสู้เรื่องที่ดินทำกินของชาวเขยาในอดีต ส่วนเทศกาลบูชาพระเจ้าผานจัดสามปีหรือห้าปีครั้ง ช่วงเวลาจัดงานคือวันที่ 16 เดือนสิบ เทศกาลนี้จะเชิญหมอผีประจำเผ่าทำพิธีบูชาบวงสรวง มีการระบำกลองยาว ระบำกลองเหล็กเพื่อบูชา เพื่อเป็นการขอพรจากพระเจ้าผานให้ปกป้องรักษาชาวเขยาให้อยู่เย็นเป็นสุข

การนับถือศาสนาของชาวเขยาค่อนข้างกระจัดกระจายไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน บางท้องถิ่นเชื่อและนับถือผีที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งตามธรรมชาติ บ้างนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ และบ้างก็นับถือเทเทพประจำเผ่า บางท้องถิ่นมีหมอผีประจำเผ่า แต่ชาวเขยาส่วนใหญ่ นับถือลัทธิเต๋า มากกว่า พิธีกรรมเกี่ยวกับงานศพ การบูชาบวงสรวงล้วนประกอบพิธีตามข้อกำหนดของเต๋าทั้งสิ้น

52. 彝族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าอี้ Yi ethnic minority group

รูป 61

รูป 62

ถิ่นที่อยู่

เผ่าอี้ นับเป็นชนเผ่าที่มีประวัติศาสตร์วัฒนธรรมยาวนานที่สุดเผ่าหนึ่งของจีน มีชื่อเรียกตัวเองต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น เช่น นั่วซู่ (诺苏 Nuòsū) นั่วซู่ (纳苏 Nàsū) หลัววู่ (罗武 Luówǔ) หมี่ซาโพ (米撒泼 Mǐsāpō) ซาหนี (撒尼 Sānī) อาซี (阿西 Āxī) เป็นต้น มีถิ่นฐานอยู่ที่มณฑลยูนนาน เสฉวน กุ้ยโจว กว่างซี ชาวอี้อาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจายเป็นบริเวณกว้าง และแต่ละที่ก็มีอยู่ไม่มาก บริเวณที่มีชาวอี้อาศัยอยู่มากได้แก่ มณฑลเสฉวนมีชาวอี้อยู่ที่กลุ่มปกครองตนเองชาวอี้เขาเหลียงซาน (凉山 Liángshān) ที่มณฑลยูนนานมีชาวอี้อยู่ที่กลุ่มปกครองตนเองชาวอี้เมืองสยงยี (雄彝 Xióngyí) และกลุ่มปกครองตนเองเผ่าฮานีเมืองหงเหอ (红河 Hónghé) ที่มณฑลกุ้ยโจวมีชาวอี้อยู่ที่เมืองปี้เจีย (毕节 Bìjié) และลั่วผานซุย (六盘水 Liùpánshuǐ) จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าอี้มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 7,762,286 คน

ภาษา

ชาวอี้มีภาษาเป็นของตนเองชื่อว่า ภาษาอี้ จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาทิเบต-พม่า แขนงภาษาอี้ มี 6 สำเนียงภาษา เดิมมีภาษาเขียนที่เป็นอักษรภาพ เรียกชื่อว่า อักษรหนาง

(囊文 Nángwén) ในปี 1975 มณฑลเสฉวนได้พัฒนาอักษรภาษาอู่ให้กับชาวอู่ที่กลุ่มปกครองตนเองชาวอู่เมืองเหลียงชาน

ประวัติศาสตร์

ภาพอักษรที่สลักบนแผ่นโลหะ (รูป 117) ตั้งอยู่ที่อนุสาวรีย์บรรพชนชาวอู่ ในอำเภอปกครองตนเองชาวอู่ (รูป 116) อำเภอเฉื่อชาน มณฑลยูนนาน (云南省峨山彝族自治县 Yúnnán shěng É shān Yí Zú zìzhìxiàn) บรรยายเกี่ยวกับตำนานของบรรพบุรุษชาวอู่ที่ชื่อ อาผู้ ตู่่มู่ (阿普笃慕 Āpǔ Dǔmù) และลูกชายทั้งหกที่เป็นผู้นำพาชาวอู่เดินทางอพยพและตั้งถิ่นฐานในดินแดนของมณฑลยูนนาน กุ้ยโจวและ เสฉวน ตลอดจนเป็นผู้กำหนดชีวิตของชาวอู่ในปัจจุบัน

“ชาวอู่” คือชนเผ่าเซียงโบราณ(古羌人 Gǔqiāng rén) ที่อพยพลงใต้ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ผ่านการผสมผสานกลมกลืนทั้งทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์กับชนพื้นถิ่น และสืบทอดอารยธรรมต่อกันมาจนเกิดเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใหม่ขึ้น เมื่อหกพันปีก่อน ชนเผ่าเซียงโบราณที่อาศัยอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือบริเวณเมืองเหอหวง(河湟 Héhuáng) เริ่มขยายถิ่นที่อยู่อาศัยเป็นบริเวณกว้าง ในจำนวนนี้มีกลุ่มหนึ่งที่ขยายการตั้งถิ่นฐานไปทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศจีน จนกระทั่งเมื่อ 3,000 ปีก่อน ชนกลุ่มนี้ก่อตั้งตนเองเป็นกลุ่มชนและเรียกชื่อตามถิ่นที่อยู่อาศัย ได้แก่ กลุ่ม “ลิวอี้” (六夷 Liùyí) “ซีเซียง” (七羌 Qīqiāng) “จิ่วตี้” (九氏 Jiǔdī) ซึ่งก็คือกลุ่มชนที่บันทึกทางประวัติศาสตร์จีนเรียกชื่อตามถิ่นที่อยู่อาศัยว่ากลุ่ม “เยว่ชงอู่” (越嵩夷 Yuèsōngyí) “ชิงเซียง” (青羌 Qīngqiāng) “อู่” (侮 Wǔ) “คุนหมิง” (昆明 Kūnmíng) “เหลาจั้น” (劳浸 Láojìn) “หมี่โม” (靡莫 Mímò) นั่นเอง ในยุคที่กลุ่มชนเซียงโบราณอพยพร่อนเร่มาถึงบริเวณตะวันตกเฉียงใต้นั้น ได้มีชนเผ่าโบราณกลุ่มต่างๆหลายต่อหลายกลุ่มอพยพมาและตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อนแล้ว ในประวัติศาสตร์จีนเรียกกลุ่มชนโบราณนี้ว่า “ปายเยว่” 百越族 Bǎi yuè Zú, หมายถึง ชนร้อยเผ่า) เมื่อชนเซียงโบราณอพยพมาถึงบริเวณตะวันตกเฉียงใต้แล้ว ก็ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ปะปนรวมกันกับชนร้อยเผ่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยร่วมกันเป็นเวลายาวนานนี้เอง ชนเผ่าเซียงโบราณได้มีปฏิสัมพันธ์ ซึมซับ ผสมผสานและกลมกลืนวัฒนธรรมของตนกับกลุ่มชนร้อยเผ่า จนถึงสมัยเว่ยจินเป็นต้นมา (魏晋 WèiJìn) ชนกลุ่มคุนหมิงหลอมรวมกับชนกลุ่มเฟิน (焚人 Fén rén) เกิดเป็นชนกลุ่มเหลียว (僚人 Liáorén) นับจากสมัยฮั่นจนถึงสมัยหกราชวงศ์ (汉至六朝 Hàn zhì Liùcháo) อารยธรรมชาวฮั่นเข้มแข็งขึ้น เรียกชนที่อาศัยอยู่บริเวณตะวันออกของยูนนาน ตะวันตกของกุ้ยโจว และตอนใต้ของเสฉวนว่า “ชาวโส่ว” (叟人 Sǒurén) บางครั้งก็เหมารวมเอาชาวผู่ (濮 Pú) เข้ามาเป็นกลุ่มเดียวกันนี้ด้วย

ตั้งแต่สมัยสุยและถึงเป็นต้นมา บรรพบุรุษของชาวอีแบ่งออกเป็นสองกลุ่มเรียกชื่อว่า “อูหมาน” (乌蛮 Wū Mán หมายถึง “หมานดำ”) และ “ปายหมาน” (白蛮 Báí Mán หมายถึง “หมานขาว”) กลุ่มอูหมาน คือกลุ่มที่พัฒนามาจากชนเผ่าบริเวณคุนหมิง ส่วนชนส่วนใหญ่ของกลุ่มปายหมานคือกลุ่มชนชาวโสวและชาวผู่เป็นหลัก นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงชนกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยผสมกลมกลืนเข้ามาเป็นกลุ่มเดียวกันอีกด้วย ช่วงการพัฒนาและก่อตัวขึ้นของชาวอีนี้ มีวิถีชีวิตครอบคลุมอาณาบริเวณ 3 มณฑลได้แก่ ยูนนาน เสฉวน กุ้ยโจว และส่วนหนึ่งของมณฑลกว่างซี โดยมีศูนย์กลางของชนเผ่าอยู่ที่บริเวณที่เป็นเขตรอยต่อของทั้งสามมณฑลนั่นเอง

ประวัติศาสตร์ที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของชาวอีคือ การรักษาระบบการปกครองแบบทาสเป็นเวลาอันยาวนาน สองร้อยปีก่อนคริสต์ศักราช คือก่อนยุคซีฮั่น (西汉 Xī Hàn) ขึ้นไป บรรพบุรุษของชาวอีมีบางกลุ่มดำรงชีพด้วยการเลี้ยงสัตว์เร่ร่อน บางกลุ่มเริ่มมีการตั้งชุมชนเป็นหลักแหล่งแล้ว นับแต่สมัยตงฮั่น (东汉 Dōng Hàn) จนถึงเว่ยจิ้น (魏晋 Wèi Jìn) บรรพบุรุษของชาวอีเริ่มก่อตัวขึ้นเป็นกลุ่มชนต่างๆ และตั้งตนเป็นหัวหน้ากลุ่มชน ดังปรากฏมีชื่อเรียกหัวหน้ากลุ่ม เช่น นายพลโสว (叟帅 Sǒushuài) พระเจ้าอี (夷王 Yíwáng) เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึง บรรพบุรุษชาวอีที่สามารถตั้งตนขึ้นเป็นใหญ่ และสามารถควบคุมชนกลุ่มอื่นๆ เช่น ชาวผู่ (濮人 Púrén) ชาวคุนหมิง ในฐานะทาสได้ นับเป็นการเริ่มต้นและพัฒนาการสังคมจากเดิมที่เป็นสังคมบุพกาลเข้าสู่ระบบทาสขึ้นในประวัติศาสตร์ชาวอี

ศตวรรษที่ 8 ปีที่ 30 อาณาจักรเหมิงเส่อ (蒙舍诏 Méngshě zhào) รวบรวมหกอาณาจักร (六诏 Liùzhào) เป็นผลสำเร็จ บรรพบุรุษชาวอีและบรรพบุรุษชาวปาย (白族 Báí Zú) รวมมือกันกับชนกลุ่มใหญ่น้อยต่างๆ ก่อตั้งอาณาจักรที่มีระบบการปกครองแบบชนชั้นศักดินากับทาสขึ้น เรียกว่าอาณาจักรน่านเจ้า (南诏 Nánzhào) มีศูนย์กลางอาณาจักรอยู่ที่เขตปกครองตนเองเมืองด้าหลี่ของมณฑลยูนนานในปัจจุบัน โดยมีอาณาเขตครอบคลุมดินแดนในปัจจุบันคือ ตะวันออกของมณฑลยูนนาน ตะวันตกของมณฑลกุ้ยโจว ตอนใต้ของมณฑลเสฉวน ซึ่งเป็นอาณาบริเวณที่ตั้งถิ่นฐานของชาวอีนั่นเอง

อาณาจักรน่านเจ้าปกครองบรรพบุรุษชาวอีมาเป็นเวลานานด้วยระบบสังคมแบบทาส การปกครองเช่นนี้ ทำให้ชีวิตและสังคมของชาวอีได้รับความยากลำบากมาก จนถึงปี ค.ศ.902 ตรงกับปีที่สองแห่งรัชสมัยของพระเจ้าถังเทียนฟู่ (唐天复 Táng Tiānfù) อาณาจักรน่านเจ้าล่มสลาย แต่ระบบทาสในสังคมชาวอียังคงมีอยู่ ตลอดระยะเวลา 300 ปีแห่งราชวงศ์ซ่ง อาณาเขตเมืองหวง (戎 Róng ปัจจุบันคืออำเภออี้ปิน 宜宾 Yíbīn) เมืองหลู (泸 Lú ปัจจุบันคืออำเภอหลู หลุ่ Xian Lúxiàn) และหลี่ (黎 Lǐ ปัจจุบันคือเมืองฮั่นหยวน 汉原 Hànyuán) ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของ

ชาวอี ตกเป็นดินแดนที่ถูกแย่งชิงระหว่างราชสำนักช่งกับเมืองต้าหลี่ ระบบทาสยังคงดำรงอยู่ และเป็นพลังขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและสังคมของบริเวณดังกล่าว

ในปี ค.ศ. 1253 ตรงกับปีที่สามแห่งรัชสมัยพระเจ้าเมิ่งเกอข่าน (蒙哥汗 Ménggēhàn) แห่งราชวงศ์มองโกล มองโกลได้ส่งกองกำลังทหารเข้ามาทางเสฉวนบุกโจมตียูนนาน กองทัพมองโกลได้เดินทัพผ่านอาณาเขตของชาวอี เป็นเหตุให้ชาวอีที่อาศัยอยู่กระจัดกระจายทั่วบริเวณ รวมตัวกันลุกขึ้นต่อต้านมองโกล ในยุคเริ่มแรกรวบรวมกันภายใต้ชื่อกลุ่มว่า “ชาวหลัวหลัว” (罗罗族 Luóluó Zú) ชาวมองโกลเพิ่มกำลังและแย่งชิงกรรมสิทธิ์ที่ดิน และพัฒนามาเป็น หัวหน้าชุมชนต่างๆ ในบริเวณชินเจียง นับตั้งแต่ปี 1263 ถึง ปี 1287 มีการก่อตั้งเจ้ากรรมสิทธิ์ที่ดิน ขึ้นที่เมืองต่างๆ ได้แก่ เยวซี (越西 Yuèxī) ซีซาง (西昌 Xīchāng) ต้าฟาง (大方 Dàfāng) ผิงซาน (屏山 Píngshān) จาวทง (昭通 Zhāotōng) และเวยหนิง (威宁 Wēiníng)

ในสมัยหมิง ช่วงปี ค.ศ. 276 ชาวอีที่เมืองต่างๆ ของทั้งสามมณฑลคือ ยูนนาน กุ้ยโจว และเสฉวนที่เป็นเจ้ากรรมสิทธิ์ที่ดินรวมตัวกันขึ้นเป็นกลุ่มก้อน รักษาระบบการปกครองแบบทาสไว้ สนับสนุนการปกครองซึ่งกันและกัน สนับสนุนการผลิตซึ่งกันและกัน สังคมชาวอีสามารถแบ่งเป็น 3 ชั้น ได้แก่

1. ชั้นเจ้ากรรมสิทธิ์ที่ดิน
2. ชั้นกระดุกดำ
3. ชั้นกระดุกขาวและชนชั้นทาส

การปกครองระบบทาสในสังคมชาวอีเป็นมาจนถึงสมัยหมิง บริเวณสำคัญที่ดำเนินการปกครองแบบทาส เช่น ชุมชนชาวอีที่เมืองสุ่ยซี (水西 Shuǐxī) เจี้ยนซาง (建昌 Jiànchāng) อุเหมิง (乌蒙 Wūméng) เป็นต้น

สมัยจักรพรรดิคังซีและยงเจิ้ง (康熙、雍正 Kāngxī、Yōngzhèng) ได้มีการดำเนินนโยบายรวมกรรมสิทธิ์ที่ดินคืนสู่ราชสำนัก อันเป็นการโจมตีเจ้ากรรมสิทธิ์ที่ดินอย่างหนัก จากนโยบายดังกล่าว ทำให้ระบบสังคมของชาวอีได้ปรับเปลี่ยนจากระบบทาสมาสู่สังคมศักดินาอย่างรวดเร็ว

ด้านระบบเศรษฐกิจและสังคม ในอดีต ชุมชนชาวอีมีอาณาเขตครอบคลุมบริเวณมณฑลยูนนาน กุ้ยโจวและกว่างซี มีระบบเศรษฐกิจแบบเจ้าศักดินาถือครองที่ดิน เจ้าศักดินามีอำนาจปกครองชนชั้นชาวนา เจ้าของที่ดินกดขี่ข่มเหงเก็บค่าเช่าที่นาในราคาสูง แต่การใช้และจ้างแรงงานในชุมชนชาวอีถูกกดขี่ค่าแรงมาก ยุคก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ระบบ

สังคมของชนเผ่าอี่ยังเป็นแบบสังคมศักดินาเป็นหลัก ในบางพื้นที่ยังคงมีระบบทาส และมีเจ้าทาสอยู่

เศรษฐกิจหลักของชาวอี่คือการทำเกษตร พืชเศรษฐกิจที่ปลูกเป็นหลักได้แก่ ข้าวโพด ข้าวสาลี มันฝรั่ง ข้าวเจ้า ข้าวโอ๊ต เป็นต้น เครื่องมือการเกษตรยังไม่ทันสมัยนัก ยังคงใช้ไถ จอบ เสียมทำนาด้วยแรงงานคนและสัตว์ ในพื้นที่ราบสูงบนหุบเขาห่างไกล มีประชากรไม่มากนัก พืชพันธุ์ทุ่งหญ้าอุดมสมบูรณ์ ชาวอี่ในพื้นที่ดังกล่าวประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ทุ่งหญ้าเป็นหลัก สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ วัว ม้า หมู แกะ เป็นต้น ส่วนชาวอี่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ภูเขาประกอบอาชีพเก็บของป่า ยาสมุนไพร ล่าสัตว์ และทำป่าไม้ ชาวอี่ที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก ส่วนงานหัตถกรรมทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ภายในครัวเรือนเท่านั้น มีบางพื้นที่ที่มีการกำหนดเวลานำสินค้าออกมาแลกเปลี่ยนกันและกัน

กำลังการผลิตของสังคมชาวอี่ตกอยู่ในภาวะล้าหลังอยู่เป็นเวลานาน ผลผลิตที่ได้เพียงพอสำหรับการบริโภคภายในครอบครัวเท่านั้น ส่วนสินค้าอื่นๆ ไม่มีการพัฒนาเท่าใดนัก โดยเฉพาะการค้าขายแบบแลกเปลี่ยนสินค้ากัน เป็นเพียงการนำผลผลิตที่ได้มาแลกข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นเช่น เข็ม ด้าย เกลือเท่านั้น สิ่งที่ชาวอี่ถือเป็นของมีค่าที่สุดคือวัวและแกะ ชาวอี่ใช้สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องวัดความสามารถ ความแข็งแกร่ง ความอ่อนแอ ศักดิ์ศรีและความมีหน้ามีตาในชุมชน การได้เป็นเจ้าของครอบครองฝูงวัวและแกะนับร้อย คือความปรารถนาอันสูงสุดของชาวอี่

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน 50 ปีแห่งก่อร่างสร้างตัว ชุมชนชาวอี่พัฒนาไปมาก ปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมใหญ่ขึ้นในชุมชนชาวอี่มากมาย เช่น โรงงานเหล็กกล้า ถลุงเหล็ก ถลุงแร่ เหมืองแร่ โรงงานผลิตไฟฟ้า โรงเลื่อยไม้ ปู่เคมี เครื่องจักรกลอาหารสำเร็จรูป เป็นต้น เพื่อขนส่งสินค้าสู่ภายนอก รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณก่อสร้างทางหลวง ทางรถไฟหลายต่อหลายสายสู่ชุมชนชาวอี่ นำความเจริญมาสู่ชุมชนชาวอี่อย่างไม่หยุดยั้ง

ศิลปวัฒนธรรม

ด้านศิลปะและวัฒนธรรม ชนเผ่าอี่มีอารยธรรมยาวนาน สร้างสรรค์และสืบสานงานด้านวรรณกรรม ศิลปกรรมทั้งดงาม ชุมชนชาวอี่ในท้องที่ต่างๆ มีเอกสารโบราณที่จดบันทึกด้วยลายมือเป็นภาษาอี่มากมายนับร้อยนับพัน ปัจจุบันมีการแปลเป็นฉบับภาษาจีน ตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่เป็นคลังความรู้และหลักฐานด้านปรัชญา ประวัติศาสตร์ วรรณคดี ศาสนาอีกนับไม่ถ้วน นอกจากนี้ยังมีศิลปะการโห่ร้องภาษาอี่ และวรรณกรรมมุขปาฐะอันทรงคุณค่ายิ่งนัก โดยเฉพาะการแพทย์แผนโบราณเผ่าอี่ที่มีการบันทึกตำรายา ตำราการรักษา นับเป็นแบบฉบับการ

รักษาแผนโบราณของวงการแพทย์แผนจีนเลยทีเดียว นอกจากนี้ นักวิชาการด้านวัฒนธรรมจีนในปัจจุบันเชื่อกันว่าชาวอี้เป็นผู้บุกเบิกการใช้ปฏิทินสุริยคติเป็นกลุ่มแรก

ชาวอี้เชี่ยวชาญการระบำรำร้อง บทเพลงของชาวอี้มีท่วงทำนองหลากหลาย เช่น เพลง ปิ่นเขา เพลงเยี่ยมบ้าน เพลงรับแขก เพลงเสฟสุรา เพลงขอสาว เพลงรำโคก เป็นต้น บางทำนองเพลงมีเนื้อเพลงที่จำเพาะเจาะจง บางทำนองเพลงเป็นทำนองที่ใช้สำหรับร้องต้อนรับเนื้อเพลงสดๆ เพลงภูเขาเป็นอีกทำนองเพลงหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวอี้ ในแต่ละชุมชนก็มีท่วงทำนองเพลงภูเขาแตกต่างกันไป เครื่องดนตรีของชาวอี้ก็มีหลากหลายชนิด เช่น ปี่น้ำเต้า พิณเป่า พิณวงเดือน ขลุ่ย พิณสามสาย ระฆังพวง กลองเหล็ก กลองยาว ปี่วง(เสียงคล้ายแคน ภาษาอี้เรียกว่า ปาอู (巴乌 Bāwū), ดุภาพประกอบ) เป็นต้น การเต้นรำของชาวอี้ก็โดดเด่นเป็นหนึ่ง แบ่งเป็นการระบำแบบเดี่ยวและการระบำแบบหมู่ แต่ในเทศกาลรื่นเริงต่างๆ ชาวอินิยมรวมตัวกันร้องเล่นเต้นรำ เริงระบำแบบหมู่อย่างสนุกสนาน ระบำที่นิยมเช่น ระบำเพลง ระบำดนตรี ระบำวงเดือน เป็นต้น ทำท่าร่ายรำแรงกล้า ท่วงทำนองเข้มแข็ง มีพลัง มักใช้เครื่องดนตรีจำพวกขลุ่ย พิณวงเดือน และพิณสามสายบรรเลงประกอบ เพลงที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางชื่อเพลง อี้จู่ อู่ จวี 《彝族舞曲》 Yí Zú Wǔ qǔ “เพลงระบำเผ่าอี้” ก็มีที่มาจากทำนองเพลงพื้นเมืองเผ่าอินี่เอง

ศิลปะ หัตถกรรมของชาวอี้มีการเขียนสี งานปัก เครื่องประดับเงิน งานแกะสลัก วาดภาพ เป็นต้น งานเขียนสีนิยมวาดลงบนถ้วยชามภาชนะเครื่องใช้ กาน้ำ กระบอกลูกธนู โล่ อานม้า เครื่องดนตรี เป็นต้น สีที่นิยมใช้คือสีดำ เหลืองและแดงเป็นหลัก ด้านงานปักถือเป็นงานฝีมือชั้นเอกของหญิงชาวอี้ ผ้าปักนิยมใช้เป็นผ้าโพกศีรษะ เสื้อผ้า กางเกง กระโปรง ผ้าคาดเอว กระเป๋า เป็นต้น

ชีวิตความเป็นอยู่

การแต่งกายของชาวอี้แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น ชาวอี้ที่เมืองเหลียงชาน เขียนสี ชายสวมเสื้อสีดำลำตัวแคบ ผ่าอกเฉียงลงทางขวา สวมกางเกงขาพอง จีบรอบ ยาวถึงตาตุ่ม บางท้องถิ่นก็สวมกางเกงขาลีบ ยาว ก็มี มวยผมเป็นกระจุกตรงกลางศีรษะ โพกด้วยผ้าสีขาวและติดก๊ิบที่มุมขวา ส่วนการแต่งกายของหญิงชาวอี้ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชนเผ่า ศีรษะพันด้วยผ้าเป็นทรงกลมสูง พันรอบเอวด้วยผ้าทอมือและปักลวดลายงดงาม สวมกระโปรงจีบรอบยาวกรอมต้น สีสันฉูดฉาดเป็นลายขวางสลับสีรอบลำตัว สวมเครื่องประดับเงินและทองจำพวกตุ้มหู กำไล แหวน สร้อยระย้า เป็นต้น

ด้านอาหารการกิน ชาวอินิยมบริโภคข้าวโพดเป็นอาหารหลัก รองลงมาได้แก่ ข้าวสาลี ข้าวเจ้า มันฝรั่ง ข้าวโอ๊ต อาหารเนื้อได้แก่ เนื้อวัว เนื้อหมู เนื้อแกะและเนื้อไก่ ประกอบเป็นอาหาร

ด้วยการหันเป็นก้อนใหญ่ ๆ แล้วต้มให้สุก ชาวฮั่นเรียกอาหารของชาวอี๋นี้ว่า “เนื้อลูกตุ้ม” (牦肉 Tuótuóròu) ชาวอี๋ไม่กินเนื้อสุนัข เนื้อม้า รวมทั้งเนื้อสัตว์จำพวกกบและสัตว์เลื้อยคลานต่างๆ รสชาติที่ชาวอี๋โปรดปรานได้แก่ อาหารรสเปรี้ยวและเผ็ด นิยมใช้เหล้าในการต้อนรับแขกถือเป็น การแสดงความเคารพต่อผู้มาเยือน เมื่อมีเหตุการณ์ขัดแย้งวิวาท จะใช้เหล้าเป็นสื่อประสาน สัมพันธ์ นอกจากนี้ในการคบเพื่อน แต่งงาน งานศพ งานเฉลิมฉลองวันเริงต่างๆ ล้วนต้องมีเหล้า เป็นสื่อกลางในการทำพิธีและเชื่อมความสัมพันธ์ต่อกันเสมอ

บ้านเรือนของชาวอี๋ปลูกสร้างคล้ายคลึงกับบ้านเรือนของชาวฮั่น ชาวอี๋ที่เหลียงชานมุง หลังคาบ้านด้วยไม้แผ่น ก่อฝาบ้านด้วยอิฐฉาบด้วยโคลน ส่วนชาวอี๋ที่กว้างซีและบริเวณตะวันออก ของยูนนานสร้างบ้านด้วยไม้

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ครอบครัวของชาวอี๋สืบสายตระกูลสายพ่อและก่อตั้งเป็นครอบครัวเล็กๆ ลูกคนสุดท้อง อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ส่วนพี่ชายพี่สาวเมื่อแต่งงานแล้วจะแยกไปตั้งครอบครัวใหม่ สถานภาพของ ผู้หญิงในสังคมเผ่าอี๋ต่ำกว่าผู้ชายมาก การแบ่งมรดกของพ่อแม่จะแบ่งให้ลูกชายทุกคนอย่างเท่า เทียมกัน แต่ไม่แบ่งให้ลูกสาว ชาวอี๋ยึดถือการตั้งชื่อของลูกชายแบบลูกโซ่ กล่าวคือ ใช้คำในชื่อ ของพ่อมาเป็นส่วนหนึ่งในการตั้งชื่อลูก และเมื่อมีลูกก็จะนำชื่อของตนไปเป็นส่วนหนึ่งในการตั้ง ชื่อลูกคล้อยกันไปทุกรุ่น ธรรมเนียมเช่นนี้ ยึดถือปฏิบัติมาจนถึงยุคก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐ ประชาชนจีน ก็ค่อยๆ ลดความเคร่งครัดลง

สำหรับประเพณีเรื่องการแต่งงาน ชาวอี๋ยึดถือการแต่งงานแบบสามีภรรยาเดียว การแต่ง สะใภ้เข้าบ้านฝ่ายชายต้องจ่ายค่าสินสอดให้พ่อแม่ฝ่ายหญิงจำนวนที่สูงมาก การแต่งงานแบบ แลกคู่สะใภ้กันระหว่างสองบ้านเป็นที่นิยมมาก หากสามีตายฝ่ายหญิงก็ไม่ถือว่าเป็นสะใภ้บ้าน นั้นแล้ว ต้องย้ายออกไป

พิธีศพของชาวอี๋ยึดธรรมเนียมการเผาศพ โดยเฉพาะชาวอี๋ที่เหลียงชาน และยูนนาน แต่ ชาวอี๋ที่บริเวณอื่นๆ หลังจากสมัยหมิงและชิงประกอบพิธีศพโดยการฝัง

ด้านศาสนาและความเชื่อ ความเชื่อของชาวอี๋สะท้อนถึงสีสันของความเชื่อแบบสังคมบุพ กาลอย่างเด่นชัด ซึ่งก็คือการนับถือบูชาสรรพเทพ ชาวอี๋เชื่อว่าสรรพสิ่งในโลกแม้ไม่มีชีวิต แต่มี วิญญาณสิงสถิตย์อยู่ ดังนั้นชาวอี๋จึงนับถือเทพที่มีอยู่ตามธรรมชาติทุกหนทุกแห่ง และยังบูชา วิญญาณบรรพบุรุษอีกด้วย เทพธรรมชาติที่ชาวอี๋นับถือหลักๆ ได้แก่ วิญญาณและผีสิง สิ่งของ เครื่องใช้ของญาติผู้ใหญ่หรือญาติในบ้านที่เสียชีวิตไปแล้ว ล้วนมีวิญญาณของเจ้าของสิ่งสถิตย์อยู่ เรียกวิญญาณเหล่านี้ว่า “จีเออร์” (吉尔 jí'ěr) โดยเชื่อว่าสิ่งของเหล่านี้มีความขลังและสามารถ

ปกปักรักษา อำนาจพรให้ครอบครัวคนในบ้านอยู่เย็นเป็นสุข แต่หลังจากมีการปฏิสัมพันธ์กับชนเผ่าภายนอก ศาสนาพุทธได้เริ่มเผยแผ่เข้าสู่ชุมชนชาวอี ในช่วงตอนต้นสมัยราชวงศ์ชิงลัทธิเต๋าก็ได้เผยแผ่เข้าสู่ชุมชนชาวอีด้วย หลังจากการรุกรานของประเทศจักรวรรดินิยม ศาสนาเยซูก็ได้เข้ามาเผยแผ่ในชุมชนชาวอีด้วยเช่นกัน

เทศกาลสำคัญของชาวอีหลักๆ คือ เทศกาลคบเพลิงไฟ เทศกาลขึ้นปีใหม่อี เทศกาลไหว้บรรพบุรุษ เทศกาลระบำรำร้อง ในจำนวนนี้เทศกาลคบเพลิงไฟถือเป็นเทศกาลที่ชาวอีให้ความสำคัญมากและจัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ มีกำหนดจัดงานเดือนหกวันที่ 15 หรือ 24 ตามปฏิทินสุริยคติ ในงานเทศกาลคบเพลิงไฟนี้ชนชาวอีถว้นหน้าจะสวมชุดประจำเผ่าชุดใหม่เต็มยศมาร่วมพิธีเฉลิมฉลองและบูชาเทพต่างๆ จากนั้นร่วมกันร้องเพลง เต้นรำอย่างสนุกสนาน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมรื่นเริงอื่นๆอีก เช่น แข่งม้า มวยปล้ำ เป็นต้น ตกกลางคืนชาวอีทุกครัวเรือนจุดคบเพลิงสว่างไสวไปทั่วชุมชน ถึงเวลานัดหมายแต่ละคนจะถือคบเพลิงตรงไปที่ลานกลางแจ้งร่วมกันก่อกองไฟ จากนั้นร้องระบำรำเต้นกันอย่างสนุกสนาน

มีเพลงที่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง เป็นเพลงที่มีที่มาจากเพลงเผ่าอีชื่อว่า “อีจู่ อู่ฉวี” (彝族舞曲 Yí Zú wǔqǔ, หมายถึง “เพลงระบำเผ่าอี”) ประพันธ์โดยหัวหน้ากองดุริยางค์กรมการรักษาดินแดน ชื่อ หวางฮุยหฺราน (王惠然 Wáng Huìrán) เมื่อปี ค.ศ. 1956 โดยผู้ประพันธ์ได้ใช้เค้าโครงทำนองจากเพลงพื้นเมืองเดิมของชนเผ่าอี ประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงเอกสำหรับบรรเลงเดี่ยวของเครื่องดีดจิ้นชื่อ ผีฟ้า จนกระทั่งถึงปี ค.ศ.1994 ศิลปินชาวไต้หวันชื่อ ถ้ายเจิ้งเซี่ยว (台正宵 Tái Zhèngxiāo) ได้นำทำนองเพลงนี้ไปแต่งเป็นเพลงยอดนิยมชื่อ จี๋ปายจี๋สือจี๋ตัว เหมยกุ้ย (999 朵玫瑰, 999 duǒ méiguī) “กุหลาบเก้าร้อยเก้าสิบเก้าดอก” ต่อมาศิลปินชาวไทยได้นำทำนองเพลงนี้มาแต่งเนื้อร้องเป็นภาษาไทย ให้ชื่อเพลงว่า “กุหลาบแดง”

54. 藏族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าทิเบต Tibetan ethnic minority group

รูป 63

รูป 64

ถิ่นที่อยู่

ชนกลุ่มน้อยเผ่าทิเบตนี้ นับได้ว่าเป็นกลุ่มชนที่มีความสำคัญมากที่สุดในประวัติศาสตร์จีนกลุ่มหนึ่ง มีถิ่นฐานอยู่บริเวณที่ราบสูงอันกว้างใหญ่ชื่อ ที่ราบสูงชิงจั้ง (青藏高原 Qīng Zàng gāoyuán, Qinghai-Tibet Plateau) มีถิ่นที่อยู่ในเขตปกครองตนเองทิเบต และในเขตปกครองตนเองทิเบตมองโกเลีย มณฑลชิงไห่หลายเมืองเช่น หายเป่ย์(海北 Hǎiběi) หวงหนาน(黄南 Huánán) ห่ายหนาน(海南 Hǎinán) กว๋อลั่ว(果洛 Guǒluò) ยวี่ชู่(玉树 Yùshù) มณฑลกานซู่มีอยู่ในเขตปกครองตนเองทิเบตเมืองกานหนาน(甘南 Gānnán) และเขตปกครองตนเองทิเบตเมืองเทียนจู่(天祝 Tiānzhù) ในมณฑลเสฉวนมีอยู่ที่เขตปกครองตนเองทิเบตเมืองอาปา (阿坝 Ābà) เขตปกครองตนเองทิเบตเมืองกานจื่อ(甘孜 Gānzī) เขตปกครองตนเองทิเบตอำเภอหมู่หลี่(木里 Mùlǐ) ในมณฑลยูนนานมีเขตปกครองตนเองทิเบตเมืองตี้ชิ่ง(迪庆 Dìqìng) จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าทิเบตมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,416,021 คน

ภาษา

ชาวทิเบตมีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเองคือภาษาทิเบต จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาทิเบต-พม่า แขนงภาษาทิเบต มี 3 สำเนียงภาษาคือ สำเนียงเว่ย์จั้ง (卫藏 Wèizàng) สำเนียงคัง(康 Kāng) และสำเนียงอานตัว(安多 Ānduō) อักษรทิเบตประดิษฐ์ขึ้นโดย

ดูแบบอย่างจากภาษาสันสกฤตในตอนต้นศตวรรษที่ 7 และมีการพัฒนาแก้ไขถึงสามครั้ง เป็นภาษาที่มีอักษรวิธีการประสมเสียงพยัญชนะสระ ซึ่งใช้มาจนปัจจุบัน

ประวัติศาสตร์

ชาวฮั่นเรียกชื่อชนเผ่านี้ว่า “จั่ง” (藏族 Zàng Zú) แต่ชาวทิเบตเรียกตนเองว่า “ฟาน” (蕃 Fān) นอกจากนี้ยังมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามแต่ละถิ่นที่อยู่อีกหลายชื่อ เช่น ชาวทิเบตที่ชุมชนอาลี(阿里 Ālǐ) เรียกตัวเองว่า “ดุยปา” (兑巴 Duìbā) ที่ชุมชนไห่วจั่งเรียกตัวเองว่า “จั่งปา” (藏巴 Zàngbā) ที่ชุมชนเจียนจั่งเรียกตนเองว่า “เว่ยปา” (卫巴 Wèibā) กลุ่มชนที่อาศัยในดินแดนทิเบตตะวันออกและทางตะวันตกของมณฑลเสฉวนเรียกตัวเองว่า “คังปา” (康巴 Kāngbā) กลุ่มที่อาศัยอยู่ดินแดนทิเบตเหนือและตะวันตกเฉียงเหนือของมณฑลเสฉวน บริเวณกานหนาน (甘南 Gānnán) ชิงไห่(青海 Qīnghǎi) เรียกตนเองว่า “อานตัวหวา” (安多娃 Ānduōwá) แต่ชาวทิเบตโดยรวมแล้วเรียกตัวเองว่า “ผานปา”¹

ชาวจั่งมีถิ่นกำเนิดอยู่ในดินแดนทิเบตบริเวณตอนกลางของกลุ่มน้ำหยาหลู่จั่งปู้ (雅鲁藏布江 Yǎlǔzàngbù jiāng) จากหลักฐานการขุดค้นทางโบราณคดีพบว่า กว่า 4000 ปีก่อนบรรพบุรุษของชาวจั่งก็ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณกลุ่มน้ำหยาหลู่จั่งปู้แล้ว จากนั้นก็พงศาวดารภาษาฮั่นบันทึกไว้ว่า ในสมัยฮั่นชาวจั่งเป็นชนแขนงหนึ่งของชนชาวเซียงตะวันตก (西羌人 Xīqiāng rén) ในขณะนั้นชาวเซียงตะวันตกที่อาศัยอยู่บริเวณกานชิง(甘青 Gānqīng) มีการติดต่อสัมพันธ์ทั้งทางการเมืองการปกครอง และการค้าขายกับราชสำนักฮั่นอย่างแน่นแฟ้นแล้ว ในขณะที่ชนในดินแดนฟาเซียง (发羌 Fāqiāng) ถึงเหมา(唐牦 Tángmáo) ของทิเบตก็เริ่มติดต่อสัมพันธ์กับชนในดินแดนกานชิงแล้ว ในบันทึกภาษาทิเบตมีบันทึกว่าบรรพบุรุษของราชวงศ์ตูฟาน (吐蕃王室 Tǔfān Wángshì) เริ่มครองอำนาจและตั้งตนเป็นใหญ่ขึ้นครอบครองดินแดนกลุ่มน้ำหยาหลง (雅隆河 Yǎlóng hé, Yanaon) และสืบทอดราชบัลลังก์ 20 กว่ารุ่น ในยุคเริ่มราชบัลลังก์เริ่มเข้าสู่ระบบสังคมแบบการสืบสายตระกูลสายพ่อ แต่ก่อนหน้านี้มีการตั้งชื่อแบบลูกโซ่กับแม่ แสดงให้เห็นว่าก่อนเข้าสู่สังคมการสืบสายตระกูลสายพ่อ ชาวจั่งเคยมีระบบสังคมแบบการสืบสายตระกูลสายแม่มาก่อน ราวคริสต์ศตวรรษที่ 6 หัวหน้ากลุ่มชนเผ่าที่เรียกตัวเองว่า “ซีปู้เหย่” (悉补野 Xībǔyě) รวมเข้ากับแคว้นอื่น ๆ เป็นอาณาจักรใหญ่ ในขณะนั้นดินแดนทิเบตมีชนอาศัยอยู่หลายกลุ่ม เช่น หยางตง (羊同 Yángtóng) เฝิงโป (彭波 Péngbō) ซูผี (苏毗 Sūpí) เป็นต้น ในยุคนี้เริ่มเข้าสู่สังคมแบบทาสแล้ว

¹ คำว่า “ปา” และ “หวา” ในภาษาทิเบตหมายถึง “คน”

ปลายสมัยสุตันสมัยถึง ชีปูเหย์รวบรวมแคว้นน้อยใหญ่ในดินแดนทิเบตเข้าเป็น อาณาจักร ตั้งเมืองหลวงอยู่ที่หลัวซัว (逻娑 Luósū ปัจจุบันคือเมืองลาซา 拉萨 Lāsà) ขุนนาง และประชาชนยกย่องให้ ซ่งจ้านกานบู (松赞干布 Sōngzàngānbù) เป็นกษัตริย์ครองอาณาจักร จากนั้นเริ่มสร้างอารยธรรมแห่งทิเบตขึ้น เช่น เริ่มประดิษฐ์อักษรทิเบต การนับปฏิทิน กฎหมาย มาตราวัด แบ่งขุนนางเป็นสองฝ่าย คือ ขุนนางฝ่ายศิลปะวิทยาและฝ่ายกำลังพล (文武 Wén Wǔ, บุนบู) แบ่งการปกครองในอาณาจักรเป็นสี่เขต กำหนดชื่อเรียกตนเองว่า “ฟาน” (蕃 Fān) ตรงกับที่บันทึกชาวฮั่นเรียกว่าราชสำนัก “ถู่ฟาน” (吐蕃 Tǔfān) ในยุคที่ซ่งจ้านกานบูพัฒนาด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมของอาณาจักรนั้น ก็ได้ติดต่อสัมพันธ์กับราชสำนักถึง รวมถึงประเทศต่างๆ เช่น เทียนจู่ (天竺 Tiānzhū ปัจจุบันคืออินเดีย) หนีโผหลัว (泥婆罗 Nípóluó ปัจจุบันคือเนปาล) การติดต่อสัมพันธ์กับประเทศต่างๆนี้ทำให้สังคมทิเบตเริ่มรับเอารูปแบบสังคมศักดินาเข้ามา รวมถึงพุทธศาสนาก็เผยแผ่เข้าสู่ทิเบตในยุคนี้เอง

หลังจากการรวมอาณาจักรทิเบตแล้ว ทิเบตพัฒนาตนเองเข้มแข็งขึ้น คริสต์ศตวรรษที่ 8 ซ่งจ้านกานบูขออภิเษกกับองค์หญิงเหวินเฉิง (文成公主 Wénchéng gōngzhǔ) ธิดาของ จักรพรรดิถังไท่จง (唐太宗 Táng Tàizōng) กษัตริย์ทิเบตจึงมีศักดิ์เป็นราชบุตรเขยของราชวงศ์ถัง หลังจากพระเจ้าถังเกาจง (唐高宗 Táng Gāozōng) ขึ้นครองราชย์ แผ่นดินราชวงศ์ถังและทิเบตมีฐานะเป็นเมืองอาและเมืองหลาน ซ่งจ้านกานบูเรียกถังเกาจงว่า “โอรสสวรรค์” (天子 Tiānzǐ) ค.ศ.710 องค์หญิงจินเฉิงแห่งราชสำนักถังได้อภิเษกกับจ้านผู้ชื่อเต๋อ (赞普赤德 Zànpǔ Chì dé) แห่งทิเบต ยิ่งกระชับความสัมพันธ์ของแผ่นดินราชวงศ์ถังและทิเบตให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ปี ค.ศ.822 ราชสำนักถังและทิเบตรวมตัวเป็นอาณาจักรเดียวกัน ตั้งหลักศิลาแห่งอาณาจักรขึ้นที่ หน้าวัดต้าเจา (大昭寺 Dàzhāo sì) เมืองลาซา (拉萨 Lāsà) ทิเบตกับจีนจึงเป็นอาณาจักรญาติพี่น้องที่มีอาจแยกจากกันได้ และเป็นรากฐานของประเทศจีนที่มีหลายชนชาติรวมเป็นหนึ่ง มาจนปัจจุบัน

ศตวรรษที่ 13 มองโกลเรืองอำนาจก่อตั้งราชวงศ์หยวนขึ้น ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์หยวนก่อตั้งเมืองหลวงที่ต้าตู (大都 Dàdū ปัจจุบันคือ ปักกิ่ง) เป็นศูนย์กลางการปกครองขึ้น ดูแลควบคุมพุทธศาสนาในประเทศรวมไปถึงพุทธศาสนาในทิเบตด้วย โดยมีพระปาซือปา (八思巴 Bāsībā ปี 1253 - 1280) เป็นสังฆราชผู้ปกครอง ราชสำนักหยวนก่อตั้งกองกำลังทหารขึ้น ประจำการในดินแดนทิเบต และรวบรวมเอาทิเบตเข้ามาอยู่ในอำนาจไว้ได้ ทิเบตจึงนับเป็นดินแดนหนึ่งของอาณาจักรจีนนับแต่นั้นมา

สมัยราชวงศ์หมิงและชิง ตลอดมาจนถึงสมัยหมินกั๋ว ทางกรจีนพยายามรวมดินแดนทิเบตเข้ามาอยู่ในการปกครองโดยตลอด ในขณะที่ความสัมพันธ์ของชาวทิเบตกับชนกลุ่มอื่นๆ ใน

จีนก็มีความแน่นแฟ้นลึกซึ้งดุจญาติพี่น้อง การปกครองทิเบตก็เริ่มเป็นรูปเป็นร่างและประสบความสำเร็จเรื่อยมา

ด้านเศรษฐกิจและสังคม ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน สังคมทิเบตเป็นแบบสังคมศักดินาที่รวมเอาเรื่องการเมืองและศาสนาเข้าเป็นหนึ่งเดียว ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจสังคมในทิเบตเริ่มเปลี่ยนแปลงตามลำดับ คือ เริ่มจากจากระบบเจ้ากรรมสิทธิ์ที่ดินที่ถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินการเกษตร มาเป็นขุนนางมีอำนาจจัดการที่ดิน เปลี่ยนมาเป็นการจัดให้มีหัวหน้าผู้ปกครองพื้นที่เลี้ยงสัตว์เป็นร้อยและพันครัวเรือน ต่อมา มีการก่อตั้งขุนนางและส่วนการปกครองที่มีหน้าที่กำกับดูแลเรื่องที่ดินทำกินโดยเฉพาะ ผู้ที่จะได้รับการสนับสนุนให้ทำหน้าที่นี้คือผู้ที่ประชาชนเคารพเลื่อมใส ซึ่งได้แก่ เจ้าอาวาสวัด พระและนักบวชในชุมชนต่างๆ นั่นเอง ผู้นำเหล่านี้มีอำนาจในการเก็บภาษีราษฎร ก่อตั้งวัด มอบอำนาจให้ผู้อื่นเก็บภาษีแทน เป็นต้น

ก่อนการก่อตั้งประเทศ สังคมทิเบตเป็นสังคมศักดินาและการครอบครองทาส ชนชั้นสูงได้แก่ชนชั้นพระ นักบวชมีอำนาจปกครอง มีอำนาจก่อตั้งและควบคุมกองกำลังทหาร มีอำนาจทางกฎหมายตุลาการ และการลงโทษ ตลอดจนอำนาจในการครอบครองทาสและมีสิทธิ์ในการครอบครองที่เป็นของตนเอง ทาสในสังคมทิเบตมีชีวิตอยู่อย่างลำบาก ถูกชนชั้นเจ้าศักดินากดขี่ใช้แรงงานอย่างหนัก ทาสต้องทำนารับใช้เจ้าทาส เครื่องไม้เครื่องมือการเกษตรต้องหาเอง ต้องดูแลเรื่องอาหารการกินด้วยตัวเอง ผลผลิตที่ได้ยังต้องส่งเป็นภาษีให้กับเจ้าทาส นอกฤดูทำนาทาสยังต้องรับใช้เจ้าทาสทุกอย่าง ทาสไม่มีสิทธิครอบครองสมบัติใดๆ ทุกอย่างที่ทำสมีถือเป็นสมบัติของเจ้าทาสทั้งหมด เจ้าทาสมีสิทธิ์ในตัวทาสทุกประการสามารถซื้อขายกันได้ สามารถมอบเป็นทรัพย์สินสมบัติให้ผู้อื่นได้ สามารถเป็นมรดกตกทอดให้ลูกหลานได้ ลูกทาสที่เกิดมาก็ถือเป็นสมบัติของเจ้าทาส เจ้าทาสมีอำนาจลงโทษทาสในปกครองจนถึงขั้นประหารชีวิตได้

ด้วยเหตุที่การปกครองของทิเบตขึ้นอยู่กับศาสนา ชนชั้นปกครองกดขี่แรงงาน การทำการเกษตรไม่มีการพัฒนา ผลผลิตที่ได้จึงต่ำมาก พืชหลักที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพด ข้าวต่างๆ มีการใช้เครื่องมือที่ทำด้วยไม้และเหล็กแล้ว ใช้แรงงานวัวในการลากไถ การทำนาใช้วิธีหว่านแล้วปล่อยให้เจริญเติบโตตามธรรมชาติ ส่วนบริเวณที่เป็นพื้นที่เลี้ยงสัตว์ยิ่งล้าหลังกว่าพื้นที่การเกษตร ชาวทิเบตเลี้ยงสัตว์แบบปล่อยให้หากินตามธรรมชาติ สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ แพะ ภูเขา วัว จามรี ม้า ลา ล่อ เป็นต้น แต่การเลี้ยงสัตว์ไม่มีวิทยาการด้านปศุสัตว์ใดๆ

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน เมืองน้อยใหญ่ต่างๆ ในดินแดนทิเบตได้รับการปลดปล่อย หลังจากเมืองเซียงตู (昌都 Chāngdū) ได้รับการปลดปล่อยแล้ว ทางกรทิเบตได้เจรจากับรัฐบาลจีนเกี่ยวกับการปลดปล่อยดินแดนทิเบต และในวันที่ 23 พฤษภาคม ค.ศ. 1951 ได้ข้อตกลง 17 ข้อ โดยมีดาไลลามะ (达赖喇嘛 Dàlailāma) และพระเออร์เตอหนี (额尔德尼

É'ěr Déní) เป็นผู้สนับสนุนและดูแลข้อตกลงทั้ง 17 ข้อดังกล่าว นับแต่นั้นมาชาวทิเบตเริ่มประวัติศาสตร์หน้าใหม่ ด้วยข้อตกลง 17 ข้อนั่นเอง รัฐบาลกลางกระจายอำนาจเข้าสู่ทิเบตที่เมืองลาซา ทหารปลดแอกเข้าสู่ดินแดนทิเบตทางเสฉวน ยูนนาน ซิงไห่และซินเจียง ด้วยนโยบายของรัฐบาลกลางที่ได้ผลจึงสามารถรวมทิเบตเข้าเป็นหนึ่งเดียวกับจีนได้ นโยบายดังกล่าวคือ การให้อิสระเสรีในการนับถือศาสนา ให้สิทธิทางการเมือง ให้ประชาชนเป็นหนึ่งเดียว ส่งเสริมความรักชาติ สร้างสังคมที่สงบสุข พัฒนาการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ ส่งเสริมอาชีพและเศรษฐกิจของชาวทิเบต พัฒนาด้านการศึกษาและศิลปวัฒนธรรม โดยรัฐบาลได้ก่อตั้งโรงเรียนประถมมัธยมขึ้นจนแทบจะครบทุกหมู่บ้านและตำบล มีการก่อตั้งสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาขึ้นหลายแห่ง วัดวาอารามอันเป็นสถานที่ศึกษาศาสนาและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวทิเบต รัฐบาลก็ได้สนับสนุนให้ชาวทิเบตนับถือศาสนาและประกอบศาสนกิจได้อย่างอิสระเสรี ด้านการสาธารณสุข มีการก่อตั้งสถานอนามัยขึ้นในทุกหมู่บ้านและตำบล และก่อตั้งโรงพยาบาลขนาดใหญ่หลายแห่งเพื่อทำหน้าที่ดูแลสุขภาพที่ดีของประชาชน มีการก่อสร้างระบบการจราจร คมนาคมและการสื่อสาร ภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาลจีน ส่งผลให้พื้นที่ต่างๆของทิเบตมีการก่อตั้งโรงงานนับพันแห่ง เช่น โรงกำเนิดไฟฟ้า โรงงานถลุงแร่ โรงงานผลิตน้ำมัน เครื่องจักรกล แร่ธาตุ วัสดุก่อสร้าง ไม้ ด้าย ผ้า หนังสือ กระดาษ การพิมพ์และอาหารสำเร็จรูป งานด้านหัตถกรรมก็พัฒนาขึ้นไปกว่าเดิมมาก มีการผลิตเพื่อการส่งออกทั่วทั้งประเทศในปริมาณสูงมาก นอกจากนี้รัฐบาลยังสนับสนุนการสร้างระบบการจราจรขนส่ง มีการก่อสร้างทางหลวง ทางรถไฟ สนามบินเข้าสู่ชุมชนชาวทิเบตทุกหย่อมหญ้า ทักษะสภาพอันงดงามของดินแดนทิเบตดังที่รู้จักกันในนาม “ดินแดนหลังคาโลก” เพราะเป็นดินแดนที่สูงจากระดับน้ำทะเลมากที่สุดในโลกนี้เอง ทำให้ผู้คนจากทั่วทุกมุมโลกเดินทางมาเยือนและสัมผัสชุมชนของชาวทิเบต อันเป็นการนำความเจริญและการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมาสู่ดินแดนทิเบตอย่างมหาศาล

นับตั้งแต่ปี 1950 ถึงปี 1965 รัฐบาลสนับสนุนให้ชนกลุ่มน้อยมีสิทธิในการปกครองตนเอง ชาวทิเบตก็เช่นเดียวกัน จึงได้มีการก่อตั้งเขตปกครองตนเองชาวทิเบตขึ้นหลายแห่ง ได้แก่

มณฑลกานซู่ มี

- เขตปกครองตนเองชาวทิเบตเมืองกานหนาน
(甘南藏族自治州 Gānnán Zàng Zú zìzhìzhōu)
- เขตปกครองตนเองชาวทิเบตอำเภอเทียนจู้
(天祝藏族自治县 Tiānzhù Zàng Zú zìzhìxiàn)

มณฑลซิงไห่ มี

- เขตปกครองตนเองชาวทิเบตหายเป่ย์
(海北藏族自治州 Hǎiběi Zàng Zú zìzhìzhōu)

- เขตปกครองตนเองชาวทิเบตหวงหนาน
(黄南藏族自治州 Huánghán Zàng Zú zìzhìzhōu)
- เขตปกครองตนเองชาวทิเบต ห่ายหนาน
(海南藏族自治州 Hǎinán Zàng Zú zìzhìzhōu)
- เขตปกครองตนเองชาวทิเบต กว๋อลั่ว
(果洛藏族自治州 Guǒluò Zàng Zú zìzhìzhōu)
- เขตปกครองตนเองชาวทิเบตยี่ชู่
(玉树藏族自治州 Yùshù Zàng Zú zìzhìzhōu)
- เขตปกครองตนเองชาวทิเบตชาวมองโกลห่ายซี
(海西蒙古族藏族自治州 Hǎixī Měnggǔ Zú Zàng Zú zìzhìzhōu)

มณฑลเสฉวน มี

- เขตปกครองตนเองชาวทิเบตกานจื่อ
(甘孜藏族自治州 Gānzī Zàng Zú zìzhìzhōu)
- เขตปกครองตนเองชาวทิเบตอาปา
(阿坝藏族自治州 Ābà Zàng Zú zìzhìzhōu)
- เขตปกครองตนเองชาวทิเบตอำเภอมู่หลี่
(木里藏族自治县 Mùlǐ Zàng Zú zìzhìxiàn)

มณฑลยูนนาน มี

- เขตปกครองตนเองชาวทิเบตตี้ชิ่ง
(迪庆藏族自治州 Dìqīng Zàng Zú zìzhìzhōu)
- เขตปกครองตนเองชาวทิเบต (西藏自治区 Xī Zàng Zìzhìqū)

เหตุผลทางประวัติศาสตร์ ทำให้การตั้งถิ่นฐานของชาวทิเบตมีอาณาเขตเป็นบริเวณกว้างใหญ่ การพัฒนาอาชีพ การดำรงชีพ และระบบเศรษฐกิจสังคมจึงไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และไม่สม่ำเสมอ แตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ รัฐบาลจีนได้ใช้นโยบายต่างๆ เพื่อพัฒนาพื้นที่แต่ละแห่ง นับตั้งแต่ปี 1955 ถึง 1957 รัฐบาลได้ดำเนินการปลดแอกประชาชนในพื้นที่กานชู่ ซิงห่าย เสฉวน ยูนนาน บริเวณที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม รัฐบาลได้ซื้อที่ดินจากเจ้ากรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อลี้มล้างอำนาจการขูดรีดประชาชน บริเวณที่เป็นพื้นที่เลี้ยงสัตว์ก็ได้ดำเนินการรวมดินแดนเข้าเป็นผืนเดียวกัน ไม่มีการแบ่งแยก ไม่มีการแย่งชิง ไม่แบ่งชนชั้นศักดินาและทาส แน่แน่นอนว่าต้องถูกกีดกันและต่อต้านจากผู้กุมอำนาจอย่างชนชั้นเจ้าศักดินาอย่างหนัก ในปี 1959 ชนชั้นสูงที่กุมอำนาจชาวทิเบตก่อการต่อต้านและสร้างความวุ่นวายอย่างหนัก แต่รัฐบาลก็พยายามปราบปรามด้วย

สันติวิธี รัฐบาลใช้วิธีการต่อต้านการก่อความวุ่นวาย ต่อต้านชนชั้นสูง ต่อต้านกรรมสิทธิ์ในการครอบครองทาส ยกเลิกการเช่าที่ดิน ล้มล้างการกดขี่ประชาชนของชนชั้นศักดินาในอารามทิเบต ตามแบบการปกครองเดิม ยกเลิกหนี้สินของทาส ธิปไตยที่ดินทำกิน ธิปไตยสัตว์และเครื่องมือ การประกอบอาชีพเพื่อนำมาแบ่งปันแจกจ่ายให้กับทาสที่ไม่ฝักใฝ่กับฝ่ายต่อต้านรัฐบาล เพื่อให้ใช้เป็นกรรมสิทธิ์ของตน ตลอดจนดำเนินนโยบาย “ใครปลูกใครได้” ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์แบ่งให้กับทาสที่รับจ้างเลี้ยงสัตว์อยู่ในพื้นที่เดิมนั้นเป็นเจ้าของ ผลผลิตที่ได้รัฐบาลเป็นผู้รับซื้อ

ศิลปวัฒนธรรม

ประวัติศาสตร์ของการก่อตั้งอาณาจักรที่รุ่งเรืองในอดีต ชนชาติ ทิเบตได้สรรค์สร้างอารยธรรมอันรุ่งโรจน์มาจนปัจจุบัน และนับเป็นอารยธรรมที่ทรงคุณค่ามหาศาลแก่ประเทศจีนในปัจจุบันเช่นกัน ชาวทิเบตเริ่มมีตัวอักษรใช้มาตั้งแต่ศตวรรษที่ 7 แล้ว ในยุคเริ่มการจดบันทึก ตัวอักษรใช้วิธีจารลงบนแผ่นไม้ แผ่นทองและแผ่นหนัง เมื่อเริ่มมีการประดิษฐ์กระดาษขึ้นใช้จึงจดบันทึกลงบนกระดาษ ราชสำนักถู่ฟาน(ทิเบต) นับถือศาสนาพุทธ เอกสารบันทึกต่างๆล้วนเกี่ยวข้องกับเรื่องราวทางพระพุทธศาสนาเช่น พระไตรปิฎก บทสวดมนต์ เรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธองค์ เป็นต้น นอกจากนี้ศิลปะแขนงอื่นๆ ก็หาได้ยิ่งหย่อนไม่ เอกสารบันทึกตั้งแต่สมัยโบราณจนปัจจุบันของชาวทิเบต นับเป็นคลังความรู้มหาศาลที่สำคัญยิ่งของชนชาติทิเบตและประเทศจีนโดยรวม เช่น ปรัชญา อักษรศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การแพทย์ การนับปฏิทิน ประวัติศาสตร์ ชีวประวัติบุคคลสำคัญ วรรณคดี นวนิยาย เพลงกลอน อุปรากร ศิลปะ นาฏศิลป์ ตลอดจนสารานุกรมที่รวบรวมเรื่องราวสำคัญต่างๆเป็นจำนวนมาก

เอกสารทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชนชาติทิเบต เช่น บันทึกตำนานต่างๆ พุทธประวัติ ประวัติการเผยแผ่พุทธศาสนาในดินแดนทิเบต บันทึกลำดับวงศ์ตระกูลชั้นสูงและราชวงศ์ อาณาจักร และอาราม เป็นต้น เรื่องที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก เช่น

เรื่อง 《松赞干布全集》Sōngzàngānbù quánjí “ประมวลพงศาวดารทิเบต”

เรื่อง 《医方四续》Yīfāng sì xù “ตำราแพทย์จตุรบท”

เรื่อง 《红史》Hóng shǐ “บทประวัติศาสตร์หนังสือ”

เรื่อง 《西藏王统记》Xīzàng wángtǒng jì “บันทึกลำดับกษัตริย์ทิเบต”

เรื่อง 《世界广述》Shìjiè guǎngshù “บทพรรณนาโลก”

เรื่อง 《文成公主》Wénchéng gōngzhǔ “องค์หญิงเหวินเจิง”

เรื่อง 《格萨尔王传》Gésà'ěr Wáng zhàun “พระราชประวัติพระเจ้าเก้อซาร์”

เรื่อง 《颇罗鼐传》Pōluónài zhàun “ชีวประวัติโพหลัวไน”

เรื่อง 《萨迦格言》 Sàjiāgé yán “อรรถบทชาเจียเก่อ”

เรื่อง 《地方志》 Dìfāng zhì “บันทึกภูมิศาสตร์อาณาจักร”

อักษรวิทยากรของชาวทิเบตที่เจริญรุ่งเรืองนี้ ได้รับความนิยมชมชอบจากประชาชนทั่วไปจนได้รับการแปลไปเป็นภาษาต่างประเทศอื่นเป็นจำนวนมาก ในประเทศจีนเองก็ได้แปลไปเป็นภาษาของชนกลุ่มน้อยอื่นๆ เป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน อักษรทิเบตมีโครงสร้างสมบูรณ์ ลวดลายอักษรเป็นระเบียบงดงามดุจศิลปะชั้นสูง แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ภาษาตะวันออกอย่างโดดเด่น

ศิลปะการวาดภาพก็เป็นงานฝีมือเอกลักษณ์เฉพาะตัวอย่างหนึ่งของชาวทิเบต ส่วนใหญ่ภาพวาดบนฝาผนังในวัดวาอารามแสดงถึงพุทธประวัติได้อย่างโอ้อ่า สง่างาม สีสันสดใส ลวดลายละเอียดลึกซึ้ง งานแกะสลักก็เป็นศิลปะชั้นสูงอีกอย่างหนึ่งที่ชาวทิเบตชำนาญ มีเทคนิควิธีการแกะสลักลวดลายที่วิจิตรบรรจง งานแกะสลักประดับประดาสิ่งปลูกสร้างที่สูงส่งและศักดิ์สิทธิ์อย่างเช่น พระราชวังโปตาลาแห่งเมืองลาซา(拉萨布达拉宫 Lāsà Bùdálā gōng) ที่มีชื่อเสียงระบือไกลทั่วโลก ก็เป็นศูนย์รวมด้านศิลปะวิทยาการและงานด้านศิลปกรรมของช่างฝีมือชาวทิเบตอย่างครบครัน

วิทยาการทางการแพทย์แผนทิเบตเจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีต มีวิธีการรักษาที่มีแบบแผนเป็นขั้นตอนชัดเจน คือ เริ่มจากการดู ถาม ฟังเข็ม นวดและผ่าตัด การใช้ยาได้มาจากพืชสมุนไพร แร่ธาตุธรรมชาติและจากสัตว์

วิทยาการด้านการนับปฏิทินแบบทิเบตใช้วิธีการนับวันขึ้นและวันแรม นับสิบสองราศี สี่ฤดูเป็นหนึ่งปี ทุกหกสิบปีนับเป็นหนึ่งรอบ หนึ่งปีมีสิบสองเดือน มีเดือนเล็กเดือนใหญ่ มีวิทยาการด้านการพยากรณ์ทางธรรมชาติและดาราศาสตร์

ชาวทิเบตเชี่ยวชาญการร้องรำทำเพลง ระบุว่าทำเป็นระบำที่มีชื่อของชาวทิเบต ดนตรีทิเบตเป็นดนตรีชั้นสูงที่ใช้ในราชสำนักมาแต่โบราณ มีจังหวะและท่วงทำนองที่ให้อารมณ์สูงส่ง โอ้อ่า ขณะเดียวกันก็ให้อรรถรสที่รื่นรมย์และอิมโอบใจอยู่ในที ละครทิเบตเกิดขึ้นในสมัยหมิงพัฒนามาจากการร้องและระบำพื้นเมือง ไม่มีฉากหลัง นักแสดงเป็นชายล้วน มีการแต่งกายตามเอกลักษณ์ทิเบตและที่สำคัญละครทิเบตมีการสวมหน้ากากด้วย การร้องเพลงเสียงสูงและสั้นเครือถือเป็นเอกลักษณ์การขับร้องของชาวทิเบตที่ยากจะมีชนชาติใดเสมอเหมือน เรื่องที่นิยมแสดงได้แก่ เรื่ององค์หญิงเหวินเจิง 《文成公主》 Wénchéng Gōngzhǔ นับเป็นอุปรากรที่ได้รับความนิยมสูง และได้รับยกย่องให้เป็นหนึ่งในศิลปะการแสดงขึ้นเอกของจีน

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ชาวทิเบตนิยมเรียกกันด้วยชื่อ ไม่เรียกนามสกุล การตั้งชื่อมีแบ่งแยกชื่อผู้หญิงผู้ชายชัดเจน ภาษาที่ใช้ตั้งชื่อมาจากภาษาที่ใช้ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

งานหัตถกรรมของชาวทิเบตได้แก่ การถัก ทอ ปั่นด้าย การทำเครื่องไม้ เครื่องหนัง โลหะ กระเบื้อง และหิน แต่เครื่องมือการผลิตยังคงล้าหลัง มีการใช้เครื่องมือที่ทำด้วยโลหะน้อยมาก โดยมากยังเป็นเครื่องมือไม้ที่ทำขึ้นเองอยู่ ข้าวของเครื่องใช้ยังทำจากวัสดุตามธรรมชาติเช่น เชือกที่ปั่นจากขนวัวจามรี กระเป่าที่เย็บด้วยหนังวัว ถังนมที่ทำจากไม้ การตัดขนสัตว์ การนวดหนังสัตว์เป็นแผ่นยังคงใช้มือทำ ไม่มีเครื่องมือใดๆ งานที่ผลิตได้เพียงสำหรับใช้ในครัวเรือนเท่านั้น ยังไม่พัฒนาถึงขั้นผลิตเพื่อการค้า เริ่มมีการใช้เหรียญเงินในการซื้อขายสินค้า แต่ส่วนมากยังคงใช้วิธีแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกันอยู่ นอกจากอาชีพการเกษตร เลี้ยงสัตว์และงานหัตถกรรมแล้ว ชาวทิเบตยังประกอบอาชีพเก็บของป่าจำพวกพืชสมุนไพร อาหารป่านำมาแลกเปลี่ยนกับสินค้าอื่นๆ ด้วย

ชีวิตความเป็นอยู่

ด้านการแต่งกายเพศชายเกล้าผมไว้กลางกระหม่อม ส่วนหญิงหวีแบ่งเป็นสองข้างปล่อยลงคลุมบ่า แล้วคลุมด้วยเครื่องประดับลูกปัดร้อยเป็นเส้นหลายเส้น ทั้งชายหญิงสวมหมวกบางคลุมบนศีรษะ สวมเสื้อลำตัวสั้นแขนยาวไว้ด้านใน ชายสวมกางเกงขายาว หญิงสวมกระโปรงยาวคลุมถึงตาตุ่ม สวมเสื้อคลุมคอกลม ลำตัวยาวทับด้านนอก ผ่าอกเฉียงไปทางขวาเรียกชุดนี้ว่า “กีเพ้าทิเบต” ในฤดูร้อนและฤดูใบไม้ร่วงสตรีชาวทิเบตสวมชุดกีเพ้าทิเบตแขนกุด มีผ้าสักหลาดคลุมกระโปรงด้านหน้าตั้งแต่เอวลงมา บนเสื้อผ้าปักกลดลายตามชายเสื้อชายกระโปรงและปกเสื้อ เป็นต้น ส่วนชายสวมชุดคลุมเช่นกันแต่มีผ้าคาดเอว สวมรองเท้านุ่มสูงสวมทับแข้ง ชาวทิเบตที่เป็นกลุ่มชนเลี้ยงสัตว์สวมชุดกีเพ้าทิเบตที่ทำจากหนังแกะ ผ่าข้างตั้งแต่เอวลงไป ส่วนพระนักบวชห่มจีวรสีแดงเลือดหมู

ด้านอาหารการกิน ชาวทิเบตมีอาหารหลักเรียกว่า “จานบา” (糌粑 Zānbā) คือเส้นหมี่ที่ไม่จากข้าวสาลีที่คั่วสุกแล้ว และนิยมดื่มชาเนย(เรียกว่า ชูโหยวฉา 酥油茶 Sūyóu chá) ชนเลี้ยงสัตว์นิยมบริโภคเนื้อวัว และเนื้อแกะเป็นอาหารหลัก พระนักบวชกินเนื้อสัตว์ได้

ด้านที่พักอาศัย ชาวทิเบตอาศัยอยู่บนพื้นที่สูง มักหาทำเลใกล้กับแหล่งน้ำตั้งบ้านเรือนใช้ก้อนหินก่อเป็นกำแพงบ้านโดยใช้โคลนเป็นตัวเชื่อม สร้างบ้านสูงสองถึงสามชั้น หลังคมเรียบมีหน้าต่างหลายบาน สร้างรั้วรอบมีพื้นที่ในบริเวณบ้าน ปลูกพืชไร่ด้วยไม้แผ่น ชนเลี้ยงสัตว์อาศัยอยู่ในกระท่อมที่คลุมด้วยผ้าทอจากขนจามรี และเนื่องจากการที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ภูเขาสูง การจราจรและรถราเข้าถึงไม่สะดวกนัก ทำให้การคมนาคมต้องอาศัยแรงงานสัตว์จามรี เพราะเป็นสัตว์ที่มีความอดทนต่อสภาพภูมิประเทศที่สูงและเหน็บหนาวได้ดี จามรีจึงถือเป็นสัญลักษณ์ของทิเบตอีกอย่างหนึ่ง จนได้รับขนานนามว่าเป็นยานแห่งที่สูง “高原之舟 Gāoyuán zhī

zh ō u” การคมนาคมทางน้ำใช้เรือไม้ซุงหรือเรือหนังวัว เรือหนังวัวนี้เป็นยานพาหนะทางน้ำที่เป
เอกลักษณ์เฉพาะตัวของชาวทิเบตที่ไม่พบที่ใดในโลก

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ครอบครัวของชาวทิเบตในยุคก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ยึดถือเพศชายเป็น
ศูนย์กลาง และแบ่งชนชั้นของสังคมอย่างชัดเจน ชนชั้นทางสังคมนี้เป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนด
กิจกรรมต่างๆของชนชาวทิเบตอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการยึดถือการแต่งงานในชนชั้นเดียวกัน
การเลือกคู่แต่งงานในแต่ละพื้นที่มีข้อกำหนดแตกต่างกัน บ้างยึดถือการไม่แต่งงานในสายตระกูล
พ่อหรือสายตระกูลแม่เดียวกัน แต่บางพื้นที่สามารถแต่งงานกันในสายตระกูลเดียวกันที่ห่างกัน
สองสามรุ่นได้ บ้างไม่ห้ามการแต่งงานกับเครือญาติในสายตระกูลแม่ ชาวทิเบตยึดถือธรรมเนียม
การแต่งงานแบบมีสามีภรรยาคนเดียว หนุ่มสาวมีอิสระในการเลือกคู่ครอง หลังการแต่งงาน เพศ
หญิงถือเป็นคนของสายตระกูลเพศชาย เพศชายมีสิทธิ์เป็นใหญ่ในครอบครัว รวมถึงการ
ครอบครองมรดกด้วย ครอบครัวแบบหนึ่งสามีหลายภรรยาก็อนุญาตให้มีได้สำหรับครอบครัวที่มี
ฐานะดี การหย่าร้าง การแต่งงานใหม่ การมีลูกนอกสมรสไม่เป็นการผิดศีลธรรม ไม่ถูกตำหนิจาก
สังคมแต่อย่างใด แต่การแต่งงานของบุตรของบุคคลเหล่านี้จะต้องแต่งงานกับคนชนชั้นเดียวกัน
เท่านั้น พระนักบวชที่นอกเหนือจากนิกายหมวกเหลืองแล้ว (นิกายหมวกเหลือง คือนิกายที่ชื่อ
เก๋อหลู่ ภาษาจีนเรียกว่า “格鲁派 Gélǔpài”) สามารถแต่งงานได้ พิธีแต่งงานของนักบวช
จะต้องจัดในวัดและหลังจากแต่งงานแล้วต้องอาศัยอยู่ในวัด

ชาวทิเบตประกอบพิธีศพที่เรียกว่า เทียนจั่ง (天葬 tiānzàng) คือการทิ้งศพไว้บนยอด
เขาสูงให้นักแร้งมาจิกเนื้อศพแล้วบินขึ้นฟ้า เพราะเชื่อว่าวิญญาณผู้ตายจะได้ขึ้นสวรรค์ ศพใดที่
นกกินเนื้อหมดเร็วจะถือว่าเป็นผู้มีบุญได้ขึ้นสวรรค์เร็ว แต่ก็มีนักบวชทิเบตบางนิกายและชาวทิเบต
ที่อาศัยอยู่ในหุบเขาห่างไกลบางแห่งประกอบพิธีศพโดยการเผาศพ แต่มีข้อกำหนดห้ามเผาศพใน
ฤดูเก็บเกี่ยว การประกอบพิธีศพโดยการฝังและลอยน้ำถือว่าไม่เป็นมงคล จึงไม่เป็นที่นิยม ญาติ
คลอดลูกจะต้องออกจากบ้านไปพักอยู่ที่อื่น หรือเมืองอื่นเสียก่อน

การต้อนรับแขกผู้มาเยือนชาวทิเบตจะมอบผ้าคล้องคอเรียกว่า “ห้าต้า” (哈达 Hǎdá)
เป็นการแสดงถึงความเคารพสูงสุด

เทศกาลสำคัญของชาวทิเบตคือวันขึ้นปีใหม่ ตรงกับเดือนหนึ่งของทุกปี ชาวทิเบตสวม
เสื้อผ้าชุดประจำเผ่าชุดใหม่ไปไหว้เพื่อนบ้าน ญาติมิตรที่เคารพนับถือ วันที่ 15 เดือน 4 เป็นวันที่
พระพุทธเจ้าตรัสรู้ และตรงกับวันที่องค์หญิงเหวินเฉิงแต่งงานเข้ามาสู่ราชวงศ์ทิเบต ชาวทิเบตจัด
งานเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่เพื่อรำลึกถึงทั้งสองพระองค์ กลางเดือนเจ็ดใกล้ฤดูการเก็บเกี่ยวมี

เทศกาลเฉลิมฉลองโดยการออกไปท่องเที่ยวนอกบ้านเพื่อความหวังใหม่อันสดใสงดงาม วันที่ 25 เดือน 10 เป็นวันที่ศาสนิกายหมวกเหลืองนิพพาน พระนักบวชในนิกายหมวกเหลืองมีพิธีสวดมนต์เพื่อรำลึกถึงพระศาสดา นอกจากนี้การคัดเลือกพระดาไลลามะแต่ละรุ่น มีข้อปฏิบัติที่เคร่งครัดมาก เมื่อองค์ดาไลลามะเสียชีวิตลง จะต้องตั้งองค์ใหม่ขึ้นโดยมีคำทำนายถึงลักษณะ ถิ่นที่อยู่ ชาติกำเนิด เป็นต้น จนสามารถตามหาเด็กทารกตามคำทำนายนั้นเจอ จากนั้นก็ประกอบพิธีแต่งตั้งให้เป็นดาไลลามะองค์ใหม่

ด้านศาสนาความเชื่อ เดิมทีชาวทิเบตนับถือศาสนาที่ชื่อ เป็นเจียว (本教 Běn jiào) หรือเรียกว่าศาสนาดำ (黑教 Hēi jiào) ศาสนาเป็นเจียวนี้มีพัฒนาการสามขั้น คือ

ขั้นที่หนึ่ง คือ ตูเป็น (笃本 Dǔběn) คือ การภักดี

ขั้นที่สอง คือ เชียเป็น (恰本 qiàběn) คือ การเผยแพร่

ขั้นที่สาม คือ เจียวเป็น (觉本 Jiàoběn) คือการนับถือ

นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 7 เป็นต้นมาพระเจ้าซังจ้านกานบู่นับถือศาสนาดังกล่าวนี้อยู่ถึงขั้นกำหนดให้เป็นศาสนาประจำชาติ แต่เกิดการแย่งกันกับข้อปฏิบัติทางพุทธศาสนา ในที่สุดประชาชนเชื่อและนับถือพุทธศาสนามากกว่า และได้นับถือกันมาจนปัจจุบัน

ชาวทิเบตเรียกศาสนาพุทธว่า “หนางปาฉวี” (囊巴曲 Nángbāqǔ) เป็นศาสนาพุทธแขนงแรกที่เข้าสู่ประเทศจีน เรียกทั่วไปว่า “ศาสนาลามะ” (喇嘛教 Lǎma jiào) เริ่มเผยแพร่เข้าสู่ทิเบต (ประเทศภูพานในยุคนั้น) เมื่อศตวรรษที่ห้า หลังจาก ค.ศ.978 ศาสนาพุทธในทิเบตแบ่งแยกออกเป็นหลายนิกาย นิกายสำคัญๆ เช่น

- นิกายหนิงหม่า (宁玛 Níngmǎ) หมายถึงนิกายดั้งเดิม เรียกทั่วไปว่า ศาสนาแดง (红教 Hóng jiào)
- นิกายซ่าเจีย (萨迦派 Sà jiā pài) หมายถึงนิกายเทา เรียกทั่วไปว่า ศาสนาดอกไม้ (花教 Huā jiào)
- นิกายก่าจวี (噶举派 Gá jǔ pài) หมายถึงนิกายเผยแพร่ศาสนา เรียกทั่วไปว่า ศาสนาขาว (白教 Bái jiào)
- นิกายก่าตัง (噶当派 Gádāng pài) หมายถึงนิกายเทศนา

ภายใต้การสนับสนุนของราชวงศ์หยวน พระลามะชั้นสูงนิกายซ่าเจียเป็นผู้ครอบครองอำนาจสูงสุด เริ่มดำเนินการปกครองในดินแดนทิเบตแบบรวมศาสนากับการปกครองเข้าเป็นหนึ่งเดียว

ค.ศ. 1409 พระจงคาปา(宗喀巴 Zōngkābā) ได้ก่อตั้งนิกาย “เก่อหลู่” (格鲁 Gélǔ) ขึ้นโดยอาศัยพื้นฐานของนิกายก่าตัง (嘎当 Gādāng) คำว่า “เก่อหลู่” มีความหมายว่า “กฎแห่ง

ความปรานี” และด้วยเหตุที่พระนิกายนี้สวมหมวกสีเหลือง จึงเรียกนิกายนี้ว่า “นิกายหมวกเหลือง หรือ ศาสนาเหลือง” (黄帽派, 黄教 Huángmào pài, Huáng jiào) ศาสนาเกอหลู่มีธรรมวินัยเข้มงวด พระไม่สามารถแต่งงานได้ ต้องผ่านการศึกษาพระคัมภีร์ห้าฉบับ ทุกปีจัดมหกรรมสนทนาธรรมและชำระพระธรรม และจะต้องสอบเพื่อให้ได้รับเปรียญธรรมที่สูงขึ้นไปเรื่อยๆ ลัทธิเกอหลู่พัฒนาขึ้นในดินแดนทิเบตอย่างรวดเร็ว ทั้งยังเผยแผ่เข้าสู่ชนเผ่ามองโกล เผ่าถู่ และเผ่ายวี่กู่ร์ นอกจากนี้ยังเผยแผ่ไปยังประเทศห่างไกลอื่น ๆ เช่น ภูฏาน(不丹 Bùdān) สิชิม(锡金 Xījīn) เนปาล (尼泊尔 Níbó'ěr) และมองโกเลีย (蒙古 Měnggǔ) อีกด้วย อันเป็นรากฐานให้พุทธศาสนานิกายเกอหลู่มีความเข้มแข็งสืบทอดมาจนปัจจุบัน

55. 壮族 ชนกลุ่มน้อยเผ่าจ้วง Zhuang ethnic minority group

รูป 65

รูป 66

ถิ่นที่อยู่

ชาวจ้วงเป็นชนกลุ่มน้อยในจีนที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด มีถิ่นฐานอยู่ที่เขตปกครองตนเองเผ่าจ้วงมณฑลกว่างซี เขตปกครองตนเองเผ่าจ้วงและเผ่าเหมียวมณฑลยูนนาน และมีส่วนน้อยกระจายอยู่ในบริเวณต่างๆของมณฑลกว่างตง หูหนาน กุ้ยโจว และเสฉวน คำเรียกชื่อชาวจ้วงเป็นคำที่ชนกลุ่มนี้ใช้เรียกตนเองว่า “ปู่จ้วง” นอกจากนี้ชาวจ้วงมีคำเรียกตัวเองอีกมากมายแตกต่างกันตามถิ่นที่อยู่ เช่น ปู่หนง(布依 Bùnóng) ปู่ถู่(布土 Bùtǔ) ปู่ย่าง (布样 Bùyàng) ปู่ปาน(布斑 Bùbān) ปู่เยว่(布越 Bùyüè) ปู่น่า(布那 Bùnà) หนงฮาน(侗安 Nóng’ān) ปู่เฟียน(布偏 Bùpiān) ถูล่าว(土佬 Tǔlǎo) เกาหลาน(高栏 Gāolán) ปู่มาน (布曼 Bùmàn) ปู่ด้าย (布岱 Bùdài) ปู่หมิ่น(布敏 Bùmǐn) ปู่หลง(布陇 Bùlǒng) ปู่ตง(布东 Bùdōng) เป็นต้น หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนได้รวมเรียกชื่อชนเผ่านี้ว่า “ถ้ง” (僮族 Tóng Zú) ต่อมาในปี 1965 รัฐบาลจีนได้เปลี่ยนชื่อเรียกชนกลุ่มนี้เป็น “จ้วง” (壮 Zhuàng) ตามข้อเสนอของโจวเอินหลาย (周恩来 Zhōu Ēnlái) จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าจ้วงมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 16,178,811 คน

ภาษา

พูดภาษาจ้วง จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต¹ สาขาภาษาจ้วง-ต้ง แขนงภาษาจ้วง-ไต ในสมัยช่งได้มีการใช้ภาษาเขียนที่เป็นอักษรจีนแบบเหลี่ยม แต่ไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก ส่วนมากใช้สำหรับจดชื่อสถานที่ เขียนเพลงกลอน และบันทึกเรื่องราวเท่านั้น จนกระทั่งปี 1955 รัฐบาลจีนได้พัฒนาระบบการเขียนอักษรภาษาจ้วงโดยใช้อักษรลาติน และใช้อย่างแพร่หลายมาจนปัจจุบัน

ประวัติศาสตร์

ชาวจ้วงวิวัฒนาการมาจากชนร้อยละเผ่าที่ชื่อ ป้ายเยว่(百越 Bǎiyuè) ในสมัยโบราณ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มชนชื่อ ซีโว (西瓯 Xī'ōu) ลั่วเยว่ (骆越 Luòyuè) ในสมัยโจว กลุ่มชนชื่อ เหลียว (僚 Liáo) หลี่ (俚 Lǐ) เหนียวหู (鸟浒 Niǎohǔ) ในสมัยฮั่นและสมัยถัง และกลุ่มชนชื่อถ่ง (僮 Tóng) ถู่ (土 Tǔ) ในสมัยช่ง ก่อนที่ราชวงศ์ฉินจะเรืองอำนาจเข้าปกครองหลังหนาน (岭南 Lǐngnán) มีกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่ที่หลังหนานอยู่ก่อนแล้ว (ปัจจุบันคือมณฑลกว่างตงและกว่างซี) ชนกลุ่มนี้เป็นชนกลุ่มย่อยในกลุ่มชนร้อยละเผ่าสองกลุ่ม คือ ซีหว่าและลั่วเยว่ กลุ่มชนสองกลุ่มดังกล่าวนี้ได้วิวัฒนาการมาเป็นชาวจ้วงในปัจจุบัน

จากหลักฐานทางโบราณคดีพบว่า ในยุคหินและสำริด บรรพบุรุษชาวจ้วงเริ่มใช้เครื่องมือโลหะทองแดง ยกกระดับปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประชาชนมีสิทธิครอบครองทรัพย์สินสมบัติและทำมาหากินโดยอิสระ ทำให้มีชนบางกลุ่มร่ำรวยขึ้น ก่อให้เกิดความแตกต่างและชนชั้นทางสังคม ระบบสังคมของชาวจ้วงจึงเปลี่ยนไป จากการไม่มีระดับชั้นทางสังคม ไปสู่การมีระดับชั้นทางสังคม และพัฒนาไปสู่ระบบศักดินาและการครอบครองทาสในที่สุด

221 ปี ก่อนคริสตกาล หลังจากที่จีนรวบรวมดินแดนหกประเทศ (六国 Liù Guó) แล้ว ก็ได้ส่งกองกำลังเข้าประชิดหลังหนานเพื่อทำศึกกับชาวซีหว่าจนได้รับชัยชนะ จากนั้นก็ได้รวบรวมหลังหนานเข้ามาอยู่ในอาณาเขต แล้วก่อตั้งเป็นเมืองกุยหลินและหนานห่าย ขึ้นตรงต่ออำนาจของราชสำนักส่วนกลาง นอกจากนี้ยังส่งคนงานเข้าสู่กว่างซีเพื่อก่อสร้างคลองเชื่อมระหว่างแม่น้ำเซียง (湘江 Xiāng jiāng) กับแม่น้ำหลี (漓江 Lǐ jiāng) แม่น้ำแยงซี (长江 Cháng jiāng) เชื่อมกับแม่น้ำจู (珠江 Zhū jiāng) จากนั้นอพยพประชาชนชาวฮั่นระลอกใหญ่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกับชนชาวหว่าและลั่วเยว่ ชนกลุ่มนี้ปฏิสัมพันธ์ด้วยการแต่งงานและวิวัฒนาการเป็นชาวจ้วงในปัจจุบัน

¹ นักภาษาศาสตร์นอกประเทศจีนจัดให้เป็นภาษาตระกูลไท (Tai) เช่น Edmondson และ Solnit (1997)

นับแต่สมัยฮั่นจนถึงต้นสมัยถัง เกิดสายตระกูลขึ้นในชุมชนชาวจ้วงหลายแห่ง เช่น ที่เมืองพานหยวี(番禺 Pānyú) มีแซ่หลวี่ (吕 Lǚ) เกา (高 Gāo) ที่เมืองเหอผู่(合浦 Hépǔ) มีแซ่ เสียน (洗 Xiǎn) ที่เมืองชินโจว(钦州 Qīnzhōu) มีแซ่หนิง (宁 Níng) บันทึกสมัยนั้นเรียกแซ่เหล่านี้ว่า แซ่ของชาวปายเยว่ ในสมัยถังทางการแบ่งหลังหนานเป็นสองส่วนคือ ผังตะวันตกกับผังตะวันออก ก่อตั้งเป็นห้าจังหวัด ในแต่ละจังหวัดแบ่งเป็นห้าอำเภอ ในจำนวนนี้อำเภอกุ้ย (桂 Guì) อำเภอยง (邕 Yōng) อำเภอหวง (容 Róng) คือบริเวณที่บรรพบุรุษชาวจ้วงตั้งถิ่นฐานอยู่ ในสมัยซ่ง หยวน หมิงและชิง ราชสำนักเข้มงวดกับการปกครองเมืองหลังหนาน โดยกำหนดให้เป็นเมืองประเทศราชของจีน ชาวจ้วงถูกกดขี่รังแกเยี่ยงทาสจนเกิดการลุกขึ้นต่อต้านบ่อยครั้ง แต่ไม่เคยได้รับชัยชนะเลยสักครั้ง ช้ำร้ายยังถูกรวบปรามจากการอย่างหนักหน่วง ในยุคที่ฝรังเศสและญี่ปุ่นรุกรานจีน ชาวจ้วงได้ต่อต้านผู้รุกรานเพื่อปกป้องชุมชนของตน นับเป็นคุณูปการแก่ประเทศจีนอย่างใหญ่หลวง

ด้านเศรษฐกิจและสังคม เริ่มตั้งแต่ต้นพันปีเป็นต้นมา บรรพบุรุษชาวจ้วงเริ่มรู้จักใช้และทำเครื่องมือที่ทำจากหินเช่น ขวานหิน มีดหิน เสียมหินแล้ว เครื่องมือดังกล่าวใช้ในการล่าสัตว์และทำการเกษตร ในสมัยฉินและฮั่น ชาวจ้วงที่อาศัยอยู่บริเวณทางตะวันออกของกว๋างซีเริ่มเพาะปลูกข้าวแล้ว เริ่มมีการใช้แรงงานสัตว์จำพวกวัวควายและใช้เครื่องมือเหล็กในการทำนาด้วย นับเป็นกลุ่มชนที่มีวิวัฒนาการการเพาะปลูกและการผลิตสูงมากกลุ่มหนึ่งในยุคนั้น หลังจากสมัยสุยและถัง ชาวจ้วงเริ่มใช้โลหะเหล็กและโลหะลาดเหล็กแบบเหยียบ เริ่มรู้จักใช้แร่ธาตุธรรมชาติ ดีเหล็ก พัฒนาการทอผ้า และงานหัตถกรรมอื่นๆ ในสมัยหมิงผลผลิตจากชุมชนชาวจ้วงส่งเลี้ยงผู้คนในประเทศไปทั่วสารทิศ ถึงสมัยชิงการผลิตของชาวจ้วงพัฒนาจนเท่าเทียมกับชาวจีน แต่ในยุคกว๋อหมินตั้งไม่ได้ให้ความสนใจการพัฒนาการผลิตและอาชีพของประชาชน ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนชาวจ้วงพัฒนาไปอย่างช้า ๆ

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชุมชนชาวจ้วงเกิดการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ รัฐบาลให้อำนาจในการปกครองตนเองแก่ชนกลุ่มน้อย ชุมชนชาวจ้วงได้รับการก่อตั้งให้เป็นเขตปกครองตนเองหลายแห่ง ได้แก่

ปี 1952 ก่อตั้งเขตปกครองตนเองชาวจ้วงขึ้นที่ เมืองกุ้ยซี มณฑลกว๋างซี (广西壮族自治区 Guǎngxīshěng Guìxī Zhuàng Zú zìzhìqū) รวมอาณาเขตถึง 41 อำเภอ

ปี 1958 ก่อตั้งเขตปกครองตนเองชาวจ้วงชาวเหมียวขึ้นที่เมืองเหวินชาน มณฑลยูนนาน (云南省文山壮族苗族自治州 Yúnnánshěng Wénshān Zhuàng Zú Miáo Zú zìzhì zhōu)

ปี 1962 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชาวจ้วงชาวเย้าขึ้นที่อำเภอเหลียนซาน มณฑลกว่างตง (广东省连山壮族瑶族自治县 Guǎngdōngshěng Liánshān Zhuàng Zú Yáo Zú zìzhìxiàn)

ภายใต้ความร่วมมืออันดีของชาวจ้วง และการสนับสนุนของรัฐบาลกิจการด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรมการผลิตในชุมชนชาวจ้วงพัฒนารุดหน้าไปมาก นอกจากนี้กิจการด้านการศึกษา สาธารณสุข การคมนาคม การสื่อสารก็ได้รับการเอาใจใส่และยกระดับขึ้น นำความอยู่ดีกินดีและสภาพชีวิตที่ดีขึ้นมาสู่ชุมชนชาวจ้วง มีการทำการค้าทั้งกับในและต่างประเทศ ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนชาวจ้วงมีความเจริญก้าวหน้าและขยายวงกว้างอย่างไม่หยุดยั้ง

ศิลปวัฒนธรรม

ด้านศิลปวัฒนธรรม ชาวจ้วงที่อาศัยอยู่ฝั่งขวาแม่น้ำได้รับขนานนามว่า “รมย์” (欢 Huān) ส่วนที่อาศัยอยู่ทางฝั่งซ้ายได้รับขนานนามว่า “กลอน” (歌 Gē) ซึ่งหมายความว่า ชาวจ้วงชื่นชอบการร้องรำทำเพลง รักชีวิตที่สนุกสนานรื่นรมย์ ดังจะเห็นว่าชาวจ้วงมีเทศกาลร้องรำทำเพลงที่จัดเป็นประจำทุกปี เรียกเทศกาลนี้ว่า “ตลาดนัดจำเรียง” จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ในวันที่ 3 เดือน 3 ของทุกปี มีชาวจ้วงจากทั่วสารทิศนับพันนับหมื่นมาร่วมกันขับลำนำรำฟ้อนกัน เนื้อหาของเพลงชาวจ้วงมีหลากหลาย เช่น เพลงเชื้อเชิญ เพลงวิงวอน เพลงโต้ เพลงยกย่อง เพลงส่ง เพลงลา เพลงไล่ เพลงรบ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ชาวจ้วงจึงได้รับการขนานนามว่า “เทพแห่งบทเพลง” ในงานตลาดนัดจำเรียงนี้ชาวจ้วงยังมีกิจกรรมรื่นเริงและมีอาหารการกินอีกมากมาย ที่สำคัญและเป็นเอกลักษณ์คือ “ข้าวเบญจรงค์” คือธัญพืชห้าสี การกินข้าวเบญจรงค์ก็หมายถึงการอวยพรให้การเพาะปลูกธัญพืชต่างๆ ได้ผลผลิตที่ดีนั่นเอง ในงานเทศกาลนี้ชาวจ้วงที่ยู่นานจะนำสินค้าและผลิตภัณฑ์ด้านหัตถกรรมต่างๆ มาแลกเปลี่ยนกันด้วย งานนี้จัดขึ้นในเดือนสามซึ่งเป็นฤดูกาลเริ่มเพาะปลูก การจัดงานนี้เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเพาะปลูกอันแสนเหน็ดเหนื่อยที่จะมาถึง

รูป 8

รูป 9

ตั้งแต่สมัยถึงเป็นต้นมาชาวจ้วงก็เริ่มมีการเดินรำแล้ว ความจริงมีมาก่อนหน้านั้นแล้ว แต่เริ่มมาชัดเจนเอาในสมัยถึงนี้เอง ระบุว่าที่มีชื่อเสียงเช่น ระบุว่าดำข้าว ในสมัยซึ่งประดิษฐ์ระบำขึ้นอีกหลายระบำ เช่น ระบำเก็บชา ระบำซอซ่งกู่ ระบำวัว เป็นต้น ท่วงท่าการเดินระบำของฝ่ายชายมีท่าที่หนักแน่นทรงพลัง ฝ่ายหญิงอ่อนช้อยนุ่มนวล ระบุว่าดังกล่าวสืบทอดมาจนปัจจุบัน ในสมัยอัน ชาวจ้วงได้รับอิทธิพลด้านนาฏศิลป์และการแสดงของชาวยุ่มาผสมผสานกับศิลปะดนตรีและการเดินรำของตน เกิดมีการแสดงอุปรากรจ้วงและละครหุ่นไม้จ้วงขึ้น อุปรากรจ้วงยังแบ่งเป็น อุปรากรจ้วงเหนือ(北路壮剧 Běilù Zhuàngjù) ได้รับความนิยมมากในกลุ่มชนชาวจ้วงแถบเมืองเถียนหลิน(田林 Tiánlín) ซีหลิน(西林 Xīlín) ป้ายเซอ(百色 Bǎisè) อุปรากรจ้วงใต้ (南路壮剧 Nánlù Zhuàngjù) ได้รับความนิยมแถบเมืองเต๋อเป้า (德保 Débǎo) ซิงซี(青西 Qīngxī) เครื่องดนตรีของชาวจ้วงมีซอกะโหลกน้ำเต้า ซอกระดุมม้า ซอขลุ่ย พิณสามสาย ซอเอ๋อร์หู โหม่ง ซ้อง กลอง เป็นต้น

รูป 10

ด้านโบราณวัตถุและโบราณสถาน พบภาพเขียนสีโบราณตามหน้าผาในชุมชนชาวจ้วง ในระยะทางกว่า 200 กิโลเมตรนับตั้งแต่ เมืองหนิงหมิง (宁明 Níngmíng) หลงโจว(龙州 Lóngzhōu) ผิงเสียง(凭祥 Píngxiáng) ฉงจั่ว(崇左 Chóngzuǒ) ฝูซูย(扶绥 Fúsuí) ของมณฑลกว่างซี มีภาพเขียนสีกว่า 60 กลุ่ม เป็นภาพคน สัตว์และสัญลักษณ์รูปทรงต่างๆ เป็นเครื่องยืนยันได้ถึงอารยธรรม ประวัติศาสตร์ความเป็นมาและความสามารถด้านจิตรกรรมของบรรพบุรุษชาวจ้วง เนื้อหาของภาพเขียนสีที่พบเป็นการเล่าเรื่องราวการดำรงชีวิต และการป็นขึ้นไปเขียนสีบนหน้าผาสู่ชั้น ทั้งยังพบว่ากลองมโหระทึกซึ่งถือเป็นสิ่งของล้ำค่าของชาวจ้วง ก็ปรากฏอยู่ในภาพเขียนสีนี้ด้วย

งานด้านศิลปะหัตถกรรม ผ้าแพรของชาวจ้วงงดงามมีชื่อเสียงเลื่องลือไปทั่ว ทอขึ้นจากใยผ้าและไหมห้าสี ลวดลายเด่นชัด มีความคงทน ผ้าแพรของชาวจ้วงมีต้นกำเนิดมาตั้งแต่สมัยถึง

และช่วง นับเวลากว่าพันปีมาแล้ว จนถึงสมัยชิง วิวัฒนาการการทอผ้าแพรจ้วงเผยแพร่สู่ชุมชนชาวจ้วงทั่วไป กลายมาเป็นสินค้าพื้นเมืองขึ้นเอกของชาวจ้วง หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน การทอแพรของชาวจ้วงได้รับการสนับสนุนวิทยากรที่ทันสมัย มีการคิดค้นลวดลายใหม่ๆ ที่งดงามและหลากหลาย การใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ผ้าแพรก็กว้างขวางมากขึ้น แต่เดิมที่ใช้เป็นเสื้อผ้าพัฒนามาเป็นเครื่องประดับตกแต่ง ภาพแขวนผนัง ผ้าม่าน ผ้าคลุมโต๊ะ เตียง โซฟา เป็นต้น ปัจจุบันโรงงานผลิตแพรของชาวจ้วงที่เมืองจิงซี (靖西 Jìngxī) ปินหยาง (宾阳 Bīnyáng) ของมณฑลกวางซี เป็นโรงงานผลิตที่มีชื่อเสียง และส่งออกผ้าแพรจ้วงจำหน่ายไปทั่วทั้งในและต่างประเทศ

ศิลปะการต่อสู้ของชาวจ้วงมีเอกลักษณ์โดดเด่นและมีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน ในสมัยหมิงชาวจ้วงที่เมืองกุ้ยซี (桂西 Guìxī) เมื่อเด็กอายุครบสิบขวบจะต้องฝึกมวยจ้วง ชาวจ้วงเองก็รักและนิยมฝึกมวยนี้เช่นกัน ทุกๆ ปี เมื่อว่างเว้นจากการเก็บเกี่ยว ชาวจ้วงจะจัดประลองมวยจ้วงขึ้น เพื่อหาผู้ที่มีความสามารถโดดเด่น และยกย่องให้ทำหน้าที่เป็นผู้สืบทอดและสอนมวยจ้วงให้กับชนรุ่นหลังต่อไป

ชีวิตความเป็นอยู่

บ้านเรือนที่อยู่อาศัยของชาวจ้วงคล้ายคลึงกับชาวจีน สร้างบ้านในรั้วรอบ สร้างเป็นบ้านสองชั้น ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย ชั้นล่างเป็นคอกเลี้ยงสัตว์และเก็บข้าวของ แต่ในระยะหลังการสร้างบ้านเริ่มเปลี่ยนแปลง โดยแยกคอกสัตว์ออกจากที่พักอาศัย

การแต่งกายของชาวจ้วงแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ ชาวจ้วงฝั่งภาคตะวันตกเฉียงเหนือของมณฑลกวางซี หญิงสูงอายุสวมเสื้อไม่มีปก ผ่าอกเฉียงไปทางซ้าย ปักลวดลายตามชายขอบของแขนเสื้อ ชายเสื้อ คอเสื้อ สวมกางเกงขากว้าง มีผ้าคาดเอวที่ปักลวดลายสวยงาม และนิยมใส่เครื่องประดับที่ทำจากเงิน ส่วนชาวจ้วงฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ของกวางซี แถบเมืองหลงโจว (龙州 Lóngzhōu) ผิงเสียง (凭祥 Píngxiáng) หญิงสวมเสื้อสีดำไม่มีปก ผ่าอกเฉียงลงทางซ้าย คลุมด้วยผ้าผืนสีเหลืองสีดำ สวมกางเกงขาวาวและกว้าง สีดำ ส่วนชายสวมเสื้อคอจีนเหมือนอย่างชาวจีน ผ้าที่ใช้ตัดเย็บทอด้วยฝีมือชาวจ้วงเอง แต่ปัจจุบันมีผ้าทอด้วยเครื่องจักรแล้ว แต่เดิมชาวจ้วงนิยมหักฟันสองสามซี่แล้วเสริมด้วยฟันทอง นอกจากนี้ยังนิยมสักลวดลายตามร่างกาย แต่ปัจจุบันไม่สู้นิยมนัก

ด้านอาหารการกิน ชาวจ้วงชอบกินอาหารจำพวกของหมักดอง ปลาดิบเป็นอาหารเมนูโปรดของชาวจ้วง อาหารหลักคือข้าวเจ้า และข้าวโพด ในเทศกาลสำคัญใช้แบ่งที่ไม่จากข้าวเจ้า

ทำอาหารหลายประเภท หญิงสาวจึงนิยมเคี้ยวหมากให้ฟันดำ เพราะเชื่อว่าเป็นความงามและแข็งแรง ในงานแต่งงาน สิ้นสวดที่ขาดมิได้เลยคือ “หมาก”

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

การแต่งงานของชาวจ้วงแต่เดิมพ่อแม่เป็นผู้จัดการให้ แต่ก่อนการแต่งงานหนุ่มสาวสามารถเลือกคู่คนรักได้โดยอิสระ ยึดถือการมีสามีภรรยาคนเดียว หลังพิธีแต่งงานฝ่ายหญิงกลับไปอยู่บ้านเดิมของตน ไม่ย้ายเข้าบ้านฝ่ายชาย จนถึงเทศกาลสำคัญหรือฤดูการทำนาและฤดูเก็บเกี่ยวจึงจะย้ายมาอยู่บ้านสามีเพื่อช่วยบ้านสามีทำงาน ทำให้ฝ่ายหญิงมีความเป็นอิสระมาก ซึ่งอาจกินเวลานานสามถึงห้าปีก็ได้ ต่อเมื่อตั้งครรภ์จึงจะสามารถเข้ามาเป็นสมาชิกของบ้านฝ่ายชายได้อย่างเต็มตัว ปัจจุบันชุมชนจ้วงบางแห่งยังคงรักษาธรรมเนียมนี้อยู่ ต่อมาชาวจ้วงรู้สึกว่าการไม่เหมาะสม จึงยกเลิกธรรมเนียมนี้ไป โดยให้ฝ่ายหญิงย้ายเข้าบ้านฝ่ายชายหลังจากแต่งงาน ผู้ฝ่าฝืนมีโทษถึงประหารชีวิตเลยทีเดียว

ด้านความเชื่อ ชาวจ้วงนับถือบรรพบุรุษ และบูชาสรรพเทพตามธรรมชาติ เพราะเชื่อว่าทุกสรรพสิ่งมีเทพประจำอยู่ เช่น เทพน้ำ เทพต้นไม้ เทพธรณี เทพภูพาน เทพเตา เทพอาทิตย์ เป็นต้น หลังจากสมัยถึงเป็นต้นศาสนาพุทธและเต๋าเริ่มเผยแผ่เข้าสู่ชุมชนชาวจ้วง ในยุคปัจจุบันหมอสอนศาสนาคริสต์เริ่มเข้าสู่ชุมชนชาวจ้วง และได้สร้างโบสถ์คริสต์ขึ้น แต่ก็ไม่ได้ได้รับความนิยมจากชาวจ้วงมากนัก ชาวจ้วงยังคงนับถือศาสนาพุทธควบคู่ไปกับการบูชาบรรพบุรุษและเทพต่างๆ ตามที่เคยนับถือมาแต่เดิม

บรรณานุกรม

- 戴庆厦, 崔之超. (1985) 《阿昌语简志》北京: 民族出版社。
- 傅懋勳, 徐琳, 赵衍荪. (1984) 《白语简志》北京: 民族出版社。
- James A. Matisoff, 戴庆厦, 杨应新. (1992) 《民族语文》北京: 中国社会科学出版社
- 李道勇、聂锡珍、邱鄂锋. (1986) 《布朗语简志》北京: 民族出版社。
- (หลี่ต้าหวยง เนี่ยซีเจินและซิวเอ้อเฟิง. (1986) **บันทึกสังเขปภาษาปู้หล่าง**. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ชนเผ่า.)
- 陈相木, 王敬骝, 赖永良. (1986) 《德昂语简志》北京: 民族出版社。
- (เฉินเซียงมู่ หวางจิ้งหลิวและเล่าหย่งเหลียง. (1986) **บันทึกสังเขปภาษาเต้ออ้าง**. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ชนเผ่า.)
- 周值志, 颜其香. (1984) 《佤语简志》北京: 民族出版社。
- (โจวจื่อจื่อ, เหยียนฉีเซียง. (1984) **บันทึกสังเขปภาษาหว่า**. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ชนเผ่า.)
- สุริยา รัตนกุล. นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ ภาคที่ 1: ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกและภาษาตระกูลจีน-ทิเบต. กทม. ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล. 2531
- Gordon, Raymond G., Jr. (ed.), 2005. Ethnologue: Languages of the World, Fifteenth edition. Dallas, Tex.: SIL International. Online version: <http://www.ethnologue.com/>
- 喻翠容. (1980) 《布依语简志》北京: 民族出版社。
- (ยวี่ซุ่ยหรง. (1980) **บันทึกสังเขปภาษาปู้อี้**. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ชนเผ่า.)
- 李辉: 《分子人类学所见历史上闽越族群的消失》, 广西民族大学学报(哲学社会科学版), 第 29 卷第 2 期, 2007 年 3 月。
- 巫凌云. (1993) 《傣语语法》昆明: 云南民族出版社。
- 周耀文, 罗美珍. (2001) 《傣语方言研究》北京: 民族出版社。
- 李强. (2012). 《傣语语音历史研究的若干问题》北京: 民族出版社。
- 龚群虎. (2002) 《汉泰关系词的时间层次》上海: 复旦大学出版社。
- 郭锡良. (1986) 《汉字古音手册》北京: 北京大学出版社。
- 李方桂. (2008) 《文字图书: 李方桂全集: 李方桂先生口述史》清华大学出版社, 北京。
- 周耀文. (2001) 《傣语方言研究》北京: 民族出版社。
- 陈相木, 王敬骝, 赖永良. (1986) 《德昂语简志》北京: 民族出版社。
- 欧亨元. (2004) 《侗汉词典》北京: 民族出版社。
- 梁敏, 张均如. (1996) 《侗台语族概论》北京: 社会科学出版社。

รายการคัดลอกรูปภาพ

หมายเลขรูป	คัดลอกมาจาก
1	http://www1.esgweb.net/Article/UploadFiles09/200603/20060308112514466.jpg
2	www.yn.xinhuanet.com
3.	http://www.hengqian.com/upload/art/x2012022814581794.jpg
4	http://yn21st.com/uploadfile/2011/0804/20110804022949352.jpg
5	http://www.fengsuwang.com/pic/000706.jpg
6	http://www.renzailvtu.com.cn/uploadfile/201212/20121218171043932.jpg
7	http://ndcnc.ynlib.cn/whly/UploadFiles_8486/200712/20071218194754981.jpg
8	http://www.showchina.org/zgwhxl/zgssmzfs/200701/W020070126392821758872.JPG
9	http://www.redchina.tv/UploadFiles/minzu/2010/12/201012091429465811.jpg
10	http://dance.jnu.edu.cn/DRESS-1/image/buyizu-1.jpg
11	http://www.citsweb.cn/UpFiles/20084610553854884.jpg
12	http://pic2.nipic.com/20090416/2409826_213325006_2.jpg
13	http://www.yn.xinhuanet.com/travel/2006-11/30/xin_2008031809437342944817.JPG
14	http://image2.sina.com.cn/bj/t/2006-11-27/U1421P52T4D112617F139DT20061127113658.jpg
15	http://dance.jnu.edu.cn/DRESS-1/DRESS-24/deang.jpg
16	http://culture.yunnan.cn/images/attachement/jpg/site2/20081022/001cc43562f80a69292a43.jpg
17	http://a2.att.hudong.com/85/61/01300000335934124019619900966.jpg
18	http://image.51nacs.com/adminfiles/hanzhen/yuanxiao/090917/dong/1.jpg
19	http://www.gov.cn/2008lh/00123f3c38b809476c8f08.jpg
20	http://images.china.cn/attachement/jpg/site1000/20080916/001ec9591e620a3990640a.jpg
21	http://www.yn.xinhuanet.com/pic/2009-07/16/xin_59307061613155461899044.jpg
22	http://www.gzbs.cn/uploadfile/2009/0831/20090831083313360.jpg
23	http://www.showchina.org/zgwhxl/zgssmzfs/200701/W020070125590628545969.JPG
24	http://info.yn.xinhuanet.com/menglian/uppic/369101200617438_1.gif
25	http://img170.ph.126.net/cG47LWLaGROWiMTNp4k0kw=/1603562942321682858.jpg
26	http://www.cnr.cn/2008tf/dmqhgx/qhh/200803/W020080323466236072255.jpg
27	http://www.56china.com/uploadfile/2009/1018/20091018020721585.jpg
28	http://dance.jnu.edu.cn/DRESS-1/image/jinuo2u-2.jpg
29	http://yichan.folkw.com/Fuke_Files/BeyondPic/2007-9/20/jinuo.jpg
30	http://www.hmschool.edu.sh.cn/minzu/HM-MINZU/MINZU/mzfushi.files/fenlei/jinz.files/jingzu-1.jpg
31	http://219.141.235.245/filesserver/images/EB4000/guangxi-5-15.jpg
32	http://mz.china.com.cn/attachments/2010/01/2_201001121703031483j.jpg
33	http://www1.esgweb.net/Article/UploadFiles09/200602/20060228160323592.jpg
34	http://www.e56.com.cn/system_file/minority/lahuzu/fengsu.files/lahu1.jpg
35	http://www.sxzx.net/UploadFile/News/200712/20071202203244148.jpg

36	http://a2.att.hudong.com/38/33/01300000236758122266332914913_s.jpg
37	http://qcyn.sinaimg.cn/2010/1203/U5122P1032DT20101203162745.jpg
38	http://dance.jnu.edu.cn/DRESS-1/DRESS-56/maonan.jpg
39	http://a2.att.hudong.com/77/02/0100000000000119090239619877.jpg
40	http://img.yiyuanyi.org/article_pic/2009-04-08/1239177738.jpg
41	http://www.hulunbeiertour.com/sszy/UploadFiles_2530/200801/2008118132640336.gif
42	http://www.yeelang.com/xiyou/img/deh/renwu/09.jpg
43	http://www.youth-online.com/me/attachment/2006/08/2006817_613461846b03868c0da02a836e2bf203.jpg
44	http://bbs.tiexue.net/post_4468304_1.html
45	http://www.gx.xinhuanet.com/newscenter/2009-11/29/xin_3531106291112265146348.jpg
46	http://yn21st.com/uploadfile/2011/0228/20110228102011487.jpg
47	http://www.21voc.com/upload_files/article/7/_pzdph_20091019102850844.jpg
48	http://idhan.com/images/56/nu.jpg
49	http://www.puer8.com/eWebEditor/uploadfile/2007122134112410.JPG
50	http://www.artwork-cn.com/UpFiles/Article/2007071813265229801.jpg
51	http://i1.sinaimg.cn/dy/c/2008-03-27/U2342P1T1D15237684F21DT20080327114605.jpg
52	http://www.cangdian.com/HTML%5C07%5C04/images/070416134742_0.jpg
53	http://www.culturalink.gov.cn/data/attachement/jpg/site1/20060206/xin_5202030615315771426314.jpg
54	http://www.mzb.com.cn/res/Home/1008/wmj_024.jpg
55	http://i3.sinaimg.cn/ent/v/2009-01-19/U2184P28T3D2349892F329DT20090119173015.JPG
56	http://farm4.static.flickr.com/3311/3653343533_16b69c1420.jpg
57	http://yichan.folkw.com/Fuke_Files/BeyondPic/2007-6/18/041023232211292.jpg
58	http://www.nx.xinhuanet.com/myh7/2003-09/12/xin_d021e39495434256bbe6f4ff4d9e7710_40.jpg
59	http://2008.sina.com.cn/hd/other/2008-03-27/152560811.shtml
60	http://farm6.static.flickr.com/5122/5322711818_cb9b081d3a.jpg
61	http://m1.aboluowang.com/life/data/uploadfile/200809/20080924235053317.jpg
62	http://a2.att.hudong.com/42/74/01300000093815121419747715102.jpg
63	http://img.ph.126.net/VPh41Ds-HkBN8Cikdoj1JQ==/3737424740764415534.jpg
64	http://www.qh.xinhuanet.com/misc/2007-08/23/xin_210804231739500158849.jpg
65	http://www.gxdqw.com/UploadFiles/GXTZ/2010/2/201002070007316835.jpg
66	http://www.ziyezi.com/images/upload/Image/2%28368%29.jpg